224

D

37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

KW 224 D 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

QVÆ IN HOC commentario continentur hæc ſunt:

RVSSIA.

I.

RVSSIAE *topographica deſcriptio, è probatiſſimis autoribus compendio deprompta.* pag. 1

II.

Soli cœlique qualitates; fruges, aliaque commerciis apta. 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

III.

De ingeniis & moribus incolarum. 63

IV.

Regimen politicum & civile. 79

V.

Reditus Principis, quibus rebus conſtent. 93

VI.

De moneta Ruſſica. 99

VII.

De militia Ruſſorum. 101

VIII.

De familia magni Ducis Muſcoviæ, & Principum ſucceſſione. 107

IX. *De*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

IX.

De Samoiedarum moribus. 164

X.

Magnus Moſcorum Dux. 165

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

TARTARIA.

I.

Excerpta è Michalonis Lituani fragmentis de moribus Tartarorum. pag. 189

II.

De Tartarorum origine, moribus, tam domi quam in bello, diſciplina. E Thuano. 215

III.

Tractatus de Tartaris Præcopenſibus, Cherſoneſiis, & Boſporiis. 229

IV. *Mar-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

IV.

Martini Broniovii de Biezdzfedea, ad Tartarum legati, Tartaria. 254

V.

Excerpta quædam ex Sabellico, aliisque. 328.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

SVMMA PRIVILEGII.

*I**Lluſtrium & Præpotentium D. D. Ordinum fœderatarum Belgiæ provinciarum decreto cautum eſt* Bonaventuræ & Abrahamo Elzeviriis, *Academiæ Leydenſis typographis, Ne quis præter illorum aut hæredum voluntatem toto decennio proximo, his in regionibus excudat, aut alibi extra provincias excuſum inferat vendatve librum hunc, cui titulus,* Ruſſia ſeu Moſcovia; itemque Tartaria; commentario topographico atque politico illuſtratæ. *Quod ſi quis contempta auctoritate, directe vel indirecte, librum hunc, totum, vel partem ejus, hoc ſive alio modo, extra dictum temporis intervallum typis mandare, vel impreſſum alibi in has oras inferre & vendere præſumpſerit; confiſcatione exemplarium, mulctaque inſuper ſexcentorum florenorum damnas eſto; uti latius patet in ipſo privilegio, dato Hagæ in conventu D. D. Ordinum Generalium,* IX *Iulij,* MDCXXX.

N. vander BOVCHORST V^t^.

Ad mandatum Præpotentium D. D. Ordinum General. ſſ.

C. MVSCH.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

I.

RVSSIÆ TOPOGRAPHICA deſcriptio, è probatiſſimis authoribus compendio depromta.

RVSSIA, quæ & Muſcovia à metropolios nomine vulgo dicitur, fines habet ad arctum Lappiam, & oceanum ſeptentrionalem; ad orientem Tartaros Nagaios; ad meridiem Tartariam Crimeam ſive Perecopenſem; ad occidentem denique Poloniam, Lithuaniam, Livoniam, Sveciam. Quemadmodum jam uni Principi paret, continet provincias haſce: Volodemeriam, Moſcoviam, Niſnovogrodiam, Pleskoviam, Smolensko, Novogrodiam Velicam, Roſtoviam, Yaruslaviam, Bealezeram, Rezam, Dvvinam, Corgapoliam, Meshoram, Vagham, Vſtugam, Galetſam. Quibus ſuperiori ſeculo Principes Ruſſiæ armis acquiſitas adjunxerunt Tiverram, Yonghoriam, Permiam, Vadskam, Boughoriam, Chernigo, Oudoriam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Condoram, & magnam Siberiæ partem;cujus incolæ licet non ſunt Ruſſi, tamen parent Ruſſiæ Duci, illiuſque legibus vivunt, & tributa ipſi pendunt uti nativi illius ſubditi. præterea regna Caſan atque Aſtracan, itidem bello acquiſita. Tota hęc regio ingens terrarum ſpatium in longitudinem atque latitudinem occupat. Nam à ſeptentrione in meridiem, à Cola ad Aſtracan (quod regnum nonnihil declinat verſus ortum) patet in longitudinem verſtas ſive milliaria Ruſſica (quorum LXXXVII uni gradui comparantur) quater mille ducenta & ſexaginta: Et tamen Princeps Ruſſiæ adhuc grande terrarum ſpatium poſſidet ultra Colam verſus arctum & ad flumen Tromſchuan uſque; verum limitibus incertis, & jure pene controverſo inter ipſum & Sueciæ Daniæque Reges, quorum uterque varia loca ibidem poſſidet, & imperium totius ſibi vendicat. In latitudinem porro à finibus Livoniæ, & limite illius occidentali, ad Siberiam & limites remotiſſimos verſus ortum, circiter quater mille quadringenta milliaria Ruſſica occupat. Si vaſtæ hæ regiones ubique pari incolarum frequentia cultæ eſſent, Princeps hic haud dubio vicinos

omnes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

omnes longe potentia ſuperaret; nam finium amplitudine facile cum quibuſvis certat.

Has regiones permeant ingentia aliquot flumina; quæ ſive amplitudinem ſive longitudinem curſus ſpectes, maximis Europæ fluminibus comparari, ſi non præferri poſſunt. Horum præcipua ſunt:

I. Volgha, (olim *Rha*,) Tartaris *Edel*. Oritur circiter ducenta milliaria Ruſſ. ſupra Yaruſlaviam è lacu *Volgo*; & pluribus amnibus undiquaque acceptis ita augetur, ut antequam ad oppidum hoc perveniat, pene milliare Anglicum in latitudinem pateat; & hinc porro magis magiſque ſeſe dilatans, & Occa flumine apud Niſinovogorod admiſſo, non minus quam duobus millibus octingentis milliaribus confectis, in mare Caſpium, quod Ruſſi *Chvvalmskoye* vocant, pluribus & ingentibus oſtiis ſe evolvit; quadraginta ſex gradibus & triginta ſcrupulis ab æquatore verſus arctum, uti ab Anglis obſervatum invenio.

II. Boryſthenes, hodie *Neper*, ſive *Dneper*, haud longe à metropoli Moskoa juxta pagum Dnepersko oriens. Ruſſiam dividit à Lithuania, & ſeſe in pontum Euxinum exonerat. Labitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

autem primo verſus meridiem ad VVyezman; inde ortum petens Drohobum, Smolensko, Orſſam Dubrovvnam, & Michalouvv ſtringit; inde rurſus in meridiem ſe convertens, Kioviam Ruſſiæ olim metropolin, Circaſſoſque adit; & tandem per campeſtria deſerta fluens, Oczakovv Tartarorum Perecopenſium oppidum & arcem, XL milliar. à Circaſſis attingit; indeque in pontum Euxinum tam vaſto oſtio exit, ut procul intuentibus freti formam referat. ſunt qui dubitant fluvium hunc non recte hodie Boryſthenem vocari; ſed Berezinam flu. (qui Boriſovv arcem alluit & in Dneper confluit) rectius à veteribus Boryſthenem appellatum.

III. Tanais, vulgo *Don*, (antiquis limes inter Aſiam atque Europam,) in Rezan Ozera oriens, ex lacu Ivvanovvo Lezioro (qui in latitudinem, ut tradunt, patet verſtas 1 ɔ) primum recta per Tartarorum Perecopenſium agros verſus ortum labitur, & haud longo à flumine Volga intervallo & oppido Saniſſa, cubito ſe flectens, atque aliquot aliis amnibus auctus, in Mæotidem paludem prope oppidum Azoph deſcendit. Per hoc flumen ab urbe Moſcua Conſtantinopolin navigatur,

gatur, per amnem Moſcuam in Occam deſcendendo, nave per anguſtum iſthmum traducta, & in hunc rurſus deducta. Eſt & alter Tanais minor, qui in Siberienſi Ducatu oriens (unde Dunecz Severski vocatur) ſupra Azoph in Tanaim magnum deſcendit.

IV. Dvvina, in VVologda provincia ſcaturiens, magno gyro circumacto recta deſcendit verſus arctum, & per ſex oſtia ſe condit in ſinum S. Nicolai. coaleſcit è duobus amnibus, Iug & Suchana; unde illi nomen; nam Dvvina Ruſſis *binos* notat.

V. Duna, in Novogrodenſi provincia naſcens, per Livoniam labitur, & ſecundum Rigam deſcendit in mare Balticum; quod Ruſſi *Wareckkoie morie* vocant. oritur è lacu ejuſdem nominis, qui diſtat à fontibus Boryſthenis fere x milliar.

VI. Onega in Sinum Solovetsko ſe fundit, nonaginta mill. Ruſſic. à portu S. Nicolai verſus occaſum ſolis. Hic fluvius infra oppidum Cargopoliam conjungit ſe cum amne Volock, qui in Finlandicum mare deſcendit juxta oppidum Yamam, ita ut à portu S. Nicolai in Finlandicum mare, atque inde in mare Balticum navigiis penetrari poſſe à Ruſſis, fuerit probatum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

VII. Suchana, qui influit in Dvvinam, & amiſſo nomine una cum Dvvina in mare arctoum ſe mergit.

VIII. Ocka, haud longe à Tartarorum Perecopenſium finibus exoriens; & Vorotiniam, Collugam, Cerpachum, Corſiram, Columam, Rhezaniam, Cazigorodiam, Murinamque præterlapſus, curſu in arctum reflexo, in Volgam deſcendit juxta Niſinovogorodam. Piſces nutrit lõge optimos. Ex ejus fontibus quoque oriuntur Sem & Soſna. quorum ille Senerenſem Ducatum præterfluit; oppidumque Potivolo alluens, in Diſnam flu. illabitur juxta oppidum Czernigovv, & cum Diſna infra Kioviam in Boryſthenem: Soſna autem per campeſtria Tartarorum curſu in orientem inſtituto à Tanai abſorbetur.

IX. Moskua, metropolin dividens, illique nomen communicans, deſcendit in Occam. Oritur autem in Tvverenſi provincia, ſeptuaginta fere milliar. Ruſſic. ſupra Moſaisko, à quo ad metropolin jam dictam XC milliar. numerantur: ſex autem mill. ſupra Moſaiſco navigabilis eſſe incipit.

X. VVichida, ampliſſimus amnis, qui in Permia oriens, Volgæ confluit; alii in Dvvinam deducunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Nunc ſingulas provincias deſcribemus, initio facto à Moskua, uti principali.

Moſcua provincia.

PRovincia hæc neque admodum ampla eſt, neque fæcundo ſolo; quippe quod maxima ſui parte aridum atque arenoſum: frumento tamen mediocriter affluit: melle feriſque caret; præter lepores, quorum ſatis magna ibidem copia: arbores quidem fructiferas habet, (præter ceraſos) ſed fructus fere ſunt inſuaves atque ingrati ſaporis. Indigenæ hujus provinciæ cæteris Ruſſis aſtutiores atque adeo fallaciores judicantur.

Metropolis eſt Moskua, forma pene rotunda ædificata. Aegydius Fletcherus, Eliſabethæ Angl. R. ad magnum Ruſſiæ Ducem Legatus, anno CIↃ IↃLXXXVIII, ſcribit, ſe à Ruſſis accepiſſe, antequam hæc urbs anno CIↃ IↃ LXXI à Tartaris Perecopenſibus pene tota flamma deleretur, arce ægre ſervata, ædes in ea numeratas fuiſſe XLI mill. IↃ: ſed hodie Londino haud multo majorem eſſe. Dividitur autem in quatuor partes, quæ ſingulæ ſuis muris aut vallo cinctæ ſunt. Intima pars & veluti meditullium urbis appellatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Kitaygorod. Huic proxime adjacet caſtellum, aut Regia, muris ab hac diviſa; appellaturque *Kremlenagrod*. Quæ duæ partes muro circumdatæ ſunt lapideo, nonnulla materie adjecta. Pars quæ ab oriente, ſeptentrione & occidente has cingit, *Tzargorod* dicitur, id eſt, Cæſarea civitas; muro cincta ex candido ſaxo, ſed terra aggeſta. Pars quæ has extra circumcingit, *Skorodum* nominatum, ſepem habet, ſine ulla terra. Pars hujus meridionalis, trans flumen Moſcuam ſita, alio nomine Strelzka Slaboda vocatur; quod à militibus inhabitetur, ſive prætorianis magni Ducis. hanc à Baſilio ædificatam ſcribit Fletcherus, & milites ibidem collocatos, privilegio ipſis indulto medonem etiam vetitis diebus bibendi;atque ea de cauſa hanc partem vulgo *Naloy* appellari; quod ipſorum lingua ſonat, *Infunde*. Cæterum ædes privatorum omnium ut plurimum ſunt ligneæ, paucæ admodum lateritiæ. Plurima ſunt templa, quorum nonnulla è ligno ſunt ſtructa: horum templorum principale eſt *Troyes*, id eſt, templum S. Trinitatis, ad quod palmarum feſto Patriarcha aſino inſidens à magno Duce introducitur. Caſtellum autem, in quo eſt
regia

regia Principis, muro lateritio, alto craſſoque, à reliquo corpore ſeparata, bis mille nongentos paſſus ambitu complectitur. in quo ſunt plurima pulcherrima ædificia nobilium; diverſa fora rerum venalium: plurimaque templa; uti templum Archangeli Michaëlis, in quo principes ſepeliuntur; *Blagaveſine*, ſive templum Annuntiationis Mariæ, novem habens turres, quarum tecta, uti & totius templi, ære deaurato cooperta ſunt, & crux altiſſimæ turris ex auro puriſſimo facta eſt; *Iuan Veluſkoy*, D. Ioannis templum, cujus turris tectum deauratum eſt, abundatque campanis; quarum una, longe maxima, pendet bis mille ducentas poëdas, quæ valent ponderis noſtratis 66000 libras. Diſtat hæc civitas, prout ab Anglis obſervatum eſt, ab æquatore quinque & quinquaginta gradus, & decem ſcrupula verſus arctum.

Wolodimeria provincia.

WOlodimeria provincia, quæ & nomen à pręcipua urbe invenit, adjacet Moſcuæ provinciæ verſus aquilonem, & Occa flumine alluitur verſus ortum. Principalis urbs eſt VVolodimeria, ſatis ampla; caſtrum

habet ligneum; fuitque olim Ruſſiæ metropolis. Sita eſt inter Volgham & Occam flumina, CLXXV milliar. Ruſſica ab urbe Moſcua, ſive XXXVI mill. German. verſus ortum; agro adeo fertili, uti ex uno modio tritici ſæpe xx, nonnumquam & xxx colligantur. Alluit illam Cleſma fluvius. cætera magnæ vaſtæq; ſylvæ cingunt. Oritur hic fluvius IV milliar. Germ. à Moſcua, & ibi multis molendinis ſervit; infra VVolodimeriam ſpatio XII milliar. Germ. navigatur uſque ad oppidum Murom, ad Occæ ripam ſitum; & dein Occæ ſe conjungit.

Niſinovogorod.

NOvogardia, civitas ampla & lignea, cum caſtro, quod Baſilius ad Volgæ & Occæ confluentem ex lapide in ſcopulo ædificavit; diſtat à metropoli Moſcua pene cccc mill. Ruſſ. verſus boream, & quinquaginta ſex gr. & xxx ſcrup. ab æquatore. Ager fertilitate rerumque copia VVolodimeriam æquat. Ad utramque autem Volgæ ripam degunt Ceremiſſi, qui Mahumeti ſectam ſequebantur tum quum Herberſteynius ſcriberet: Sunt autem duplices: nam qui trans Volgam verſus boream incolunt, Cere-

miſſi

miſſi Logori vocantur, à fœnorum ſtruibus; qui vero cis fluvium, verſus meridiem, Ceremiſſi Nagorni appellantur, id eſt, ſuperiores ſive montenſes, non quod ulli ibidē ſint montes, ſed à collibus quos occupant. Sura fluvius (quondam inter Ruſſiam & Caſanum limes) à meridie veniens, centum pene milliar. Ruſſic. infra Novogardiam in Volgam influit; ſupraque confluentem ad dextram Surę ripam Baſilius caſtrum locavit quod ab ipſius nomine VVaſilgorod appellatur. Ab Occa flum. orientem & eurum verſus vaſtæ occurrunt ſilvæ, quas Mordvvæ populi inhabitant, à Ruſſis diverſi, & proprio idiomate utentes; durum hominum genus, qui pagatim incolentes, ferina & melle victitant, pellibuſque pretioſis inprimis abundant; militiæ non inidonei, fere pedites militant, arcubus longis conſpicui, & ſagittandi peritia noti; quibus artibus latrocinantes Tartaros ſæpe fortiter repulerunt & multarunt.

Rhezan Ducatus.

A Novogardiæ inferioris Ducatu, declinando nonnihil ad occidentem, Rhezan provincia jacet inter

Occam

Occam & Tanaim fluvium. Objacet autem Moſcuæ provinciæ ad ortum, Aka ab illa diviſa. Hic principatus cæteris omnibus Ruſſiæ provinciis longe præſtat fertilitate; nam ager illius frumenti culmos tam denſe profundit, ut equi difficulter tranſire poſſint: præterea magna ibidem mellis, piſcium, avium, ferarumque eſt copia: arborum fructus quoque longe ſunt præſtantiores quam in reliqua Ruſſia. Incolæ audaces & bellicoſiſſimi. Principalis urbs, *Rhezan*, ad Occæ ripam ſita, & fere è ligno ſtructa: Occa fluvius non procul ab urbe inſulam facit, quæ Strup appellatur. Fuit quondam magnus Ducatus, Principemque habuit nemini obnoxium; nunc autem Ducatus hic Moſchico imperio acceſſit. Cætera oppida ſunt *Corſira*, ad ripam Occæ fluminis, oppidum item ligneum, XXVIII milliar. diſtans à Rhezan; quod & quondam Dominum habuit ſui juris; nunc Moſcho paret. *Tulla*, oppidum ligneum, XL fere mill. Polonic. à Regezan; XXXVI à Moſcua verſus meridiem. Baſilius Ioannis Magnus Dux hic caſtrum è lapide conſtruxit, ad ripam fluvii, qui idem cum oppido nomen habet; Vppa autem fluvius ab

ortu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ortu caſtrum alluit, Tullæque flu. junctus, Occæ ſupra Vorotin xx fere milliar. commiſcetur. Hoc quoque oppidum ad tempora uſq; Baſilii proprium habuit Dominum. *Odoiovv*, caſtrum ad Tullæ & Vppæ confluentem in Occam. A quo verſus meridiem Mſczeneck jacet, locus paluſtris; ubi quondam arx fuit ejuſdem nominis, cujus tantum rudera hodie viſuntur: circa tamen illam habitant non pauci in tuguriolis, qui quum à Tartaris infeſtantur, in paluſtria hæc loca ſe cum ſuis recipiunt. Diſtat deñique Mſczeneck à Moſcua LX mill. Polonica, à fontibus Occæ XVIII. *Coluga*, oppidum & caſtrum ligneum, ad Occæ ripam, XXXVI milliar. Polonic. à Moſcua. magnus Dux hic præſidium alit adverſus Tartaros. *Vorotinia*, urbs & caſtrum; ad Occæ ripam. diſtat à Coluga III milliaria; ducatus titulo inſignis.

Siberienſis ſive Severienſis provincia.

SEverienſis ducatus eſt amplus, & rebus omnibus affluens. Ejus latitudo à Boryſthene flu. ad Mſcenek caſtrum! quod ſupra dirutum diximus, extenditur; & vaſtos & incultos campos

pos

pos paſſim occupat. Severienſes Duces ſui juris fuerunt, ſed poſtea magnis Lithuaniæ Ducibus multos annos paruerunt. Polonis quoque, quum magnus ducatus, Iagelone baptizato, ad Polonos perveniſſet, tributum perſolverunt. Dein à Caſimiro Poloniæ Rege, magnoque Lithuaniæ Duce, Iagelonis filio, ad Ioannem magnum Ruſſiæ Ducem defecerunt. Sedes autem hujus Principatus erat in Novvogrodeck. Tandem hi Principes (prout alii multi in Ruſſia) perfidiæ innocenter accuſati, à Baſilio Principatu ſunt exuti. Civitates & arces in hoc ducatu ſunt complures, inter quas Novogrod, *Sieverski* dicta, Starodub, Potivolu, Czernigovv, & Bransko ſunt celebriores. Silvæ hermelis, aſpreolis, & melle abundant; agri quoque ſunt fertiliſſimi.

Novogrod Siviverski, urbs & arx lignea, olim ducum ſedes, diſtat à Potivolu & Starodub, ab una XVIII, ab altera XIV milliaria: à Moſcua per Colugam, Vorotiniam, Serensko & Bransko CL milliar.

Czernigovv, oppidum & arx, diſtat XXX milliar. à Kiovia: totidem à Potivolo.

Potivolum, urbs & arx lignea, diſtat

à

à Moſcua CXL mill. Polonica: à Kiovia LX, à Branski XXXVIII.

Novogrodeck, XVIII milliar. diſtat à Potivolo, XIV à Starodub.

Starodub XXXII mill. à Potivolo.

Smolenſcenſis provincia.

PRovincia hæc ampla, ad ortum habet Moſcuam, ad eurum Siberiam, ad africum Lithuaniam, ad occidentem Livoniam. Metropolis illius *Smolensko*, civitas ingens & inſignis, ad Boryſthenis ripam ſita; in cujus ulteriori ripa arcem habet è roboribus ædificatam, in qua plurima ædificia lignea in formam civitatis exſtructa ſunt: hanc ex una parte fluvius alluit, ex altera profundis foſſis & acutis ſtipitibus munitur; in medio autem arcis templum eſt ſcopulo ſuperſtructum, Divæ virgini ſacrum. Civitas ipſa in valle ſita eſt, collibus undique & vaſtis ſylvis cincta; diſtat à Moſcua LXXX mill. Polonica.

Cætera oppida ſunt; *Drohobus* ſive *Drogobuſch*, ad Boryſthenis ripam, LXXII mill. à Moſcua, XVIII à Smolensko. Hugra amnis profundus non longe ab hoc oppido oritur in ſylva quadam, & inter Collugam & Vorotiniam influit in Occam. Hic fluvius

quon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

quondam Lithuaniam à Ruſſia dividebat. *Wyezma*, oppidum & caſtrum ligneum, ad ripam flu. ejuſdem nominis, qui haud procul inde in Boryſthenem illabitur; diſtat à Moſcua XLV mill., à Maſaysko XXVI, à Drohobus XVIII. *Mozaysko*, oppidum & caſtellum ligneum; diſtat à Moſcua XVIII mill. verſus meridiem; à VVyezma XXVI. hic Princeps Ruſſiæ quotannis venatur, præſertim lepores albos, quorum magnâ hîc copia eſt.

Bielskia Ducatus.

BIelskia principatus Ruſſiæ, quondam ſui juris principem habuit; qui magnis Lithuaniæ ducibus, Iagellonis filiis, (à quibus Baſilius, Princeps Byelskiæ, ad Baſilium Ruſſiæ ducem defecit, ducatumque totum illi ſubjecit,) tributum pendebat. Nunc Ruſſiæ Dux titulum illius uſurpat. Civitas præcipua *Byela*, cum caſtello, ad ripam flu. Obſekæ in vaſtis ſylvis ſita, & LX milliar. Polon. à Moſcua, XXXVI à Smolensko, à Toropetz XXX abjuncta.

Rſchoviæ Ducatus.

DVcatus hic latiſſime patet, à Moſcua verſus occaſum. Leporibus albis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

[..]lbis abundat hæc provincia, quos Duces Ruſſiæ hic ſæpe venantur. Principalis illius civitas *Rshevva*, cum arce utraque lignea, ad Volgæ ripam ſita, XXIII mill. à Moſcua. Vltra hanc aliquot mill. occidentem verſus ſylva eſt VVolkovvskiles; in qua jacet palus VVronovv; è qua exit fluvius quidam, qui duobus milliar. Polon. progreſſus in lacum Volgo influit, & aquis multis auctus rurſus egreditur, & deinceps Volga à lacu dicitur.

Cætera oppida ſunt; *Woloczk* urbs & arx lignea, XXIV mill. à Moſcua verſus occidentem, XII à Moſaysko, XX à Tvveria. *Wyelikye luki*, urbs & arx lignea, CXL mill. à Moſcua, LX à Novogrodia magna, XXXVI à Poloſczko; præterfluit Lovat fluvius, qui inde ſeptentrionem petens, in Ilmen lacum juxta Novogrodiam magnam ingreditur. *Toropyec*, urbs & arx, XVIII milliar. à VVyelikie Luki, ad confinia Ducatus Lithuaniæ.

Tvverenzis Ducatus.

VNa è maximis Ruſſiæ provinciis. Metropolis illius *Tvveria*, quam Volga fluvius interlabitur: in altera Volgæ ripa caſtellum habet ligneum, [j]uxta quod Tvvercza fluv. in Volgam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

confluit. civitas hæc monetam propriam habet argenteam, quæ valore Moſcovicæ æquatur. diſtat à Moſcua xxxvi mill. verſus occidentem æſtivum. Eſt & *Terſack*, oppidum x mill. Polon. à Tvveria diſtans; cujus olim dimidia pars Novogrodienſi provinciæ attributa fuit; altera Tvverienſi Ducatui; quem Ioannes Baſilides primum occupavit.

Pleſcovicenſis Ducatus.

AMpliſſima provincia, & ſui quondam juris, donec à Ioanne Baſilide anno CIↃ IↃ x occuparetur. Metropolis illius Pleskovia, Ruſſis *Pskovv*, ad lacum Pskovvā ſita; ex quo ejuſdem nominis fluvius emergit, ac mediam urbem interluit, & ſex mill. emenſus in lacum Czuczko vel Czudzin ingreditur: per quem facilis in mare Balticum eſſet navigatio, niſi ſcopuli quidam non longe ab Ivvanovvgorod & Nerva caſtris in finibus Livoniæ impedimento eſſent. Hæc urbs, quod in Ruſſia rariſſimum, muro cincta eſt; dividiturque in quatuor partes, quarum ſingulæ muro cinctæ. Diſtat à Novogrodia magna xxxvi mill. verſus occaſum. Hæc civitas proditione ſacerdotum in Ruſſiæ Ducis

manus

manus devenit, qui cives in Moſcuam traduxit, & Ruſſos in illorum locum ſubſtituit.

Novogrodiæ magnæ Ducatus.

PRovinciæ hujus principatus olim totius Ruſſiæ longe ampliſſimus fuit. Ejus metropolis eſt Novogrodia magna, Ruſſis *Novogrod Wielki*. Continet ambitu ſuo circiter duas verſtas. In ea ſunt monaſteria ſeptuaginta, craſſis lateritiis muris ſepta, & plurimis rotundis turribus ornata, quæ fere æneis tegulis tectæ ſunt: alioquin cæteræ ædes è trabibus ligneis compactæ ſunt; quibus & vallum conſtat, & ſemitæ ſtratæ ſunt. Diſtat ab æquatore quinquaginta octo gradibus & xxv ſcrupul. Interfluit fluvius navigabilis VVolchovv ſive VVolcho; qui ex lacu Ilmen II verſtis ſupra civitatem emergens, infra illam & XXXVI mill. ab origine ſua in alium lacum Ladoga dictum ſe mergit. Lacus autem Ilmen, in latitudinem quidem XII, in longitudinem vero XVIII mill. Polonic. patens, duos celebres amnes recipit, Lovvat & Scholonam; unum hunc emittit. Diſtat urbs à Moſcua CXX milliar. Polon. verſus occidentem æſtivum: à Pleskovia XXXVI; ab VVanogorod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

& VVielikie Luki xl. Cætera oppid
ſunt, *Ruſs*, oppidulum vetuſtiſſimum
xii milliar. à Novogrodia; præter
fluit fluvius ſalſus,quem oppidani am
pla foſſa in modum lacus coërcent, &
ex aqua in ædes ſuas per canales deri
vata ſalem coquunt.Id oppidum ſupe
rioribus annis pene dirutum,&,quum
olim ampliſſimum fuerit, uti è rude
ribus apparet, nunc tantum tenuis e
pagus, cum adjuncto caſtello, quo
vocant *Starra Ruſſa*. *Ivanovv-goro*
arx, à Ioanne Baſilide (unde illi no
men hæſit) ad ripam Nervæ fluv.
vivo ſaxo ſtructa. Iuxta hanc arcem
jacet civitas Nerva, Ruſſica dicta, a
diſcrimen alterius Nervæ quæ ad al
teram ripam ex oppoſito jacet, qu
Livoniæ tribuitur. Vtraq; autem dici
tur Nerva à fluvio qui ex lacu Czudz
ko effluit,&,Pskovva & Vielika Rek
amnibus acceptis, has interluit, alve
bombardæ jactum lato, indeque in
mare Livonicum ſe exonerat. *Iamnia*
caſtrū xii milliar. ab Ivvanovvgoroc
ad Pluſſæ fluv. oſtium, ſeptentrionem
verſus. *Coporogia*, urbs & caſtrum
milliar. à Iamnia, ad ripam fluvii ejuſ
dem cum urbe nominis. Hinc ſepten
trionem verſus xxv mill. per Oreſle
& Corellam urbes,ad Polnam fluvium

per

pervenitur, qui Ruſſorum imperium à Finlandia Sueciæ Regi ſubjecta dividit.

A Novogrodia magna, xxx milliar. intervallo diſtat *Vodzka* regio, inter occidentem & ſeptentrionem ſita, cujus incolæ proprium idioma habent, nonnihil à Ruſſico diverſum: hic animalia aliunde invecta colorem album induere ſuumque mutare perhibent.

Dvvina provincia.

HÆc provincia ad ſeptentrionem ſita eſt, & quondam ad Novogrodienſem principatum pertinuit; nomen accipit à fluvio Dvvina qui præterlabitur. Ampliſſima eſt & ſupra c milliaria ambitu complectitur; pauciſſima tamen oppida & caſtra habet; præterquam Dvvinam civitatem in medio regionis ſitam; Colmogram arcem; & Pinegam caſtrum ad fluminis oſtium conditum. Pagis tantum abundat, qui ob ſoli ſterilitatem longe à ſe invicem diſtant. Incolæ ex piſcibus feriſque omnis generis victum quærunt; panis uſum ignorant; pellibus amiciuntur. Solum ipſorum magna parte ſalſum, ita ut ſalem ex illo excoquant & vicinis vendant. Longe alia jam hujus regionis facies, poſt-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

quam variæ nationes huc commerciorum cauſa venire cœperunt, qui antea Narvam petebant.

Vſtiugha provincia.

HÆc provincia Dvvinam provinciam concludit à meridie. Hæc regio olim Novogrodienſibus tributaria fuit; nunc Principi Moſco. paret. Incolæ nullum panis habent uſum; piſcibus & ferina victitant; Idioma proprium habent, licet & Ruſſica lingua utantur. Salem è Dvvina provincia petunt. Omnis generis ferarum pellibus abundant, præcipue vulpinis nigris, quæ nonnunquam zebellinis æquiparantur. Zebellinorum pelles hic paucæ, neque admodum laudatę. Præcipua civitas *Vſtiug*, cum ſua arce, ad ripam Suchanæ fluvii condita. Vſtingh dicitur ab *Vſtia*, quod *Oſtium* Latinis denotat, & *Iugh* fluvio, qui ex meridie in ſeptentrionem labens, ad cujus confluentem in Suchanam primo ſita fuit, nunc ad dimidium milliare ſupra confluentem illius jacet.

Vologhda provincia.

PRovincia hæc inter orientem & ſeptentrionem jacet; tota paludoſa eſt & ſylveſtris, ita ut viatores difficulter

[p]er itineris rationem inire poſſint, propter crebras & pene invias paludes & fluviorum mæandros. Quondam ſub Novogrodię magnę ditione fuit. Principalis illius urbs *Vologda*; quæ arcem habet & natura loci & opere munitiſſimam; in qua magnus Ruſſiæ Dux tempore neceſſitatis partem theſaurorum ſolet recondere; unde illam lateritio muro craſſo & alto cingendam curavit. Abeſt à Iaroſlavv L milliarib. Polonicis, à Bieleiezoro XL, & LIX gradibus & X ſcrup. ab æquatore. Fluvius Vologda ex occidente in ſeptentrionem defluens & in Dvvinam cõfluens ſtringit illam; à quo ipſi, uti & provinciæ, nomen. VVaga fluvius, omnis generis piſcibus abundans, inter hanc & Bieleiezorum è paludibus in denſiſſimis ſylvis oritur, ac in Dvvinam fluvium illabitur. accolæ hujus fluvii panis uſus penitus ignorantes, ferinis carnibus ut plurimum victitant; abundant pellibus vulpinis nigris & cinericei coloris.

Bieleiezoro Ducatus.

Bieleiezoro (quaſi *album lacum* dicas) ampla eſt regio, una è Ducatibus Ruſſiæ. ad ſeptentrionem ſita, juxta ingentem lacum, à quo ipſi nomen in-

inditum. Patet lacus in longitudinem XIII milliar. Polonica, totidemque pene in latitudinem. Circiter triginta amnes recipit, & unum tantum Soſnam emittit, qui XV milliar. ſupra Yaroſlavv & IV infra Mologam VVolghę fluvii alveum ſubit. In hoc lacu arx jacet, natura loci munitiſſima, & inexpugnabilis credita, in quam Ruſſiæ Dux theſauros ſuos recondere conſuevit, & tempore neceſſitatis veluti ad aſylum ſe recipere. Regio pene tota paluſtris eſt, & ſilvoſa, ideoque & aditu perdifficilis, ita ut non niſi aquis glacie cōſtrictis, aut pontibus è transverſis arboribus ſtratis adiri poſſit. A lacu Bieleiezorio ad ſagittæ jactum alius jacet lacus, ſulphur copioſe proferens, quod fluvius quidam ex illo emergens, veluti ſpumam ſupernatantem devehit. Ejus præcipua urbs & arx *Bieleiezoro*, ad lacum ſupradictum ſita. diſtat à Moſcua C milliaria, & à Novogrodia magna totidem.

Iaroslaviæ Ducatus.

PRovincia hęc ampla & fertiliſſima, præſertim ea parte qua Volgham fluvium contingit. Ducatus olim ſecundogenitis magnorum Ruſſiæ Ducum attribuebatur; in quorum progenie

genie aliquandiu manſit, & proprios habuit Dominos, quos Ioannes Baſilides, Ruſſiæ monarcha, principatu ſpoliatos, in ſervitutem redegit, parva admodum in provincia redituum parte ipſis relicta. ex horum progenie qui ſuperſunt, Kneſi, id eſt, Duces Iaroslavvſci dicuntur. Principalis illius urbs *Iaroslavv*, ampliſſima, cum arce ſua lignea, diſtat à Moſcua XLV milliar. Polonicis, ad Volgæ ripam ſita.

Roſthoviæ Ducatus.

HIc Ducatus olim poſt Novogrodiam magnam, inter Ruſſiæ principatus præcipuus& antiquiſſimus habebatur, & ſecundogenitis Ducum Ruſſiæ attribuebatur; quorum poſteri à Ioanne Baſilide illo fuerunt ſpoliati, noviſſimo hærede anno CIƆIƆLXV indigne trucidato, & ſtirpe penitus deleta. Præcipua illius urbs *Roſtovv*, cum arce ſua lignea, ſita eſt ad lacum quendam, è quo Cotorea fluvius emergit, & Iaroslaviam civitatem prælapſus illabitur in Volgam. Archiepiſcopum ſuum habet urbs, diſtatque à Moſcua milliar. Polon. XXXIV.

Reliqua oppida ſunt; *Vglitz*, cum ſuo caſtello, ad Volgæ ripam, diſtans à Moſcua XXIV milliaria, à Iaroslavia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

xxx. *Chlopigrod* urbs, diſtans ab Vglitz 11 milliar. Polonica. hic frequentiſſimæ nundinæ celebrantur, ad quas Sueci, Livones, Lithuani, Tartari & aliæ nationes confluunt; rerum tantum permutatione hic utuntur. *Pereaslovv* urbs & arx ad lacum quendam ſita, xxiv milliar. à Moſcua, x à Roſtovia. Iuxta hanc lacus eſt è quo ſalem coquunt.

Susdalienſis Ducatus.

PRovincia hæc Roſtoviæ & VVolodimeriæ contermina eſt, olim inter præcipuos Ruſſiæ principatus habita, & ſecundogenitis magnorum Ruſſiæ Ducum attributa, quorum poſteris à Ioanne Baſilide in eumdem modum fuit erepta. Metropolis illius *Susdali* civitas & arx, in qua ſedes Epiſcopalis eſt. quondam totius Ruſſiæ metropolim fuiſſe volunt. Reliqua oppida ſunt: *Coſtromovvgorod*, urbs cum caſtro, ad confluentem Coſtromæ amnis in Volgam ſita, xx mill. à Iaroſlavia verſus orientem æſtivalem. *Galicz*, urbs & arx, quæ minori provinciæ nomen dedit, quæ ob crebras paludes, amnes, & denſiſſimas ſylvas pene invia eſt.

Viatka

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Viatka regio.

HÆc provincia fere tota paluſtris eſt, & ſterilior; melle tamen, piſcibus & feris omnis generis abundat; Ceremiſſarum latrociniis obnoxia. Nomen habet à Viatka fluvio, qui in Camam influit. Ad hujus ripam ſitæ ſunt *Chilinova*; & IV milliaria infra hanc *Orlo*; deinde VI milliar. ab Orlo verſus occidentem *Sloboda* & *Cotelnicz* civitates, ad Rheczieczæ fluvii ripas, qui ab oriente fluens in Viatkam influit. Hæc regio olim ſub Tartarorum dominio fuit, donec à Baſilio magno Ruſſiæ Duce ipſis eriperetur: plurimi tamen Tartari ultra citraque Viatkam in campeſtribus hodieque habitant, præſertim juxta Viatkæ in Camam fluvium confluentem. Diſtat hæc regio à Moſcua CL milliar.

Permia regio.

AMpliſſima provincia, diſtans à Moſcua CCL miliar. In ea eſt urbs eiuſdem nominis ad Viſchoræ flu. ripam ſita; qui decem milliaria inde emenſus in Camam ſe condit. Indigenæ huius provinciæ pane rariſſime utuntur, ferina fere omnis generis victitantes. Idioma peculiare, litteraſque à Ru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

à Ruthenicis habent diverſas, à Stephano Epiſcopo inter Sanctos à Ruſſis relato, qui hoſce ad fidem Chriſtianam convertit, inventas. Plurimi illorum nihilominus hodieque ſunt pagani & idololatræ, paſſim in ſylvis degentes. Hyeme traheis iter ſuper nives faciunt, quas aut canes aut cervi albi (quos in hunc uſum cicurant & domi alunt) ducunt. Pedites vero nartis ſuis (quemadmodum & in aliis plurimis Rúſſiæ locis conſuetudo eſt) celerrime ſuper nives feruntur. Sunt autem hæ nartæ, ligneæ ſoleæ, duos treſve cubitos longæ, quibus pedibus ſubligatis & baculo oblongo atque acuminato ſuffulti, tanta celeritate feruntur, & colliculos, truncos, foveaſque tranſiliunt, ut nullus equus, licet agilis, eos curſu conſequi poſſit: hocque modo feras omnis generis capere & telis configere ſolent.

Sibier provincia.

HÆc provincia ad Camam fluvium jacet, inter Permiam atque Viatkam; videtur urbib⁹ & caſtris omnino vacua: Regio tota paluſtris & ſylvis opaca, & ob vicinitatem Tartarorum magnam partem deſerta. Indigenæ proprio idiomate utuntur: panis uſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

rum neſciunt; ferina carne veſcuntur. Mercimonia aſpreolorū pellibus (qui apud illos præſtantiſſimi reperiuntur) exercent, eaſdemque magno Ruſſiæ Duci pro tributo pendunt. In hac provincia Iayczk ingens fluvius oritur, qui per Tartarorum campeſtria Caſpium mare petit.

Iugra provincia.

IVgra, ſive Iuhra, cujus indigenæ Iuhri vel Iugrici appellantur, ad oceanum ſeptemtrionalem ſita eſt: ex ea Hungaros ob ſterilitatem ſoli olim emigraſſe & ad Mæotidis paludes conſediſſe volunt; atque inde poſtea in Pannoniam ingreſſos, à ſuo nomine Iuhariam dixiſſe, quæ jam Hungaria audit. Indigenæ hujus regionis magno Ruſſiæ Duci tributum pendunt, & pene eodem cum Hungaris idiomate utuntur, uti ferunt; nam Herberſteynius ſibi compertū negat.

Petzora Regio.

HÆc provincia ſecundum mare glaciale longo tractu ſe extendit verſus arctum atque orientem. Nomen capit à flumine Petzora, qui à meridie deſcendens juxta oppidum & caſtellum Puſteoziero, ſex amplis oſtiis

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

in mare glaciale ſe exonerat. ad utramque fluminis ripam jacent montes, quos Ruſſi Ziemnoipoias vocant, id eſt, cingulum terræ: quorum juga ob continuos ventorum flatus nihil herbidi ſortiuntur, ſed fere perenni nive rigent: creſcunt tamen ibidem ingentes cedri, circa quas nigerrimi zibellini reperiuntur: multæ quoque aves rapaces, præcipue accipitres albi, aucupio aptiſſimi, quibus Duces Ruſſiæ plurimum utuntur. Hos montes ab antiquis Riphæos & Hyperboreos dictos volunt. Qui Ruſſia Petzoram petunt, iis per Vſtingam, & Dvvinam, Permiamq; iter eſt. Incolæ huj⁹ regionis ſimpliciſſimi ſunt: Idioma habent proprium; & panis uſum ignorant: Anno demum CIↃ IↃ XVIII fide Chriſtiana imbuti & baptizati fuerunt. Ad oſtium fluminis ſitum eſt oppidum & arx Puſtejezoro. Vltra quod ſecus mare degũt Samoeidæ, qui Ruſſis Samogedz, id eſt, ſeipſos comedentes, appellantur: Hæ gentes advenarum conſortia fugiunt; avibus & feris omnis generis, adeoque pretioſis pellibus, ſupra modum abundant; & vicinum mare multis piſcibus fœtum eſt; & belluis quas *Mors* vocant Ruſſi; quarum dentibus utun-

tur

tur ad manubria enſium atque cul-
tellorum. Ad eundem fluvium jacet
Papinovvgorod oppidum & caſtrum;
cujus accolæ Papini vocantur, & di-
verſo à Ruſſis utuntur idiomate: tri-
butum pendunt Ruſſiæ Duci. Puſto-
zera oppidum (prout ab Anglis obſer-
vatum fuit) exiguum eſt, & circiter
centum domiciliis ligneis conſtans.
Hibernis menſibus intenſiſſimum hic
eſt frigus, quum & menſe auguſto flu-
men glacie conſtringatur, & raro
ante medium majum ſolvatur. Diſtat
ab æquatore LXVIII grad. & 30 ſcru-
pul. Ad ejuſdem flu. ripam jacet Vſt-
Zilma pagus, conſtans triginta aut
quadraginta ædibus; LXVI grad. &
30 ſcrupul. ab æquatore abjunctus.

Obdoria Regio.

OBdoria ab Obby fluvio nomen accepit, qui è Kitaysko ampliſſimo lacu exiens, & ab oriente in ſeptentrionem labens, ſex oſtiis in oceanum glacialem deſcendit: ad oppidum autem Obby tam amplum eſt hoc flumen, ut XVI milliaria Polon. aut LXXX verſtas Ruſſic. patere credatur; vixque biduo, licet aura obſecundante, trajiciatur; ſupra fidem piſcoſum. Accolunt Vogulici & Hu-

gritzchi

gritzchi populi, Ruſſiæ Principi ob-
noxii: qui varia genera animalium
hic capiunt. In hac regione haud lon-
ge à fluminis oſtio viſitur idolum an-
tiquiſſimum è lapide exciſum, cele-
berrimum in hiſce partibus, & quod
hi populi ſumma veneratione ado-
rant; *Zolota baba* Ruſſi vocant, id eſt
auream anum; habet enim ſimilitu-
dinem anus infantem gremio tenen-
tis, & alterũ juxta ſe habentis, quem
illius nepotem dicunt indigenæ. Ab
Obby fluvio à parte ſiniſtra aſcenden-
do, Calami populi in campeſtribus
degunt, Ruſſiæ Duci tributum pen-
dentes. Infra Obby fluvii oſtia com-
plures ſunt amnes, Irtiſca, Bereſvva,
Soſa, Tachnim, Danadim, & alii è
montibus Ziemnoipoiis emergentes
quorum accolæ itidem Duci Ruſſiæ
tributum pendunt. Hæc rerum fa-
cies fuit cum Herberſteynius legatio-
nem apud Moſcum obiret: poſtea
Theodoro rerum potiente, circum
flumen Obby aliquot arces à Ruſſis
fuerunt exſtructæ, validis è nemoribus
illic exciſis trabibus intertextæ, terra-
que oppletæ, & præſidiis communitæ;
coloniæ eo deductæ, è Ruſſis, Tarta-
ris, Polonis aliisque nationibus mix-
tæ. multi illuc exules, homicidæ, alii-
que

[...]æ facinoroſi ablegantur, unde ſen-[...]n populoſæ ſocietates ibidem con-[...]tutæ.

Condora Regio.

[P]Rovincia hæc ad oceanum ſeptentrionalem itidem ſita, Obdoriæ re-[g]ioni finitima eſt; tota ſilvoſa & va-[r]is amnibus diviſa. Indigenæ proprio [i]diomate utuntur, & Zolotam Babam [i]dolum paullo ante commemoratum [v]enerantur. ferina victitant; & pre-[t]ioſas pelles Ruſſiæ Duci pro tributo [p]erunt. Nullæ hic urbes aut arces, ac [n]e pagi quidem.

Lucomoria Regio.

HÆc Regio longo tractu juxta mare ſeptentrionale protenditur. Incolæ paſſim in ſylvis & campis degunt. Huic regioni confines ſunt Gruſtintzi & Serponovvtzi, à caſtro Gruſtina ad lacum Kitaysko ſito ita dicti. Ab hoc lacu homines nigri, communis idiomatis ignari, ad Gruſtinam arcem ſolent accedere, varias merces deferentes, præcipue uniones, gemmaſq; varias, quas Gruſtintzi ab ipſis permutatione mercãtur. Omnes autẽ Lucomoriæ incolæ magno Duci ſunt vectigales. Ex Lucomoriæ mon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

tibus Coſſin fluvius oritur,qui in ma
gnum fluvium Tachuim deſcendit.

Loppia Regio.

A Lucomoria ultra tendendo ſ
cundum mare glaciale Loppi p
puli agunt, barbarum & brutum ho
minum genus,qui incertis ſedibus va
gantur, piſcibus & ferina victitante
& panis uſum omnino ignorante
Idioma proprium habent, & Ruſſi
Duci tributum pendere dicuntur.Re
gio illorum frigidiſſima eſt.

Ceremiſsi populi.

CEremiſſi, Mordovotes, & Vach
nes, inter Viatkam & Vologdan
provincias,vaſtas ſylvas ſine certis la
ribus occupant: magnam partem Pa
gani, quidam & Mahumetani; latro
ciniis & magicis artibus infames.Me
le & ferina ut plurimum victitan
Durum hominum genus, & ſagittan
di peritiſſimum. Ruſſis ſunt vectiga
les. Hi populi Volgam utrimque ac
colunt.quorum illi, qui dextram Vol
gæ ripam verſus arctum accolunt,Lo
govi agnominantur, à fœni ſtruibus
qui ſiniſtram & verſus meridiem, Na
gorni, quod montana incolant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Mordvvæ populi.

A Niſinovogorod orientem & meridiem verſus vaſtę occurrunt ſylvæ, quas Mordvvæ populi incolunt; homines duri & bellicoſi, & proprio idiomate utentes; partim idololatræ, partim Mahumetani. mulieres decoris gratia ungues nigro colore inficiunt, apertoque capite & paſſis crinibus incedunt. Ceremiſſis Nagornis vicini ſunt, qui non pauci ipſis ſunt permixti.

Cazan regnum.

CAzan regnum, civitas & caſtrum eiuſdem nominis, ad ulteriorem Volgæ ripam, LXX fere milliar. Germ. à Novogrodia inferiore: ad orientem Tartaros finitimos habet, qui Schibanski & Koſatski vocantur. Cazan urbs abeſt à Viatka arce LX mill. German. Incolæ ſunt Tartari, ſed cæteris cultiores & urbaniores: quos Baſilius Ruſſiæ Dux adegit ut ſe ſubjicerent ipſius imperio, atque eius arbitrio Regem acciperent. Poſtea ſæpius rebellarunt, & gravia damna Ruſſis intulerũt, quæ Herberſteynius prolixe narrat. Cazan pulchrum eſt oppidum, prout ſunt oppida Ruſſiæ univerſa; in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

edito monte adjunctam habens, natura & opere munitam. Diſtat a æquatore LV grad. & XXX ſcrupulis.

Aſtracan.

ASTRACAN urbs opulenta, magnumque Tartarorum emporium, de cem dierum itinere infra Cazan, a citeriorem Volgæ ripam ſita, & long ſupra illius oſtia. Sita eſt urbs in inſul amnica, ad clivum montis, habetqu arcem ligneo vallo ſeptam, quali & ipſa cingitur. Inſula hæc patet in lon gitudinem milliar. XII, in latitudinem III; diſtatque ab æquatore XLVII (aliis XLVI) grad. & X ſcrupul. Nullis arbo ribus, ac ne gramine quidem veſtita ſolo effœto & quod frumentum mali gne admodum producit: unde hic magna annonæ penuria; incolæ autem magna ex parte piſcibus vitam tolerant; quos paſſim in oppido ad ſolem & ventum ſiccant; unde tantus fætor prodit, ut aërem ipſum inficiat, qui hic hominum valetudini minus propitius eſt; & tantum muſcarum copiam generat, ut vix alibi tantam videre liceat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

inerum & fluviorum à Moſcovia in Siberiam, Samoiediam & Tingoeſiam ducentium, itemque oppidorum à Ruſsis in illis regionibus conditorum deſcriptio.

X urbe Soil ad *Witſogdam* oppidum (ſitum ad flumen ejuſdem ominis, quod influit in flumen Dvvi-am ; quod centeſimo à confluente nilliari prope fanum Michaëlis arch-ngeli exoneratur in mare albũ,) con-endunt adverſo flumine, dum perve-iant *Iaviniſcum*, oppidulum a Mo-ſchis conditum, & Soila ſeptemdecim ferè dierum itinere diſsitum. quo pri-isquam deveniant, multa flumina, multas ſylvas pertranſeunt. profluit autem *Witſogda* è montibus *Ioegoriis*, Tartariæ ad auſtrum conterminis, atque hinc, boream verſus ad ipſum uſque Oceanum procurrentibus. ex iisdem montibus oritur & *Pezora*, qui cis fretum *Weygats* Oceano ſe commiſcet. Iaviniſco digreſſi, poſt trium hebdomadum iter deveniunt ad *Neemum*, *Quod tam leni per ſylvas fluit agmine flumen*, ut inde ſibi invenerit nomen. *Ne-em* namque Latinis ſignificat mutum. In eo quinque propemodum dies ratibus ſuis vel ſcaphis

navigant.poſteà verò,compendii cau
ſa, properante videlicet aliorſum Ne
emo, ſarcinas ſuas ad unam dumta
xat leucam terra portandas curen
neceſſum eſt. quo facto, *Wiſeram* de
venitur, flumen è quibusdam rupi
bus *Ioëgoriorum* montium appendici
bus profluens. eas Moſchi *Camen*
vocant. feruntur hinc novem conti
nuos dies ſecundo VViſera, donec pe
veniant *Soil Camſcoy*, oppidulum re
focillandis aliquantiſper viatoribus
terreſtri deinceps itinere perrecturis
ab Moſchis exſtructum. VViſera ver
continuato aliquantenus curſu, tan
dem *Camo* ſe miſcet, *Viatcam* Moſco
viæ oppidum præterfluenti, & im
menſo flumini *Rha*, quod & *Volga* di
citur, illabenti. qui quidem Volga LXX
oſtiis exoneratur in mare Caſpium, ut
ex iis accepi, qui coram id arbitrat
ſunt.

Oppidum *Soil Camſcoy* mediocri-
ter habitatum eſt, & pagis compluri-
bus cinctum. Incolæ Ruſſi fere aut
Tartari. Pecoris, & præſertim equo-
rum, hic magna copia. Viatores ita-
que paululum recreati, ſarcinas ſuas
equis imponunt, & per montes ferè
contendunt, abietibus, pinis, & raris
quibusdam arboribus conſitos. Traji-

ciunt

unt verò inter hos ipſos montes umen *Soibam*: hinc *Coſnam*, utrumue ad aquilonem procurrens. Diſibuuntur autem hi montes in pars tres, quarum duæ priores ſingulæ dui, tertia quatridui itinere ſupentur. Ac primæ quidem nomen eſt *ooſvinſcoy Camen*, alteri *Cirginſcoy amen*, tertiæ *Podvinſcoy Camen*. Et ınt ſane hæc ipſa montana, ab iis une egreſſi ſunt terris multum diverſa. ulchriores in iis & arboribus deniores ſylvæ, varias paſſim gignentes tirpes. Frequentantur autem hæc tria leſerta ab Tartaris fere & Samojedis, ihil quam pretioſas pelles, Imperato:i Moſchorum pendendas, in iiſdem venantibus. Montes *Podvinſcoy Camen*, cæteris altiores, ac nivibus paſſim & nubibus cooperti, ideoque viatoribus ſuperatu difficiles. Fiunt tamen paullatim declives. Hinc *Vergateriam* devenitur, in quo oppidulo ſubſiſtendum eſt, uſque dum appetat ver, idque ob flumen *Tæram*, quod vicinis illic locis exortum, reliquo anni tempore perquam vadoſum eſt. At verò, *Vere novo, gelidus canis cum montibus humor Liquitur, & magnis accreſcunt auctibus amnes*, ſcaphis & lembis trajicitur.

Vergateria primum eſt terræ Siberiæ oppidum, ac non niſi ante annos viginti & unum, (*ſcripta hæc anno* 1612,) una cum aliis aliquot oppidis cœptum condi. Eſt autem & tectis mediocriter frequens, & coluntur hi agri, non ſecus quam in Moſcovia. Reſidet hic Imperatoris Moſcoviæ nomine Gubernator, qui magnam quotannis, initio ſtatim veris, frugum & annonæ copiam, in omnes præſidio militari munitas per univerſam Siberiam arces, fluminum via, diſtribuit: quin & Moſchis trans Oby degentibus eadem ſuccurrendum eſt via. nec enim adhuc ibi colitur tellus, & Samojedæ (ut diximus) ferina ut plurimum victitant. Secundo Toëra quinque dierum itinere devenitur *Iaphanim*, oppidum ante biennium ſtructum & colonis inſeſſum. Hinc rurſus feruntur ſecundo Toëra; & biduum ſic progreſſi, coguntur hoc flumen, ob anfractuoſos ejus meatus, ſubinde trajicere, quo videlicet faciant viæ compendium. Habitant jam in his locis Tartari paſſim & Samojedæ, pecuaria fere naviculariaque ſe ſuſtentantes.

Tandem relicto Toëra, ad ingens flumen *Tababum* deveniunt, ducentis cir-

circiter leucis Vergateria diſſitum: & hinc *Tinnam* porro contendunt, oppidum populoſum, & ab iis quos ante diximus conditum. multi vero & rhedis, hiberno tempore, duodecim fere dierum ſpatio, *Iaphani Tinnam* perveniunt. atque hic magna pellium pretioſarum inter Moſchos & Tartaros Samojedaſque vigent commercia. eſtque commodus valde hic locus iis, quibus non niſi ſemeſtri ſpatio decretum eſt emanere. ſed multi ulteriora ſcrutantur, & longe trans Oby ortum & meridiem verſus contendunt.

Tinna devenitur *Tobolſca*, Siberienſium oppidorum metropolim, in qua ipſa Siberiæ, ac Moſchorum in ea ſupremi Proregis, ſedes. Deferuntur huc annuatim ab reliquis tractus totius oppidis, tam cis quam trans Oby, tributa; quæ in unum collecta, & præſidiario milite circumſepta, in Moſchoviam porro ad Imperatorem perferuntur. Severiſſime quoq; hic dicitur jus, & tenentur quotquot ſunt in Samojedia Siberiaq; Gubernatores huic uni parere. Vigent præterea rerum è Moſcovia advectarum in hac urbe commercia, confluentibus eo è tractu auſtrali & ab extrema fere Tartaria Tartaris, aliarumque nationum homini-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

minibus, qui, quo longius pervagatur regionum iſtarum fama, eo frequentiores concurrunt. Vnde magna profecto redit ad Moſchos utilitas, qui tam placide ſubjugarunt has gentes, ut nihil ipſis nunc metuendum ſit, adeo eas ſibi habent addictas. Exſtructa ſunt inſuper paſſim templa & ædes ſacræ, in quibus Græca exercetur religio, quę apud Ruſſos aliosque ſeptemtrionis populos in multo uſu eſt, licet variis ſuperſtitionibus depravata. utcumque ſit, nemo illic invitus ad fidem cogitur, ſed adhibentur à Ruſſis lenia quædam remedia, quibus homines illi perſuadeantur, ac lucri fiant.

Sita eſt urbs *Toboſca* ad flumen *Irtim*, quod rapidiſſimo curſu, & ceu alter quidam Danubius, ab auſtro exortum, in Oby aquas ſuas evolvit, videturq; ex eodem cum illo tractu profluere. ab altera parte fluvius *Tobol* eſt, unde urbi nomen. In hunc influit flumen *Taſſa*, quod ab aquilone, & certis illic ad oram montibus, videtur profluere. ad hujus ripam Moſchi nuper oppidum condiderunt, *Pohemium* nomine, petitis è Siberia incolis habitatum, nō alia quidem de cauſa, quam quod agro cingatur eximie fertili, tum & perquam amœnis ſylvis, variarum

fera-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ferarum nutricibus, pantherarum, nempe, lyncium, vulpium, ſabellorum, & materarum. Diſtat vero Tobolſca Pohemium duarum vel circiter hebdomadarum ad aquiloné itinere. *Yrtis* pari fere ab Tobolſca ſpacio Oby ſeſe commiſcet. atque ad ejus oſtium cõditum fuit oppidum *Olſcoygorotum;* ſed poſtea, juſſu Gubernatoris Siberiæ dirutum: nulla quidem tunc addita cauſſa. quam ego tamen ſuſpicor fuiſſe nimiam frigoris vehementiam, vel quod ipſum oppidum mari eſſet vicinius, quam ipſi vellent, metuerentque ne quid inde ſuboriretur incommodi. quocirca in quadam Oby fluminis inſula, L plus minus ſupra dirutum illud leucis, oppidum condiderunt, cui nomen *Zergolta*.

Atque hinc adverſo flumine navigantes, contractioribus utuntur velis, ſive quod languidum ſpirent venti, ſive ob altitudinem ripæ, adeo quidem, ut licet ampliſſimus paſſim ſit Oby, ſcaphas tamen in eo funibus protrahant, eodem plane quo Moſcoviæ fluvios ſuperant modo.

Ducentis ſupra Zergoltam leucis *Novinſcoiam* deveniunt, arcem tredecim ab hinc annis exſtructam, quo tempore magnus Gubernator certos

è Siberia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

è Siberia homines eo dimiſerat, terras humano generi commodas atque oppidis exſtruendis idoneas indagaturos. Hanc igitur arcem tunc temporis condiderunt, & præſidio aliquo militum munierunt; tractu perquam amœno, ſalubri, tepido, fertili, & in quo maximus rara ſpecie beſtiarum & avium numerus. Arx ipſa ad euronotum ſita excrevit paullatim in civitatem. Cujus incolis fuit injunctum ut ad ulteriora tepidioraque loca pedetentim progrederentur, & candide ubique negotiarentur, obvios quoſque populos benigne humaniterque tractantes, quo latius tandem regnarent, ac Ruſſicum nomen diffunderent. quare gregatim eo profecti, & ad quadringentas in mediterranea leucas progreſſi, pulchros quidem, ſed deſertos invenerunt terrarum tractus. Cum vero decem abhinc annis, ducentas adverſo Oby leucas progreſſi, incidiſſent in regionem non minus uberem quam amœnam, quæque & tepida admodum eſſet, & nullo plane laboraret incommodo, hieme nimis quam brevi, ac propemodum nulla: ſumſere hinc occaſionem in Siberiam revertendi, atque hæc in Moskoviam porro denuntiandi. Imperabat ibi

tunc

nc temporis Borius Goddenovius,
ui accepto tam læto nuntio, rem
inime differendam cenſens, illico
mandatis dedit Gubernatori Sibe-
æ, ut quam mox curaret ibi con-
endam urbem. Paruit Gubernator, &
xſtructa ejus juſſu eſt arx una cum
liquot domibus: adeo ut luculenta
unc urbs ſit. Cui nomen impoſitum
ooma, eo quod intellexerint, ma-
nam Tartarorum multitudinem eo
oci olim conſediſſe, à quibus hæc
rbs ob eximiam ſitus amœnitatem
d nomen acceperit. Dicebantur vero
i Tartari etiam tunc habere regem,
omine Altinum. unde factum ut
ondita primum urbs multos diver-
ſorum populorum in campis illis de-
gentium impetus ſuſtinuerit. Nunc
vero tam potens eſt, ut ſucceſſu tem-
poris videatur & hinc mediocre re-
gnum aliquod ſurrecturum. Cæterum
inter arcem hanc Naxinſcoiam, ur-
bem Tooman, atque Siberiam, Moſchi
multos quotidie detegunt in medi-
terraneis habitantes populos, quo-
rum aliqui ſeſe *Oſtachios* nuncupant,
ac cum Tartaris, Samojedis & Ruſſis
in unum jam corpus coaluere, amice
inter ſe negotiantes. multi apud eos
ſunt Reges, Indicis fere ſimiles. (de
mino-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

minoribus loquor, non de majoribu
Indiæ regibus.) Et ut paucis abſol
vam, Moſchi in illo terrarum tractu
tam magnos fecerunt progreſſus, u
merito nobis mirum videri debeat
Sunt præterea arces oppidaque com
plura inter Oby & Yrtim fluvios, eo
dem fere cum Tobolſca tempore con
dita, & jam lauta. quorum incolæ
Moſchi, Tartari, Samojedæ, ex eo
rum genere quos cicures appellamus
aliorũ qui prorſus barbari ſunt adſpe
ctu. Et inter oppida primum eſt *Tara*
quo loci decẽ fere dierum inter Oby &
Yrtim intercapedo eſt. *Iorgoetum*
ante xv circiter annos exſtructum. *Be*
ſobia & *Mangan ſoiſcoigoratum*, u
traque ſupra Iorgoetum ad auſtrum
poſita, ad occidentalem vero fluminis
Oby ripam incolæ magis magiſque i
dies ſtudent progredi. Cis Oby ſita
ſunt urbes *Tobolſca*, *Siberia*, *Bere*
ſaia, & quædam aliæ, ad diverſos flu
vios conditæ. & exſtruuntur in die
plures. trans Oby ſunt *Narim*, *Toma*
& quædam aliæ, quorum incolæ vi
ce equorum utuntur rangiferis, ve
& canibus longe celerrimis, quos cum
alio piſcium genere tum rajis in primi
ſaginant, quod exiſtiment eo cibo vi
res iis augeri. *Iorgoetum*, ut ſupra dixi

ij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

in inſula fluminis Oby exſtructum eſt. Iam vero & ſupra Narim ortum verſus tendentibus flumen occurrit *Telta;* ad cujus ripam arcem ædificarunt nomine *Comgoſſcojam.* cujus præſidiarii milites una cum Narimenſibus, annis abhinc circiter ſeptem, ab Gubernatore Siberiæ juſſi ſunt recta ad ortum tendere, & ecquæ illic agerent ignotæ gentes, ſedulo indagare. Itaque decem vel circa hebdomadarum itinere per vaſta quædam deſerta progreſſi, multis per viam pulchris tractibus, multis ſylvis atque fluminibus occurentibus, tandem magalia quædam in campis erecta, & una hominum quoſdam cœtus conſpicati ſunt. ſed cum ducibus uterentur Samojedis ac Tartaris, locorum illorum gnaris, nihil timuerunt. Acceſſerunt ad eos barbari reverenter ac venerabundi, & per Samojedas Tartaroſq; ſignificarunt, Tingueſios ſeſe vocari, & ſecus magni fluminis *Ieniſcea* ripam colere, quem ab vulturno quidem adfirmabant profluere, ſed ignorare ſe ejus fontem. Hi homines ſtrumis à mento propendentibus erant deformes, & inter loquendum non aliter glociebant quam gallopavi. Videbatur eorum lingua non multum abi-

re ab

re ab idiomate Samojedarum, qu & pleraſque eorum voces ediſcere-bant.

Ieniſcea, fluvius longe quam Oby major, ab ortu habet excelſos montes, inter quos & ignivomos quoſdam, ſulphur idemtidem ejicientes. ab occaſu planum eſt ſolum & inſigniter fertile, ſtirpibus, floſculis & arboribus varii generis conſitum. mult quoq; in eo peregrini gignuntur fructus, magna avium rariorum copia inundat campos ad LXX circiter leucas verno tempore Ieniſcæa, non ſe cus, ut quidem nobis relatum eſt quam Nilus Ægyptum: quod non ignorantes Tingoeſii, trans ipſum flumen & in montanis tantiſper agunt dum id decreſcat; redeuntes deinde & armenta ſua reducentes ad plana.

Tingoeſii, gens mire humana, Samojedarum inſtinctu, ſubjecere ſe illico hiſdem à quibus illi regebantu Gubernatoribus, quos reverebantu ceu quoſdam deos. quod autem nu men, & quo ritu id colant, incertum eſt, neque ſciri hactenus potuit, Mo ſchis negligenter nimis in hæc tali inquirentibus.

Neque mirandum deinceps, ſi fre tum VVaygats obſtruatur quotanni

d aquilonem tam immenſis è glacie
nontibus, cum & Oby & Ieniſcæa, &
nnumeri præter hos, quorum nomi-
a necdum ſciuntur, fluvii tam im-
nanem ejus effundát vim, ut omnem
æne fidem exſuperet. Fit enim initio
latim veris, ut in locis mari vicinis
lacies, præ incredibili ſua craſſitudine
imul & multitudine, totas ſecum au-
erat ſilvas. Atque hinc adeo eſt quod
d littora freti VVeygats tanta paſſim
onſpiciatur lignorum undique con-
luentium copia.

Suſcepere præterea ii, quos dixi,
onginquum iter trans Ieniſcæam, ſed
nempe recta ad ortum via; & ad au-
ſtrum vix auſi deflectere; aſſumtis ſe-
cum aliquot Tingoëſiis, de quibus didi-
cerant habitare cõplures ad auſtrum
gentes, quæ ab ipſis eſſent multum di-
verſæ, & quorum reges perpetua fere
inter ſe gererent bella. ſed cum aliquot
dies progreſſi nil profeciſſent, tandem
ad ſuos reverſi ſunt. Tingoëſii tamen,
prius injuncto ut penitius tractus illos
luſtrarent, receperunt id ſe facturos, &
fœdus jam ante cum Moſchis pactum
redintegrarunt. Anno inſecuto Tin-
goëſii emiſere nonnullos ſuorum di-
recte ad orientem. qui longius ali-
quanto quam ante progreſſi, tandem

& alium quendam invenerunt ingen-
tem fluvium, Ieniſcæa quidem mino-
rem, ſed pari rapiditate: cujus curſum
aliquot dies ſecuti inciderunt in quo-
dam homines, quos curſu anteverten-
tes apprehenderunt, ſed eorum ſermo-
nem non aſſequebantur, niſi quod
certis quibuſdam ſignis & vocibus
barbarorum *Om Om* ſubinde ingemi-
nantium, conjecerunt ab altera fluvii
parte crebra audiri tonitrua: adde-
bant, & hominum ſtrepitus inibi ſæ-
pius exaudiri, & intenſo in flumen di-
gito, *Piſida* aliquoties repetebant. un-
de collegerunt Tingoëſii, id fluvio no-
men eſſe. vocibus vero *OmOm* divi-
narunt poſtea Moſchi deſignari bom-
bos nolarum. Redeuntes dehinc Tin-
goëſii, aſſumſere ſecum nõnullos tra-
ctus iſtius incolas; qui perierũt omnes
in via, ſive pavore quodam id factum
ſit, ſive aëris inſolentia. Ipſi ſane Tin-
goëſii mortem eorum moleſte fere-
bant. reverſi namque, adſerebant, ho-
mines eſſe ingenioſos, corpore bene
compacto, oculis parvis, facie plana,
colore fuſco, & ad luteum fere ver-
gente.

Hæc cum didiciſſent è Samojedis
ex tractu Tingoëſiorum in Siberiam
redeuntibus Moſchi, magna ſtatim

cupi-

cupiditate correpti ſunt ulteriora ejus
tractus inveſtigandi. quare petierunt
à Prorege, ſe, comitibus aliquot jun-
ctis, eo dimitti. is vero petitioni con-
feſtim annuit, conceſſa ipſis & mili-
tum aliqua manu, injunctoque ut cu-
rioſe ſingula quæque explorarent, &
Tingoëſios, Samojedas ac Tartaros ſe-
cum aſſumerent. Atque ita illi Iↄcc
vel circiter numero trajecerunt flu-
vium Oby, & per Samojedarum ac
Tingoëſiorum terras devenerunt ad
Ieniſcæam. quo trajecto, perrexerunt
porro ad ortum, ducibus uſi Tingoë-
ſiis; qui non tantum anteambulonum
obibant munus, ſed de commeatu
quoque omnibus abunde proſpicie-
bant, captis mira quadam dexteritate
avibus, capris, rangiferis, aliiſque id
genus feris; quin & piſcium non exi-
gua, è fluviis per viam occurrentibus,
copia. Progreſſi ad flumen Piſidam,
trajicere tamen non auſi ſunt, ſonitu,
de quo ante acceperant, jam palam
audito, quem certo judicabant, non
aliud eſſe quam æris campani mugi-
tum. flante vero ab ulteriore Piſidæ
ripa vento, exaudiebant & hominum
& equorum interdum ſtrepitus. vela
quoque nonnulla, ſed paucula, con-
ſpicati ſunt: unde conjecerunt, eſſe

navigia quę ſecundo flumine deorſum tenderent. addebant, vela fuiſſe quadrata, Indicis, ut arbitramur, ſimilia. Sed nullis plane ab ea ubi conſtiterant parte uſquam conſpectis hominibus, cum aliquamdiu illic hæſiſſent, & verno tempore comperiſſent flumen valde augeri; (quod tamen vix poteſt, ut ex certo narraverint; cum præalta utrimque ſit ripa:) tandem longis admodum itineribus, ac nō niſi autumno, reverſi ſunt; referentes, & quidem jurati, ſeſe aprili ac majo menſibus admodum delectatos fuiſſe pulcherrimo tractus illius adſpectu, & complures in eo vidiſſe rariores ſtirpes, flores, fructus, arbores, aves, feras. Sed enim Moſchi talium minime curioſi erant; ut qui nihil captent quam lucrum, cætera prorſus inculti.

Quæ poſt hæc à Ruſsis in hiſce partibus geſta fuerint, non ſatis conſtat: bellis domeſticis impeditos, credibile eſt.

Influit præter hæc in fluvium Oby flumen *Toas*, profluens, ut videtur, ex locis Ieniſcęæ vicinis, & vaſta quadam in iis ſylva; ex qua & alius, non procul ab illo priore, videtur oriri fluvius, Ieniſcæę itidem ſeſe commiſcens. adeo ut inde ab Oby, aqua proficiſcantur per terram Samojedarum; &, duabus

duntaxat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

[d]untaxat terra confectis leucis, incur-
[r]unt in flumen *Torgalſ*, quo ſecundo
[d]eferuntur in Ieniſcæam: eſtque com-
[m]oda ſane hæc via, & à Samojedis
[a]tque Tingoëſiis non ita pridem in-
[v]enta. *Hæc ita hactenus prodita ab Iſaaco Maſſa, Harlemenſi anno* 1612.

Iter à ſinu S. Nicolai ad Moſcuam.

Ad Colmogrom	verſt.	100.
ad Vſtihugam		500.
ad Totmam		250.
ad Vologdam		250.

omne hoc iter 1100 verſtar. adverſo flumine Dvvina aſcenditur.

Ad Yeraslaviam	verſt.	180.
ad Roſtoviam		60.
ad Peraſlaviam		60.
ad Moſcuam metropolim		120.

terreſtri itinere 440 verſtarum.

Iter à Moſcua ad Novogrodiam magnam.

Ad Ottueram	verſt.	180.
ad Torzhokam		60.
ad VVisnovollokum		60.
ad Novogrodam		150.

ab euro ad corum tendendo Ruſſica milliaria 450.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Iter à Vologda ad Narvam.

Ad Belozoram	verſt.	140.
ad Batagh		80.
ad VVitergenam		40.
ad Ladiskiam		60.
ad lacum Onegam		80.
ad Oheram		90.
ad Narvam		180.
ab aquilone ad africum	verſt.	770.

Iter à mari albo ad mare Caſpium.

A S. Nicolai monaſterio ratibus unilignεis adverſo flumine Dvvina aſcenditur Vologdam uſque, verſt. 1100. iter eſt quatuordecim dierum, noctu & interdiu navigando. rates illas Ruſſi appellant *ſtroogs*. hybernis menſibus equis & rhedis hoc iter octiduo abſolvitur: æſtivis ob crebras paludes & altum cænum invium eſt. A Vologda ad Yaraſlaviam ſunt verſtæ 180: Yaraſlavia ad ripam Volgæ ſita eſt: à qua porro naviculis deſcenditur ad mare Caſpium uſque: intervallum eſt 2700 verſtarum: quod iter triginta integris diebus abſolvitur. Volga infra Yaraſlaviam, ubi minimum, patet miliare unum in latitudinem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Iter à Moſcua metropoli ad mare Caſpium.

A Moſcua ſecundo fluvio Moſcua d Collom ſunt xx milliaria. à Collom no circiter mill. Moſcua confluit in Occam à confluente ad caſtrum Terre-etisko ſunt VIII milliaria. ad Peroſla-viam VIII mill. ad veteris Rezaniæ ru-dera VI milliar. ad Terrecomam XII. ad Caſſim, ad Morom XX milliar. ad Niſinovogrod & confluentem Occæ in Volgam XXV. ad Vaſilgorod XXV. ad Sabovvshare XVI. ad Svvyasko XXV. Cazan; à Cazan ad Camæ in Volgam confluentem XV. ad Perovolog. ad primum Ruſſorum præſidium, quod Tartarorum vocabulo appellant *Ca-ravvool*, ſunt VII verſtæ. ad ſecundum Kameni Caravvool 113 verſtæ. ter-tium Stupino Caravvool 50 verſt. ad quartum Polooy Caravvool 120 verſt. ad quintum Keezeyur Caravvool 50. ad ſextum Ichkebre 30 verſt. ad Aſtra-can 30 verſt. ad Vchoogh 60 verſt. ad inſulam Cheterabougori 40 verſt. Hic Volga ſe exonerat in mare Caſ-pium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

II.

Soli cœlique qualitates; fruges, aliaque commerciis apta.

SOlum hujus regionis ut plurimum eſt leve atque arenoſum, pro provinciarum tamen differentia multum varians. Provinciæ enim omnes quæ ad ſeptentrionem vergunt, quæque ſitæ ſunt verſus ſinum S. Nicolai & Colam, quæq; ad aquilonem tendunt verſus Siberiam & Samoëdarum regionem, fere ſunt infœcundæ, tum ob nemora & denſiſſimas ſylvas quibus horrent, tum ob climatis extremam frigiditatem hibernis menſibus, & æſtatis brevitatem. Secundum utramque autem Volgæ fluminis ripam inter Cazan & Aſtracan, licet ſolum perfœcundum ſit, agri pene inculti jacent, & regio omnis incolis vacua eſt, prçterquam paucis admodum locis ad occidentalem ripam ejuſdem fluminis, ubi magnus Ruſſiæ Dux aliquot caſtella condidit, & præſidia militum collocavit. Cauſa eſt, quod vicini Tartari, qui *Crim* appellantur, neque ipſi oppida condere volunt, vagæ & ambulatoriæ vitæ dediti, & pecuariam tantum exercentes, neque Ruſſum,

cujus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ejus vires longius ab hiſce locis diſſi-
ſunt, condere permittunt. A Vo-
gda, quæ circiter mille ſeptingentas
rſtas diſtat à S. Nicolai monaſterio,
Moſcuam metropolim, & à Moſcua
l fines Tartarorum verſus meridiem,
quæ regio par pene verſtarum ſpa-
um occupat,) regiones omnes a-
œnæ ſunt & fertiles, paſcuis juxta
que arvis divites, & pluribus amni-
us riguæ. Eadem eſt telluris facies à
ezania (quod oppidum à Moſcua ja-
et verſus eurum) ad Novogrodam
agnam, & Volosko extremum pene
uſſici imperi oppidum verſus co-
um. Nec multum diſſimilis tellus,
quæ inter Moſcuam & Smolensko in-
erjacet. Cæterum omnium harum
provinciarum faciem plurimum im-
nutant anni tempeſtates. Nam hy-
bernis menſibus altiſſima nive tegun-
ur, maxime tamen verſus arctum.
Flumina omnia (etiam rapidiſſima)
craſſiſſima glacie cõſtringuntur, idque
continuis ut plurimum quinq; menſi-
bus, ab ingreſſu nimirum novembris
ad exitum martii. tum enim primum
nives liqueſcere incipiunt & gelu ſolvi.
Aër hiſce menſibus ſupra modum eſt
frigidus, ita ut guttæ aquæ in ſublime
jactæ, congelentur antequam deci-

 dant:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

dant: frigus autem adeo penetrabile
ut multi in ipſo foro & alii alibi in
campis iter agentes aut penitus defi
ciant, aut ægre membris exterioribu
mutilati evadant. Nonnumquam
hyeme ſupra modum ſæviente, lupi
atque urſi catervatim è ſylvis fam
cogente erumpunt,& obvios quoſqu
dilaniant, paganoſque interdum in
tuguriis ſuis opprimunt. Adverſu
hanc frigoris violentiam in oppidi
atq; pagis, in omnibus ædibus haben
caldaria ſive ſtuvas modo ipſis pecu-
liari factas, è ſilicibus aut petris in mo-
dum furnorum, quæ conclavia multo
fumo implent. Mira ſunt & fere fi-
dem ſuperant quæ de acrimonia fri-
goris in hiſce partibus narrantur, qua
conſulto prætereo. Atque hæc quidem
hyeme regionum conditio eſt. Vere
vero ineunte tanta repente mutatio
incidit, ut ſylvæ ſubito reviреſcant,
gramina emergant, flores emicent,
ſata pullulent, aves & præſertim luſci-
niæ tam ſuaviter ubique concinant,
ut nihil ad amœnitatem regionis addi
poſſe videatur. Id autem beneficii re-
giones haſce à nivibus conſequi opi-
nantur, quæ quum hyeme altiſſimæ
ſint & ſolum ubique operiant, ſo-
lum veluti veſte quadam contegunt,

&, ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ne à frigore aduratur, fovent; e vero ingreſſo, eædem breviſſi- tempore diſſolvuntur & liqueſ- nt, ſolumque, quod fere leve & noſum eſſe diximus, humorem ge & quam ociſſime imbibit, & à is radiis perculſum fotumque her- ; omnes quam celerrime protru- . Porro ut frigus hybernis men- us intenſum, ita & æſtus æſtivis enſibus junio, julio & auguſto hic nge major quam in Anglia aut no- is provinciis; quo fit ut fruges citius aturentur. Præterea maxima Ruſſiæ ars multis fontibus ſcatet, rivulis, cubus, amnibuſque rigatur. Denique aximorum & altiſſimorum flumi- um, quæ regionem permeant, bene- cio accidit, ut Ruſſia, quæ bona ſui arte quam longiſſime ab Oceano & liis fretis abeſſe cernitur, commerciis pta reddatur, etiam cum remotiſſi- nis ab illa provinciis: alia enim flu- nina in mare Balticum deſcendunt, lia in oceanum ſeptemtrionalem; maximum autem illorũ flumen Volga etiam in mare Caſpium penetrat; ita uti cum Perſia & aliis Aſiaticis regio- nibus communicet, & merces omnes Aſiaticas per mediam Ruſſiam facile ad oceanum perducat.

Inter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Inter ea quæ Ruſsia producit i
uſum indigenarum, primum locu
poſtulant fruges: triticum nimirun
quod interdum viliſsimo pretio h
venire ſolet: ſecale, quod ſolum ant
hyemem ſerunt, quum cætera fari
verno tempore terræ mandent; hor
deum, avena, piſa, fagopyrum, &
pſnytka oryzę ſapore admodum ſim
lis. Quæ frumenta omnia tanta copi
hic proveniunt, ut indigenis & vicin
nonnumquã abunde ſufficiant: quo
ſi quando hic annonæ caritas accidi
id potius Nobilium fraude fit quan
regionis infœcunditate. Sunt tame
in magni Ruſsiæ Ducis dominio pro
vinciæ aliquot farris inopes, uti Per
mia & aliæ quædam ſeptentrionale
quæ panis è frugibus uſum fere igno
rant, niſi quum interdum illum à v
cinis accipiunt; quarum incolæ pa
nes è radice quadam, quam vocan
vaghnoy, coquunt; interdum & e
interiore medulla abietum.

Quæ autem & indigenis ſerviunt
& commerciis apta ſunt, hæc fere nu
merantur.

1. Pelles variorum animalium, qui
bus & incolæ contra frigoris violen
tiam corpora ſua muniunt, & ingen
tem earumdem copiam advenis mer
catoribus

oribus vendunt; tam opulento cō-
rcio, ut obſervatum ſit, nonnullis
nis tantam copiam evectam, quæ
tium quadringentorum aut quin-
ntorum millium rublarum ſupera-
it. Inter pelles haſce primum lo-
n ſibi vendicant zebellinæ ſive ſa-
llinæ; quas Pechora provincia ſub-
niſtrat præſtantiſſimas; quibus ho-
fœminarũ luxus ingens interdum
tium in Europa ponit. Cæterę ſunt
lpes nigræ, & rubræ, quibus Siberia
undat; atque etiam albæ: martes:
ſtores: hermelinorum pelliculæ pul-
errimæ: luporum, lyncium, &c.

II. Ceræ tanta copia, ut nonnullis
nis duæ librarum myriades evectæ
iſſe dicantur: maxima autem vis
eſcoviæ venire ſolet, licet aliæ quo-
e provinciæ illa abundent.

III. Mellis item tanta, ut, licet
agna illius pars ab indigenis in potu
ſumatur, tamen non vulgaris copia
uotannis exportetur in vicinas pro-
incias.

IV. Sevum; quod ſuperiori ſeculo
d quatuor librarum myriades eve-
um fuiſſe memorant, licet hodie
ix quarta pars evehatur: maximam
lius copiam mittit Ieroſlavia & Vo-
ogda, aliæque provinciæ.

V. Tau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

v. Taurorum & bubalorum terg-
ra; quorum ſuperioribus annis
centum millia exportata volunt; h
dieque non minorem, ſi non maj
rem numerum, exportari.

vi. Oleum ex phocarum arvi
coctum.

vii. Ickary ſive caveary; cuj
magna copia ad Volgæ ripam confi
tur ex ovis piſcium, bellouginæ pu
ſturionis, ſeverigæ, & aliorum; &
alias regiones, præſertim in Italia
vehitur, opulento ſatis commercio

viii. Linum & cannabum. Ill
quidem Volsko provincia cum vici
regionibus; hoc Smolensko, Dorog
boſe & Vathma, magna copia & ſi
gulari bonitate producunt. Exigua a
tem copia hodie, præut olim, evect
tur, partim ob incolarum deſidian
potiſſimum autem ob exportandi di
ficultatem & nimios vecturæ ſumtu

ix. Sal; cujus magna vis Starr
Ruſſæ & alibi è ſalſis ſcaturiginib
cogitur; juxta Aſtracan oppidum
autem à marinis fluctibus ejicitur i
littus.

x. Pix; cujus immenſa copia i
provincia Smolensko & Dvvina e
abietibus & piceis eliquatur.

xi. In provincia Corelia & ad ri
pan

um Dvvinæ verſus oceanum ar-
bum, è rupe exciditur *ſlude*, ut vo-
nt, quæ vitri uſum præſtat, & in
nternis vulgo hodie uſurpatur, vitri
uſſici nomine.

XII. Ferrum. nam cæterorum me-
llorum fere infæcunda eſt Ruſſia.

III.

De ingenio & moribus incolarum.

GEntis omnis Moſcoviticæ major ſervitus eſt quam libertas; cujus ei egregium executorem Principem proprium habent. Omnes enim paſſim, cujuſcunque conditionis ſint, nullo reſpectu perſonarum habito, duriſſima ſervitute premuntur. Nobiles, magnates, præfecti, primores, conſiliariique univerſi, ſe *chlopos*, id eſt, abjectiſſimos & viliſſimos ſervos Magni Ducis fatentur, & bona ſua omnia mobilia & immobilia, quæ poſſident, non ſua ſed Principis eſſe agnoſcunt. Vt autem equeſtris ordo à Magno Duce, ita etiam plebeius ordo à Nobilibus & Magnatibus graviſſimè premitur. Colonorum enim & oppidanorum bona, militarium hominum & Nobilium prædæ expoſita ſunt, & per contemtum nigri homines &

Chri-

Chriſtiani communiter appellantur. Sex dies coloni in ſeptimana dominis ſuis laborant; ſeptimus dies privato labori conceditur. Neque hi ſtrenue laborant, niſi bene verberati. Habent autem certos agros à dominis ſuis ſibi attributos, ex quibus vitam tolerant, & tributa annua ſolvunt. Artifices & mechanici ſecundum præſcriptum parvo laborem ſuum vendunt. Quumque annonæ caritas in pretium concedit, tunc artifices exiliori tenuiorique in pretio ſunt, adeo ut vix panem ipſum pro labore unius diei, quamvis ſtrenuo, poſſint acquirere. Oppidani quoque & mercatores gravibus & intolerabilibus tributis & exactionibus onerantur. Quod ſi Princeps aliquem mercatorem argenti aut auri paulo ditiorem à delatoribus (quorum plena eſt aula) reſciverit, hunc ſibi repræſentari imperat: & crimine, licet falſo & cõmentitio, onerato dicit; Delatum eſt ad nos tuum, ſceleſte, facinus; ideo ut criminoſus punieris. Si autem accuſatus ſe innocentem obteſtetur; tunc princeps reſpondere ſolet; Animæ teſtium, qui te accuſaverunt, hoc ſciant; Mea vero nihil refert. Confeſtim ergo juſſu principis arripitur, & tandiu verberatur

,donec præſcriptam ſummam mo-
tæ argenteæ principi annumeret.
æ ab authoribus idoneis relata,
etermittere noluimus, licet non
perpetua, aut à quibuſvis princi-
us uſitata, credamus. Eſt præterea
os apud ipſos receptus, omnes de-
ores qui æs alienum conflaverunt
ſolvendo minime ſint, ex legis
æſcripto in locum publicũ ad id de-
natum rapere, ibique à ſervis præ-
rianis flagris baculiſque ſuras & cru-
miſerorum ſine ulla miſericordia
di, donec creditoribus ſuis, unde-
nque tandem accipiant, quomodo-
nque ſatisfaciant, aut, ſi nullatenus
poſſint, tunc creditoribus ſuis ita
rberibus ſubacti certum tempus ſe-
ndum debiti modum ſervire co-
ntur. In hunc itidem locum omnes
cuſati coram Principe per contume-
m ducuntur, &, ſi ditiores fuerint,
juſcunque conditionis, tantiſper
erberantur, donec multam impera-
m, licet indebitam, principi ſol-
ant.

Omnes communiter ſervos aut
exos aut captivos habere ſolent;
uos morituri frequenter manumit-
unt: illi tamen ſervituti aſſueti aliis
ominis in ſervitutem ſeſe dedunt,

aut pecunia accepta ſe mancipant. L-
beri etiam, qui dominis certa merc-
de ſerviunt, non poſſunt, quando li-
bet, à dominis ſe abdicare. Si enim
quis abſque domini voluntate abieri
ab alio in famulatum non aſſumitu
niſi fuerit à priore domino vel ab i
lius amicis, qui pro fidelitate illiu
ſpondeant, commendatus.

Pater quoque poteſtatem habet fi-
lium quater vendendi, ita ut ſem
venditum quocunque tandem mod
liberatum vel manumiſſum à domi-
no, iterum atque iterum jure patern
poſſit vendere; poſt quartam autem
venditionem nihil amplius juris
illum habet.

Mulierum conditio miſerrima e
nulla enim honeſta & pudica cred-
tur, niſi domi concluſa vivat, adeo
nuſquam prodeat. Domi autem m-
nentes fila nent, telam texunt; nequ
quicquam authoritatis in ædibus u-
ſurpant. à maritis bene verberatæ, r-
ro conqueruntur, ſed amoris id ind-
cium vocant. *Hæc à Guagnino prodit-
accepimus.*

Ruſſi ut plurimum vaſto ſunt co-
pore & obeſiore: quippe qui mole co-
poris aliis præcellere inprimis dec-
rum putent. Ingenio ſunt tardo juxt

atqu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

que bardo; quod partim climatis
io fieri autumant, partim victus
otidiani cruditate: nam ut pluri-
um radicibus, allio, cepis, braſſica,
iſque cibis craſſi nutrimenti utun-
r, qui craſſiores humores in ipſis
nerant. Præterea multo cibo ſe in-
rciunt; & large ipſo prandii initio
uriunt aquam vitæ, ut vocant, aut
um potum medicatum; ſtatimque
ſt cibum ſumtum ſomno meridia-
indulgent;nullumque vitium ipſis
miliarius quam ebrietas. Opulen-
ores medone utuntur: tenuiores
aſſe; qui potus nihil aliud eſt quam
qua modico furfure vitiata: egeni
ntum aquam uſurpant.
Plurimum utuntur thermis & cal-
riis; ita ut ne æſtivis quidem menſi-
s ab illis abhorreant. Extremum au-
m frigus extra & intenſus calor in-
a ædes, una cum diæta illa quam in-
cavimus, & illorum ingenia obſtu-
facit, & cutem obfuſcat, & cuticu-
m facit dehiſcere, inſigni dehone-
amento; idque magis adhuc in fœ-
inis quam in viris, utpote quæ ma-
s circa focum occupentur. unde ni-
il hiſce familiarius quam fuco fa-
em incruſtare,ut vitium hoc tegant.
ec probrum hic putatur pictam &

E 2 fuca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

fucatam eſſe, maritis ultro ſumtum præbentibus.

Amiciunt ſe Ruſſi ad Græcorum pene modum; ita tamen ut ſingu pene ordines ſuum peculiarem ami ctum habeant. Nobiles, qui cæſarie ad cutem ipſam deradere ſolent, (ni quum principem offenderunt aut in dignationem illius metuunt; tum enim & comam alunt, & ad hum ros uſque promittunt, faciemque e operiunt horrendum in modum, primo verticem capitis tegunt ex guo caputio, (*taſſia* ipſis dicitur,) au ro & gemmis precioſis intertexto huic aliud majus & Turcici in m dum erectum ſuperimponunt, nigr vulpeculæ pelle munitum;(has quip pelles maximi faciunt, & magno pr cio redimunt.) Collo nudo circũdan collare tres interdũ tranſverſos pol ces latum, unionibus aut aliis gem mis reſplendens. Induſio lineo prim ſuperinduunt veſtem, quam *shep* vocant; quæ eſt tunica ſericea auro gemmis diſtincta, (æſtate quippe in tra penates hanc ſolam geſtant,) a humeris ad genua promiſſa, & nod antica parte clauſa. Huic rurſus ſu perinduunt ſtrictiorem tunicam, n dis itidem concluſam, & cingulo Pe

ſic

[..]co ſupra lumbos conſtrictam, cui
[..]ltellos & cochleare appendunt. Ea
[..]nica plerumque eſt è pretioſiſſimo
[..]nno, & propendet ad talos uſque,
[..] appellatur eis *caftan*. Illi porro la-
[..]um indumentum ſuperaddunt,
[..]uod vocant *ferrus*, è ſerico, cum præ-
[..]xta aurea aut argentea; itemque al-
[..]rum manicatum, quod vocant *al-
kaben*, è ſubtili itidem panno, uti
[..]etera, & ad talos uſque propendens,
[..]um collari phrygiato. Quibus om-
[..]ibus, quum foras prodeunt, ſu-
[..]erinjiciunt pallium, *honoratky* ipſis,
[..]ctum pene ad *alkabenis* modum, ſed
[..]arens collari. Caligas cruribus ap-
[..]ant è corio Perſico, quod vocant *ſa-
[..]hian*: quibus adjiciunt ſoccos è pan-
[..]o ſerico, auro intertexto. Atque
[..]a amicti equo vehuntur vel ad pro-
[..]imas ædes. Optimatum (quos *Boyo-
[..]eski* vocant) amictus à ſuperiore non
[..]multum differt, niſi ſplendore & pre-
[..]io. Nobilium fœminarum (quas vo-
[..]ant *Chyna Boyarshena*) veſtitus ita ſe
[..]habet: Caput tegunt velo ſericeo, ple-
[..]rumq; rubri coloris. Cui addunt fron-
[..]tale è ſerico albo; *obroſan* appellant.
[..]his ſuperinduunt caputiũ è panno au-
[..]reo phrygiato (*shapka Zempska* illis,)
[..]cum limbo è pretioſis pellibus, unio-

 nibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

nibus & gemmis reſplendens. Supr
mum corporis indumentum eſt *opo*
hen, laxa tunica cum manicis ad ſ
lum uſque pendulis & antica part
grãdioribus,nodis aureis aut inaurat
connexa. A tergo addunt cucullu
è pretioſis pellibus, qui pene ſcapul
illarum tegit. Sub qua tunica geſtan
& alteram, *leitnick* illis, cum lax
manicis ad cubitum uſque reductis,
pretioſiſſimo panno; & ſub hac ter
tiam, *ferris Zempskoy*, ad talos u
que demiſſam. Armillas itidem ge
ſtant aureas & gemmis diſtinctas
ſoccos denique ex albo, flavo at
cyaneo corio, margaritis variato.

Vulgarium amictus vilis eſt. Mare
hyeme quidem ſubuculæ è pellibu
agninis, aliiſve, quam *ſhube* dicun
ſuperinduunt tunicam laxam ad ta
los uſque dimiſſam, è vili panno alb
aut cyaneo: caput furrato caputio
crura ſoccis muniunt: æſtate nih
præter induſia & ſoccos uſurpant
Fœminæ item hibernis menſibus ſu
buculam ejusmodi & togam rubran
aut cyaneam induunt; æſtate bina u
plurimum induſia tantum, ſive dom
deſideant ſive prodeant in publicum
Sine inauribus ex argento aut ali
metallo vix ullam fœminam aut vir

nem videre eſt. Capita caputiis & rico velant.

Cęterum quemadmodum plebeii à nobilibus ſervilem in modum habentur; ita etiam infimæ ſortis homines, quos *Chriſtianoe* vocant, quum licet et poſſunt, crudeliſſime in æquales vos aut inferiores graſſantur. Vnde rapinis & homicidiis plena ſunt omnia: nam ſe invicem trucidare pene ludum ducunt; nec ullum crudelitati ponunt modum; adeo ut fidem ſuperent quæ atrociſſime hic vulgo perpetrentur ab iis qui Chriſtiani audire volunt.

Mendicorum numerus infinitus eſt, quorum tanta eſt egeſtas, ut fame pene enecti, vulgo uſurpent, *Da quod manducem, & trucida me.*

Merito porro ambigitur, utrum major ſit eorum ſævitia an luxuria & improbitas: nam ſcortationes, adulteria & ejuſmodi facinora, omnem ſuperant modum; quum vix pœna ulla legibus conſtituta ſit in ita delinquentes. Quibus vitiis accedit falſiloquium, quod ipſis tam familiare eſt ut jure dicatur vulgo, Ruſſum nec facile cuiquam fidem habere neq; fide dignum eſſe. Quibus ipſorum vitiis haud fruſtra factum creditur, quod ipſorum

conſuetudine Tartari ad fidem Chriſtianam non convertantur, dum gentis vitia religioni imputant.

Matrimoniorum ratio à cæteris nationibus non parum abludit. maribus enim puellas quas ambiunt, videre aut alloqui ipſis inſuetum; per matres aut anum aliquam procantur. Vbi autem inter parentes, aut eos qui in parentum ſunt loco utriuſque partis, convenerit, (nam ſine conſenſu parentum etiam hic cõnubia illegitima judicantur,) primo inter ſe deliberant quam ſummam puella ad ſponſum delatura ſit. quæ pro parentum opulentia interdum grandior eſt; nam ipſorum moribus inſolens eſt ſponſum quicquam dotis nomine repromittere. verum marito decedente, nullis liberis è conjugio natis, vidua tantum recipit quantum attulerit, ſi modo maritus tantum in bonis relinquat; ſi vero liberos ex illo ſuſceperit, tertiam partem bonorum capit, aut amplius, è voluntate decedentis. Dotales dein tabulas ut ita dicam conficiunt, in quibus puellę parentes aut conſanguinei fidejubent puellam eſſe incorruptam; (è quo contractu plurimæ lites naſci ſolent, ſi vel modica poſtea maritum ſuſpicio cœperit illam ante fuiſſe

vitia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

itiatam.) Hiſce confectis, ſponſa
rimo munus aliquod ſponſo mittit,
: ille viciſſim ſponſæ. neque tamen
dhuc mutuo conſpicere aut alloqui
ermittuntur. Veſpera autem, quæ
uptiarum ſolennia præcedit, ſponſa
matre & aliis matronis collimago,
l eſt, veredo aut rheda, ſi hyems ſit,
d ſponſi ædes perducitur, cum nu-
tialibus indumentis, & thoro conju-
gali eleganter parato; ibidemq; noctu
ab iiſdem cuſtoditur, ita ut à ſponſo
videri non poſſit. Vbi jam dies nuptia-
rum illuxit, ſponſa velo lineo tecta à
vertice capitis ad lumbos uſque à pa-
rentibus & amicis ſuis ad templum
deducitur, & ſponſus item à ſuis. (ve-
huntur autem equis, licet templum
proximum ſit, & ipſi tenuioris for-
tunæ.) Cæremonię & verba quæ ſacer-
dos uſurpat à cæterorum Chriſtiano-
rum conſuetudine nihil pene diffe-
runt: annulo quoque fides firmatur,
manuque ſponſæ in ſponſi manum
tradita. Quibus abſolutis, ſponſa ac-
cidit ad pedes ſponſi, & caput calceis
illius illidit, in ſignum ſubjectionis; &
ſponſus viciſſim tunica ſua illam o-
perit, ut teſtetur, ſe tutelam illius ſuſ-
cipere. Tum cognati & amici utrim-
que ſponſo ſponſæque ſeſe inclinant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ut mutuum in futurum obſequium & amicitiam voveant. denique à ſponſi patre panis ſacerdoti traditur; qui illum quantocius tradit in manum patris ſponſæ, obteſtans illum, ut die conſtituto dotem promiſſam ſponſo annumeret, & deinceps amicitiam cum ipſo & amicis illius inviolatam conſervet: pater autem ſponſæ panem in plures partes frangit, & ſingulas partes diſtribuit inter præſentes conſanguineos & affines, ut deinceps in unum veluti panem coaleſcant. Finitis hiſce ceremoniis, ſponſus ſponſam manu ducit ad templi veſtibulum, & cyathum plenum medone illi propinat; illa cyathum acceptum ſub velo libat. atque ita cum ſuis quique amicis ad parentum ædes reducuntur: ubi ſub ingreſſum farre aſperguntur, in omen fœcunditatis & opulentiæ. Sub veſperam ſponſa rurſus ducitur ad ædes ſponſi, velata uti ante:& illa nocte nec vocem edere à matre docetur, ne ſponſus illam audiat aut videat ante craſtinum: tribus quoque ſequentibus diebus in nuptiali ſympoſio, verba niſi pauca, eaque pene ex præſcripto, & cum ſumma ſponſi reverentia loquitur; nam ſecus facere inprimis indecorum putant. Quarto demum die

ovi nupti ad propria concedunt, & micis omnibus dant epulum. Toto uptiarum tempore ſponſus *molo day neez*, id eſt, juvenis dux, appellatur, t ſponſa *moloday knezay*.

In mortuis ſuis ſepeliendis multas eremonias adhibent, ſuperſtitioſas uxta atque profanas; nam intra ſarophagum abdunt literas commenlatitias ad S. Nicolaum, quem cœli janitorem opinantur, haud ſecus quam Romanenſes S. Petrum. Hyeme autem quum tellus gelu ita obduruit, ut ſcrobes effodi nequeant, cadavera omnia in domum publicam (*boshedom*, d eſt, dei ædem, vocant) abdunt; ubi gelu conſtringuntur: vere autem ineunte, & ſoluta glacie, ſinguli ſuorum cadavera repetunt; quæ cum ſuis veſtimentis terræ mandant. Præter orationes pro defunctis, poſtquam jam cadavera terræ ſunt mandata, ante ſepulturam adhibent fœminas, quæ magno ululatu planctũ faciunt, & mortuos magnis vociferationibus interrogant ethnicorum more, cur ipſis moriendum fuerit, & ſimilia: ut minus mirari liceat, ejuſmodi planctus à Braſilianis & aliis barbaris celebrari. *Hæc fere è Legati Anglici commentario hauſta.*

Mores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Mores denique gentis in Icone animorum ita exprimit *Ioann. Barclaius:*

Servituti gens nata, ad omne libertatis veſtigium ferox eſt; placida ſi prematur. Neque abnuunt jugum. Vltro fatentur Principi ſe ſervire; illi in ſuas opes, in corpora, vitamque jus eſſe. Sordidioris reverentiæ humilitas Turcis non eſt in ſuorum Ottomanorum ſceptrum. Cæteras quoque gentes ex ſuo genio æſtimant. Hoſpites, ſive forte, ſive conſilio, in Moſcoviam advectos, in idem jugum damnant, & ſervire ſuo Principi volunt; ſi quos furtim abeuntes retraxerint, ut fugitivos plectunt. Magnatibus, licet ipſi ſerviunt, in minores ſuus faſtus eſt; & vulgus horum maxime ſupercilium timet.

Fertur populus adeo literarum rudis eſſe, ut pauci inter illos vulgatiſſimas preces memoria teneant quibus Numen propitiamus. Bello quam ocio aptiores; & plerumque in armis ſunt; ſive quo Tartarorum impetum frangant, ſive alio limite Polonos laceſſunt, repelluntve: Iſta quoq; ætate civilibus odiis inter ſe certaverũt. Acies illis ex equitibus tota. pedite ideo vix utuntur, quod omnium bellorum momenta in celeritate conſtituunt;

magno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

agno impetu vel impreſſionem adorti vel fugam. Sed ubi pavere inceperunt ad deſperationem quoque vertuntur. Adeo ut ex prælio fugientes, ſi aſſequitur hoſtis, nihil auſi repugnare, ita ſe victoribus dedant, ut nec mortem deprecentur. Caſtigantis furtis remiſſi ſunt: tamen prædones ultimo ſupplicio ulciſcuntur. Gens eſt cauta, nectendiſque fraudibus apta; Neque ignorant ideo mercatoribus ſe ſuſpectos; quos ut placabiliores habeant, interdum in mutuis commerciis aliam patriam ſibi fingunt. Perpotandi ſtudium acre eſt. & præter patrios potus ne quidem advecta vina deſunt.

Vxoribus longa captivitas, quas domi ſerio continent, dignas quoque majoribus malis; adeo ſervilibus ſupra fidem ingeniis demiſſas eſſe ajunt. Virorum in ſe benevolentiam ex verberum numero æſtimant; nunquam melius ſuo judicio habitæ quam cum in ſæva ingenia inciderunt. Quidam è Germania in Moſcoviam migraverat, vir è plebe, &, ſi nomen in tantilla re placet, Iordanes dicebatur. Hæſit ergo in illa regione; & cum ſibi eæ ſedes placerent, inde etiam duxit uxorem. Hanc cum charam haberet,
omni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

omnibuſque officiis mutuam gratiam affectaret, illa dejectis luminibus mæſta, crebro in ſingultibus & cæteris mærentis animi indiciis erat. Viro denique ſciſcitanti mæſtitiæ cauſam; ſe enim nullis quod ſciret amicitiæ muneribus defuiſſe: Quid tu, inquit mulier, tam egregie fingis amorem? Num putas latere me quam tibi vilis ſim? ſimulque largos gemitus cœpit effundere. Ille attonitus, in amplexus mœrentem recepit, rogare perſeverans, nunquid eam offendiſſet. peccaviſſe ſe forſitan, ſed culpam emendatione deleturum. Ad hæc illa; Vbi autem ſunt verbera, inquit, quibus te amare docuiſti? hoc certe potiſſimum pacto, maritorum in uxores apud nos benevolentia & cura ſancitur. Hoc à Iordane audito, primum ſtupor continuit riſum; mox utroque vaneſcente, è re ſua eſſe putavit, ut uxorem eo modo haberet, quem ipſa præſcripſerat: nec multo poſt arripuit cædendæ mulieris cauſam, & illa fuſtibus mitigata, tum primum bona fide amare & colere virum cœpit. Nec tenuit ille modum; ſed jam ferior quam miſera conjux optaſſet, ad extremum grandi ictu dicitur hujus etiam crura & cervicem afflixiſſe.

IV. *Re-*

IV.

Regimen politicum & civile.

RVſſici principis regimen fere ſe habet ad Turcici imperii modum, ijus principia politica ſtudioſe videur imitari. Nam primum omnia ſibi ndicat, & non modo vulgus, ſed & obilitatem duro ſervitio premit, & opulum gravibus tributis exhaurit: ræterquam quod nobilitati aliquam bertatis ſpeciem indulget, ad tenuioes, ubicunque nobiles ipſius beneficio erras poſſident, acrius opprimendos: c plebi quoq; libertatis aliquam quaſi arvam relinquit, qua ipſis licet terras uas teſtamento liberis ſuis tranſcribere.

Principale regimen conſiſtit in legibus ferendis & abrogandis, publicis magiſtratibus creandis, bello gerendo, aut pace ſive induciis paciſcendis, fœderibus quoque cum exteris principibus & rebuspub. faciendis; pœnis corporalibus infligendis aut condonandis; denique in omnibus civilibus & criminalibus judiciis. Princeps & Senatus illius plane abſoluta utitur poteſtate: ita ut non modo ſupremus ſit legiſlator, ſed & executor. Nam leges

omnes

omnes ſine ûllo publico parlament
prævio promulgat. In quibus exami
nandis prçter privatos cõſiliarios, nu
los adhibet præter paucos epiſcopo
abbates atq;eccleſiaſticos;ut melius ſu
perſtitioſo vulgo imponat,cui nihil ſa
crum & rectum videtur niſi cui ipſo
rum ſacerdotes affuerint, nihil durum
putatur cui illi conſenſerint. Itaqu
Principes Eccleſiaſticos homines mul
tis immunitatibus & honoribus cu
mulant, gnari, nullum firmius vin
culum eſſe tyrannicæ dominationi
quam ſuperſtitionem vulgi & rituum
receptorum pertinacē obſervantiam
Deinde nullum eſt munus publicum
quantævis dignationis, quod hic hæ
reditarium ſit, quod non immediat
& abſolute àPrincipe conferatur;adeo
ut ne ſcribarum quidem, quos *dyak*
vocant, & in ſingulis præcipuis oppi
dis habent, munus præterquam ab
ipſo Principe cuiquam mandetur.Ter
tio judices omnes, qui juriſdictionem
in cauſis civilibus & præſertim in cri-
minalibus exercent, ab eodem ad li-
bitum conſtituuntur; nec munia hæc
aut ad hæredes tranſmittunt aut ad
vitam peculiari Principis decreto ob-
tinent. Iidem ita timide & circum-
ſpecte in eo munere verſantur,ut nul-
lam

n cauſam alicujus momenti per ſe
terminare audeant, niſi prius ad ſu-
emum Senatum & aulam Principis
tulerint. Superiori autem ſeculo
annes Baſilides, ut ſupremam hanc
tæ neciſque poteſtatem oſtentaret,
tyrannice eadem eſt abuſus, ut quo-
nque procederet, ſi quem aut libe-
us ſe intuentẽ aut alioquin ſibi diſ-
icentem offendiſſet, ſtatim capite
ecti, & miſeri caput ante pedes ſuos
ojici mandaret. Idem & Nobilibus
onnullis, qui in certis provinciis avi-
m tuebantur libertatem, & abſolu-
m hactenus in provinciis ſuis obti-
uerant judicandi poteſtatem, peni-
us omnem jus dicendi ademit licen-
am. Quarto ad ſolum Principem o-
nnes cauſæ per appellationem defe-
untur; ſolus damnatis veniam indul-
et. Licet ſub Theodoro, in quo ſtirps
rincipalis defecit, etiam imperatrix,
t vocant, hanc indulgendi poteſta-
em uſurpaverit; quod magis Prin-
ipis ignavia quam veteri conſuetudi-
ne aut jure fuit toleratum.

De ſuprem. Principatus conventu.

SVpremus Principatus Ruſſici con-
ventus *Zabore* ipſis dicitur. Inter-
eſſe ſolent primo Imperator ipſe; ſe-
cundo Nobiles ut plurimum viceni,

qui privatum illius conſilium conſti-
tuunt; tertio nonnulli ex eccleſiaſtico
ordine, & fere pari numero: plebeis
nullus hic locus, quos mancipiorum
loco habent, & obediendi neceſſita-
tem impoſitam putant, nullam autem
ſinunt habere deliberandi libertatem.
Convẽtus hic celebratur in hunc mo-
dum: Imperator citat Nobiles, qui
ſunt de privato illius conſilio: itemque
Patriarcham; qui dein advocat Me-
tropolitanos duos, totidemq; archie-
piſcopos, & epiſcopos, qui inter illos
dignatione præcellunt, abbates item
atque monachos. Hi ubi ad aulam ve-
nerint, ſeſſionis dies à Principe decer-
nitur, qui plerumque eſt veneris, ob
diei illius apud ipſos celebritatem &
religionem. Vbi dies hic illuxit, Eccle-
ſiaſtici primi locum publicum, qui
ſtollie ipſis dicitur, ingrediuntur: dein
Principe cum ſuis proceribus adven-
tante, Patriarcha cum clero ipſi ob-
viam egreditur, ipſi benedicit, duobus
primoribus digitis ſuis Principis fronti
& genis admotis, & dexterum pecto-
ris latus deoſculando. Tum atrium
ſimul ingrediuntur, & ſuo quique
ordine conſident, in hunc modum:
Princeps thronum occupat; & juxta
illum quadratæ menſæ (quæ duode-
cim

m circiter perſonarum capax. eſt)
ſident Patriarcha & præcipui è no-
litate & clero, cum duobus ſcribis,
lumnoy dyacks vocant;) reliqui in
dilibus ſecundum dignitatis gradus
ambitu atrii locum ſortiuntur. Vbi
nnes conſederunt, unus ſcribarum
citat id de quo deliberandum fue-
t. Tum Patriarcha & reliqui eccle-
aſtici primo rogantur quid ipſis de
: propoſita videatur: qui jam ante
arati ut plurimum uno eodemque
odo reſpondent: Principem illius-
ue conſiliarios ea eſſe prudentia &
rum gerendarum uſu atque expe-
entia, ut ipſi melius jndicare poſſint
uid reipubl. utile ſit quam ſe ſacris
antum operantes & religioni inten-
os: itaque pergat in determinando;
, quod ſit officii ſui, precibus & votis
uxiliaturos. His à pleriſque dictis,
nonachus aliquis ad hanc ſcenam pa-
atus, Principem rogat, ut planius
uam de re propoſita mentem expo-
ere dignetur. Tum Scriba Principis
omine reſpondet; celſitudini illius,
& nobilibus conſiliariis, rem propo-
ſitam utilem & neceſſariam reipubl.
videri: nihilo tamen ſecius, quia ipſi,
quid rectum pravumve ſit, optime
poſſint diſcernere, ab ipſis obnixe

contendere ut ſententiam ſuam libere proponant: & ſi rei propoſitæ conſentiant, ſuum calculum adjiciant, quo res plene poſſit determinari. Illi autem nihil cunctati rem propoſitam probant, & benedictione Principi impertita cum venia illius diſcedunt. Princeps autem Patriarcham ad exterius atrium deducit; dein rurſus conſidet, donec pompa ſit parata qua ipſi domum reducitur. Actis denique ſcribis confectis, eadem in omnibus provinciis & oppidis per Duces aut Scribas promulgantur. Conventuque abſoluto Patriarcha & cæteri eccleſiaſtici ſolemni epulo à Principe excipiuntur, & ſua quiſque loca repetunt.

Dignitatum gradus & ordines populi.

DIgnitatum gradus poſt Principem hi fere ſunt:

1. Nobiles. qui quatuor ſunt generum. 1. Principes; qui *Vdelney Kazey*, id eſt, exemti & privilegiati Duces appellantur. quorum poteſtas primum à Principibus Ruſſiæ multum imminuta, ad extremum à Ioanne Baſilide penitus ſublata fuit; ita ut nunc non minus quam cæteri ſervitutem ſerviant, quum antea libere in ſuis qui-

que

ue territoriis,ad Germanorum Prin-
pum modum, imperitarent. 2. *Boja-*
ns; nimirum illi quos Princeps præ-
r nobilitatis titulum , conſiliario-
m munere dignatur. 3. *Vayvodæ;*
ui militares copias Imperatoris Ruſ-
ci auſpiciis duxerunt;nam id nomen
um præcipua dignatione poſt præce-
entes nobilium ordines, etiam ad li-
eros & nepotes transmittitur. Hi
res nobilium ordines tanquam digni-
atis notam agnominibus ſuis addunt
Vich vel *Wish ;* & multam indicunt
llis qui hanc notam in alloquendo
pſos addere negligunt;quę multa *beſt*
beſt ipſis vocatur : atque hac ita tu-
ment omnes,ut etiam ii quos fortuna
ta deſtituit ut aliis famulentur, mul-
tam hanc negligentibus impingere ſa-
tagant.

II. Proximum poſt nobiles locum occupant ii quos vocant *Sina Bojaresky*, id eſt, nobilium liberi , qui ſtipendiis Principis militant;inſolentiſſimum hominum genus: & ſcribæ, ſive *Dyaks*, qui proximum locum in oppidis obtinent poſt pręfectos ſive Duces.

III. Infimus ordo plebeiorum eſt, quos vocant *mouſicks ;* inter quos agmen ducunt mercatores;ſequuntur mechanicarum artium periti. deſpi-

catiſſimi ſunt agricolæ, quos *Chriſtia-neis* appellant.

De regimine provinciarum.

RVſſiæ principatus omnis dividitur in quatuor partes ſive tetrarchias, quas ipſi *Chetfirds* appellant. quarum ſingulę plures provincias complectuntur, & certis officiis ſunt annexæ, à quibus & nomina ſortiuntur.

Prima tetrarchia vocatur *Poſosky Chetfird*, ſive jurisdictio muneris Legatorum, & plerumq; addicitur principali Secretario, qui quotannis illius nomine percipit centum rublas.

Secunda dicitur *Roſeradney Chetfird*, quę fere ſupremo Comiti ſtabuli, quem *Roſerade* vocant, attribuitur, cum ſtipendio itidem c rubl.

Tertia vocatur *Pomeſtnoy Chetfird*; quia attribuitur illi qui ſervat indicem omnium terrarum quæ Princeps Nobilibus ſuis aliiſque attribuit; cum ſtipendio annuo 10 rubl.

Quarta denique *Caſſauski Dvvorets*; quia tribuitur illi qui jus dicit in regno Caſan & Aſtracan & oppidis ad Volgam ſitis, cum ſtipendio cL rubl.

Extra has tetrarchias cenſetur Principis patrimonium, vulgo domanium;

um; quod ipſi dicunt *Vochin:* quod
xvi oppida cum ſŭis territoriis
mplectitur. Itemque peculiares quæ-
um juriſdictiones, uti Vagæ provin-
æ & ſimilium.
Atque hi quidem præcipui ſunt
rincipatus miniſtri, qui fere in civi-
ate Moſcua agunt; aut quando cum
rincipe alio digrediuntur, officii ſui
unimenta & miniſteria ſecum du-
unt. Sunt autem illorum partes,
querelas omnes, aliaque quæ è ſuis te-
rarchiis ad ipſos deferuntur, ad prin-
ipalem Senatum referre: & quæ à
Principe & Senatu decreta mandata-
que fuerint, in ſuis item provinciis
promulganda & exequenda procura-
re. In quibus provinciis Duces ſive
pręfecti conſtituuntur. qui per *Dyacks*,
id eſt, ſcribas, omnia fere agunt quæ
agenda ſunt: nam ipſi infima digna-
tione inter nobiles cenſentur. Eſtque
eorum munus, *primo* civiles omnes
cauſas in ſuo diſtrictu audire & deter-
minare. In quem finem officiales ha-
bent ſibi ſubordinatos: quales ſunt
Gubnoy ſtarets, qui reos carceribus
mancipant: *Soudie*, judices inferio-
res, qui de cauſis quibuſdam cogno-
ſcunt & judicant in ſuis balivatibus,
ita tamen ut ab ipſis ad Ducem ſive

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ſcribam detur provocatio; ſicuti à duce & ſcriba ad aulicum Senatum appellatur: denique *Sotskoy ſtarets* id eſt, aldermannos ſive balivos centuriarum. *Deinde* munus illorum eſt de criminib⁹, furto, homicidio, proditione, &c. cognoſcere, reos captivare, examinare; & examen cum omnibus ſuis circumſtantiis ad præfectum tetrarchiæ ſuę qui in aula reſidet mittere; nam ipſis reos plectere aut capitis damnare non licet. *Tertio*, leges aliaque edicta nomine principis promulgare, tributa colligere, militum delectus habere, & ſacramento adactos ad locum à Principe dictum deſtinare.

Porro hi duces & ſcribæ ab ipſo Principe eliguntur, & ad ſuas quique provincias deſtinantur, & ut plurimum ſingulis annis mutantur, niſi aliter principi videatur; & quum fere advenæ ſint in illis provinciis, nullo populi favore, ſed principalis legationis metu ſubſiſtunt; & qui plurimum, c rublas, alii minus quotannis pro ſtipendio accipiunt: quo fit ut plerumque inopes provinciales miſere ſpolient; quod à primoribus illis eo conniventius toleratur, ut ipſos veluti ſpongias exprimere & repetundarum poſtu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

oſtulare poſſint:raroque munere de-
edentes pœnam evadunt, quam *udkey* vocant, ubi flagris cæduntur; uorum ipſi haud ignari, tam licen-
er prędantur,ut &Imperatori & præ-
ecto tetrarchię partẽ erogare,& non-
ihil ſibi ipſis valeant retinere. Atque ales quidem fere in mediterraneis ppidis munera hæc publica ſortiun-
ur: limitaneorum major cura habe-
ur; in quibus plerumque bini, & non raro è conſiliariorum principa-
ium ordine conſtituuntur. Hæc op-
pida ſunt, Smolensko, (quo Polonus jam potitur,) Vobsko, Novogrod, & Cazan; quorum tria priora Polonos & Suecos vicinos habent; poſterius, licet è longinquo, Tartaros Crimeos. Horum ducum & dignitas major eſt, & poteſtas amplior; ita ut etiam cri-
minum manifeſtos plectant. Stipen-
dium eorum annuum cccc rublæ, quorumdam & Iɔcc.

Moſcua civitas, uti Principis do-
micilium, ab ipſo ſolo & Senatu re-
gitur. Senatores enim in diverſis tri-
bunalibus cauſas civiles & criminales audiunt atque dijudicant. Vrbis ta-
men negotia alia, qualia ſunt platea-
rum cura, tributorum collectio, & ſi-
milia, duo nobiles & totidem ſcribæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

procurant; quorum tribunal *Zempskoy* vocatur. Ad quod oppidani famulos ſuos furti ſuſpectos adducunt, flagro aut alio tormento examinandos. Præter hos duos Nobiles & totidem ſcribas, ſunt Aldermanni, *Staruts* ipſis, ſingulis tribubus præfecti, in quas plebs omnis diviſa eſt: illi ſub ſe habent ſuos *Sothkey*; & hi ſuos *Decetskeys*, id eſt, decuriones, qui decem familiarum inſpectionem habent. Priores illi Nobiles & ſcribæ ab ipſo Principe conſtituuntur; qui Aldermannos ſuos eligunt; & illi porro Sotskeyos; Sotskeys autem decuriones.

De Conſilio privato Principis.

RVſſorum Princeps plurimis Nobilium tribuit titulum & dignitatem Conſiliariorum; quorum tamen opera raro utitur, quique rariſſime ad Senatum habendum vocantur. hi generatim *Bojarens* appellãtur: quum cæteri, quorum opera quotidie utitur, in omnibus publicis negotiis *Dumnoy Boyaren* appellentur, & ſedes illorum *Boarſtua dumna*. Horum numerus certus iniri non poteſt; &, prout in aliis quoque aulis evenire cernimus, alii, prout gratia florent apud Principem, ita potiſſimum rebus agendis adhi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

hibentur. Iis adſident quatuor Se-
retarii, quos *Dumnoy Dyakey* ap-
ellant. Dies quibus ordinario con-
eniunt, ſunt lunæ & mercurii atque
eneris; idque mane hora ſeptima:
uod ſi extra ordinem convenien-
um ſit, à ſummo Conneſtabili per
lericum Conſilii monentur atque
ocantur.

De Iudiciis in cauſis civilibus.

TRia fere apud ipſos habentur tri-
bunalia; ubi de cauſis civilibus, pu-
ta de contractibus, & ſimilibus, jus
licitur; ſibi invicem ſubordinata.

Infimum eſt illius quem *Gubnoy ſta-
uſt* vocari diximus, item illius quem
Sotskoy ſtaruſt appellant, id eſt, Al-
lermanni & Bailivi centuriæ, quam
licunt *Soacke*. qui inter vicinos & qui
ntra Centuriam illorum degunt, li-
tes componere ſatagunt, antequam
contendentes ad tribunalia convo-
lent.

Secundum eſt quod in præcipuis
oppidis uniuſcujuſque provinciæ à du-
cē & ſcriba adminiſtratur; à quibus ad
tertium & ſummum judicium auli-
cum appellatur.

Actiones inſtituuntur in hunc mo-
dum: Actor per libellum ſupplicem
expli-

explicat à quo quantum læſus ſit; & impetrata venia per *vvepis*, id eſt, indultum judicis, per apparitorem (*præſtave* illis) ſiſti & in judicium acceſi curat reum; qui cogitur fide jubere ſe dicta die judici ſe ſtiturum, aut alioqui licet apparitori ipſum detinere quibuſcunque modis poteſt. Vterque auté tam actor quam reus propriam cauſam agit, nullo ſubſidio procuratorum aut advocatorum. Si cauſa teſtibus declarari non poſſit; ſacramento terminatur: nam quum judici non ſatis liquet utra pars jure nitatur, ſolet alterutrum rogare, an crucem oſculando firmare velit ſe verum dicere; quod ſi annuat, ſtatim ad templum ducitur, & cruce oſculata non modo cauſam, ſed & id quod adverſarium ſuum poſcit, obtinet. Hanc crucis oſculationem *Chrenſtina chelovanian* vocant, & tanti æſtimant quam jusjurandum. Quod ſi ambo ad id parati ſint, tum ſorte cauſam dirimunt. Qui cauſa cadit, niſi ſtatim creditori ſuo ſatisfaciat, ad *Praveush* ducitur, id eſt, locum publicum ubi ejuſmodi condemnati ſingulis diebus mane ab hora octava ad undecimam fuſtigantur miſerum in modum, tantiſper donec ſatisfaciant: quod ſi per annum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

annum integrum in hunc modum uſtibus ſubacti tamen ſolvendo non ſint, uxores & liberi veneant neceſſe eſt, donec creditori ſuo reddant ultimum quadrantem.

Cæterum Ruſſi nullam habent legem ſcriptam; voluntas Principis & Senatus judicium ſuprema lex eſt; tantum habent indiculum, in quo præſcripta ſunt temporum momenta, & aliæ circumſtantiæ, itemque judiciorum formulæ.

V.

Reditus Principis quibus rebus conſtent.

REditus hujus Principis, ut ferè aliorum Principum, conſtat primo, patrimonio principali, id eſt, annuis reditibus, quos Princeps percipit è terris quæ ad ipſum principatum peculiariter ſpectant. Has terras conjunctim ipſi vocant *vochin*; quæ complectuntur triginta ſex urbes, cum ſuis territoriis & agris. Inter has urbes amplitudine redituum præſtant *Alexandriſca, Corelſka, Otfer, Slobodey, Danielska, Moiſalskoy, Chara, Sametska, Strararou*[?]*, Branſoue*, &c. Oppidani & agricolæ harum urbium & agrorum

grorum quotannis pendunt principi, partim certos cenſus in pecunia numeratur, partim in frugibus terræ, ut tritico, ſecale, hordeo, avena, &c. (hoc tributorum poſterius genus ipſi vocant *obrokey.*) itemque in animalibus terreſtribus aut volatilibus & domeſticis avibus; denique in aliis terræ frugibus, materie, cera, melle & ſimilibus. Quidam etiam illorum tenentur aliquot jugera terræ in uſum Principis colere: certa aliqua pactione in proprium uſum ipſis attributa. Annona autem quæ hoc pacto Principi colligitur, longe copioſior eſt quam aut in familia illius expendi, aut per penſiones, quas familiaribus ſuis aut nobilibus pro mercede atrribuit, (*ſclavoney* vocant,) exhauriri poſſit: itaque reliquum venundatur magno pretio, & nummi in Principis ærarium inferuntur.

Id redituum genus ſub dominatu Ioannis Vaſilovvick (qui ſplédidiſſime vivebat) quotannis vix ſuperabat ſexaginta millia rublarum: ſed ſub filio illius Theodoro ad 230000 ſummam excrevit; maxime induſtria Theſaurarii illius Gregorii Vaſilovvick Godonoue. Maxima autem pars hujus proventus expenditur in ſtipendia miniſtrorum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

rorum, qui aut in familia Principis ut extra illam Principi ſerviunt.

Secundum redituum genus appel-atur *tagla* & *podat*, quod è quatuor nperii hujus tetrarchiis colligitur. Eſt utem *tagla* annuum tributum, quod olvitur pro ſingulis *vvitu* (id menſuæ apud illos genus) farris quod in ſinulis provinciis provenit. Id colligitur iuratis, & ad ærarii regii miniſtros ffertur. *Podat* vero eſt cenſus annuus, ui imponitur ſingulis provinciarum iœceſibus aut hundredis. Ex hoc re-lituum genere conjunctim ingens pe-uniæ gaza quotannis in principis æ-arium infertur: Vti videre eſt è ſe-quentibus:

Provincia & oppidum Vobsko ſol-vit quotannis utriusque nomine 18000 rubl.

Novogrod	35000.
Torshocke & Otfer	8000.
Rezan	30000.
Morum	12000.
Colmigroe & Dvvina	8000.
Vologda	12000.
Caſan	18000.
Vſtiug	30000.
Roſtove	50000.
Moſko	40000.
Sibiersky	20000.

Caſtro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Caſtrome	12000.

Summa totalis eſt 400000 rublarum, quæ ſingulæ, libræ Flandricæ aut ſex florenis æquiparantur. Hoc tributi genus kal. ſeptemb., à quibus Ruſſi annum auſpicantur, ad quæſtores affertur.

Tertium redituum genus (quod ipſi *bulsha prechod*, id eſt, magnum tributum vocant) colligitur è vectigalibus & portoriis civitatum & municipiorum totius principatus. Oppida autem, quæ grandiora vectigalia quotannis ſolvunt, ſunt hæc fere:

Mosko reddit	12000 rubl.
Smolensko	8000.
Vobsko	12000.
Novogrod Velica	6000.
Stararouſe	18000.
Torshock	800.
Otfer	700.
Yaruslave	1200.
Caſtrome	1800.
Nisna novogrod	7000.
Caſan	11000.
Vologda	2000.

Atque hoc quidem vectigal è majoribus urbibus certum ſtatumque eſt, quia ita quotannis redimitur, redemptorum quidem damno ſi minus reddat, Principis vero emolumento ſi amplius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

mplius. Reliquarum urbium incer-
us pro commerciorum incremento
ut decremento. Certo tamen con-
at ex Rationalium archivis, num-
uam hoc redituum genus minus
uotannis reddere quam 340000 rub.
His accedit tributum annuum quod
olligitur è thermis & cauponis publi-
is:quod licet incertum ſit,tamen val-
e opulentum eſſe, ex ingenio incola-
um judicari poteſt, qui utrisque hiſ-
e locis inprimis delectantur.
Item in cauſis criminalibus,& con-
ictorum & damnatorum bonis fiſ-
us Principis capit ſemiſſem, delator
uadrantem; & magiſtratus reliquum
uadrantem. tribunal ubi hæ cauſæ
guntur vocant *Roisboinam*. Præterea
uum *Roſerada* officio certi & magni
editus annui attributi ſint, quibus
nilites conſcribant & alant; atq pau-
is tantum opus ſit tempore pacis,
nagna pars eorum redituum ſuperat,
c in ærarium infertur; ita ut non ra-
o ad 250000 rub. aſcendat. Eadem
ſt ratio officii illius quod *Strelletskoy*
ocant; cui reditus annui cõcrediti ad
tipendia ſclopetariis numeranda, qui
am ad aulã Principis (numero XII M)
uam alibi præſidia habent, & cuſto-
es ſunt corporis principis. Nec alia

officii *prechaſe ſheſinoy nemshoy*: quod curat milites mercenarios exteros: i-temque *pusharskoy*; cui ſimiles reditus annexi ad apparatus bellicos & nitratum pulverem coacervandum. Quicquid autem ex omnibus hiſce ſub finem anni supereſt, id omne in ærarium Principis ſeu *prulsha prechod* infertur: ita ut univerſa ſumma recepta pecuniæ à *prulsha prechod* quotanni aſcendat ad octingenta millia rubl. au circiter.

Ratio autem ab ommibus his quæ ſtoribus redditur in Principis gazophylacio; ubi omnes ipſius gemmæ,& ceimelia, corona, ſceptrum, aurea argenteaque vaſa, aurum argentumqu cuſum,&alia hujuscemodi cuſtodiuntur. Qui accurate rationem accepti & expenſi tẽporeTheodori principis ini vit, Angliæ Reginæ Legatus Aegidiu Fletcher, vir prudentia ſingulari, ſcri bit, in universũ quotannis in pecuni numerata in ęrarium inferri 1430000 rublarum, demtis omnibus expenſis tam domeſticis quam militaribus Nec tamen in hanc rationem venire pretioſas pelles, quas immenſa copia è Siberia, Pechora, Permia tributi nomine accipit,& advenis mercatoribu vendit: neque multas, quas fiſcu capi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

capit è condemnatorum bonis, licet ſæpe ad grandem ſummam aſcendant.

Quid multa? Princeps adeo eſt abſolutus, ut numquam egere poſſit quandiu ſubditis illius aliquæ opes ſuperſunt.

VI.

De moneta Ruſsica.

UT melius intelligantur quæ de reditibus Principis jam diximus, moneta Ruſſica explicanda erit. Eam habent quadruplicem: Moſcoviticam, Novogrodenſem, Tvverenſem, & Pleſcovienſem. Moſcoviticus nummus non rotunda ſed oblonga & ovali quodammodo forma, *denga* dictus, diverſas habet imagines; in antiquioribus ab una parte roſa, ab altera homo equo inſidens: alii utrinque literis ſunt inſcripti. Eorum ſex faciunt *altinum*, viginti *grifnam*, centum *poltinum*, ducentæ *rublum*. Qui ad noſtræ monetæ valorem comparatus, ſex ut plurimum florenis noſtratibus, ſive libra Flandrica æſtimatur.

Tvverenſis utrimque ſcripturam habet, & valore æquiparatur Moſcovitico.

Novogrodenſis ab una parte Prin-

cipis ſolio inſidentis hominis ſe illi inclinantis imaginem, ab altera ſcripturam habet, atque duplo Moſcoviticum ſuperat. Griſna quoque Novogrodenſis XIV dengas, rublus CCXXII complectitur.

Pleſcovienſis, ab una parte caput taurinum coronatum, ab altera ſcripturam oſtentat. Habent præterea cupream monetam, quæ *polani* vocatur: horum LX dengam Moſcoviticam valent.

Aureos non habent, nec cudunt ipſi, ſed Hungaricalibus fere, interdum etiam Rhenanis utuntur; pretium eorum ſæpe mutant. Rigenſibusque rublis utuntur propter vicinitatem: quorum unus valet duos Muſcoviticos. Moneta Muſcovitica eſt ex puro & bono argento: quamvis nunc quoque adulteretur: Nec audivi, ob hoc facin⁹ in quemquam animadverſum eſſe. Omnes ferre aurifabri Muſcoviæ nummos cudunt; & quicunque adfert maſſas argenteas puras, nummosque cupit, tum nummos & argẽtum appendunt, atque æqua lance librant. Exiguum & conſtitutum pretium eſt, quod ultra æquale pondus ſolvendum eſt aurifabris, parvo alioqui laborem ſuum vendẽtibus. *Hæc ex Herberſteyn.*

Anglus

Anglus quidam, qui ſcripſit anno 1554, monet tres eſſe nummos argenteos in Ruſſia, *poledengam*, *dengam* & *novvgrotam*; qui ad valorem Anglicæ monetæ comparati ſonant dimidium denarium, denarium & duos denarios. Nummos hos ita computant; poledenga, denga, altin, rubble: binæ enim poledengæ, dengam; harum ſex altinum conficiunt: altini denique xxiii & ii dengæ rublum.

VII.

De militia Ruſſorum.

Milites (inquit Fletcherus jam ſæpius nobis laudatus) Ruſſiæ appellantur *ſmaboranesky*: ſunt enim fere nobilium filii, atque adeo ipſo militiæ dignatione generoſi. neque ulli in Ruſſia ſunt nobiles præter homines militares. Nam nobilium filii ſimul atque ætatem juſtam attigerint, qua arma ferre poſſunt, nomen ſuum apud magnum Coneſtabulem profitentur;qui ipſis certam portioné agrorũ attribuit,ut plurimum eorum quos parentes illius poſſederunt; niſi forte militum numerus tantus jam ſit ut nullæ terræ quæ aſſignari poſ-

ſint ſuperſint, & patris agri pluribus ſufficere nequeant: quo caſu in aliud tempus differuntur: & fit ſæpe, quum plures ſunt filii unius familias, ut minores natu aut egere aut alii vocationi ſe addicere cogantur, & non raro malis artibus & latrociniis ſeſe applicent. Vbi autem numerus militum completus eſt, ita ſe habet: Nam primo habet Princeps equites corporis ſui cuſtodes XV CIↃ, cum ſuis tribunis & cæteris officialibus. *Dvvoraney* appellantur. Sunt autem trium generum; qui & ſtipendiis & dignatione multum inter ſe differunt. Primi vocantur *Dvvoraney bulskey;* quorum alii 100, alii 80 rubl. annuatim capiunt; nulli infra 70. Secundi *ſeredney dvvoraney;* qui 60 aut 50 rubl. accipiunt; nec infra 40. Tertii *Dyta bojarsky;* qui 20, 30; non autem minus quam 12 rubl. annuatim merent. Atque hujus quidem ſtipendii dimidia pars in urbe Moſcua ipſis ſolvitur. reliquum in caſtris, quando illorum in bello opera requiritur: & tum univerſum eorum omnium ſtipendium annuatim requirit 55000 rubl. Præter hoc ſtipendium etiam agros ſibi aſſignatos obtinent pro ſua quiq; dignitate & merito; ita tamen ut agri iſti

ad mi-

d minimum ipſis annuatim reddant o rubl.

Præter hos ſunt alii cx. ſummæ dignitatis nobiles, qui, veluti prætoriani apud Romanos, Principem comitantur, quum ad bellum gerendum ipſe progreditur; & tum ipſi ſubminiſtrant equitum ſexaginta quinque millia cum omnibus armis ſuis ad Ruſſorum modum; ideoque annuatim pro ſe & copiis ſuis percipiunt quadraginta millia rublarum; & quotannis cum omnibus ſuis copiis verſus fines Tartarorum Crimeorum movent, ſive bellum cum illis ſit ſive induciæ. Periculoſum videri poſſit Principi aut Statui, tantas copias ad nutum nobilium in unum locum convenire: hic tamen diſcrimine vacat: primo quia nobiles hi pro arbitrio Principis mutantur, & quum plures ſint, non facile inter ſe conſpirare poſſunt; &, quod ſummum eſt, ut plurimum ſunt aulici & familiares Principis, atque adeo conſiliarii: nec ſtipendio potiuntur, niſi quum jam aliis erogandũ eſt; ita ut potius queſtores ſint Principis quam tantarũ opum poſſeſſores. Atque in hunc modum equeſtris militia conſtabit octuaginta millibus; magnum robur ſi diſciplina

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

& vigor cæterarum gentium Europæarum accederet.

Peditum, qui *ſtrelſey* dicuntur, continuo alit duodecim cIↄ, omnes ſclopetarios. quorum v cIↄ circa civitatem Moſcuam agunt, aut aliam urbem in qua verſatur Princeps; atque II cIↄ in ipſa aula, qui *Stremaney ſtrelſey* appellantur; reliqui in limitaneis oppidis in præſidiis occupantur. His annuum ſtipendium datur VII rublæ, & ſecalis atque avenæ XII modii.

De peregrinis militibus nihil dicere neceſſe eſt, quos non alit niſi quum neceſſe eſt, & ſemper quamplurimos alere poteſt, quum opibus abundet. appellant autem peregrinos & mercenarios milites *nimſcoy*.

Præfectorum ſive ducum militarium ordo talis eſt; 1. Generalis Principis vicarius, quem *Voyavodey bulſhaia*, id eſt, magnum capitaneum dicunt; qui plerumque eſt unus è ſumma nobilitate, licet neque prudentia neque bellicarum artium ſcientia emineat. 2. Ideoque illi adjungitur Legatus, nobilitate quidem inferior, ſed belli uſu præſtantior. 3. Sub utroque ſunt quatuor veluti mareſcalli; inter quos copiæ omnes dividuntur.

Partes

[P]artes autem haſce quatuor diſtinctis [n]ominibus exprimunt: primam vo[ca]nt *prava polskoy*, id eſt, dexteram [al]am; ſecundam *levoy polskoy*, id eſt, [ſi]niſtram alam; tertiam *ruſnoy polſ[k]oy*, interruptam cohortem, quia ex [il]la ſpeculatores emittuntur, & ſubſi[d]ia reliquis ſubmittuntur; quartam [st]ereshovoy polskoy, id eſt, vigilum co[h]ortem. Singuli autem hi mareſcalli [d]uos habent legatos, qui bis ſingulis [h]ebdomadis copias in armis exercent, [h]ic jus dicunt inter milites, puniunt[q]ue delicta; atque hi fere ſumuntur [e]x illis cx de quibus ante dixi. Sub his [p]orro complures ſunt tribuni; quales [ſ]unt *gulavoy*, qui mille, qui Iↄ, & qui [c] militibus præſunt: item *petyde ſetſ[k]oy*, qui L; & *decetskies*, qui x tan[t]um præſunt.

Sunt præterea in caſtris Vaivodæ duo magni nominis. quorum primus vocatur *Naradna vaivoda*, & præeſt tormentis omnibus bellicis. alter *Vaivoda gulavoy*, quaſi præfectum velitum dicas, qui ſpeculatoribus cIↄ præeſt; & curam gerit lignei caſtelli, (quod *beza* aut *gulay gorod* ipſis dicitur) quod ſemper cum caſtris circumfertur, in uſum peditum, qui eo utrimque concluduntur; interdum ad ali-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

quot miliaria in locum extenditur, e[illegible]
aſſeribus ita compoſitũ ut nullo pe[illegible]
labore & conjungi & diſſolvi poſſit[illegible]
egregio munimento adverſus Tarta[illegible]
ros, qui arcu & ſagittis ſolummod[illegible]
armati facile ligneo hoc ut ita dican[illegible]
vallo ſuſtinentur.

Ruſſorum equitum arma fere ſun[illegible]
arcus & ſagittæ,& gladius; paucis bre[illegible]
ves ſunt haſtæ aut ſpicula; omnia fa[illegible]
ctaad Turcarum modum: quibus a[illegible]
Tartarorum modum uti edocti ſun[illegible]
Peditum ſclopetum ſive bombarda[illegible]
ſecuris & gladius. Commeatus null[illegible]
principi cura, unuſquiſque ſibi ip[illegible]
proſpicit;vili enim cibo contenti ſun[illegible]
Ruſſi milites; neque fere quicquam[illegible]
uſurpant præter panes ſiccatos, quo[illegible]
ſuchary vocant;& cruda farina,quan[illegible]
temperatam & in maſſam rotun[illegible]
dam coactam *tollockno* dicunt. Quo[illegible]
ſi Ruſſi tantum robore & fortitudin[illegible]
animi ſcientiaque militari valerent[illegible]
quantum corporis virib⁹ & laborum[illegible]
tolerantia, facile cæteros Europæos[illegible]
ſuperarent: nunc ingenii tarditate, &[illegible]
ſerviendi conſuetudine, nec magna[illegible]
appetunt, nec aſſequuntur. In oppi[illegible]
dis quidem defendendis ſtrenue ad[illegible]
verſus validas obſidentium vires lau[illegible]
dem meruerunt; in acie adverſus

Polonos

lonos ac Suecos ut plurimum victi
agnas ſæpe clades acceperunt.

VIII.

De familia magni Ducis Muſcoviæ, & Principum ſucceſſione.

A Ruſſica Narva, (inquit Thuanus lib. xxi) anno cIↃ cccc à Moſcis ondita, ex adverſo Narvæ Livonicæ ta, medio flumine cognomine,(unde traque nomen ſortita eſt,) in orientem ac ſeptentrionem tendentibus d mare Caſpium & uſque ad Tartarorum hordas, Moſcorum imperium ate patet. Cui ab arce & flumine cognomine Moſca in Occam & Volgam influente nomen eſt; (ubi ante cc circiter annos Ioannis Danielis filius caſtrum ædificavit; ſicuti Sigiſmundus Herberſteynius ex eorum annalibus refert;) non à Moſcis ultra mare Caſpium Colchis finitimis, quorum meminit Strabo, & quos Plutarchus à Cn. Pompeio ſubjugatos ſcribit. In iiſque regionibus Ruſſi rerum potiti ſunt, à Roxolanis forte, deflexo paulum nomine, oriundi; atque eorum Principes ad Varagos originem referunt, gentem transmarinam, ut ipſorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

rum annales teſtantur, qui imperii ſe-dem primo Novogrodiæ, dein Kio-viæ, ac poſtremo Vlodimiriæ habue-runt, antequam Moſcoviam transfer-retur.

Clariſſimus vir Fletcherus monet familiam Principem Ruſſiæ appellar *Bealam*, atque ex eo conjicit, originem ex Hungaria cepiſſe; ipſumque Ioan-nem Baſilidem ſæpius jactaſſe ſe ex Germanica eſſe origine, non autem ex proſapia Ruſſica.

Ruricus (inquit Thuanus, ut ſupra) ex ea gente bello contra Bulgaros ſuſ-cepto quum feliciter rem confeciſſet, regionis dulcedine captus in ea man-ſit, liberis ejus, quos domi reliquerat, Novogrodia interim exactis ab Vlo-dimiro quodam verna ex ancilla na-to, cui urbis cuſtodiam reliquerat. ab eo genus ducunt. qui poſtea in eo im-perio, in XII principatus (quot filios reliquit Vlodimirus) diſtributo, fue-runt, Iapulocho Rurici fil. & ipſius poſteris avitum imperium fruſtra re-cuperare enixis. Deinceps fide Chri-ſtiana imbuti ſunt, & occaſione non minus honorificæ quam fauſtæ adfi-nitatis, cum Vlodimirus ipſorum Prin-ceps, qui Kioviæ jam tum ſedem fixe-rat, Annam, Baſilii Porphyrogeniti F.

& Con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Conſtantini Imper. ſororem uxo-
em duxiſlet, circa annum Chriſti
ɔcccccxc; unde & Græcæ Eccle-
e ritus etiam hodie ſervant. Hoc ita
adunt Ruſlorum & poſt eos Polo-
æ annales; de quo tamen Byzanti-
a hiſtoria omnino tacet; ut mirum
t, homines vanos ac leveis rem ad-
ɔ memorabilem ſilentio præteriiſſe,
ui alioqui conſentanea cum iis, quæ
e Ruſſis diximus, memoriæ prodide-
:. Nam Ioannes Zonaras ſcribit, Ni-
ephorum Phocam à Bulgariæ Prin-
pe petiiſſe, ut Hungaris ac Turcis per
jus fines in Thraciam irrumpenti-
us tranſitum impediret: cum vero
e excuſaret Bulgarus, infirmitatem &
œdus cauſatus, per Calocyrum Cher-
oneſi Tauricæ Principis F. Roſlorum
Dynaſtam ab eo ſollicitatum, ut bel-
um Bulgaro inferret. Itaque Spendo-
tablum (ita Roſſum vocat) coacto
ngenti exercitu in Bulgariam deſcen-
diſſe, & longe lateque populato agro
innumerabiles prædas abegiſſe. De-
mum Nicephoro ſublato, idem Zona-
ras ſcribit, ſub Ioanne Zimiſca Roſlos,
Bulgarorum gente ac provincia ſub-
acta, nunc cum Ducibus Boriſe & Ro-
mano, patriæ oblitos, illic imperii ſe-
dē figere decreviſſe, Calocyri impulſu,
qui,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

qui, ſi ab eis Romanorum imper
tor ſalutaretur, ſe Bulgaria ipſis ceſſ
rum & perpetuum fœdus percuſſ
rum receperat. Verum Zimiſcam, cu
honorificas ejus conditiones illi no
ſolum ſuperbe recuſaſſent, ſed legat
etiam indigne habuiſſent, contra Ro
ſos bellum ſuſcepiſſe: Tauroſcyth
vero adventu ipſius perterritis, Cal
cyrum ad Roſſos confugiſſe. Demun
conſerto ad Driſterum in Iſtri rip
poſitum prœlio, Roſſos cæſos; iiſqu
cæſis Driſterum diuturna obſidione
Ioanne cinctum fuiſſe. Tandemqu
Roſſos omnium rerum inopia labo
rantes, ex Spendoſtabli conſilio & au
thoritate, prœlii aleam rurſus tenta
ſe; qua poſt longum & anceps certa
men poſtremo Roſſos profligatos eſſe
Poſtea Ioannem cum Spendoſtabl
his conditionibus tranſegiſſe, ut re
licta Bulgaria domum rediret: ſed i
reditu ipſum & Roſſos omnes, Pazi
nacarum inſidiis exceptos, ad inter
necionem cæſos eſſe. Hæc Zonaras
quæ cum iis, quæ de Rurici expeditio
ne Ruſſici annales memorant, mir
conveniunt; & in alterum annum Zi
miſcæ imperii, hoc eſt, in Chriſti ıↄcccc
LXXII, incidunt; quo tempore Baſi
lius Scamandreus, poſt Theophylactun
Roman

omani Lecapeni F. Patriarcham, onſtantinopol. Eccleſiæ præfluit; à ro &Ruſſorum annales nomenRuſ-cum ad relligionem Chriſtianam rductum tradunt.

Sequentibus tẽporibus Andreas Dux uſdalienſis,ab Vlodimiri ſtirpe profe-us, fœdere cum XI cognatis icto,Mi-ſlao dejecto,qui Kioviam tenebat,ſe-em primus Vlodimiriam tranſtulit, : imperium in Suſdalienſi domo fir-avit.quamvis in alios agnatosDuces rincipatum minime exerceret, magni men Ducis uſurpato nomine , hoc tiam obtinuerat,ut illi comiter maje-atem ſuam colerent. Sed quum Tar-ari, impreſſione in Ruſſicã facta,Cot-ianam Poloſciorum Ducem , & Mi-iſlaumRomani f.,Siernavienſem Du-em, atq; alios complures auxilio evo-atos, die XVII Maji anni CIↃ CC XIV, & icuti annosRuſſi abOrbe condito nu-merant, VI CIↃ IↃCC XXXII,inſigni cla-de profligaſſent, & rurſus XIII annis poſt, Duce Batti, domitis Roſanenſi-bus & Vlodimirienſibus ceteriſq; fere Ducibus, Ruſſiam omnem impoſito provinciæ tributo in poteſtatem rede-giſſent: ab eo tempore magni Ruſſiæ Duces à Tartaris peti cæperunt; qui fere à Suſdalienſibus dabantur.

Tandem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Tandem anno Chriſti cIↃCCCI
Andrea Alexandri F. mortuo, cu
Michaël Iaroſlai F. Tuerenſis & Geo
gius Danielis F. Moſcoviæ Dux de ma
gno Vlodimiriæ principatu conten
derent, & uterque eam à Tartaro pe
terent; primum ſecundum Michaë
lem pronuntiatum fuit. ſed interjecto
aliquanto tempore Georgius eamde
rejecto Michaële, obtinuit anno juxta
Græcorum calculum VI CIↃ IↃCCC XXV
qui imperii ſedem Moſcoviam trans
tulit, & magnum principatum poſte
ris ſuis reliquit, adverſantibus initio
Ruſſis univerſis, qui hunc honorem
Suſdalienſi familiæ reſtitui à Tartaro
debere contendebant.

A Georgio illo Ioannes Danielis
fil., niſi idem ſit, profectus, primus
Moſcoviæ caſtrum condidit; cui Ioan-
nes alter, & Ioanni Demetrius, ac De-
metrio Baſilius, qui Sophiam Vitoleni
Lithuaniæ Ducis fil. uxorem duxit, or-
dine ac directa ſerie ſucceſſerũt. Hujus
Baſilii filius Baſilius, conjuratione à
Demetrio Siemacha Georgii fratris F.
Suerienſi, Ioanne Andreæ fil. Moſai-
cenſe, & Boriſſo Alexandri fil. Tue-
renſi Ducibus facta, regno pulſus &
luminibus orbatus fuit: ſed Novogro-
dienſium ope adiutus regnum poſtea
recu-

cuperavit, & pacate uſque ad mor-
m tenuit.

Huic Ioannes fil. ſucceſſit; qui ſe
niverſæ Ruſſię Principem primus ap-
ellavit, Magni nomen ob id ſortitus.
Ducem Tuerenſem, ex cujus domo
xorem duxerat, ultionis paternę præ-
xtu, principatu exuit: nec multo poſt
ovogrodiam magnam fraude inter-
eptam ſui juris fecit: cæteroſque fere
uſſiæ Principes, ex ipſorum diſſen-
onibus occaſione captata, in ordi-
em redegit; ac tandem Tartarorum
ugum, à quibus majores ſui jus & in-
ugurationem petebant, *excuſſit, à
ophia, è Palæologorum gente ingen-
is animi femina, quam mortua Tue-
enſi duxerat, perſuaſus: ſemper fere
ictor & felix, ſi cladem in Livonia &
d Pleſcoviam paulo ante obitum ac-
eptam excipias; quam L annorum in-
luciis reſarciit.

Eadem felicitate uſus Baſilius illius
fil. Noſtra ætate Smolecenſem princi-
patum, ac quidquid Siverenſis ditio-
nis ſupererat, imperio adjecit. Caſa-
nenſeis mari ac terra oppugnavit;
agnatiſque ſuis omnibus regni poſſeſ-
ſione, quam adhuc tenebant, extur-
batis, Pleſcovienſem civitatem in ſer-
vitutem redegit; ac *Ciarii*, quod lingua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Slavonica regem ſonat, quum ali
Kneſios tantum appellaſſent, nomen
ſibi ſumſit.

Huic anno CIƆIƆXXV decedent
Ioannes fil. ſucceſſit; qui aſtum, indu
ſtriam & ſeveram diſciplinam in pro
pagando imperio ad majorum arte
adjecit; effecitque, ut ab iis accept
non ſolum retinuerit, ſed etiam ma
gna acceſſione locupletaverit. nam
Caſanenſe & Aſtracanenſe regna à pa
tre ſummis viribus tentata, novo & i
populis incognito belli genere uſus
in poteſtatem redegit: ac fere omn
Caſpio mari ſui juris facto imperium
in Perſidem uſque protulit, multis ali
præclare, non ſine tamen crudelitati
infamia, geſtis. De his variorum hi
ſtoriæ loquuntur; præſertim vita illiu
à Paulo Oderbornio tribus libris de
ſcripta. Ioannes Baſilides (inquit Thua
nus lib. LXXX) magnus Moſcorum
Princeps, ob immanitates inaudita
à Paulo Oderbornio & Alexandro
Guagnino ſtudioſius fortaſſe quam
veracius deſcriptas, infamis ultimum
diem clauſit VII kalend. april. anno
CIƆ IƆ LXXXIV, quum LVI annos vixiſ
ſet, XXXIX regno præfuiſſet. Ex Ana
ſtaſia prima uxore duos filios ſuſcepe
rat; Ioannem cognominem ſibi, quem

caſi

ſu interſecit; & Theodorum regni
æredem, quem moriturus proceribꝰ
onvocatis valde commendavit, cura-
ribus ei attributis, quorum ex con-
io rempubl. adminiſtraret.
Theodorus Ioannis fil. Irenen Theo-
ori Godonovii filiam ſtatim in uxo-
em duxit, & cum ea IV kalend. quin-
iles inauguratus fuit. verum idem
huanus ad annum CIↃ IↃ XCVIII ſcri-
it, Theodorum hunc, quum XIV an
os à morte patris rerum potitus eſ-
et, annos tantum XXXVI natum ſine
beris deceſſiſſe, anno à mundi con-
litu VII CIↃCXVI, id eſt, à C. N.
598, adminiſtratione imperii penes
onjugem & Patriarcham relicta. Eam,
inquit lib. CXX) ob ſpeciem & mo-
es, quum ſibi Theodorus patre ſuper-
ſtite in uxorem delegiſſet, ex eaque
nullos liberos ſuſtuliſſet, dimittere il-
am ſæpius ab illo juſſus quidem erat;
ſed ad mortem uſque patris callide
procraſtinarat. Erat ei Boriſſius Go-
donova frater, aſtutia innata & affe-
ctata comitate maximam in aula &
toto regno auctoritatem conſecutus,
quam & ad mortem uſque Theodori
retinuit; quam veneno acceleratam
non defuere qui putaverint, ducta ex
Boriſſii ingenio ſerieque rerum ab eo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

in civili adminiſtratione geſtarum
conjectura. Theodorus poſtremis t
bulis, regni adminiſtrationem uxo
viduæ commendaverat. quam quu
illa haud invita ſuſcepiſſet; paulo po
mutata voluntate an ex compacto
imperii adminiſtrationem in procer
transferre ſe velle dixit, & mundo m
tato habitu renũciare. ægerrime id t
lit populus, acriſq; ſeditio orta, done
Boriſſius ſe exorari paſſus eſt, ut imp
rium pro ſorore capeſſeret, poſtqua
affectata quadã recuſatione, uti put
tur, diu proceres & populum ſuſpe
diſſet. Tenuit autem principatum a
annum CIↃ IↃC V; quo tempore mult
calamitates, & præſertim diriſſima f
mes, Ruſſos afflixit; ipſeque vitam l
mentabili exitu clauſit. Rem geſta
ita deſcribit Thuanus lib. C X X X V
Ioanni Baſilidæ (inquit) præter Theo
dorum alter erat filius Demetrius
biennio ante mortem è nobili juven
cula ſuſceptus, hoc eſt, anno CIↃ I
LXXXII; qui ad Vielicam, longe diſſ
tam, C à Moſcua metropoli milliari
bus, educabatur. Boriſſius, qui ſuper
ſtite Theodoro jam tum tyrannide
affectabat, quum omnia quæ deſid
riis ſuis improbis obſtare poterant ci
cumſpiceret, parum ſe Theodori im
beci

cillitate profecturum judicabat, niſi
em reſurgentis in principali familia
perii per Demetrii mortem extin-
ieret. Itaque de eo ex medio tollen-
ante omnia cogitans, corruptis qui
rca eum erant, ſic dolum inſtituit.
lſo majore tintinnabulo, (id erat
gnum populi ad incendium reſtin-
endum vocandi,) obſervatum erat
l ſtrepitum concurrentis multitudi-
is Demetrium conclavi exire ſoli-
m, qui in illo tumultu confodien-
is erat. & ita factum, dum per ſca-
m deſilit. inde rumore mortis ſpar-
, populus à reſtinguendo incendio
vocatus ad arcem venit; & omiſſa
ploratione domeſticos obvios ob-
uncat, publica ultione cædis invi-
iam in ſatellites Principis rejectam à
amoliri cupiens. quam tamen mi-
ime evitavit: nam Boriſſius, ut om-
em ſuſpicionem purgaret, immaniter
n oppidanos ſęviit, & arcem incendio
elevit. Verum Demetrium hac conju-
atione oppreſſum, qui in Moſcovia
unc erant, & de ea relationes confece-
unt, cōſtanter affirmant. Alii ut mo-
ibus poſtea ſubſecutis colorem reperi-
ent, ſic rem narrant; matrē Demetrii
de deteſtando Boriſſii cōſilio per ami-
cos monitam in tempore filii periculo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

prævortiſſe, ſuppoſito in ejus locu
puero ætate & ore perſimili, qui à f
cariis non per ſcalas deſiliens, ſed i
lecto jugulatus eſt, Demetrium autem
verum in tutum ſubduxiſſe, ſtatimqu
ſuppoſiti cadaver à Germano aul
magiſtro, qui aſtum excogitarat, n
agnoſceretur ſarcophago incluſum ſ
ne ulla pompa terræ mandatum eſſe
interim famam ſparſam, quaſi Deme-
trius peſte abſumptus eſſet. Vt ut ſi
in Poloniæ & Moſcoviæ finibus al
quot poſt annos comparuit homo
qui altero brachio breviore & verruc
in facie, quæ in vero Demetrio olim
notata fuerant, ceterum ingenio acr
præſentia animi, liberalitate, comita
te non indignum, ſe regali proſapia fe-
rebat. is Ieſuitis patribus, qui in Po-
lonia pollebant, primum innotuit, &
ſpem fecit, ſi ad regnum paternum re-
cuperandum adjuvaretur, fore, ut pri-
mam ac præcipuam cultus divini in
imperio Moſcico inſtaurandi, & illiu
ad Eccleſiæ unionem adducendi cu-
ram haberet. res initio tecta, monito
prius Pontifice, ut negotium, quod ad
bonum religionis & amplificationem
Sanctæ Sedis pertinebat, opibus pro-
priis & commendatione ſua apud Po-
loniæ Regem & regni proceres adju-
varet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

aret. quod & ſedulo factum per ipſos ſuitas, qui ſupplicem ad Georgium ſiecinſium Sendomirienſem Palati-um introduxerant, in regno præpo-entem; jam tum fide clam data, ſi ompos votorum evaderet, ut filiam alatini, in quam ille oculos conjece-at, in uxorem acciperet. In Livonia bjecto cucullo aliquandiu latuerat, u-i & commode latine loqui & ſcribe-e didicit, & ad Clementem VIII Pon-ificem Maximum literas manu pro-ria non ineleganter ſcriptas dedit. & um per Sendomirienſem & ejus ge-erum Viſnovitzium ad Sigiſmundum ſt admiſſus, maſcula oratione uſus di-itur, meminiſſet ſe in carcere & capti-vitate natum, & inde divina providē-tia ac miſericordia liberatū; proinde humana cogitaret, & eodem fato ad-flictis ſubveniret. Ioannes Sigiſmundi parens ab Erico fratre ob ſuſpicionem in carcerem injurioſe truſus fuerat, ſicuti ad an. CIↃ IↃLXIII demonſtravi-mus, in quo ex Catharina uxore Polo-nicę atq; adeo Iagellonicę ſtirpis ipſum ſuſtulerat. Igitur Regis favore, & Pa-latini pecunia, annitētibus Ieſuitis, ex-ercitum X bellatorum CIↃ in Polonia conſcribit, ab hisque omni re & appa-ratu inſtructus in viam ſe dat. & per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Ruſſiam iter faciens Coſacos genu
hominum bella externa & prædas ſe
ctantium ſibi conciliat, & ingentibu
promiſſis oneratos in regnum pater
num, ut ajebat, ex iis x cIↃ ſecum du
cit. Boryſthene ſuperato ad Zernigam
extra limitem caſtra primum poſita
& Demetrii regni legitimi heredis no
mine deditio imperata; ac citra vim
facta, Ioanne Takmenio, qui cum Bo
riſſio ſimultates exercebat, in parte
novi principis tranſeunte. Coſaci
præerat Corelas homo præſtigiis ma
gicis notus. qui Putinnæ obſidenda
auctor, urbis populoſæ, quam Miche-
lovitzius Soltekovius, cum VIII cI
Coſacorum Volgodenſium tenebat
Michelovitzio primum detrectanti ad
extremum perſuaſit, ut urbem dede-
ret, & Demetrii partes ſequeretur. Bo-
riſſius inter hæc copias inſtruit C bel-
latorum cIↃ conſtantes: & ante om-
nia ad Sigiſmundum & Polonicum
Senatum legatos miſit; commemora-
toque fœdere, de pace ſive induciis in-
ter utramq; gentem, ipſos de ſanctio-
ne ejus interpellavit; & ementitum
Demetrium, ſacerdotis nefando con-
ceptum filium, & magicis præſtigiis
infamem ſibi tradi vivum vel mor-
tuum petebat, & ne auxiliis juvare-

tur,

ur,enixe petebat,minis additis,ſi con-
a facerent Poloni, quanto ſuo cum
ericulo præpotentem principem eſ-
ent laceſſituri. ad minas additę ſin-
ulorum procerum prenſationes oc-
ultæ, ut regem & ſenatum abſterre-
et, quo minus auxilia ſupplici ſubmi-
iſtrarent. verum Pontificiis & Ie-
uitarum prævalente auctoritate nihil
btineri potuit, Rege, & qui cum Re-
e ſentiebant, ad auxilia præſtanda a-
imos obfirmantibus; quippe qui re-
bantur, hanc ad æternam pacem &
micitiam cum Moſcis firmandam, &
majorum religionem ſublata ſciſſura
conſtituendam,fore commodiſſimam
rationem. tandemque utrinque exer-
citus in aciem ad Novogrodiam in-
ſtructi,& Sendomirienſis ſummus co-
piarum dux,qui defectionem in hoſti-
li exercitu futuram ſibi pollicebatur,
temere in medios & bene concordes
ruit, & poſt exiguum certamen undi-
que à majore numero circumventus
funditur fugaturque exeunte januario
hujus anni. collectis deinde ex tanta
clade reliquiis Palatinus Carmho-
viam primum ac Putivolum, ac dein-
de in Poloniam ſuam ſe recepit. De-
metrius cum paucis ad Rilſcum arcem
in finibus receptum habuit; ubi à ſuis
 de-
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

deſertus minime ſe deſeruit. is ſecum ut religionem & pietatem ſuam omnibus approbaret, duos è Ciſtercienſi ordine Theologos duxerat, qui caſtrenſis vitæ & incommodæ viæ pertæſi, poſt aliquot dierum iter ad ſua reverſi ſunt. præterea etiam duos e ſodalitio Ieſuitico, Nic. Ckerracoviũ & Andream Lovitzium, qui expeditionis auctores conſtantiam ſervaverant, & hominem per ſe ſatis bene animatum aſſiduis hortamentis & propriæ patientiæ exemplo ad rem ſtrenue perſequendam incitabant, ipſe bona conſcientia, uti præ ſe ferebat, fretus, cum ad manus veniebat, ita Deum compellare ſolitus erat, ut ab omnibus audiretur, & hac oratione fere utebatur, manibus expanſis & oculis in cœlum erectis: Me, inquit, juſtiſſime Iudex, prius fulmine perime, me primum dele, huic Chriſtiano ſanguini parce, ſi injuſte, ſi avare, ſi impie, hoc quod vides molior. tu vides innocentiam meam; juſtam cauſam adjuva. tibi me, cœlorum Regina, & meum hunc militem commendo. Quæ ſi vere referuntur, nec vere ille Demetrius fuit, oportet eum aut præſtigiatorem gnaviter impudentem fuiſſe, qui cum ſciret, quæ diceret,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

eret, vera non eſſè,tanta vultus con-
antia mentiebatur; aut ſi male per-
aſus, eum ſe credebat, qui non erat,
rofecto fortuna, ut aliis imponeret,
ſigni læti primum ſucceſſùs, mox
riſtis atque adeo tragici exitus exem-
lo, mire ipſi impoſuit. Iam Boriſſiani
d Rilſci arcem, ad quam copias con-
raxerat Demetrius, eo ſitu ut ſubje-
to agro late imperitet,cum parte ex-
rcitus venerant, martioque ineunte
onflictu acri inter equites facto, in-
linavit miro fortunæ ludibrio ad nu-
er victos victoria, qui numero impa-
res interfectis primo concurſu clↃ ex
hoſtibus, captiſque cc, ceteros in fu-
gam vertunt: ſuorum ordines in fuga
perrumpentes peditatum omnem ſol-
vunt,& hoſti ad internecionem expo-
ſitum relinquunt. Parta ingenti præ-
da Demetriani Putivola triumphantes
reverſi ſunt, ſtatimque ſive odio vete-
ris domini, ſive novarum rerum deſi-
derio quinque præcipuæ in propinquo
arces cũ oppidis ac tetritorio in partes
Demetrii conceſſerunt, & Bialogroda
una ex illis cl majores machinas vi-
ctori ſubminiſtravit. arcium præfecti
captiviDemetrio traditi:& paucis poſt
diebus ſecuta Ialekæ & Leptinæ dedi-
tio, in qua famoſus magus Hinsko
Otio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Otiopelus quoq; captus eſt. Mox & univerſa Severia, qui eſt principatus amplisſimus, ac præterea VIII caſtella in fidem accepta ſunt. Magna moderatione Demetrium victoria tam inſperata uſum memorant, qui hæc ſcribunt, de cetero ſollicitum, quomodo Cromo arci à reliqua exercitus hoſtilis parte arte cinctæ in tempore ſubveniret. ſed cognito ex literis interceptis obſeſſos aliquandiu ad ſuſtinendū pares eſſe, conſilium ſuſpendit, minime accelerandum ratus, ne tantæ victoriæ fructum tentata temere prœlii alea amitteret. interea dum ad Putivolum ſedet, eventum operiens variis inſidiis petitus eſt, miſſis à Boriſſio, qui venia admiſſorum promiſſa inſuperque præmiis præpoſitis Ruſſos ad Demetrium interficiendum aut captivum ſiſtendum invitarent: additum præpotens telum ab Archipopo, (ita Patriarcham ſuum vocāt Ruſſi,) mandatum, quo cuncti rebus Demetrii faventes extra Eccleſiæ communionem poſiti pronuntiabantur. re ex captivis quæſtioni ſubjectis & literis inter ocreas inſertis cognita, nihil inclementius in eos decrevit, ſed venia cōceſſa literas ad Archipopum humaniſſimas dedit, quibus eū officii admonebat,

it, & ne injuſtæ cauſſæ religionem
prætexeret, hortabatur. ſcripſiſſe & ad
Boriſſium dicitur, ſe reſpiceret, regno-
que, quod injuſte invaſerat, mature ce-
deret, & monaſterium, quod vellet,
ingrederetur, oblatis ipſi & familiæ
optimis conditionibus; quas ille con-
temptim nec citra indignationem re-
spuit. id incidit in tempus, quo Daniæ
Regis & Caroli Sueci legati in eius aula
erant, ex Polonorum in Moſcoviam
impreſſione fœderis cum Moſcis ſan-
ciendi occaſionem captantes, quo Si-
gismundi rebus incommodarent. in
ea conſultatione cum vehementius
incādeſceret Boriſſius, ſubito corruiſſe
dicitur, magna vi ſanguinis per os,
nareis & aureis profuſa; & exeunte a-
prili vitam cum morte commutavit.
alii apoplexia, alii veneno propinato
extinctum memorant. utcunque ſit,
in imperio per ſeptennium poſſeſſo
moriens non omnem auctoritatem
ſtatim amiſit. nam fama mortis vul-
gata magno initio populi concurſu u-
xor vidua cum filio in ſolio collocata
eſt. & adacti in fidem proceres, cor-
pore defuncti in ſepulcro regum ſine
pompa illato. mortuum laudavit lu-
culenta oratione Regiomonti excuſa
Conſtantinus Fidlerus Livonus Ri-
genſis,

genſis, qui Gaſparem fratrem habe
bat imperatoris Moſcovitici domeſti
cum. continuo Petrus Buſmanius
qui magnas res ſub Boriſſio geſſerat
cum ſummo imperio ad exercitum
mittitur. Ad Cromi obſidionem hæ
rebat Ioannes Hodunius cognation
Boriſſio proximus, in qua ante & poſt
Boriſſii obitum, & obſeſſi, & qui loci
oppugnabant, nihil reliquum ad ſum
mam virtutem fecere. decies vis facta
& toties ſumma ab obſeſſis pertinaci
repulſa. De exitu veritus Demetriu
Zaporium cum delectis ad opem la-
borantibus ferendam miſerat, qui a-
ſtu, cum vi non poſſet, metum & tre-
pidationem per hoſtium caſtra ſpar-
ſit. ſimplicem hominem, qui dece-
ptus alios deciperet, ad obſeſſos in ſpe-
ciem mittit cum literis, qui XL CIↃ au-
xiliarium in propinquo eſſe nũciaret,
eaq; ſpe obſeſſos ad conſtantiam hor-
taretur, eum per viam ab hoſte inſeſ-
ſam ut caperetur deduci curat. igitur
captus cum literis & tortus, cum ea-
dem quæ literis ſignificabantur, quip-
pe vera credens, confirmaret, ingens
tumultus & ſeditioni propior in ca-
ſtris ortus. Hodunius præmiſſis bis
mille & CC equitibus aditus omneis ad
obſeſſos inſideri jubet. ipſe reliquum
exer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ercitus robur ad hoſtem ducit. Za-
prius ut rumori per hoſtium caſtra
ſſeminato fidem faceret, aciem in-
uit, lixas & omni comitatu quo
ajor numerus appareret equos in-
ndere juſſo. miſſi & qui auxiliares
propinquo viſos confuſis vocibus
amabant. Acriter initio ab Hodunio
rtatum. Polonis haſtatis incumben-
ous & mox crebreſcẽte de auxiliari-
' rumore, Ruſſi cedere, & de defectio-
e ſeu deditione cogitare ceperũt. pri-
usque Petrus Buſmanus, tanto in
onore à Boriſſio, dum viveret, habi-
us, cũ aliquot ciↄ ad Zaporium tranſ-
ns, quam potuit alta voce in Boriſ-
anorum conſpectu exclamavit, De-
netrium imperii Moſcici legitimum
eredem eſſe; proinde qui Moſcico
omini bene vellent, ſe ſequerentur.
uo audito fremere univerſi, plerique
ransfugere, & Petrum ſequi paratos
e dixerunt. Tum ad Petrum ſe aggre-
gantes proceres, Iↄ è ſuo numero ad
Demetrium, qui Putivoli erat, miſerũt,
c benigne accepti in fidẽ ab eo adacti
unt. Id actum x kal. junii. Ioan. Ho-
dunius ſummus copiarum imperator,
(nam Mieriſlavius & Suiſcus, qui poſt
eum primas tenebant, ſuperſtite Bo-
riſſio & jubente Moſcuam reverte-
rant,)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

rant, è fuga retractus, quod coram De-
metrio caput inclinare in ſignum ſub-
jectionis & Kneſaris titulum tribuere
detrectaſſet, in vincula eſt conjectus.
in Boriſſii caſtris LXX machinæ reper-
tæ, & quædam tantæ magnitudinis,
ut ſingulas bini viri brachiis circum-
datas vix complecti poſſent. ut in ca-
ſtris, ſic & Moſcuæ ſecuta animorum
magna inclinatio, & jam ad Demetrii
nomen populo exultante, uxor vidua
defuncti cum filio & filia in custo-
diam data fuerat: ubi hauſto veneno
mater, quæ ſibi ob mariti odium &
à Demetrii adventu metuebat, ultro
periit, quod & filio & filiæ pariter, ut
eos ludibrio victoris eximeret, propi-
naverat; & filius quidem ex eo pariter
periit. filia contrario poculo ſtatim
ſumpto ſervata eſt. ita ſcribunt, qui
Demetrio favent. nam alii juſſu De-
metrii cum filio matrem veneno ne-
catam, filiam ad ſtuprum ſervatam
tradunt. magnum ad eam converſio-
nem momentum attuliſſe dicuntur
Germani, qui in Boriſſii caſtris milita-
bant, qui transfugientes ſecum mul-
tos traxere. Biduo poſt ſolutam Cro-
mi obſidionem magno procerũ con-
ſenſu Demetrius Moſcuam petiturus
viam ingreditur. Cromo Tullam itũ,
ibique

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

que biduum reficiendo militi da. m. inde Orlam ventum; per vias currente ad novi principis ſpecta. ium multitudine. tandem viceſimis tris regiam urbem ingreſſus eſt .XII lend. quintil. Ruſſorum imperator, agnus dux Moſcoviæ aliarumq; re. ɔnum princeps, & Aſtracani ac Caſ- ai Rex, quas duas Provincias Ioann. ſilides imperio adjunxerat, feſta po. ıli acclamatione ſalutatus. præcede. ınt Poloni equites, more gentis lan- as cuſpide ferrea præfixas geſtantes, ım tubicinibus & tympanis. hos ſe. ıebantur aliquot ſclopetariorum, ɔ, interq; eos medius Demetrii cur- ıs ſex junctis equis, inde equi ſellarii incipis precioſiſſimis monilibus & ıro inſtrati. proxima ſecundum rincipem clericorum turba incede. at cum vexillis quadratis, in quorum ngulis appenſa erat aut Divi alicujus nago, aut Euangeliorum liber. Popæ . Deiparæ Virginis, & D. Nicolai, uem Moſci tutelarẽ colunt, imagines ræferebant. quorum agmen Patriar- ha ſive Metropolitanus, præeuntibus ııı coryęphoris claudebat. interjecto liquo ſpatio ſolus Demetrius candi- lo aſturcone vectus incedebat, hinc nde nobiliſſimorum & procerum ca-

terva ſtipante: deducentibus Po
princeps ad templum B. Virgini
crum venit, precibusque conceptis i
de ad D. Michaelis archangeli æde
in qua parens ejus humatus fuer
ducitur: in quo cum reſciviſſet Bor
ſium ſepultum eſſe, è veſtigiio cadav
erui, & in aliud ſacellum humilius e
tra urbem transferri mandavit. æd
ejus peculiares tranſiens aſpicere n
ſuſtinuit, ſed miſſis operariis ſtatim
dirui juſſit, addita cauſſa, quod ma
co maleficio infames eſſent: & ſtat
in loco ſubterraneo collocata diceb
tur, lampadem ardentem manu
ſtans, artificio in ſpeciem ſuperſtit
ſo, & defoſſo ſubtus pulvere nitra
copioſo, rebus ita attemperatis, ut
ficiente oleo & disrupta lampade
ignis pulveri illapſus, domum à fu
damentis convelleret, & proximas
cum in aërem tolleret. ſed fraude
tecta ſtatua antequam artificio
noceret, comminuta ferebatur. qu
illi ſuperſtes Boriſſius, idem mort
Demetrius objectabat; ut ſunt f
quentes admodum illis locis de ma
cis præſtigiis ſuſpiciones ac querim
niæ. Novus princeps inde in regu
palatium protinus migravit, & p
blicam imperii adminiſtrationem a

de c

capeſſivit, à Ruſſorum procerum
hiliaritate ſenſim alienior, & ad
onorum externorum & Ruſſis in-
orum arbitrium cuncta diſpenſans.
a in re graviſſime peccaviſſe à mul-
exiſtimatur. nam juſtas cauſſas ha-
nti, ſive hinc ſuſpicionis, ſive inde
tię, opportunius exſpectandum fuit
npus, ut animum renudaret, &
od mente conceperat, tempeſtive
mato imperio exſequeretur. ſed
efervido prurientis voluntatis de-
erio, & eorum qui circa ipſum plus
to poterant ſuaſu, effectum eſt, ut
patientia, omnis mora nimis lon-
videretur, & præcipitatis conſiliis
a ſe fortunamque in exitium miſer
venis præcipitaverit. Primi dies ac-
iendis proceribus inſumpti & re-
llibus puniendis. nobiles familiæ
plius LXX, quæ Boriſſium cogna-
ne contingebant, vel à partibus
s ſteterant, extra imperium depor-
tæ, ut bona eorum, ſicuti jactaba-
r, inter externos atque adeo Polo-
s dividerentur, & novorum ho-
inum coloniæ in Ruſſiam deduce-
ntur. Hinc prima odii in novum
incipem ſemina, quæ eadem & in
ungaria fuerunt, his proximis tem-
ribus. Quibus & tandem effectum,

ut ad ea accedente contemptu, con
motis proceribus Matthias regnu
cum adjunctis & ex eadem ſucceſſio
venientibus provinciis vivo vident
que fratre Cæſare creverit. inter hæ
ſeveritatis initia inſigne fuit clement
exemplum, quo Demetrius erga Theo
dorum Suiſcium Romani fil. è Boiar
co genere virum primarium ad mit
gandam proſcriptionũ invidiam uſ
eſt; quæ ipſi fatalis fuit, occulto D
judicio ita res temperante, ut eſſe
qui debitæ pœnæ per begnitatis oſten
tationem exemptus, cęteros immeri
pœna affectos ulciſceretur. is no
imperii pertæſus & pejora in poſt
rum metuens, ſpreto periculo, cur
cuncti in adulationem effuſi ad pede
novi regis prociderent, ſolus fere per
tinaciam ſervavit, contumacia ſu
ejus iram provocans, ac præterea in
jurioſis de ipſo ſermonibus ſparſis
quaſi advena & terræ filio, qui d
Ruſſici imperii templis cum infeſt
regni hoſtibus (Polonos his verbis de
ſignabat) evertendis cogitaret, & an
tiquam nobilitatem aſcitis novis ho
minibus omnino exterminare in ani
mum induxiſſet. ea de re cum ſe i
procerum Senatu multis verbis (era
enim perſuadendi efficax) purgaſſet
rejecti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ecta in auctorem calumniæ invi-
,in Suiſcium protinus comprehen-
n lata ſententia fuit, qua ob ver-
rum petulantiam morti addictus
. & cum VI eid. quintil., qui dies
pplicio deſignatus erat,duceretur,&
n in genua prolapſus, poſt preces
blice conceptas carnificis ictum ex-
ectaret, diplomate miſſo princeps
ecutionem inhibuit, & mox vitæ
atiam fecit.poſt tantum favoris un-
que affluentis concurſum, ſoli Ple-
oviani in pertinacia perſeverantes
nperium detrectabant: quos ille miſ-
s literis, & venia præteritorum facta
na cum Palatino ipſorum vix tandē
d officium inflexit, & in gratiam re-
epit. Huc uſque fauſta omnia ac for-
unata imperii initia, & publice vota
ro Demetrii ſalute nuncupabantur,
um Boriſſii contra nomen eſſet de-
eſtabile. Statim etiam cuſa moneta
d memoriam principis & uſum po-
pulorum. addunt, qui in gratiam ejus
cripſere, cum felicia omnia in poſte-
rum ſibi de illius imperio polliceren-
ur, invidioſas in ærario divitias re-
pertas, immenſam & plures myriadas
excedentē auri & argenti vim, duode-
cim margaritarum & gemmarū mo-
dios;quæ omnia aut ab ipſo ſuperſtite

brevi per profuſiones conſumpta aut ad oſtentationem credita, cum ipſo evanuerunt. Dicta dies inaugurationis ad kal. ſeptemb. fuerat, à quibus Ruſſi annum ſuum, ſicuti & Iudæi olim, auſpicantur. ſed multis de cauſſis anticipandum ratus, quinti deſinente ſolemnitatem celebrari voluit: & ante eam, ut fides legitimæ ſucceſſioni aſtrueretur, matrem Demetrii, quæ poſt filii cædem falſo creditam Boriſſii juſſu procul à regia exiguo monaſterio incluſa fuerat, accerſiri placuit. miſſus ob id honorificentiſſimus comitatus, & venienti obviam ipſe pietate adfectata proceſſit, conſpectaque longe ex equo deſiliens, pedibus aliquanto ſpatio iter fecit, & cum lacrimis in complexum ejus ruit: & aperto capite ac pedes currum maternum ad arcem uſque proſecutus eſt: unde illa paullo poſt in monaſterium, in quod totius Ruſſiæ virgines & viduæ nobiliſſimæ de more ſecedunt, cum gynæceo ſuo migravit. Toto hoc tempore à curioſis obſervatum, tanto ſive vero ſive ſimulato cultui matrem veri Demetrii, pari affectu reſpondiſſe, quæ ex triſti ſolitudine in lætam frequentiam retracta non poterat vel falſi Demetrii, cujus hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

oc beneficio id debebat, pręſentia nō
agnopere gaudere. Regnum ineun-
poſt peractas ceremonias, P. Nico-
us Cnermcovius, è Ieſuitico ſodali-
o, luculenta oratione gratulatus eſt,
ri à Senatu gratulatione exceptus.
ſis Ieſuitis amplum Moſcuæ hoſpi-
um haut longe ab arce attributum,
quibus ſacra more in Eccleſia Ro-
ana recepto libere peragerent; &
m tum ipſis annitentibus animi ſen-
m renudaſſet, niſi à Suiſcio, quem
odo dixi, qui jam tum de imperio
ogitans firmandis rebus ſuis oppor-
unitatem majorem quærebat, pro
empore prohibitus fuiſſet. Secura pa-
e, ut ſibi videbatur, foris & domi par-
a, proxima fuit cura de gratia bene-
neritis Polonis rependenda, de fœ-
dere cum ipſis ſanciendo, & nuptiis ac
prole ad firmandum amplius impe-
ium ſuſcipienda. decreta ob eam
cauſſam honorificentiſſima in Polo-
niam legatio ccc equitum, quam A-
thanaſius Roſclovius Ioannis filius,
regni theſaurarius obivit, qui XVIII
kalend. decembris Cracoviam vęnit,
& ad Sigiſmundū Regem introductus
commiſſa mandata expoſuit; princi-
pio à Polonorum, quorum adver
ſus leviſſima atque adeo Ruſſorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ſuorum ſuſpecta ingenia opibus munire ſe decreverat, benivolentia captanda ſumpto; Non dubitare quin Rex & univerſus regni ſenatus magnam ceperit ex eo voluptatem, quod ſpe & omni opinione citius in paternum & antiquum regnum reſtitutus ſit. ea in re & ſummam Dei benignitatem, & regis cæterorumque regni procerum, quibus ſecundum Deum hanc gratiam debeat, beneficium agnoſcere, nec ejus unquam fore immemorem. Cæterum animo verſanti, quomodo Chriſtiani nominis ac religionis fineis amplificare poſſit, moleſtiſſime accidere, quæ per tot annos damna ab infeſtiſſimo Turcorum tyranno regno ac ditionibus Chriſtianis impune illata & inflicta audiat. dolere inſuper ſibi, Hungariæ regnum olim florentiſſimum tot vulnera ab eodem accepiſſe, & cottidie accipere; quod non probro invictiſſimi Imperatoris Rodolfi dicat, cujus cura & potentia ſciat injurias à tætertimo vaſtatore illatas pari fortitudine vindicatas eſſe. nec mediocriter angi & tacita cogitatione cruciari, quod loca illa ſanctiſſima CHRISTI veſtigiis impreſſa, ejuſdemque vita, miraculis ac pretioſo ſanguine conſecrata; à

cruentis

uentis & nefandæ ſuperſtitionis ſe-
ariis inſeſſa, citra reverentiam &
ıltum irreligioſe conculcentur. ad ea
cuperanda cum potentiſſimo Po-
niæ Rege ac cæteris Chriſtianis
incipibus conjungere vireis, & nec
ımptu nec proprio ſanguini parce-
: decreviſſe. interim æternum
œdus cum ipſo ſancire ſtatuiſſe:
oque fini rogare, ut ſibi cum bona
ɔſius gratia è Polonorum gente uxo-
em ducere liceat Georgii Miecinſii
Palatini Sendomirienſis filiam An-
ıam Mariam. id beneficiis à patre ex-
ceptis ſe debere, qui & exulantem in
Polonia honorifice exceperit, & pecu-
nia ac milite in regnum redeuntem
non citra vitæ periculum comitatus
ſit. Rex benigne accepto legato in hęc
verba reſpõdit: Grati ac benevoli ani-
mi teſtem legationem non poſſe non
ſumma benevolentia excipere, viciſ-
ſimque pro tam honorifica ſalutatio-
ne mutuam ſalutationem impertiri,
eique & novo imperio omnia fauſta
comprecari. magnoque cum gaudio
intelligere, tam brevi tempore regnũ
quod legitimæ ſucceſſioni debebatur,
recuperatum. juſtiſſimi doloris ſen-
ſum non poſſe non ſummopere lau-
dare, quem de Turcorum ſucceſſibus
I 5 capiat,

capiat, & de fœdere contra Turcos libenter aſſentiri, ea tamen in re nihil niſi de communi procerum ac totius Senatus conſenſu poſſe decernere. Quod vero Sendomirienſis Palatini filiam in uxorem petat, non ſolum ſe volente, ſed optante id, illi facere liberum eſſe; ex eoque matrimonio, ut Dei gloria amplificetur, & æternum inter potentiſſimas gentes fœdus ſanciatur, à divina majeſtate viciſſim petere ac ſperare. Secundum hæc octavo poſt die fiduciariæ nuptiæ contractæ, preęunte in verba Bernardo Maczieioveſchi epiſcopo Cracovienſi Cardinali, epulo opimo nupta & parens ejus cum Legato Moſcico à Rege excepti ſunt. menſæ aſſedere ceterorum Principum & Regis Perſarum, qui tunc in ea aula erant, oratores. pro bellariis dona à Demetrio nuptę & parenti ejus miſſa ſunt allata, quæ cc aureorum CIↃ exceſſiſſe memorant qui hæc ſcripſere.

Moſcicam ſponſam, cum Moſcico legato, parente, & patruo ſponſæ, & toto gynæceo lente incedentem multi comitati fuerant, ſtudio longinquas provincias luſtrandi & nuptialium orgiorum occaſione tanti imperii magnitudinem & opes in publi-

cam

eam lætitiam effuſas viſendi. mul-
i & lucri cauſſâ è Germania & Ita-
ia mercatores illuc profecti erant:
quorum ſperata gaudia triſtis exi-
tus fruſtratus eſt: nam plerique in
llo ludibrio vitam amiſere, pauci
ſine ingenti damno mortis pericu-
lum evaſere. longinquitas itineris
ex eo æſtimari poteſt, quod cum
exeunte januario proximo in viam ſe
dediſſent, tantum ſexto kalendas
majas Moſcuam appulerunt, ubi
aliquot dies antequam in conſpe-
ctum mutuum venirent, conſum-
pti ſunt. ſeptimo poſt die Petrus Baſ-
manius qui in aula gratia pollebat,
cum comitatu aulico, & ingenti
nobilium Bojarici generis numero,
ſponſam in aream adduxit. in veſti-
bulo, tubicinum, cornicinum, id-
que genus muſicorum inſtrumen-
torum vario concentu ſalutata, &
à ſponſo perbenivole accepta, viciſ-
ſim illuſtreis matronas & virgines
obviam profectas humaniſſime ſalu-
tavit; & ex gentis inſtituto in ea
haut diu morata, ad monaſterium,
in quo ſocrus principis parens dege-
bat, divertit, ubi uſque ad nuptia-
rum ſollemnia ſe contineret. Quar-
to demum poſt die, jam cunctis
ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ad magnificentiam comparatis rurſus inde in conclave regaliter inſtructum deducitur, & poſtridie poſt preces veſpertinas ſolemnia celebrata ſunt, verba faciente Ruſſorum Patriarcha. Regina itidem coronam ſumpſit ſollemni ceremonia; in qua ſceptrum, pomum, & enſis Imperatori marito (hos enim titulos Ruſſorum princeps ſibi ſumit) prælata. corona Imperatricis capiti imponenda, pulvinari holoſerico rubri coloris itidem prælata; templi parietes aulęis ejuſdem coloris aureo filo fimbriatis regia magnificentia velati erant. inde vir & uxor uterque coronam capiti impoſitam gerentes eadem pompa inter grandem muſicorum & bellicorum inſtrumentorum ſtrepitum in arcem reducti ſunt: ubi nox, ut in tali re, hilariter tranſacta, non tamen vacuo à gravibus curis Demetrii animo. multa illum conjuratione ante VI menſeis adulta & jam urgente terrebant; adverſus eam externas opes & præſidia novus princeps parabat. & jam ab initio Germanos ſatellites ex Polonia adduxerat: quod cum Ruſſos ægre ferre intelligeret, tanquam qui plus peregrinis hominibus, quam indigenis regnorum ſuorum ſubditis fideret,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

:, eaque res etiam exemplo careret; am neminem deceſſorum externo ellitio uſum;) non ſatellites tantũ, rum etiam cunctos aliarum natio-um milites, quos circa ſe habebat, æcipitato conſilio dimiſit; Ruſſis m gratam facturum ſe ratus: illi ro ſine ſtipendio plerique dimiſſi in-gnam meritis ſuis, gratiam referri uærentes, ad confinia cum Polonis idem dimiſſis ſe contulere, & inau-ita ſævitia diu graſſati ſunt; quod uſſos jam alienatos non parum exa-erbavit. nec deerant procerum quo-umdam, qui vel Demetrii nataleis uſpectos habebant, vel conſilia & nores non probabant, pronumque in xternos & Polonos favorem indi-gnabantur, inſtigationes. inde in dies aliæ atque aliæ coitiones, quæ primo per ſuſpectorum crebras quæ-ſtiones, flagellationes, exſilia, pro-ſcriptiones, ſupplicia, cædeis impera-tas irritatæ magis quam repreſſæ ſunt, & ad extremum in apertam defectio-nem deſierunt. id cum periculo pro-ximo præſentiret Demetrius, dimiſſi militis ſera ſubeunte pœnitentia, no-vum ſatellitium è Livonis & Germa-nis ſcripſit, quibus & è Gallis, Anglis, Scotis centenos addidit. Gallorum id

armo-

armorum genus, quod pertuſanas appellant. ferentium centurio erat Iacobus Margaretus Sequanus, quem nos poſtea vidimus. Veſtitus iis ex holoſerico auro intertexto. Inter Anglos Matthias Cnotſemius, inter Scotos Albertus Lanta centurionis officio fungebatur. iis arma bipennes, & veſtitus ex holoſerico feſtis diebus, profeſtis ex rubro panno optimo. Tum ſtipendia ſolito majora & pro dignitate procedebant, ſera & infirma adverſus peſtem imminentem ſubſidia. Paullo ante diverſo itinere Polonicus legatus venit Alexander Goſenskius Corvinus, cum donis multi pretii: qui literas & à Rege ſuo ad Demetrium habebat; quæ, quia Imperatoris & Monarchæ titulus aſcriptus non erat, nec acceptæ nec reſignatę ſunt. iis excuſandis acria nec Ruſſis ferenda verba à legato addita; Iret, & Turcorum tyranno hos titulos eriperet. quæ tamen caute Demetrius diſſimulavit opes Polonorum jam ſalutareis expertus, & in poſterum neceſſarias judicans. Dies ſequentes inutiliter inter ludos & deſidiam conſumpti. qui muneribus mercatorum pro more gentis accipiendis impenſus eſt, in Saturni diem incidit feſto tunc inter Ruſſos maxime ſolemnem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

em, & quem illi ſuperſtitioſe Paſchali
ræferunt. Inde ad odium jam mani-
ſtum nova offenſio, cum viderent
nperatorem ſuum & imperatricem
oronatos in cænaculo pompa regali
denteis acceptis donis nuptialibus
imptuoſum epulum tam ſuis quam
xteris præbere. Aderat Polonus lega-
us, qui denuntiari ante juſſerat, niſi
ocus in menſa principis, ſicuti Moſci-
o Cracoviæ factum fuerat, ſibi dare-
ur, ad convivium omnino ſe non
enturum. quod enixe à Ruſſis primo
egatum, ac tandem à Demetrio con-
eſſum. multa in eo petulanter & li-
entioſe acta, ac fere inter rixas, Polo-
nis quaſi victoribus in Ruſſos ſubju-
gatos intemperanter ac ſuperbe ſe ge-
rentibus. Poſtridie in patinis deaura-
tis fercula oſtiatim iis qui munera at-
tulerant, circummiſſa: ſed ne quis mu-
nus munere compenſatum putaret,
mox patinæ repetitæ. inter tubarum
clangores & tympanorum aheneorum
fragores aliquot dies exacti: machinæ
etiam bellicæ diſploſæ, & ad caſtellum
ligneum militari ſpecie ludicrum cer-
tamen commiſſum. Iamque conjura-
tionis indicia undique afferebantur,
ante novæ ſponſæ adventum initæ, ſed
dilatæ à Ruſſis, qui Polonorum ſpoliis
inhia-

inhiabant, qui & tantam de ea fidu-
ciam ceperant, ut,ne mora langueſce-
ret, minime vererentur. Demetriu
initio præſidens, tum demum metue-
re cepit, & Polonos, ut ſibi caverent
monuit; ipſe ſatellites novos omnei
in aulam accerſivit. jamque dies ve-
neris inierat,& cum hinc ad defenſio
nem Poloni, hinc Ruſſi contra eos ſ
pararent, (nam inter eos ſolum, non
etiam contra principem,certamen fu
turũ putabatur,) ſub veſperam à pro
ceribus populo denuntiatur, ut poſtri
die in armis præſto eſſet: imperatric
interim ſecura, quæ ingenti magnifi
cẽtia epulum Dominica die celebran
dum apparabat. verum non ulteriu
cunctandum rati cõjurati,ſaturni die,
qui in XVI kalendas junias incidebat
ſummo mane conveniunt, aggregan-
te ſe ad eos non ſolum nobilitatis glo-
bo, ſed plebeia multitudine: moxque
inter eos promiſcuus tollitur clamor
ad Polonorum & Demetrii cædem ſe
cohortantium. alii prædæ avidi con-
feſtim ad Polonorum hoſpitia prope-
rant, eaque obvallant, expugnant, di-
ripiunt, cædibus cuncta permiſcent.
alii ad arcem tendunt. rari in ea ſatel-
lites, quaſi mora in Demetrio ſecuri-
tatem, in conjuratis alacritatem au-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

:ret, nec quiſquam præfectorum vi-
s. Margeretus ex morbo decumbe-
at, ſicuti mihi poſtea narravit, qui
iit illi ſalutaris. tanta celeritate ac .u-
ore res acta, ut plerique Ruſſi Polono-
im more veſtiti, antequam agnoſce-
:ntur, ſint interfecti. in arce cũ pauci
tellites arma corripuiſſent, moxque
oſuiſsét, Petrus Baſmanius ad tumul-
i ſeminudus venientibus occurrit, &
domeſtico quodã ſuo confoſſus eſt.
uiskius, qui agmen ducebat, altera
rucem, altera gladium ſtrictum manu
eſtans ſub id majus tintinnabulum
ı incendii ſignum pulſari imperat, ut
)emetrius excitaretur, & extra con-
lave procurreret, fama per urbem ad
lebem accendendam ſparſa, Polonos
n armis eſſe, & Ruſſos ad internecio-
ıem delere conſtituiſſe. Demetrius
trepitu excitatus, cum non jam in-
endium, ſed majus periculum inſtare
:erneret; acinacem Turcicum corri-
oit, & per feneſtram ſubito ſe demit-
it, præcipiti lapſu femore luxato, ex
quo vix reſurgens & claudicans ſta-
im à circunfuſa turba capitur, & in
najorem aulam, in qua oratores ex-
ernorum principum audiuntur, Suis-
kii juſſu ducitur. ibi cum quidam è
Bojaricis proditionem, impoſturam,

vitam ſceleratam ei injurioſe expro-
braret, ille, ut erat ad iram promptu
acinacem, quem geſtabat, ſubito ſtrin-
xit, tantoque impetu libravit, ut ho-
minem humi uno ictu ſtraverit. inde
ad proceres converſus humiliter ro-
gavit, ut ſibi populum alloqui liceret,
& quicquid erat palam confiteri. quod
illi negatū. Alii aliter narrant, & cum
ſe premi videret, à Suiskio contendiſ-
ſe, ut de impoſtura ſibi objecta per Io-
annis Baſilidæ, quæ in vrbe erat, uxo-
rem veritas exquireretur. nam ſi qui-
dem illa ſe Demetrium non eſſe dice-
ret, non recuſare, quin protinus mor-
te afficeretur. Suiskium autem femi-
nam è proximo monaſterio accerſi
juſſiſſe. quæ coram proceribus religio-
ſe ſacramento adacta, Demetrium Io-
annis Baſilidæ ex ſe genitum filium
ante plures annos inſigni Boriſii per-
fidia immaniter occiſum eſſe affirma-
vit: ſe vero ad tantum populi favo-
rem ac concurſum initio diſſimulaſſe,
neque ægre vidiſſe & tuliſſe eum, quo
teterrimo tyranno dejecto Demetrii
veri ultorem à Deo ſuſcitatum puta-
bat. quibus intellectis, cunctos in im-
poſtorem è veſtigio ruiſſe, eumque
multis vulneribus confeciſſe. Hæc ita
in Petri Paterſoni Vpſalenſis, qui in
Ruſſia

aſſia tunc erat, relatione perſcripta
nt: cum alii, qui de Demetrio ad-
ıc dubitant, in conjuratorum invi-
am torqueant, quod paucorum die-
m princeps, cum ſuppliciter id pe-
ret, publice non auditus ſit, & quic-
uid tandem confeſſus eſt, ab ipſis
ute ſit ſuppreſſum, & ſatellitem qui-
em Germanum qui aderat, cum he-
us interrogaretur, ne quid per illum
manaret, una interfectum fuiſſe. ipſi
utem crudeliter lancinato, funis per
udenda transmittitur, & corpus pro-
ctum per cœnum ad forum trahi-
ır; ubi miſerabili utique ſpectaculo,
ıt erat luto & ſanguine fœdatum, per
uatriduum in menſa extentum ja-
uit, & ſub ea Petri Baſmanii, qui fi-
lem ſemel datam conſtanter uſque ad
xitum ſervavit, cadaver. ad majus lu-
dibrium ventri ſupino cæſi principis
arva obſcœnæ & prodigioſæ defor-
mitatis impoſita, inter gynæcei cime-
lia, ut ajebant, reperta; & fiſtula utri-
cularis, qua Poloni ruſtici utuntur, ori
inſerta, cum denario pro muſici can-
tus auctoramento, ſive, ut alii inter-
pretabantur, quem pro portorio tran-
ſiturus ad inferos ſolveret. Hæc crude-
lis laſcivia in mortuum exercita, quem
vivum proceres nuper tanta venera-

tione coluerant. Sendomirienſem
quod diverſorium delectis firmatum
haberet, inſeſſis aditibus claudere con
tenti, ad aliorum Polonorum domo
diripiendas diſcurrunt, multi ſe gnavi
ter defenderunt, nec inulta morte ad
extremum numero victi ceciderunt
unus Viteneskius cum Ruſſorum im
petus cum multa cæde aliquoties re
puliſſet, ubi machinas adduci vidit, ve
xillum album in deditionis ſignũ ex
tulit, pecunia per ſuos, qua patebat a
ditus, (ſic enim juſſerat,) ſparſa; cui le
gendæ intento vulgo, ipſe cum ſui
gladio ſibi viam aperuit, magna ſtra
ge edita, & mox à Boiarieis ex arce ſu
pervenientibus in fidem eſt receptus
Miſera ſponſa non ſolum inæſtimabi-
li gaza, ſed mundo domeſtico ſpolia-
ta, tantum de patre & patruo ſollici-
ta, belle ſecum actum iri putabat, ſi
omni re exuta, ceterum vita ſalva in
patriam, unde cum tanta pompa nu-
per venerat, reduceretur. interea pre-
carium ſpiritum ducens exigua ſpe,
dum vulgi furor deſæviret, ſine veſte
qua ſe tegeret, ſine lecto cui incubaret,
vili induſio velata exſpectabat. Nec
militares tantum viri, & qui Deme-
trium ſecuti fuerant, ſed mercatores
multi male habiti. Ambroſius Cella-
rius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

us præter xxx aureorum cIↄ jactu-
m, in illo conflictu vitam amiſit. Ia-
obus VVinus proprio enſe capite
uncatus. Nathan vita ſalva c L flore-
orum cIↄ, Nic. Limburgenſis L jactu-
m fecere. Nemteſcius inſtitor Po-
nus pridie quam cædes facta Deme-
io gemmas aliasq; merces pretioſas
ederat. Duo Auguſtani ultra ducen-
es millium aureorum, quos Deme-
io crediderant, debito defraudati.
Marcellius c florenorũ cIↄ amiſit. alii.
n illo tumultu c Iↄcc Poloni inter-
epti, plures à Boiaricis ſervati; cccc
uſſi deſiderati. Rabies tandem cum
olis occaſu occidit, & nocte illa totis
lateis altum ſilentium fuit. vix à ple-
e furioſa impetratum, ut jacentium
corpora poſtquam in cœno per tri-
duum volutata ſunt, in cœmeterio
Germanorum terræ mandarentur. Se-
dato tam cruento tumultu à Boiaricis
n conſilium itum, & prima ac inpri-
mis ſeria de principe eligendo conſul-
tatio fuit, ne vago imperio materia
novis motibus ſubinde exorituris prę-
beretur. ibi Suiskius, qui multorum
favorem in ſe inclinare cerneret, quo
ſibi magis eos conciliaret, & præteri-
torum invidiam à ſe amoliretur, hac
oratione uſus dicitur: Diriſſimi ty-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ranni odio, Proceres & cognati, & amici cariſſimi, multa à me admiſſa agnoſco, quorum piget pœnitetve; ſed præcipuus erga principalem familiam cultus, & patriæ caritas culpam excuſare debet, & jam in ea emendanda vobiſcum non parum elaboraſſe videor. Deus maximo huic inter Chriſtianos imperio principes antiqua origine & longa ſerie ductos dederat; quos Ioannes Baſilides ordine ſucceſſionis excepit; qui quantumvis à multis injurioſe proſciſſus, tot regalis faſtigii, adjunctis ad imperium paternum regnis ampliſſimis, monumenta poſt ſe reliquit, ut quisquis imperii amplificatione gaudet, non poſſit non magnopere ejus animi magnitudinē laudare. ab eo olim miſſus pacem cum Stephano Polonorum Rege feci, ab eoque tempore ita in repub. & pace & bello verſatus ſum, ut nemo ſtudiū, curam, caritatem merito deſiderare poſſit. vivis exempto Ioanne res labare cœperunt, Theodori infirmitate; ad quam & acceſſit fatalis orbitas, ut non tam virtute principis, ſicut antea, ſed alieno arbitrio imperium regeretur. uxore ſterili abdicata, uti per regni leges fieri oportuit & licuit, ne aliam duceret, qui impedivit, is in imperio,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

l quod jam tum aſpirabat, ſucceſſit, tero herede puero interim per ſicaos inſidioſe ſublato. poſtea ſublato ſo latentis veneni vi, ut creditum t, Theodoro, & occaſione adfinitas, Boriſſio (ad nominis inviſi mentionem horret animus) ad imperium vecto, quæ non lamenta, gemitus, alamitates, ac deſolationes, toto quo erum potitus eſt tempore, fuerunt? taque Demetrio, quiſquis tandem ille uit, (nam impoſtorem fuiſſe minime nunc ambigitur,) venienti, & nos à jugo diriſſimi tyranni liberanti, fateor, manus dedi, & ut eum pro legitimo regni herede acciperetis, cum ſententiam meam rogaretis, ſuaſi & auctor fui. ſed mox ſubeunte pœnitentia, cum peiora ab eo, quam quæ nuper paſſi eramus, jure metuerem, religionem majorum periclitari, leges antiquas violari, exoticos mores invehi, libertatem patriam everti, externos homines cervicibus noſtris imponi cernerem, audacter reſtiti, & cultum, qui legitimo principi debetur, huic novo tyranno cum vitæ periculo deferre detrectavi. dolet mihi ſummopere huic vitam debuiſſe, qui mortis jus in me non habuit; ſed debui, ut latroni, qui, cum poſſet, non eripuit.

& tamen hic aliquandiu me ſcrupulus retinuit, dum plus famæ, quam conſcientiæ & ſaluti publicæ tribuo. vicit tandem pietas, & patriæ caritas, & cum vos viderem adeo bene animatos, me ducem vobis præbui, plus de regni incolumitate & magnitudine, quam de rumoribus ſollicitus. itaque conſilium tam juſtum, tam honeſtum tam neceſſarium ac ſalutare, atque utinam non tam cruentum, concordes una ſuſcepimus, quod Deus regnorum unicus diſpenſator exitu probavit. nunc cum crudeliſſimum Tyrannum à noſtris cervicibus depulerimus, nec ſit, qui præſtigiis ſuis magicis, & impoſturis amplius Ruſſico nomini illudat, reſtat, ut extincta, pro dolor! antiqua principum ſtirpe, quem in familia non habemus, in republ. quæramus. eum autem quærere debemus, qui generis dignitate præcellat, & ante omnia majorum ſacra, ceremonias, ritus religioſe colat, cunctas virtutes ſublimitate regia dignas adjunctas habeat, experientia rerum per ætatem valeat, qui non pompa & faſtu majeſtatem regiam, ſed juſtitia & temperantia tueatur, qui firmas regnorum arces in ſuorum benevolentia ſitas putet, & populorum opes & divitias de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

:rario ſecurus proprias exiſtimet. cum
alem dico, fortaſſe me fingere puta-
is eum, qui non ſit, & vix eſſe poſſit.
t boni & laudati civis votum eſt,
um optare principem, qui optimus
it, aut ſi non ſit, qui talis eſſe à ſub-
itis exiſtimetur. Quibus dictis miſſi
n ſuffragia proceres protinus eum in
rincipem delegerunt. ille autem pri-
no modeſte ſe excuſavit, & poſt gra-
ias actas principatum concordibus
otis honorifice delatum cupide am-
lexatus eſt. id actum XIII kalend. jun.
nte omnia ſcripto publicato, ut jure
æſum Demetrium omnibus appare-
et. mortuo crimini datum, quod ex
ili homuncione monaſticam in cœ-
nobio, quod in arce eſt, profeſſo ſe
ro Ioannis Baſilidæ filio geſſiſſet;
nam ei verum nomen Griskæ, ſive
Gregorio Strepio fuiſſe; itaque nun-
quam cœnobium illud intrare voluiſ-
ſe, ne à monachis agnoſceretur. ado-
eſcentem autem bonis literis operam
dediſſe, & hiſtoriarum lectione ſe ex-
ercuiſſe, muſices item peritum fuiſſe,
eoque in genere miniſterii Patriarchæ
aliquandiu inſerviiſſe; magiæ itidem
addictum fuiſſe, eoque maleficio mul-
tas victorias obtinuiſſe, & ad impe-
rium perveniſſe, magna nominis Ruſ-

 ſici

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ſici infamia. Objecta itidem hæreſis, quod nec gentilitia jeiunia alioſque dies feſtos, & ſollemneis in Eccleſia Ruſſica ceremonias obſervet. inſuper datam ab eo fidem Pontifici Romano ad extirpandam majorum religionem; prolatæque Pontificis literæ, ſive veræ ſive falſæ, ut quod promiſerat cito præſtaret, & Ieſuitis templa, collegia aliaque neceſſaria abunde ſubminiſtraret, adhortantis. Prolatæ item & recitatæ literæ, quibus Smoloſcienſem Palatino Sendomirienſi ſocero, filiæ uxori Novogradienſem principatum, filiis vero ſoceri & affinibus Dibirienſem præfecturam attribuebat. Objectum & quod de magnatibus & nobilibus interficiendis, & Polonicis familiis in eorum locum ſubſtituendis cogitaret: in id ſpecie certaminis ludicri tormenta muralia producta quibus urbem oppugnaret, & in miſeram ſervitutem redigeret, & libertate Boiaricorum oppreſſa abſolutam in totum imperium poteſtatem uſurparet: querelæ item cumulatæ procerum & aliorum, quod nullus ad ipſum pateret aditus, multique non auditi à conclavis foribus per oſtiarios iniurioſe repellerentur, cum Poloni intus admittebantur. ſi qui audiebantur,

…, jus petentibus minime reddeba-
…r. Impenſæ & nimius luxus mortuo
…probratus, quibus nullæ opes, nulla
…ctigalia ſatis eſſe poſſent. thronum
…argento inaurato ſibi fabricari juſ-
…ſe, cuius latera ſeni leones hinc inde
…adibus diviſi ambiebant; quo faſtu
…llus deceſſorum fuerat uſus; ut nec
…o, quo ſceptrum & coronam ſibi
…nquam Regi præferri voluit: gem-
…is præterea & unionibus aliiſque
…toticis mercibus coëmundis, tum
…nmodicis in ganeones, paraſitos,
…oriones, citharœdos largitionibus
…rarium exhauſiſſe arguebatur; ma-
…nam inſuper pecuniæ vim in Polo-
…iam miſiſſe, nullum interim bene
…eritis honorarium aut ſtipendium
…erſolviſſe. Additum horrendum cri-
…nen, quod Boriſſii filiæ, cuius ma-
…rem & fratres necari juſſerat, vitæ
…ratiam feciſſet, ut eam poſtea ſtupro
…ontaminaret, quodque monaſte-
…ium, in quo ſponſa diverſabatur, fre-
…quentans, indignis ſpectaculis, ſalta-
…tionibus & impudicis cantiunculis
…profanaſſet, virginum devotarum au-
…reis & oculos cum publica indigna-
…tione offendiſſet, pleraſque ex iis ſtu-
…pro itidem inquinaſſet; monachos &
…alios devotos indignum in modum
habuiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

habuiſſet, quoſdam etiam flagris affe-
ciſſet. monaſteria ipſa rapacitate in-
audita ſpoliaſſet, grandi pecunia ab
iis mutuo ſumpta, quam nunquam
erat redditurus. omnium etiam da-
mnorum quæ Poloni aliique milites
dederant, culpa & odium in ipſum
derivabatur. ejus juſſu ſive prævari-
cante indulgentia Aſtracam ſecun-
dum Volgam late porrectam provin-
ciam eiuſque portus omneis, omni
mercimonii è Perſia proxima advecti
copia abundanteis, à piratis & prædo-
nibus direptos. Poſtremo Polonorum
tanquam in regno armis parto inſo-
leſcentium ſuperbia exaggerata, per
quorum efferatam libidinem ne qui-
dem licebat magnatum uxoribus in
publicum prodire. pleraſque etiam è
domibus & quaſi è maritorum ſinu
abreptas; &, cum frequentes querelæ
de hac inaudita protervia ad Deme-
trium deferrentur, nullum tamen in
delinquenteis ſtatutum fuiſſe exem-
plum. unum tanto tempore judicum
ſententiis damnatum, ſed cum ad ſup-
plicium duceretur, occiſo carnifice à
Polonis quibus nihil non licebat im-
pune, è lictorum manibus ereptum
fuiſſe. Poſtremo ad plenam impoſtu-
ræ fidem faciendam, cum ſub id inſo-
lito

o his menſibus gelu fruges ubique
luſtæ eſſent, plebe jam cædibus effe-
ta id ad iram divinam referente,mi-
ri Demetrii corpus, quod extra ur-
m loco profano conditum fuerat,
bito refoſſum, & publico judicio
ni conſumptum eſt, cineribus in aë-
m ſparſis. Veruſne an falſus hic De-
etrius fuerit, fama in ambiguo reli-
uit, quæ ut eum nuper, diu poſt-
iam interfectus putabatur, blan-
iente primis auſpiciis fortuna ſuſci-
iverat, ita rurſus poſtquam ab om-
ibus viſus mortuus & creditus eſt,
enuo per novum ludibrium ſuſcita-
it, ſparſo rumore, alium rurſus pro
Demetrio in arce occiſum eſſe: ipſum
utem ſe cauta celeritate cum paucis
n tutum ſubduxiſſe. rumori ex eo fi-
les acceſſit, quod in hippone XIIII
oca equis generoſis vacua in illo tu-
nultu reperta ſunt, quos ille, ſicuti ja-
ctabatur, fugiens ſecum abduxerat.
taque qui res turbatas in Ruſſia ma-
ebant, adiunctis ſibi Coſacis genere
hominum impacato & ad prædas &
violentiam militarem nato, cum
Suiskium regno inauguratum minus
patienter ferrent, hoc colore arma
ſumpſerunt, & Demetrio, nuſquam
poſtea viſo, pro duce uſi, bellum cum
Suiskio

Suiskio obſtinate gerentes diu poſ
Ruſſorum credulitati illuſerunt, ſi
demq; primo Demetrio habitam ha
nova impoſtura non mediocriter in
fregerunt. Poſt ſcriptum hoc ad le
niendam facti invidiam publicatun
prima cura fuit, ut legatio in Polo-
niam decerneretur. Serius legati à Si
giſmundo admiſſi, cum motibus do
meſticis in regno laboraretur, ineun
te januario. De Sendomirienſi, qu
interim arctiore cum filia cuſtodia te
nebatur, præcipue querebatur novu
princeps, illum clandeſtinis artibus
largitionibus ac promiſſis, multorum
in Ruſſia animos ſibi conciliaſſe, eo-
rumque ope & auxilio maledictum il-
lum monachum necromanticum &
ſpurium (ſic Demerrium vocabat) in
Ruſſiam cum filia traduxiſſe, qui ne-
farie occupato regno peregrinam re-
ligionem cultumque Dei his regioni-
bus ignotum introducere, templa
præcipua occupare, & tantas turbas
dare auſus eſſet, ut cc amplius ſum-
mæ dignitatis proceres in iis perie-
rint. Ceterum cum apud ipſum inven-
tæ ſint literæ quæ fidem faciant, hæc
omnia conſiliis & ope Polonorum fa-
cta eſſe. itaque rogare Suam Majeſta-
tem Ruſſorum proceres diſerte re-
ſpon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ſpondeat, an ipſe earum rerum parti-
ceps fuerit, & conſenſu ſuo probave-
rit. nam ſi juſſu ſuo facta ſunt, ſuam
Majeſtatem ſatis intelligere, pacem à
prædeceſſoribus tam religioſe juratam eo
facto violatam eſſe, & belli inter eos
ſolam viam reſtare. præterea petere,
ut pecunia & alia ab impoſtore illo in
Poloniam tranſmiſſa, ſi pacem malit,
reſtituantur, & bona mercatorum à
fiſco poſſeſſa veris dominis reddan-
tur. niſi faciat, decreviſſe bellum ipſi
denuntiare ac in Poloniam cum po-
tenti exercitu deſcendere, & conjun-
ctis cum Carolo Sueco Sudermaniæ
duce copiis tantas iniurias manu ar-
mata ulciſci. Ad hæc Sigiſmundus, qui
motibus inteſtinis regno laborante,
gentem præferocem nollet laceſſere,
ſumma moderatione præterita excu-
ſavit, nihil ſe aut Sendomirienſem fe-
ciſſe, quo pacem inter Polonos &
Ruſſos innatam violaſſe dici poſſent.
legitimum heredem, quem talem ſem-
per credidit, in regnum reductum. eo
ſublato reſtare, ut damna utrinque
accepta ſarciantur, & paci inter u-
tramque gentem inſtaurandæ ratio-
nes quamprimum ineantur. Ita ſine
belli neceſſitate diſceſſum. Interea Po-
loni & Germani aliique ad CIƆ IƆ
caute

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

caute à Suiskio novo principe ad exonerandam Ruſſiam dimiſſi, xv kal. quintil.; quibus, quia re omni ſpoliati erant, ſingulis veſtes ſingulæ è panno vili donatæ ſunt, cum exigua ſtipe, quæ vix ad limitem deductis ſufficere potuit; ut per vias turpiter mendicare cogerentur. in tres autem turmas diviſa omnis turba, ne quid conjuncti in limite molirentur: ccc via quæ Smolenſcum ducit, ıↄ in Livoniam, & ıↄ cc per Vidim & Ploſchoviam deducti ſunt.

Extat apud Purchaſum exemplar literarum ipſius Baſilii Iohannis fil. Suiſcii ad magnæ Britanniæ Regem; quibus inter alia ſcribit, Demetrium illum fuiſſe vero nomine Yovvshco, Bovvgdani Otreapyove fil. in oppido Galitz; & in monaſterio Chovvdo attonſum, ob crebra facinora tandem fuga ſe ſubduxiſſe in Lithuaniam, ibiq; Polonorum inſtinctu technas haſce commentum, quæ Ruſſiam tantis cladibus cumularunt.

Porro Suiſcii haud melior fortuna neque fama fuit; quippe quem malis artibus & Tartarorum ope multos nobiles ſibi ſuſpectos interemiſſe ſcribunt, & inprimis tres fidos ſibi miniſtros, cognomine Michaëlides; quia è

forti-

ſtrilegis & divinis intellexerat, quem-
n Micholovvich ipſi in principatu
ceſſurum. Poloni quoque haud ſe-
ter novum Demetrium in ſcenam
pduxerunt, (&, ſi vera narrant An-
, etiam conjugi alterius per hunc il-
erunt, licet hic priori omnino eſſet
ſimilis,) qui quum metropolim
ſcoviam arcta obſidione jam pre-
ret, auxiliis per Sueciæ Regem Ruſ-
ſubmiſſis territus ſuos deſeruit, &
ctu cum paucis aufugit. Interim
loniæ rex cum maximis copiis in
ſſiam deſcendit, & Smolenskam
ſedit; & mox alter Polonorum ex-
itus una cum novo hoc Demetrio
ſcuam. Suiſcius denique, ad ex-
ma redactus, quum monaſterium
et ingreſſus, à furente vulgo extra-
is, & Polonis una cum arce fuit tra-
tus. Poloniæ quoque Rex poſt diu-
rnam obſidionem Smolenska po-
ur, anno 1610, menſe Iulio; & cum
ptivo ſuo in Poloniam revertitur.
ongum eſſet, neque hujus operæ, re-
rre omnia quæ crudeliter utrimque
Ruſſia geſta fuerunt; Hiſtoriogra-
is iſta relinquimus.

Poſtquam Suiſcius in hunc modum
incipatu excidiſſet; mera anarchia
Ruſſia aliquandiu fuit. Nam au-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ſtrales Ruſſię provinciæ ad Vladiſlau
Poloniæ Principem ſe applicuerun
ſeptentrionales alium requirebant; r
licta Demetrii cum novo marito r
novas in Aſtracanenſi provincia m
liente. Legatio ad Poloniæ Regem d
creta, & pacta quæ inter ſupremur
exercitus Poloni præfectum & quo
dam Ruſſiæ magnates interceſſerar
ex parte confirmata: à quibus tame
Ruſſi, animorum inconſtantia,
peregrini dominatus metu, quant
cius reſilierunt; multum indignan
Polono, qui & Cancellarium Ruſſ
Albertum Iuanoviz Mſciſlavvsky d
tinuit.

Dum omnia in Ruſſia perturbat
ſima ſunt; quietis lux affulſit ex in
pinato unius hominis, & quidem
ignobilis, audaci pariter & forti fa
nore. Is fuit (uti memorant) lani
quidam, vir robore præſtans. qui c
ca Dvvinam in partibus ſeptentrion
libus, in nobilium ignaviam & qua
ſtorum rapinas invectus apud vulgu
author ipſis fuit ut fortem aliquer
virum in Ducem ſibi legerent, & f
dos quæſtores conſtituerent, atque i
forti animo Polonos è finibus ſuis e
minarent. Aſſenſit vulgus, & ipſi
conſilio uſum, nobilem quendam in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

em, ſed militiæ valde gnarum, &
bus bene geſtis clarum, atque è vul-
eribus quondam acceptis jam debi-
m, (Pozarzky illi nomen,) ſibi in
ucem elegerunt, & lanium hunc
rario, quod promte ab ipſis conge-
um, præpoſuerunt. Vterque autem
m fideliter & fortiter ſuis partibus
nctus eſt. ut magnus exercitus quan-
ocius collectus, & Moſcuam ductus,
olonos ab obſidione arcis diſcedere
ëgerit. Dehinc Kneſio Demetrio
aſtrouksvvich Tartaro, qui alia par-
cum exercitu Coſaccorum res gere-
at, ſibi adjuncto, cum Boriſſio Liciu,
ilitari laude inter Ruſſos claro, deli-
erare cæperunt de eligendo Principe
ui univerſis Ruſſis imperaret. Varia-
um primo ſententiis; ſed tandem cō-
enit, filium Cancellarii in Polonia
ptivi Michaëlem Phederovvich in
uſſiæ Principem aſſumere. Legati
ein ad vicinos reges & principes, nec
on longinquos miſſi; &, legatis ma-
næ Britanniæ regis, aliorumque Re-
um, principumque, atque adeo &
œderati Belgii Ordinum generalium,
nnitentibus, pax cum Sueciæ Rege,
c induciæ cum Poloniæ Rege perfe-
tæ; & pater Principis è carcere dimiſ-
us in Ruſſiam rediit, &, Patriarchæ

dignitate aſſumta, rerum ſumma[illegible] una cum filio feliciter hactenus mo[illegible] deratur.

IX.

De Samoëdarum moribus.

A Belgis noſtris fuit obſervatum, Sa[illegible] moitarum habitum & mores feri[illegible] tatem quidem pręferre; eſſe tamen in[illegible] genio ſatis capaci & ad res percipien[illegible] das idoneo, quum & de maris vicin[illegible] natura appoſite reſponderent. Veſt[illegible] tum habent è pellibus renonum, qui[illegible] bus à capite ad calcem uſque muniun[illegible] tur. Coma omnibus promiſſa, eaqu[illegible] in cirrum compoſita de ſcapulis pro[illegible] pendet. Statura illis brevis, facies lat[illegible] & plana, oculi parvi, crura brevia, ge[illegible] nubus prominentibus. Agiles sunt[illegible] curſu juxta valentes atque ſaltu. Tra[illegible] has eorum, renones promovent, tam[illegible] celeri curſu ut equos ſuperent. Sun[illegible] idololatræ, habentque ſigilla quædam[illegible] lignea, impolita & rudia, quæ num[illegible] nis loco colunt precibus & ſacrificii[illegible] Nullas habent urbes, ſed gregatim i[illegible] campis degunt, reguntur que à ſenio[illegible] ribus aliquot. In victu ſunt immund[illegible] victitantque ferina fere; frugum pa[illegible] niſque penitus ignari. Optimi ſunt ſa[illegible] gittarii: accepto namque nummulo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ſtipiti affixo, tam certo è longin-
io ut vix videre illum poſſint eum
ngunt, ut miraculo ſint intuenti-
us. Arcus è lento & flexibili quodam
gno fabricant: ſagittas lapibibus acu-
: aut piſcium ſpinis aſperant: ejuſ-
ſpinas pro acubus uſurpant; uti &
ervos quorundam animalculorum
o filis. Tuguriola ſua pellibus al-
um & ſimilium animalium conte-
int. Divitiarum ipſis magnus con-
mtus; adeo ut ne pretioſas quidem
elles, quibus ſupra modum abun-
ant, ullo loco habeant.

X.

Magnus Moſcorum Dux.

MAgnus Dux Moſcorum eſt domi-
nus ampliſſimæ regionis, inter
ujus fines comprehenduntur multæ
itiones. Septentriones verſus pertin-
it ejus ditio ad Oceanum ſeptentrio-
alem, protenditurque à ſinu Gra-
luico ad Oby fluvium: à meridie
continuatur ejus imperium, ſecun-
dum curſum fluvii Volgæ, ad mare
Caſpium uſque: ad occaſum attingit
fines Livoniæ, habetque fere pro
termino Boryſthenem, ſicut ab
ortu Volgam. Dicunt aliqui, totum
hoc Imperium in longitudinem pro-

tendi ad tria milliarium millia, in latitudinem ad mille quingenta, quo ſpacio continentur 15 Ducatus, 1 Provinciæ, & duo regna. Moſci quondam Tartaris ſubditi erant: nam Boido eorum Princeps anno 1140 ſubjugavit totam Moſcoviam; ſed Iohannes I Magnus Dux confiſus diſcordiis Tartarorum, qui ſe mutuo vexabant, negavit eis tributum. Progreſſu temporis, cum à Tartaris Precopenſib⁹ ſuperatus eſſet Ammetes, ultimus ſucceſſor Boidi, qui mortuus eſt Vilnæ, adjunxit Magnus Dux ſuæ ditioni Permiam, Veatiam & Iugriam quæ Ammeti ſubditæ erant. Creſcentibus itaque ſemper magnorum Ducum viribus, cepit Baſilius Cazan, & Iohannes II Citrachan provincias quæ nomina regnorum habent. Ut dicatur quod verum eſt: Magni Duces valde dilatarunt ſuum imperium: ceperunt magnum Ducatum Severienſem & Smolocenſem, Bielſchienſem, Preſcovienſem, Novoguardienſem, Iaroſlavienſem, Roſcovienſem, partim à Polonis, partim ab aliis principibus: occuparunt magnam Livoniæ partem, feceruntque ſe terribiles vicinis. Principes & primariæ civitates harum provinciarum ſunt

Moſ-

oſqua, ubi Metropolita habitat: oſcovia & Novoguardia ſedes Archiepiſcoporum: Gortiſa, Reſania, olumna, Suſdelia, Caſanum, Vologda, Tueria, Smolenczo, quæ Epiſcopatus ſunt: deinde Pleſcovia, Porvia, Staricia, Slaboda, Iaroſlavia, olodomeria, (unde Imperii ſedes anſlata eſt per Iohannem II in civitem Moſquam,) Moſaiconum Niolai, Sugana, Vſtiud, Cargapolia. rinceps habitat in civitate Moſqua, uæ nomen ſumit à Moſco flumine, uod 90 milliaria altius oritur. Fuit ivitas Moſqua quondam major, uam nunc eſt, habebatque in circuiu novem miliaria, ſed poſtquam anno 1570 direpta, flammiſque tradita uit à Tartaris Precopenſibus, non habet nunc in ambitu ultra quinque miliaria, ſtabulanturque in ea cum hominum 30 millibus boves, aliaque alia pecora, ſecundum relationem, quam Poſſevinus, non minus judicio bonus, quam diligens ſcriptor fecit. Novoguardia cognomen magnæ habet, & tamen idem ſcriptor ei attribuit ultra 20 habitatorum millia, ſicut & Smolenzo & Pleſcoviæ. Quod mihi difficile creditu videtur, ſi verum eſt quod alii ſcribunt, ſcilicet quod

cum Pleſcovia obſideretur à Stephano Rege Poloniæ, in ea fuiſſe 50 peditum & 7 equitum millia: is numerus adeo magnus eſt, ut quamvis totus ex indigenis compoſitus non fuiſſet, requirat tamen frequentiam hominum ſupra dicta majorem. Vbi enim princeps intrudit implicatque 57 pugnatorum millia, neceſſe eſt, ut ordinarius inhabitatorum numerus multo major ſit. Volunt quidam hanc regionem præteritis temporibus frequentius inhabitatam fuiſſe: ſed quod poſtea tribus de cauſis habitatoribus infrequentior facta ſit: prima fuit peſtis (res nova in Moſcovia) quæ multa hominum millia abſtulit: altera principum crudelitas, qui multos, potiſſimum nobiles, occiderunt: tertia excurſiones & deprędationes Tartarorum Precopitarum & Nagaiorum, qui nunquam quieſcunt, nec vicinos quiete frui ſinunt: non deprædantur ſolum agros, ſed & abducunt totos populos, quos poſtea vendunt Turcis, aliiſque gentibus. Vt uno verbo dicam, Magnorum Ducum irruptiones in longinquas regiones magnam fecerunt vaſtitatem. Nulla in re melius perſpicitur principis prudentia, quam in bene diſpiciendo,

quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

uæ expeditio ſuo ſtatui ſit futura da-
nnoſa aut utilis , & dum duci ſe non
atitur vana ſpecie amplitudinis arri-
iendæ , quæ non ſit ei futura firma
: ſtabilis , ſed ſecuritatem ſuam tur-
atura. Is enim , qui ea ſpe ductus ut
atum ſuum amplificet , eum aut po-
ulo aut opibus enervat , mihi ſimi-
s eſſe videtur illi , qui ut muros &
ecta ſuæ domus altius tollat , con-
cindit fundamenta ædificii. Totius
ignitatis caput eſt , conſervare : ſed
cquiſitiones illæ , quæ fiunt dimi-
uendo vires proprias , illi legi adver-
antur : cumque acquiſitiones ſint
anquam inſitiones , conditionem
mperii meliorem , non deteriorem
acere debent. Sicut enim fiunt inſi-
iones , aut ad nobilitandam , aut ad
domeſticam reddendam arborem ſyl-
veſtrem , aut ad plantam infrugife-
ram emendandam , & ut fertilis ſit
faciendum , ita & expeditiones prin-
cipum tales eſſe debent, ut commoda
& beneficia referant , alias ſunt inu-
tiles labores, qui plus deſtruunt quam
ædificant , & plus perturbationis
quam ſecuritatis reddunt. Ejuſmodi
ſunt ordinarie bella, quæ moventur
ad acquirendum regiones longe diſſi-
tas , quæque nihil contigui cum no-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ſtris habent. Cum enim tam procul abſunt, requirunt majora præſidia, quam noſtræ facultates, ut eas conſervemus, ferunt. Omnis itaque deliberatio expeditionum, tribus capitibus inniti debet: prima eſt cauſæ æquitas: altera facilitas vincendi: tertia fructus victoriæ. Bella autem quæ ſuſcipiuntur ſine ſpe alicujus fructus, ſunt meræ amentiæ. Magni Duces ſæpe terminos ſui imperii dilatarunt, ſed potentiam non auxerunt. Nemo expeditiones longinquiores, majorumque expenſarum fecit, quam Magnus Dux Iohannes. Cepit enim regna Cazan ad Volgam, & Aſtrachan ad mare Caſpium: ſubjugavit bonam partem Livoniæ. in quibus expeditionibus periit magnus hominum numerus, in itineribus, in præliis, adſultibus, ferro, morbo, fame, aliiſque incommodis. Poſtquam ea acquiſivit, fuit opus ibi habere magna præſidia, deducendo eo totas colonias. Cum itaque homines eſſent longe à domubus, implicati aut in acquirendo alieno, aut in conſervanda parte, manſerunt domi uxores, quaſi viduæ abſque prole. Cum itaque homines in extremis regni finibus conſumebantur, remanſit regni meditullium tan-

quam

quam cor exangue, privatumque alimento. cumque ab Stephano Rege Poloniæ impeteretur, defuere ipſi domi vires ad reſiſtendum. amiſit itaque Poloniam, aliaq; magni momenti loca, quæ ei erepta fuere, ac neceſſè habuit tradere Polonis totam Livoniam. Vt ad noſtrum inſtitutum revertamur: Moſcovia magna ex parte eſt occupata ſylvis immenſis, & lacubus. Sylvæ ſunt rami Herciniæ, quæ ſe per totum Septentrionem diffundit, ſed plus forſitan in hac provincia, quam in alia. Hic arbores immenſæ magnitudinis videntur, ſuntque propter earum ſpiſſitudinem Solis radiis impenetrabiles: ex iis arboribus incredibilis reſinæ & picis quantitas effluit. Hic producitur copia mellis & ceræ inexhauſta. Apes enim abſque cura humana, faciunt alvearia in corticibus & cavitatibus arborum. Hic eſt copia omnis pecoris & ferarum, ut ſunt martures, zibellini, lupi; ex quorum pellibus fit dives mercatura. Ex his ſylvis exſcinditur fere omnis materia, tam domubus, quam munitionibus fabricandis apta. Muri enim civitatum fiunt ex trabibus ſimul conjunctis in quadrante, implentque vacuum gleba & terra; faciunt quoque ex eiſdem

trabi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

trabibus turres, tantæ altitudinis & craſſitudinis, ut omne tormentum bellicum, quantumvis magnum, ferant. Cito flammis corripiuntur, ſed non tam cito cedunt quaſſationi quæ fit tormentis bellicis. Diſputant aliqui, quales munitiones meliores ſint, num ex lapide, aut ex calce, aut ex terra. Pro ultima ſententia adducunt tales cauſas, quod citius fiant, & minori expenſa, meliuſque reſiſtant quaſſationi, & quamvis facile deſtruuntur, reficiantur quoque brevi tempore; faciliuſque mutatur (ſi caſus & occaſio neceſſitaſque requirit) latus ex terra conſtructum, quam ex lapide. Sed his non obſtantibus debent præferri munitiones, quæ muros ex lapide habent. Cum enim quatuor modi offendendi munitionem ſint, tormenta, cuniculi, ignis, exciſio, (quæ ligone & ſarculo fit;) murus ex lapide, forte minus reſiſtendo quam terra, cedendo tormentis bellicis præſtabit. Sed adverſus cuniculos, ignem, & exciſionem, longe excellit murus ex lapide. Et ad jungendum muro quod in munitionibus, ex ligno & terra conſtructis, boni eſt, eriguntur aggeres intrinſeci. De aquis nihil opus eſt dicere. Moſcovia enim eſt mater fluviorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

um & lacuum: Dvvinæ, Boryſthenis, Volgæ, Deſnæ, Onegæ, Moſæ, Voſcæ, & fama celeberrimi Tanais: lacus Inæ, ad quem eſt magna Novogardia: Voloppo, multorumque aliorum. Aquarum abundantia reddit aërem magis frigidum, quam generationi animalium & propagationi plantarum requiritur, etſi frigus calore ſalubrius eſſe æſtimatur. Pecudes parvæ ſunt, & ſegetes aliquando non perveniunt ad maturitatem: terra fere ab aquis abſorpta, ut plurimum levis eſt, & arenoſa, ideoque & ſiccitas & pluvia immoderata, facile conſumunt fruges. Hyems durat novem menſes, paulo plus aut minus, & tamen hic copia eſt frugum, hordei & paſcuorum, & ex conſequenti earnium, tam ferinarum, quam manſuetarum. Moſcovia producit poma, nuces, corylos. Aliorum fructuum vix habēt notitiam Moſci, qui ex piſcibus faciunt magnum lucrum; eorum ſiquidem maximam abundantiam habent. Indurant eos frigore & vēto, ſicut fit in Norvvegia, aliiſq; in locis ſeptentrionalibus, ſervantq; eos pro bona annona tam in præſidiis munitionū, quam in domubus privatorum. Regio non eſt multum mercaturæ dedita, quia indi-

indigenæ ſuapte natura non ſunt admodum induſtrii. Nec poſſunt ibi eſſe multa mercimonia, ubi non florent artes & artificia: tum quod Moſcis non licet ditione ſui Principis excedere. Ob has cauſas non habent ullum uſum maris. Commutant tantum ea quæ regio fert, nempe pelles, reſinam, cum panno, aliiſque quæ Armeni perferunt in Aſtrachan ad mare Caſpium, & Angli ad fanum Nicolai, ad ſinum Graduicum.

Regimen.

MAgnus Dux Moſcorum regit ſuos populos magis deſpotice, quam ullus alius Princeps, quem novimus: diſponit enim abſolute de perſonis ſubditorum, & ipſorum rebus. ideo dicebat Mahumetes Veſirus, quod Moſcus & Turca, ſoli inter Principes eſſent domini ſuorum dominiorum, eaque de cauſa putabat expeditionem Stephani Regis Polonorum plenam difficultatibus fore. Vt in ſua potentia & authoritate ſe Magnus Dux conſervet, utitur artificio & induſtria incredibili. Primo non licet cuiquam ſuorum vaſallorum exire regni fines, ſub pœna mortis. Hac de cauſa nemo ſuorum ſubditorum navi-

navigat, nec cum legato externi Principis loqui poteſt, nec uti opera externi medici, in ſuis morbis, niſi cum venia. Vtitur apparatu inæſtimabili in veſtitu, addens ornatum Pontificium cum majeſtate Regis: fert capite mitram, margaritis & gemmis precioſiſſimis nitentem: ſi eam capite non gerit, habet eam coram ſe in ſuo throno, mutatque eam ad oſtentandam amplitudinem multis vicibus: in ſiniſtra manu tenet paſtorale ditiſſimum, indutus veſte, aut tunica longa, illi non abſimili quam Papa gerit ingrediens ſacrarium: digitos annulis aureis refertos habet: imago Chriſti ad dexteram, & ſanctiſſimæ matris virginis ſuper cathedram, in qua ſedet, eſt. Regia & proregia camera eſt plena viris, veſtibus auro depictis uſque ad talos indutis. In ceremoniis ad religionem ſpectantibus utitur exquiſita ſagacitate ſolertiaque. Cum aſſidet menſæ, quoties mutantur patinæ, aut vult bibere, multa ſigna crucis edit. In jejuniis exhibet ſingularé venerationé, & in templo præ devotione fronte terram percutit, ſicut & alii. Ne alius plus ipſo ſcire poſſit, nullæ ibi ſcholæ, præterquam in quibus docetur legere & ſcribere. Nihil legunt præter

præter Euangelia, & aliquam hiſto-
riam, aut deſcriptionem vitarum ſan-
ctorum, aut homiliam S. Iohannis
Chryſoſtomi, aut alterius; haberet-
que eum ſuſpectum, qui demonſtra-
tionem faceret, ſe velle in literis majo-
rem progreſſum facere; nec impune
ferret: id facit, ne aliquis plus ipſo, aut
quantum ipſe ſapiat: indeque accidit
ut ſcribæ, nec ipſimet antiſcribæ, or-
dinarie non ſcribant nec reſpondeant
Legatis Principum externorum, niſi in
quantum Magnus Dux eis dictat. Cum
negotiantur, nunquam Magnus Dux
nominatur, quin omnes aſſurgant in
pedes, cum magna veneratione: idem
etiam ad menſam fit, quando ipſe ad
bibendum invitat, aut participem fa-
cit ſuæ patinæ aliquem. fit id quoque
in mille aliis ſimilibus occaſionibus.
Docentur à pueris Moſchi credere &
loqui de ipſorum Principe ſicut de
Deo: Deus ſolus (dicunt) & magnus
Dominus ſcit hoc: Magnus noſter Do-
minus ſcit omnes res: Omne quid-
quid habemus, ſanitatis & commodi,
procedit à magno Domino. Accidit
inde, ut ſui ſubditi, videntes tantam
amplitudinem majeſtatemque in ſuo
Principe, nec aliarum quàm ejus re-
rum notitiam habentes, revereantur
ipſum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ſum, obediantque ei non ſicut ſub-
ti, ſed tanquam mancipia, habeant-
ue eum pro Deo potius, quam pro
rincipe. Non habet ſub ſe dominos
tulis inſignes, ſicut inter nos ſunt
uces & Barones. Si ipſe alicui pagum
ut prædium concedit, non tranſit ad
æredes, niſi id ipſe confirmet. Et ſi
ſe aliis ea conceſſerit, villici tamen
erſolvunt ei portionem fructuum,
ebentque ei operas: id in cauſa eſt,
t unuſquiſque à nutu Magni Ducis
ependeat,& quanto aliquis ditior ſit,
anto ei plus debeat. Vt obviet ſedi-
onibus, transfert integras familias
x uno loco in alium,mittitque in præ-
dia quos vult, longe à domo, tan-
uam in exilium.

Divitiæ.

EX iis, quæ dicta ſunt, fieri poteſt judicium de ejus divitiis, opibusque. Cum itaque ipſe adeo abſolute omnium rerum dominus ſit, utitur opera ſubditorum pro libitu, & tali parte ipſorum bonorum, ſicut ipſi placet. Arrogat ſibi ex ferarum exuviis talem portionem ac vult, & ex piſcibus omnis generis quantum vult: pellicea vendit aut dat dono, prout libet: piſces vento ſiccati ſer-

vantur pro munitione. In foro nemo ſua vendere poteſt, niſi Principis primum vendita ſunt. Minæras auri & argenti nullas habet. Civitates mercimoniis celebriores, unde ipſe maximam redituum partem percipit, ſunt Aſtrachan ad mare Caſpium, quo deferuntur merces Perſiæ & Armeniæ, & fanum Nicolai ad ſinum Graduicum, quo appellunt naves Anglorum & Hollandorum oneratæ ære, aliisque mercibus, quæ inde Vologdam ducuntur. Vbi ſui legati domum ſunt reverſi, aufert eis lautia, quæ à Principibus acceperunt, dando aliquid in illorum vicem, & aliquando nihil. Vt finem faciam, ſibi metit capitque quidquid in ſua ditione aut boni aut precioſi eſt. Putatur ipſum aliquem theſaurum habere, in arcibus Moſquæ, Iaroſlaviæ, & lacus Albi. quod veriſimile eſt. Magnus enim Dux Iohannes ſpoliavit calicibus, reliquiis, crucibus, & argento totam fere Livoniam, nec concedit aurum & argentum ſua ditione efferri, niſi in redemptionem bello captivorum, aliorumque qui in captivitatem abducti ſunt. Verum quidem eſt, quod amiſſione Livoniæ, quam anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo ſecundo ceſſit Ste-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Stephano Regi Poloniæ, privatus fuit ea regni parte, quæ erat ditiſſima, propter commercium maris Balthici, & meliori ditione quam habebat, in qua erant 34 arces.

Vires.

MVnimentum regionis conſiſtit & in pluralitate paludũ fluminumque, & in denſitate nemorum. In uſu habent Moſci, loca hoſtibus proxima depopulari, ut denſæ ſylvæ ibi creſcant: quod & fit ob terræ humiditatem. ſuntque eæ civitatibus non ſecus ac ſepes ac valla pro munitione. Multum laboris id Polonis attulit. Vt enim ſibi itinera ad oppida hoſtium pararent, neceſſe eis fuit exſcindere ſylvas, & magni temporis jacturam facere. Habet Magnus Dux munitiones, quæ partim ex lapidibus, partim ex lateribus, Italico more, conſtructæ ſunt, ſed abſque lateribus & arte ædificatoria: tales ſunt arces Moſquæ, Novoguardiæ, Pleſcoviæ, Porcoviæ, Stariciæ, Slobodæ, Alexandri: partim ex gleba viminibus contexta, & probe calcata, qualis eſt Smolenczo. Sed ordinarie exſtruuntur muri locorum fortium ex magnis trabibus, inter quas conſtipant terram,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

relinquendo ad defenſionem foramina pro pyrobolariis. Talis ædificatio commoda eſt defenſioni, contra tormenta bellica, ſed non reſiſtit igni. Subditi Magni Ducis inſerviunt ſuo Principi in bello, ſicut ante de ſuo regimine agentes diximus, ſed ſe potius timere pœnam (ſi ſe non ſtrenue geſſerint) quam promptitudinem alacritatemque monſtrant: Capitaneis ad nutum ſunt, patiuntur omnem incommoditatem, non curant frigus nec pluvias, patiunturque incredibiliter inediam, famemque; ſuntque parvo contenti. Aeſtimantur itaque aptiores defendendis caſtris, quam prædiis campeſtribus. Illic enim multum valet patientia & tolerantia, hic autem requiritur audacia animuſque. Poloni ſunt meliores cõflictibus campeſtribus, quam propugnandis arcibus. Magnus Moſcoviæ Dux Iohannes, experientia edoctus de ſuorum in velitationibus & præliis ignavia, & de Polonorum audacia animisque, dicebat ſuos opus habere calcaribus, quibus impellerentur, Polonos freno, quo retinerentur. Vires præcipuæ hujus Principis conſiſtunt in equitatu, ſed quem equorum numerum educere poſſit, difficile dictu eſt. Nec

tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

tamen credo ipſum trecenta millia armis inſtruere poſſe; (ſicut aliqui dicunt.) Habet enim ditionem vaſtam, & pro majori parte incultam. Ab Caſſano enim Aſtrachanum uſque vix invenitur pagus, quamvis inter ea oppida aliquot dierum iter ſit. Bello quod ei intulit Stephanus Rex Poloniæ (qui tamen non ultra LX millia tum equitum tum peditum habebat) ipſe tantum militum colligere non potuit, quo non dico ſe ei aperto Marte objiceret, ſed nec potuit ipſum divertere ab oppugnationibus Polotiæ, Vilicoluci, aliorumque locorum, nec aut ab obſidione Pleſcoviæ. Anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo penetravit Princeps Tartarorum Præcopitarum, cum octuaginta equorum millibus, uſque in viſcera ſui Imperii, tradiditque flammis ipſam Moſquam urbem regalem. Sed ii, qui dicunt Magnum Ducem CCC & Regem Poloniæ CC equorum millia educere poſſe, potius numerant capita equorum, quam equitum. Etſi enim tot equorum millia ſint, non tamen omnis equus bello bonus eſt, nec unicuique equitandi ars, aut ſe armandi facultas eſt: uni deeſt animus, alteri opes non ſuppetunt, alteri vires cor-

poris, alteri animi fortitudo alacritaſque deſunt. Quamvis in Moſcovia tot equorum hominumque millia eſſent, quot illi dicunt, admodum difficile tamen eſſet (imo vix poſſibile) eos in unum locum cogere, nec Principi in hoc ſuppeterent pecuniæ, nec commeatus ſufficerent. Ducenti enim equi præliatores requirerent in Moſcovia ter centum clitellarios, ac alios totidem miniſtros, quibus omnibus oporteret ſufficere commeatus; ſicut & annonariis, mercatoribus, artificibus, famulis, qui in bello requiruntur. Neceſſe itaque eſſet totam Moſcoviam in unum cogi; ac tum verendum, ne in tanto itinere ab una parte regni in regionem directo contrariam, & hominum & jumentotum vires labaſcerent. Quamvis etiam poſſibile eſſet, tantum numerum (ſicut dictum eſt) equorum colligere, id tamen ſtatui non expediret. Neceſſe enim eſſet denudare confinia præſidiis, provincias nervis, civitates magiſtratibus, campos agricolis. Inde clare apparet, Principem, cujus ſtatus centum & quinquaginta millia equitum cogere poſſet, abunde præſtare, ſi tertiam eorum partem in exercitum regalem educat: de bellis, non excurſionibus loquor.

Scri-

Scribunt aliqui,qui in affirmando magis moderati ſunt, Moſcum cogere poſſe centum & quinquaginta equorum millia, ſi neceſſitas ſe defendendi id requireret, & quod Iohannes III eduxit in expeditionem Aſtrachanenſem centum viginti equitum, & viginti peditum millia. Idem adortus aſt Livoniam, tempore Regis Alexandri, magnis exercitibus, retinuitque adhuc alium ad regni ſui fines. Equitatui addidit Magnus Dux Iohannes aliquot millia pyrobolariorum, quos ipſe inſtituit, inter quos erant multi externi milites, qui ipſi præſtiterunt egregiam operam in defenſione ſuarum urbium. Quoquo ſecundo aut tertio anno deſcribit per regiones bello aptos. In commentarios referuntur filii nobilium,& numerus famulorum,equorumque equites. Ditiores præcipue utuntur thoracibus æneis, galeis, & laminis ſubtilibus & tenuibus, quæ ex Perſia adferuntur, & lanceis. Alii geſtant thoraces, goſſypio quam optime farcitos, qui ſagittis reſiſtunt. Hi utuntur arcu, multi eorum ſclopeto, omnes enſe & pugione. Et inſerviunt quoque Germani in bellis & in fortificandis locis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Principes finitimi.

MAgno Moſcorum Duci junguntur Præcopus, princeps Tartarorum, Tauricæ Cherſoneſi Circaſſi, quinque montium; (inhabitant hi regionem, quæ ſe ad 7 dierum iter extendit, reguntur que à ſeptem Ducibus, Helvetiorum modo;) Tartarus Nogay, Reges Sueciæ & Poloniæ. A Præcopo recipit multum damni, nec ei ſpes eſt de ſumenda vindicta, quòd cum Turca confœderatus eſt Præcopus, inſtruiturque à Turca ſclopetis, tormentiſque bellicis, habetque in ſua ditione loca fortia, cum prȩſidio Turcico: itaque eum invadere difficile factu arduumque eſſet. Concitaret enim in ſe potentiam illius. Præcopo commodum eſt (ſicut & pluries fecit) ſubitam excurſionem facere in provincias Magni Ducis, ſicut & poteſt facere in provincias Regis Poloniæ, diripereque obvia. Si magnus Dux ſubjugavit Tartaros Caſſenenſes & Aſtrachanenſes, accidit id beneficio tormentorum bellicorum, quibus illi carebant. Duxit hic inter alia contra Caſſanenſes aliquas hujuſmodi machinas. Temoni plauſtrorum affigebat tabulam latam & craſſam, cum

multo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

multo foramine, trajiciendo ſclopeto & moſqueto inventum. Cum itaque ipſi graviter ferirent hoſtes, (qui ſagittis tantum utebantur, quibus Moſci lædi non poterant) non fuit difficile eos vincere, ſubjugareque. Sed Præcopus habet uſum ſclopetorum, &, quod amplius eſt, amicitiam & protectionem Turcæ, qui, ut ſibi iter aperiret in Moſcoviam, aut in mare Caſpium, tentavit annis jam elapſis ducere foſſam à Tanai ad Volgam; (hoc molimen altioris erat animi, quam Turcæ plerumque faciunt:) ſed ejus milites fugati fuere à Moſcis, in hoc adjuti à Tartaris, qui verebantur, ne plane à Turcis peſſundarentur, ſi illud opus ei ſucceſſiſſet. Nec ſolum ruperunt claſſem Turcicam, ceperuntq; ejus partem;ſed & exitio dederunt exercitum terreſtrem, in quo numerabantur 80 Tartarorum, & 25 Turcarum millia, inter quos erant ter mille Ianizari. Circaſſi vivunt (ſicut diximus) more Helvetiorum: non nituntur ut ſibi aliquid acquirant, ſed tanquam mercenarii milites militant Turcis, Perſis, Moſco; à quo tam longè diſſiti ſunt, ut non habeant occaſionem ſibi timendi ab ejus viribus. Tartari Nagai magis formidandi ſunt,

propter ſubitum impetum & excurſionem, quam propter juſtam potentiam, quæ eis ſit ad ſuſcipiendas expeditiones regias. Annis retro elapſis, cum ſe moviſſent, ut Moſco damnum inferrent, retrogreſſi ſunt placati donis quæ eis miſſa fuere. Cum hi, ſicut & Arabes, dediti ſint latrociniis & graſſationibus, facilius eſt ipſos avertere donis, quam pugnando. Quod plus eſt, cum ipſi nec civitatem, nec munitionem habeant, qua expugnata, & in dominium hoſtis redacta, deprimi, & tanquam freno cohiberi poſſint; bellum ipſis inferre, eſt expenſas facere ſine lucro. Adverſus hos tenet Magnus Dux magnum equitatus numerum, in Citrachan, Caſan, & Viatca: habet quoque præſidium in Culugan contra Tanam, ut reſiſtant Præcopitis. Cum Rege Sueciæ jungit fines Moſcus, præcipue ad partem Finlandiæ, ubi Suecus (cum quo diu bellum geſſit) paucis retro annis ei eripuit munitiones Serenoſco, Pernaviam majorem & minorem in Livonia, aliaque loca, cum Moſcus impeteretur à Rege Stephano. Tenet Suecus in extremitate ſinus Finlandiæ munitionem Viburgum, magno præſidio & expenſa, ut reſiſtat Ruſſis, & Magno Duci.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Duci. Habet quoque in illo mari & portubus vicinis ſuas naves bellicas, tum ut obviet omni tentamento Magni Ducis, tum ut impediat, ne ex Germania in Moſcoviam vehantur arma & apparatus bellici: Nec aliæ naves quam ſuæ ad illas oras appellere poſſunt, niſi permiſſione, propria Regis manu ſignata. Hoc præcommodum claſſis, & potentia navalis, fecit Regem Sueciæ, iis locis, ubi hanc vim armorum explicare poteſt, Moſcho ſuperiorem, cepitque hac via ab hoſte multa loca in ora Livoniæ, locisque vicinis. Sed ubi equitatus Duci frequentiaque populi uſui eſſe poteſt, nempe in campis apertis, & in locis longe à mari Baltico diſſitis, videtur Magnum Ducẽ potiores quodammodo partes habuiſſe: ſemper enim fere invaſit Suecum. Non poſſunt tamen ſibi invicem multum damni inferre, propter aſperitatem montium, frigus, glaciem, nivesque. Supereſt Poloniæ Rex. inter quem & Magnum Ducem, eſt differentia, quod Moſcus plus regionum habet, ſed Poloni melius inhabitatas civilioreſque: illi plures ſubditi, obedientioreſque ſunt: huic autem audaciores & animoſiores: illi ad reſiſtendum quam aggrediendum ſunt aptiores,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

res, hi ad invadendum : illi ad defendendum munitiones, hi ad aperto prælio pugnandum : illi magis juncti unitique ſunt, hi magis deliberati ad factionem expeditionemque: illi timent minus inediam & incommoditates, hi mortem & ferrum. Sed utrique tantum valent, quantum eorum Princeps virtute & fortitudine præſtat. Magnus enim Dux Baſilius cepit magnum Ducatum Smolenſcenſem & Poloſcenſem, & ampliſſimam ditionem in Livonia. E contrario Stephanus Poloniæ Rex eripuit ultimo bello Iohanni Magno Duci, filio Baſilii, Poloſco, aliaq; diverſa magni momenti loca : obſedit civitatem Pleſcovienſem, coëgitque tandem Moſcum tota Livonia decedere. Inde videtur populum tantum valere, quantum ingenio animoque valet Rex.

Hæc, ex Ioanne Botero à Iuſto Reifenbergh expreſſa, hic addenda duximus, ne Lector fruſtra deſideraret ſuperiorum authorum de Moſcorum republ. judicium.

TAR-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

TARTARIA.

I.

Excerpta è Michalonis Lituani fragmentis de moribus Tartarorum.

E fragmento primo.

TAMETSI Tartari, barbari & inopes habeantur à nobis, gloriantur tamen continentia vitæ & antiquitate gentis ſuæ Scythicæ, aſſeverantes eam ſemen eſſe Abrahæ,& nemini ſerviviſſe unquam, licet vexatam interdum ab Alexandro, Dario, Cyro, Xerxe aliisque Regibus & populis potentioribus: & varias nunc diviſam in Ordas, id eſt, nationes: Siquidem ultra vicinos nobis Precopenſes,compliceſque eorum Belhorodenſes, & Dobricenſes Moldaviæ finium accolas, Ordæ ſunt potentes, Precopenſibus infenſæ, Orientem verſus. Alia Mahai, alia Chaſtorakani, alia ultra amnem Tanaim, qui Volha appellatur, Zavvolſca,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

vvolſca, Cæſaris Bati Vngariæ vaſtatoris patria, Moſchorum olim & omnium Ruthenorum dominatrix, Nahaienſibus nunc adhærens, alia Kozanii, alia Kazaczka, item Buchar, Samarchan, & aliæ dicũtur plures, XII Imperatoribus diſpartitę, ut promiſerat Dominus, progenitorem eorum Iſmaëlem (Gen. 17.) XII duces generaturum, & evecturum in magnam gentem. Ex omnium autem nationum Tartaris ſoli tenuiores, ſed regionibus noſtris citimi, Precopenſes, infeſti ſunt nobis, cum ignavia freti noſtra, tum vicinitate, locorumque opportunitate receptaculi ſui. Habent vero Precopenſes receptaculum, ſuapte natura munitum. Lacus enim duo paluſtres, quorum alter Mæotis dicitur, ex mari in continentem ad circiter triginta milliaria in longum porrecti, & ſeorſum tantundem pene in initiis & progreſſu ſuo diſtantes: finibus vero ad invicem reflexi, & anguſto quodam interſtitio ſicco cohibiti quin congrederentur, deſinentes. junguntur ibi foſſa & vallo altius exaggerato, complectente portam, quę unica eſt ingrediendi provinciam illam per aridum. unde & caſtellum ad portam illam ſitum, & tota ſinu illo incluſa peninſula appel-

latur

ſatur à nobis Prekop.cui Tauricæ alias nomen fuiſſe fertur: incolatus vero & imperium Græcorum Trapezuntinorum, ut hucuſq; retinent Græci ſuam & ibi linguam Græcam & religionem. Adjacet autem peninſula ea ipſa mari Pontico, quod illa ex parte pontus Euxinus dicitur. & quamvis munita ſit ſitu, non adeo tamen illis ſuis, nec lacubus amplis, nec foſſa nec vallo arduis, neque caſtello firmo, ut arceretur à tranſitu exercitus paulo inſtructior. Et pervenitur ad portam Tauricæ unicam illam ab arcibus ultimis Lituaniæ Czerkaſi & Braczlavv, diebus ſex, graminoſis ſemper & planiſſimis ubique campis, non monte interpolatis uſquam, non ſylva non palude, nec amne tranſmiſſu difficili, præter Boryſthenem. Sic enim ipſa Taurica citra Alpes & maritima, quę montoſa paſſim, habet & ſylvoſa, & quæ nunc ab Aboriginibus Græcis inhabitantur. alias vero tota eſt campeſtris, Tartaris illic incolatum præſtans, & ubique victui mortalium commoda & facilis, facilis admodum Cerere, Libero, carne, & ſale. ſiquidem ſal ibi in lacunis, quibuſdam aquis in ſe, ad inſtar glaciei, à calore ſolis concretis, naſcitur, à ſolſtitio æſtivali copioſus

& pellucidus, nonnullibi ut cryſtallus. Et frumentum omne, ac uvam vini generat ibi copioſe tellus, ſemel ſubacta, & fronde occata utcunque. Pecora item & jumenta hyeme quoque in paſcuis & ſub dio ſemper fovet læta; quæ etiam fatigis exinanita, macilenta & ſtrigoſa, poſtquam abjiciuntur, ibi in campo repingueſcunt. Herba floccida, calcitratu ex nivibus quæſita, haud infelicius quam melioribus pabulis & ſub tecto apud nos: quoniam & cœlum ibi eſt aliquanto clementius, & terra ubi cænoſa ibi ſalſa. & herbæ genus ſapidius quoddam, ſemper virens, & mirum in modum jumenta vegetans, quod appellatur *tipez*. Vnde tantam olim frequentiam incolarum fuiſſe ibi memoratur, quod ſingulæ quædam illic ex urbibus Græcorum, millena habuerint templa, & clero interim inſolenti adeo, quod non niſi equites ingrederentur ſanctuaria antiſtites & archimandritæ eorum. Atque nunc etiam urbes ibi nonnullæ quamvis peſſundatæ, amplitudine tamen ambituum ſuorum & ruinarum, ſuperbæ olim fuiſſe apparent, & præſertim quæ à nobis Solholth, à Moſcis Krym, à Græcis Theodoſia appellabatur quondam, &

metro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

metropolis vetuſta Korſſunii, quæ gẽti Ruthenorum princeps dedit baptiſma & nomen Chriſtianũ, poſtea vero prædam gẽtibus noſtris, exciſa ab eis. Vnde Kiovia noſtra in templorum ſuorũ lithoſtratis, aſarotis, & incruſtamẽtis, retinet hucuſq; certa prædæ illius inſignia, è quibus & Gneſnenſi Baſilicæ valvam largita eſt. Et illa ipſa Korſunii tractata ſic à noſtris, dediſſe fertur jactura ſua neceſſitatẽ Tauricenſib⁹ Chriſtianis, luxui & ignaviæ deditis, recipiendi in ſuppetias ad feudalẽ incolatum, reprimẽdis gentibus noſtris, manum Tartarorum ex Orda, Zavvolskę adſitã: Et ſenſim deinde invaleſcens ibi illa Tartarorum vis, ad juſtumq; populi examen propagatã, protulerit ſibi in Principem Temirkuthla quendam ſanguinis ſui, appellato eo Cæſare. At progenitores S. M. V. perdomitis Cæſarianis illis, iniquis Grȩcorũ vaſallis, dabãt eis in Cæſares, ſubditos ſuos hinc ex Lituania Tartaros. Vltimus vero ex Litunia Cæſarũ Aczkirei, hic apud Troki natus, & hinc à divo VVithovvdo ad imperium illud miſſus, genuit imperans ibi in Taurica filium Menglikirei. Menglikirei vero modernum Cæſarem Sapkirei & fratres eius natu & imperio priores, Machmethkirei, Sadetkirei

& Chaskirei. Sic enim nobili recepta hinc progenitoris ſui nomenclatura, gaudet nunc omnis ſequens eum in faſcibus illis poſteritas. Hæc igitur eſt Kireorum ſtirps, dextra forti progenitorum S.Mtis Veſtræ ibi plantata, quæ nunc referendo gratiam provectionis ſuæ, juge faceſſit nobis negotium. Atque vigente ſic Taurica & populo & imperio jam advenarum: urbes tamen ejus Mancup, Caffa, Kercze, Kozlevv, & aliæ maritimæ, ſervaverant ſe immunes ab illis, donec Turcica manu, opibus Conſtantinopolitanis exaucta, caperentur ab annis hinc circiter ſeptuaginta. Et illinc miſſi ſub jugum Turcæ pendunt ei cenſum, à capitibus ſuis ſinguli illic Aboriginum Græcorum ſuperſtites. Qui tametſi & nunc agricolæ, videlicet vinitores & paſtores, non inopes ſint, imo etiam non ſine argentea ſupellectili plerique, utpote in tranquillitate & juſticia publica, rationabiliore Ethnicorum adminiſtratu viventes, minus tamen jucundam agunt ibi vitam: Quippe, qui nullo honore digni, imo nullius omnino reputationis habentur à potitoribus rerum Mahometicis: ac omni illorum nedum commercio, ſed & intuitu non torvo dedignantur,

dignantur, angarianturq; laboribus, dominicis præſertim, ac etiam paſchalibus diebus, ipſimet argenteæ ſupellectilis domini. Nequaquam enim retinet authoritatem ibi Chriſtianus nec in ſervum nec in filium paulo proterviorem, qui ſcilicet Magiſtratui ſe præſentandum duxerit ſemel. Atque etiam ipſi patrifamilias mutandus eſt ſtatus, ſi defertur præſumpſiſſe de religione ipſorum quicquam verbo, aut ſaltem digito uno, & minus etiam ſerio protenſo.

Iam vero quam inconſtans ſit viciſſitudo rerum, vel ipſa ſufficit indicio Taurica, videns nunc mutatum ſic popularium ſuorum ſtatum, & patritiorum ſuperſtites, honore, libertate ſimul ac patribus orbatos, in ſervitutem redactos, ſpretos, capite diminutos, capiteque cenſos Mahometicis, & antiſtites illos, inſolentes quondam eccleſiarum Dei contemptores, contemptos nunc ipſos, & abiectos, obreptare ſub trucibus Tartaris & Turcis. Vrbes quoque ſuas opibus immenſis, ſuperbia, læticia, ac omni luxuriæ ſtrepitu perfunctas, dehiſcere nunc plerasque inanes, ceteras vero ſolo æquatas, obſoletis jam & nominibus; & imperitare nunc ſibi, non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Chriſtianos nobiles, & nativos ſuos patronos, ſed peregrinam Ethnicam, ac non ita pridem ſervitute emerſam, atque & imperio ſimul & libertate donatam hinc vaſallorum ſtirpem. Adeo increbuere in Taurica Tartari, quod circiter triginta millium exercitum compleant ad bellum, ſed coacti, ut ſolent univerſi, & gregarii ac imbelles, quicunque ſaltem valeant conſcendere equum. Vt me præſente ibi, dum medietatē eorū & filium ſuum mitteret Cæſar, in ſubſidia Turcæ proficiſcēti noviſſime in Vngariam, quindecim millia eorum tunc enumerata ſunt. Proficiſcebantur autem quamvis lectiores illi, conſueto tamen apparatu ſuo, inermes videlicet plerique, & vix decimus aut vigeſimus quiſque eorum pharetra fultus aut framea, lorica vero multo rarior; ſed alii ſcipionibus ſaltem muniti oſſeis, alii ligneis, alii vacuis telorum accincti vaginis. Clypeorum autem & haſtarum, vel hujusmodi armorum generis expertes penitus. Sic enim ſemper illi, nec armis, & nec cibariis, præter nonnihil milii toſti, aut caſei comminuti, & neque ullis onerantur impendio ad bellum impedimentis. Verumtamen nemo illorum, ſine pluribus recentibusque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

buſque loris proficiſcitur, & præſertim quando noſtras excurſitandum eſt in regiones: Quoniam tunc ſoliciti fiunt vinculorum, ad vinciendum membra noſtra, plus quam armorum ad tutandum ſua. Equorum vero ſemper fulciuntur ad bellum copia, ut magna pars exercitus eorum quinos ſinguli ductent equos, eosque intactos. Vnde excurſiones & omne iter, crebra huiusmodi equorum mutatione freti, velocius perficiunt, & hoſtem inſequentem ſe effugiunt facilius, ac etiam terrefactãt amplitudine veſtigii ſui, & non metuunt ipſi in copia eorum fatigam nec famem. Præſtant etiam in bello tolerantia famis, ſitis, fatigæ, pervigilii, æſtus, algoris, & omnis inclementiæ cæleſtis omniumque ærumnarum. Nam expeditiones bellicas perficiunt absque curribus ſemper, & abſq; omni commeatu, præter illam quam dixi equorum copiam. Solitudines item camporum vaſtas, invias, brumali etiam tempore, altitudine nivium & pruinis acerbas, quãvis excoriatis dura nive & glacie equorum cruribus, haud ægre tamen & haud gravatim ſuperant. Amnes amplos rapidos, atque hiberno etiam rigore, aquilonumque & glacierum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

fragoribus horride ſtridentes & traje-ctu difficiles, abſque tamen navigiis, ſed tantum equorũ ipſi jubis adnixi, ſarcinis vero ad caudas ſuper tignis, ſeu arundinum faſciculis alligatis, tranando incunctanter expedite & prõpte transmittitant. Et in prælio pugnant, fortius multo quam Moſcovitæ, quamvis minus armati, & ſemper primo in congreſſu, ſiniſtrum adverſi exercitus conantur occupare cornu, quo dexterius ipſi petant ſagittis. Sæpe quoque in fugam verſi, terga dando reſiſtunt, & hoſtem inſequentem ſe diffuſum ſparſim, intercептant ex inſidiis,& ſic eripiunt non nunquam victi victoribus victoriam. Quando vero præter technas & ſtrategemata, ſed recta & cominus, collatis ſignis, venit conſerenda cum eis manus,prævalent tunc in eos pugnatores noſtri, etiamſi non paulo pauciores fuerint. Id quod crebrius experti ſumus ſub victorioſiſſimis vexillis divi parentis S. Majeſtatis V. Nam & poſt infelicem Chriſtianorum cum Mahometicis, patruelis vero S. Majeſtatis V. Regis Ludovici ultimam pugnam, menſe quinto,calendis februariis, anno Domini ſupra mille quingentos & viginti ſeptimo, in cam-

in campis planis illis prope Czerkaſſi, ad fluvium Olſlànicza, viginti quinque millia illorum Precopenſium Tartarorum cæſa ſunt ad internecionem à nobis, qui non plures fuimus ibi quam quingenti & ter mille. Et ante apud Kleczko, deſiderata ſunt ſeptem & viginti millia eorum, proſtrata novem millibus noſtrum. Ita quoque alias, & apud Davidis Caſtellum & apud Streſſino Czeczersko, Lepuſlno, & in campis etiam vaſtis illis, in Lebedino, & ad templum album, & ad fluvium Sula, & aliis in præliis, quotquot ævo præſenti fuere genti noſtræ cum illis, expertum eſt robuſtiores eſſe noſtros. Nam & apud Sokal, non robore virium ſuperatus, ſed dolo & loci iniquitate circumventus ab illis, ſuccubuit exercitus noſter, perductus inſidiosè in aream oppidi recens exuſti, crebris præcipitiis cellariorum, id eſt, antris, cavernis & cryptis ſubterraneis dehiſcentem. Et illinc primum arrigi cœpit in nos cornu ſtirpis Kiriorum, perlatis ſibi in Tauricam exuviis cruentis militis noſtri. Atque deinde apud Oczakovv, tametſi fortis itidem ac etiam victor in illos fuerit miles noſter, at imprudens interim, ut qui donaverit ultro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

victoriam victo Oslam Soltano, mittens ad eum in caſtellum duces ſuos colloquii gratia, ignarus dictum eſſe, Circa rem bellicam dolus an virtus, quis in hoſte requirat? Sic igitur ſemper robuſtiores fuere noſtri Præcopenſibus, præter ſolas technas, dolos & ſtrategemata illorum. Vita autem Tartarorum, qua gloriantur, eſt priſca, paſtoritia, quam olim in aurea ætate ſancti vixerunt patres, & ex qua Duces etiam eligebantur populis, regesque & prophetæ, dicente quodam eorum, Tulit me dominus cum ſequerer gregem eorum. Ita enim agunt hactenus Tartari, ſequendo greges, & peragrando cum eis campos hinc inde. Septa nulla habent, nec domos, præter tabernacula geſtatoria, ex viminibus & arundinibus compactis, ciliciis velata, ſtoreis & mattis ſcirpeis munita, quæ uxoribus & pueris referta, vectant ſecum in plauſtris. Terram non colunt, etiam fertiliſſimam, contenti ſpontaneo fructu eius, herba ad paſcendum pecus. Vnde juxta Salomonis conſilium, lacte ſolum absque pane & ſicera vivunt, ſobrii & abſtemii; cum lege quoque prohibitum habeant potum vini, ac eſum ſuillæ. Et quamvis cæterorum pecorum ac jumento-

mento-

mentorum, etiam equorum veſcantur carnibus, non tamen apud ſe, niſi penitus mortuis aut pene morticinis, parcendo ſcilicet vividis gregum ſuorum. Nam in gregibus totam ſuam conditant ſubſtantiam; nihil immobile poſſidentes privatim præter puteos, & eos contribulibus quibusque communes. Mobilium etiam curæ atque oneri non impendio ſe applicant, præter quotidianam & eam tenuem utenſilium ſupellectilem, & equitatus bellicæque rei leviſſimum etiam inſtrumentum, ad quod ſolum accurati ſunt; præter vero id, ad aliud operis profani alicui rei navare operam virum ingenuum dedecori habent, quo ſedulius obſequundent pręſcripto legis ſuæ, vi & armis propagandæ. Atque in ea feritate nihil habent antiquius temperantia & continentia, vivuntque citra exuperantiā ac defectum ultimum omnes. Vnde quemadmodum in ſacris litteris dicitur, Scio & ſatiari & eſurire & abundare & penuriam pati: Item, Qui multum, non abundavit; & modicum, qui non minoravit. Ita nunc in barbaris illis, nemo abundans ſuffocatur ingluvie, nec egens extinguitur fame, neque algore conficitur, nemoque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

mendicat in tanta eorum inopia & penuria rerum. Nam ut non frequens apud eos heluo: ſic non fame laborans, nec mendicans nec fraudulentus, alieni hauſtor, non litigator, nec judex iniquus, non teſtis perverſus, non pejerator, item non fur nec latro. Vnde minime opus eſt apud eos angi quenquam ſollicita rerum ſuarum cuſtodia, nec ſe armis onerari domi ad privatam ſui defenſionem. Nam iter habenti intra regionem eorum ferre telum, enorme & illicitum eſt. Sanctè enim colunt illi apud ſe pacem & juſtitiam, reddendo unicuique quod ſuum eſt, integrum, non imminutum, in gratiam magiſtratus, ex decimatu, nec ullo alio nomine. Non quæſtui etenim, ſed pietati, impii ethnici illi habent judicandi officium. Quod etiam eſt eis non laicum, ſed religioſum, & per religioſos id exequuntur Cadios, qui eo religionis initiantur peculiariter ſecundum juſjurandum, jam alioqui lecti tales, qui minime inhient rebus profanis, de quibus alios judicaturi ſint. Et quo expeditius vigeat juſtitia, nequaquam judicium ibi protelatur ſubterfugiis cavillatorum, nec obtenditur calumniis vitilitigatorum. Siquidem reus diffu-

diffugium captans, dum per attactum oræ veſtimenti ſui vocatus ab actore in judicium non paruerit illico, extunc velut compertus jam in reatu vapulat. Verberatur enim fuſte, certo & ex lege domini præſcripto plagarum modo. Actori item & teſti locus in judicio non eſt, qui neceſſaria ſalutis non ſatis perfecte ex lege calleat, aut qui guſtaſſe aliquando vinum ſeu alio notatus vicio deprehenditur. Parent quoque foro eidem, hoc eſt, Cadii judicio, & proceres ac duces cum popularibus pariter & abſque diſcrimine, ac præter ſummum principem: cujus Majeſtati plus etiam quam humanæ deferunt; ipſi in univerſum, atque ad unum omnes uno eodemque jure vivunt. Item & habitu conformi & victu compari, reddunt ſe pariles, nefas videlicet & piaculum habentes, fuſte etiam expiandum, præſumi à quoquam gentis ſuæ, ut veſtitu pręcinctuve, aut pileo ſeu cæſarie, utatur non ſuo patrio ac vetuſto ritu: utve cibarium privatim à ſe promptum, non commune habeat unicuique præſentium, aut ſumat illud eſui parte ex aliqua patronus ipſe prius, quam expoſitum in medium, fruſtulatim fuerit conciſum, & commiſtum diligentius,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

tius, ut eadem ſcilicet cederet qualitate cuilibet præſentium. Et in itinere nedum viaticum commune habent, ſed etiam inſervitant majori natu aut imbecilliori cuilibet, alacrius unus præ alio. Domi hoſpiti cuilibet obiterario etiam & ignoto exponunt gratuito & cibum & nidum, ſed eminus à ſerie ſtativarum ſuarum: Quoniam alias non adeo jam ſunt civiles, quippe qui fœminas ſuas ab hoſpite, amico etiam & conviva quantumcumq; gratioſo, conſpici nequaquam licitum habent, tenentque miſeras caveis ſuis abditioribus recluſas & nedum conviviorum ſed ſynagogarum quoq; & omnis conſuetudinis forenſis penitus expertes, laboribus etiam omnibus ſartoriis & ſutoriis rejectis in eas, ſed neutiquam tamen invitas. At ipſi interim non ſunt contenti conjugiis earum ſinguli ſingulis, more hominum priſco, in hoc ſe jactitantes, itidem & lege ſua ſuadente uxores unicuique quaternas, & in ſingulas earum pellices denas. Et quo perfectiores præſtent ſe viros, non divitias quærunt ſponſarum, nec ſpecies earum corporales, copulanturque eis, minime à ſe antea in facie viſis, ſed animis duntaxat moribuſque earum

rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

rum exploratis; & non dedignantur in conjugia ancillas quoq; ſuas captivas, ac emptitias. Vnde habent eas in matrimoniis conſtantes, morigeras, invicem concordes, & pellicibus ſuis in gratiam maritalem æquanimes, item pudicas, ut inauditum ſit penitus in eis adulterii crimen, capitale alioqui, & nece expiandum illico. Et præterea, cum intelligant barbari illi, nihil ſalubrius eſſe gentibus virtute & diſciplina militari, in arduitateque conſiſtere virtutem: Ideo molliciem & voluptates averſando, aſperitati vitæ, nec non equitatui ob rem bellicam ſtudent ex infantia, & jam inde ab incunabulis geſtantur inequitando, nec deſueſcunt equitare vel decrepiti. Vehiculi vero uſum vetuli quoque vel valetudinarii deteſtantur, molliciem devitando & parcendo equis. Parci enim ſunt equorum, adeo ut Baro etiam eorum, equitet intra patriam ſolus, qui foris centenis concomitatur equitibus ſuis peculiaribus. Et mulier apud illos etiam primaria, & vel Cæſaris neçeſſaria, regiam acceſſura, non verecundatur caveæ ſuæ obturatæ recluſa, auro vel gemmis intro nitens, bove vehi uno, aut propter plauſtri groſſiciem duobus.

bus. Equum autem vel deterrimum jungi vehiculo, nefas eſt & religio cuilibet eorum, millenos etiam in equitiis ſuis habenti equos. Eſt autem vita hominum illorum tetrica, ſic & auſtera vulgo eorum communis, at non Principibus: Quoniam Principes Scytharum in publica populorum ſuorũ frugalitate ipſi lautius interim vivunt. Vt Precopenſis modernus Cæſar, negotio bellico in filios nunc rejecto, ipſe propenſius voluptatibus intendit, in topiariis mulierum ſuarum, intra viridarium quoddam, amœnitate loci, nec non ædificatu, cultu, herbarumque ac arborum varietate, & quincunciali earum ſitu elegans. Quo quidem in paradiſo ſuo, hoſpites etiam excipiat ille conviviis opiparis, licet ipſe quidem velut faſtidio & contemptu divitiarum ligneis & fictilibus veſcens ex vaſculis, attamen auratis innitens pulvinaribus & cubitis & pedibus, ad argenteamque diſcumbens menſam, aureis & gemmatis oneratam phialis, & variis laſciviens dapibus, nec non melodiis fidium, cymbalorum, crotalorum, pſalmorum, aliiſq; nugis oſtentans delicias ſuas, liberiuſq; licere ſibi ea præſumens in publica populi continentia.

Agunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Agunt vero populi Tartarici continenter auſcultantes Sacræ Scripturæ dicenti; Vinum non bibetis, domum non ædificabitis, ſementem non feretis, vineas non plantabitis. Sed in tabernaculis habitabitis, ut vivatis diebus multis ſuper faciem terræ. Sic ergo vivunt illi ſuper faciem terræ diebus multis liberi, immunes, & ab ultimo ſuo excidio tuti ſemper: Dum deliciis contemptis, nihil fixum expugnationiq; obnoxium poſſidentes, tota ipſorum quocunque migrent comitetur eos ſubſtantia. Quam ideo fugitivarii ipſi conditant ſibi univerſam in mobilibus, in moventibus ſeſe pecoribus ac etiam ſervis.

Quanquam vero habeant Precopenſes pecora ſe penes, copioſe pullulantia, ſervos autem aliunde captivos, eo tamen altero facultatum ſuarum genere plus fortunati ſunt. Non habent enim pecora tot, quot mancipia: nam hæc externis quoque largiuntur provinciis: Siquidem adventant eis naves crebræ ex ulteriori Ponto, & Aſia, portantes arma, veſtes, equos, & ſolvuntur ab eis oneratæ ſemper mancipiis: Quoniam omnia illorum emporia ac telonia, celebria ſunt ſolo eo mercium genere, quod etiam ad

manus

manus eſt eis ſemper, & mercatui, & pignori & dono; ac unuſquiſque eorum equi ſaltem aſcenſor, etiam cum nullum actu habeat mancipium, potentia tamen, certo ſemper copiam peculii ejus habere ſe præſumens, promittit in contractibus creditori cuilibet numeraturum ſe ad certum diem pro veſtibus, armis, & equis vivacioribus, vivaces etiam, verũ non equos, ſed homines, eoſque ſanguinis noſtri. Et ſtatur hujuſmodi promiſſis eorum ſecure, perinde ac ſi in vivariis & cortibus ſuis recluſos ſemper habeant illi homines noſtros. Vnde Iudæus quidam ibi in Taurica ad portam ejus, unicam illam, telonio præſidens, & innumeram ſemper hominum noſtrorum captivorum multitudinem importari illuc cernens, quærebat ex nobis utrum adhuc homines in regionibus noſtris ſuperſint, nec ne, & unde hic tantæ mortalium copiæ. Eſt autem id ipſum facultatum genus latrunculis illis in promptu ſemper, nedum in commercium quodlibet ad exteros, ſed domi etiam, & ſævitiæ eorum perferendæ & ludicris.

Crebri enim ibi ex miſeris ipſis viri robuſtiores, ſi non caſtrantur, auribus tamen & naribus mutilantur, genis

nis & frontibus cauteriantur, pediciſque & nervis compediti angariantur, interdiu laboribus, noctu carceribus; prætenuique foventur cibo morticinæ, ejuſque putridæ, vermibus ſcaturientis, canibus etiam abhorrendæ carnis.

Fœminæ vero teneriores in laſciviis habentur, & quædam conviviis etiam adhibitantur hilarandis, pſaltui, fidicinatui, geſticulatuique artificioſe edoctæ. Quæ liberali forma ex nobiliorum gentis noſtræ ſanguine raptæ, adductantur Thalaſſio & paradiſicolæ illi.

E fragmento ſecundo.

TArtari in equitatu ſunt aſſidui: abſque curribus bella gerunt, equis peregrinis abundant, urbibus quas tutentur carent. Moſci quolibet vere ex Orda Tartarica Nohaienſi, permutatione veſtium, & rerum aliarum vilium, multa millia equorum bello aptiſſimorum accipiunt.

Tartari equorum ditiſſimi, ne Principis quidem ſuæ vehiculo jungi patiuntur equum.

Tartari tunicas habent abſque plicis & rugis longas, equitanti dimicantique commodas; leves & pileos

albos acutos non ad faſtum paratos, quorum eminentia atque nitori in agminibus, licet minime galeati eſſe ſoleant, apparent illuſtriores, & hoſtibus formidandi.

E fragmento tertio.

ARomatis adeo abſtinent, ut & in epulis paſchalibus contenti ſint his condimentis, ſale lutulento, ſinapi, allio, cæpis, ſuæque telluris fructibus, non ſolum vulgus, verum etiam optimates, & ſummus dux illorum, arcium noſtrarum ereptor, quas jam LXXIII enumerat jactanter.

In menſa Principis convivali, inter aurea vaſa & vernaculas dapes, nonnihil quidem piperis, non tamen cocti, in trullis ſeorſum apponitur, ſed à nemine attingitur.

Tartari Precopenſes itidem aromata averſantur, vivuntque potu lactis & aquæ putealis, quæ in ambitu Tauricæ campeſtri, raro invenitur non amara, clara autem rarius, niſi in viſceribus terrę profundiſſime quæſita. Apud Tartaros qui modo vinum guſtaverit, is & octoginta fuſtuariis ictibus percutitur, & totidem nummis multatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

E fragmento ſeptimo.

TArtari ſuas mulieres in abditis ſemper tenent locis. Sequuti ducem naturam, atque laudabilem priſcorum hominum, de quibus in Bibliis, conſuetudinem, plures ſimul ſinguli uxores habent. Ex quibus numeroſas filiorum & affinium copias conſequuntur. Et uxores, quanto plures, tanto ſui amantiores habent, fauſtiſque fruuntur matrimoniis. Nec ſponſarum magnas dotes quærunt, nec formas nec inclytas familias; adeo ut ſummi principes ex captivis emptitiis conjuges ſumant. Nec ita pridem in copiis Oſlam Soltan fuerunt collectanei ejus, cujuſdam Omeldeſz XL filii ſimul, robuſti, uno anno & menſe fortaſſis ex uxoribus & pellicibus earum procreati. quæ cohors XL fratrum germanorum conſpicua fuit. & hic apud fluvium Vaka villa Tartarorum frequens eſt, antiquitus XL Tartarorum, id eſt, fratrum, appellata. Mercandarum ſponſarum morem, qui eſt apud Tartaros, patet fuiſſe etiam apud Iſraelitas, Geneſ. 29, & 1 Reg. 18. quemadmodum & in noſtra olim gente ſolvebatur parentibus pro ſponſis pretium, quod *krieno* à Samagitis vocatur.

E fragmento decimo.

RElligio ſeu lex eſt communis Tartaris cum Turcis atque aliis Saracenis, quæ Iudaiſmum olet, & hæreſim quandam Neſtorianam. Deum unicum & ſimplicẽ profitetur. Chriſtum vero, ſanctum Prophetam & judicem mundi poſtremum, virgine pura natum, ſed non paſſum credit. Circumciſionem obſervat. Sed eam tam adulta ætate ſuſcipit, qua Iſmahel patriarcha illorum circumciſus erat. Orta autem hæc ſecta proditur in Mecha oppido Arabiæ, anno ſalutis humanæ pene ſexingenteſimo, ſuggerentibus eam Iudæis, ibi poſt everſam Ieruſalem degentibus, machinatione cujuſdam Sergii monachi & apoſtatæ nefandi, in perniciem Chriſtianitatis.

Religionem ſuam aſſiduo conatu propagant. Diem à precatione auſpicantur, & precibus finiunt. quotidie mane, veſperi, & pomeridianis horis orant: nulla, quo id minus agant, neceſſitate avocari ſe ſinunt. non id opus in ſolos ſacerdotes rejiciunt: etſi illos ſolos à precatione & lege interpretanda habent. quilibet pro ſe tam clericus quam laicus pariter, & clam & coram hominibus turmatim in

cœtibus

cœtibus Deum confitentur. Semper ſobrii, aqua luſtrali membra loti, terram in qua cum Deo loquuntur, imitati ſacram ſcripturam, pro ſancta ducunt, & inſternunt. Nulli ſedilibus in fanis utuntur. characteres, præſcriptos & certos geſtus adhibent, palmas ad cœlum expandunt, genua flectunt, incurvantes ſe uſque in terram proni, in faciem procidunt, toto corde & omnibus membris orationi incumbunt, in qua non valde multa verba repetunt, ſed hæc præcipua: *Soli Deo immortali Creatori cœli & terræ, præter quem non eſt alius, honor & gloria in ſecula ſeculorum.*

Precationi adjungunt jejunium. affligunt enim totos dies animas ſuas non ſolum fame & ſiti, ſed ab omni opere & verbis profanis abſtinentes, nihil præter divina curantes uſque ad intempeſtam noctem, capientes cibum non ad luxuriam, ſed ad virium refectionem. Rident jejunia noſtra, non fame, non ſiti, non cinere, non rerum divinarum contemplatione, non vigiliis, non orationibus condita.

Sunt & in eleemoſynis dandis liberales. neminem enim ſuorum unquam mendicari, aut fame vel algore perire patiuntur. Adhibent tamen in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

hac beneficentia judicium. nam non dant iis qui eleemoſynam in ingluviem & luxum convertant: ſed pauperibus, debilibus, peregrinis, ſcholaſticis, literis & ritibus Religionis ipſorum cognoſcendæ ſtudentibus.

Arcana divina ſcrutari nefas prophanumque eſſe exiſtimant, noſtram temeritatem execrantes, quod quidam ex nobis de judiciis & ſecretis divinis, quæ magna abyſſus vocantur, in ſuis comeſſationibus diſputent, nomen divinum fruſtra uſurpent. Irrident Tartari noſtros Eccleſiaſtas ſeu prophetas, taxant templa ſupellectilis, ſedilium, ararum, ſimulacrorum, & Dei ad ſenectutem vergentis, & mulierum venuſtarum, laſciviam moventium, plena.

Nos æris pulſu, illi certis laudis divinæ verbis ac vociferationibus ad templa ſe invitant: nos quod in laudibus divinis aures delectemus noſtras, buccinis, organis, harmoniis, verba precationis obſcurantibus, & organis interea noſtris naturalibus ſilentibus, reprehendunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

II.

De Tartarorum origine, moribus, tam domi quam in bello, diſciplina.

E Thuano lib. hiſtor. LXVII.

PER vaſtas Scythiæ ſolitudines ad ſeptemtrionem porrectas habitant Tatari in Europa & Aſia, quibus olim unus Chanus ſive dominus, nunc plures ſciſſo imperio dominantur. Proximi Polonis ſunt, quos & continuis excurſionibus vexant Præcopienſes Europæi Tatari, qui inter Tyram, hodie Neſterum dictum, & Beſſarabiæ ſive Valachiæ inferioris montes, lacum Vivodum & Bialogrodum civitatem, ad Pontum Euxinum habitant, & rurſus trans Tyram campos vaſtos inter eum & Bogum occupant; in quibus Oſcoviā arx oppido celebri conjuncta, Olbiopolis olim Plinio & Ptolomæo appellata, ad Boryſthenis rapidiſſimi & latiſſimi oſtium ſita, qua in Carcinitum ſinum influit. Supra Oſcoviam IV milliaribus Bogus Boryſthene excipitur; qui ſi Hypanis eſt, ut autumat Martinus Broniovius, corrigendę ſunt Ptolomæi tabulæ, quæ Hypanim trans

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Boryſthenem ortum verſus ponunt, cum Bogus ad occaſum Boryſtheni influat. In iis ſolitudinibus Sauramenſes campi & Circaſſii ſunt, & trans Boryſthenem Oſſovienſes ab arce & oppido dicti, quod in faucibus Tanais, qui eſt Donus hodie, qua Mæotidem paludem ingreditur, poſitum eſt. In iis ad peninſulam uſque, qua Dromon Achillei olim vocatam Boryſthenes & ſubjectus Carcinites ſinus efficiunt, per tuguria ac mapalia circiter XXX milliarium ſpatio late Tatari habitant. His adjacet Taurica Cherſoneſus Peloponneſo paullo minor, olim feritate damnata regio, & immani homines mactandi & immolandi ritu infamis, in cujus faucibus Precopia eſt, à qua Precopienſes Tatari appellantur. Heracleotis olim, ut creditur, dein Eupatoria & Pompeiopolis dicta, in qua Chani Tatarorum Palatinum ſeu præſidem, quem illi Begum vocant, perpetuum habent, qui Boryſthenis & Tanaïs trajectus ſervat, firmo addito præſidio, & foſſa ducta, in qua XVII turres excitatæ Sachainbeieró Chano in peninſula imperante, qui Tataros Noagienſeis in Aſiatica Tanaïs ripa de imperio illi controverſiam facientes inſigni ac memorabili clade ad Precopiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

piam olim profligavit. Eo cum Chanus expeditionem aliquam ſuſcipit copiæ conveniunt; ſed nullum niſi conſulto Turcorum imperatore & conſentiente bellum ſuſcipere Chanus Tauricus poteſt niſi adverſus Moſcum, poſtquam Selimus peninſula in poteſtatem redacta Chanos Precopienſeis juris Othomanici fecit. In qua præter Precopiam dignitate antecellit Beccaſarium Principum domicilio clarum, cui quaſi adhæret Salatica, & modico intervallo Sortaſſus pagus adjacet, legatorum, qui ex Polonia, Moldavia, Moſcia adveniunt, diverſorio celebris, ubi plerique à Genuenſibus originem ducentes ædem Chriſtianis ſacris initiatam frequẽtant. Hinc non procul Crimenſis arx viſitur, ubi argenteorum numorum officina eſt. nam aurum omne Turcis ex conditionibus pacis à Selimo poſt debellatos Tataros datæ cedit. Eodem porro in oppido arx eſt, ubi Saro (ſic principem vocant) in bellum proficiſcente, uxores ejus cuſtodiuntur. Secundum iſtas urbes mediterraneas, præcipuæ ſunt juxta mare Caſa, olim Theodoſia, Genuenſium colonia portu & cõmercio inſignis, quam communi jure Turci cum Tataris adminiſtrant. In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

templo ingens ibidem & pretioſa veterum librorum ſupellex noſtra adhuc memoria erat, donec Italicorum ſacerdotum vel ſordibus vel contaminata vita effectum eſt, ut templum ad Armenios transferretur. Oppida deinde numerantur Sudagra tribus arcibus munita, Balachenum, Iambogia, Ingermenum, Corſuna, quæ Cherſonitarum civitas appellabatur, olim ſplendore ædificiorum, marmoreis molibus, ac templis regali ſuperbia elaboratis conſpicua, nunc ruderibus ac ruinis deformis, aſportatis à Turcis & aliis victricibus nationibus huc illuc marmoreis & æreis rari operis columnis. Et à Chriſtianorum quidem reliquiis, quæ inibi ſunt, conſtanter proditur, Vlodimirum Roxolanorum Principem duas portas æris Corinthii & imagines ex monaſterii templo prędæ loco ablatas ſecum Kioviam deportaviſſe, quas Boleſlaus II Poloniæ rex poſtea inde Gneſnam, ubi ad majores tẽpli valvas hodie viſuntur, transtulerit. Vlodimirum autem illum eam urbem Ioanni Zimiſcæ Conſtantinopolitano imperatori eripuiſſe, quam Baſilii & Conſtantini Auguſtorum ſorore Anna in uxorem accepta & ſacris Chriſtianis ritu Græcorum in eodem mona-

monaſterio à Patriarcha quodam initiatus poſtea reſtituerit. Ante urbem promontorium eſt Parthenium Straboni dictum, & poſtea Margutium ſive Mancopia, & ultima Carcinitum ſinũ reſpiciens Coſtovia. Vinum heic nulla adhibita cura copioſe creſcit;fruges nullo labore, quaſi ſponte proveniunt; gregibus & armentis in peninſula innumeris paſcua abunde ſuppetunt, vireſcentibus etiam hieme pratis, quippe cum aqua nec glacie nec nive pruinave concreſcat; quo cœli temperamento fecunditas ſoli maxime adjuvatur. Fructibus affatim ſuppetentibus non ſolum modice, ſed etiam intra modum utuntur, & frugalitate valetudine firmata innatã fortitudinem tuentur, ab omni luxu & delicato victu alieni.atque adeo ebrietas inter eos grave crimen cenſetur; adulteria vero, quæ luxum conſequi amant, capite puniuntur. In civili adminiſtratione duo illa Iuſtitiæ columina, ut ne cui noceatur, & communi utilitati ſerviatur, religioſiſſime omnium ſervant, & quod magis mireris, in tam barbara & fera gente bellis & prædis aſſueta, nulla latrocinia aut furta ſunt, nullæ res amiſſæ deperduntur, adeo ut in ſolitudinibus illis iter facere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

facere, quam in frequentiſſimis regionibus & urbibus verſari plerunque ſit tutius: ſiquidem apud eos cum telo ambulantes tanquam ſicarii coërcentur. cetera crimina brevibus definita legibus, quarum cuſtodia & interpretatio penes Mahumetanæ ſectæ ſacerdotes eſt, ſevere vindicantur. Chanus ipſe, qui & Sarus dicitur, in jure dicundo aſſiduus eſt; cui à dextra Galga (ita militiæ præfectus vocatur) iſque maximus natu frater Sari eſt; à ſiniſtra Soldani, qui filii Principis ſunt, cum primum adoleverunt, cum aliis Senatoribus, qui Atali dicuntur, juri dicundo aſſidere ſolent; quorum rogatis ſententiis ille decernit, nec niſi finita lite inde pedem cuiquam movere licet. Sunt & in oppidis judices Haionati vulgo appellati, qui jus inter nobileis Murſos vulgo vocatos dicunt, & menſæ à Principe adhibentur: quod virtutis prœmium in mediocribus hominibus minime pervulgatur. Ceterum ex iis majore in dignatione ſunt, qui plúres captivos poſſidét. cum moriuntur, arma præſtantiora cum equo præcipuo capit filius natu maximus; reliqua bona inter filios æqualiter dividuntur, tutela ad patruos delata. Principis frater, quem virtutis opinione

nione jam ante Galgam deſignave-
runt, decedente Saro ad regnum vo-
catur, vel eo deficiente filius defuncti
natu major. ceteris præter Soldani no-
men honoremque nulla pars ditionis
& imperii cedit. Princeps autem ipſe
nulla prædia, nullum ex agris vectigal
ærariumve habet, præter equos ex ſin-
gulis fontibus ſingulos, & portoria,
quæ ei cum Turcis communia ſunt:
metalla item, præter aurum, quod ex
fœdere Turci eſt, ejus propria, acce-
dentibus ad hæc decimis ex prædiis
omnibus; item ex ſingulis captivis
majoris pretii III, ex vilioribus ſinguli
aurei ſeu chequini Chano penduntur.
Annonam populus domi & in mili-
tiam ſponte ſuppeditat, ex ærario e-
tiam Turcico quinquies mille & Iↄ au-
reos quotannis accipit, filio obſide da-
to. his tenuibus opibus immane quan-
tum virium & copiarum ſuſtentatur,
quæ omneis Chriſtianos exercitus nu-
mero vincunt. etenim ſi educere ex-
ercitum eſt opus, c L cIↄ equitum, in
ſingulis tuguriis tantum relictis ſingu-
lis viris, qui focos & lares tueantur,
celerrime conveniunt; quibus ſi Cir-
caſſii & Aſtracani ſe conjunxerint, ut
fere ſolent, bis centum erunt & am-
plius millia. Si quis ad diem indictum
non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

non convenerit, capitale eſt. Singuli porro pluréis equos ducunt, ſuiſque ſubito, ne paſcua vaſtent, finibus excurrunt, annonam militarem trium menſium ſecum portantes, carnem ſcilicet exſiccatam, allium, caſeum, herbarum radices, quas aromatum loco habent, & à noſtris ideo Tartaricæ vulgo vocantur. ditiores etiam ſpecies alias addunt. de pane & vino ſolliciti non ſunt; aquam etiam nullam obeſſe poſſe exiſtimant, allio prius ſumpto. Ligna quædam & una cum annona unico equo vehunt, quibus inſtar tugurii erectis palea ſuperpoſita, foliis arborum aut gramine teguntur. quæ ſi defecerint, detractis equorum ephippiis capita reliquo corpore intecto cooperiunt. Aliis equis pharetras & arcum imponunt. alios & fere viliores initio aſcendunt. ipſi de via fatigati ſumpto allio & iis, quas dixi, radicibus pro cibo utuntur, & vireis recreant, hauſto etiam pro vino ſanguine, & interdum equarum lacte, quod ſingulare adverſus famem, ſitim, æſtumque præſidium in deliciis habent. Pro vexillis dependenteis ex haſta crineis ac ſetas geſtant, excepto principis ſigno, quod à Turcorum imperatore acceptum ex holoſerico pręferri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

erri ſolet. Inter incedendum nullum aciei agminisve ordinem ſervant. quoquo verſus circumſepto principe globi inſtar, quo pabuli copia ſuppe- it, procedunt, nullis eos fluminibus, quæ vaſtiſſima & rapidiſſima illis lo- is ſunt, nullis aquarum gurgitibus ardantibus; ita & equi & homines ſi- nul natandi periti ſunt. & ſi quidem lta & late patens aqua fuerit, caudis quorum ephippia cum ſarcinis, ad- unctis juncorum arundinumve faſ- iculis quibusdam alligant. ipſi jubis adhærentes nudi, laxato freno, altera nanu virga vel ipſo alvei curſu quaſi gubernaculo, quo intendunt, equum mpellente, transmittunt. ſic ubi con- ra humilior aqua obtigerit, in equum ex flumine inſiliunt, paullulumque in- terquieſcunt, dum equi ſpiritum du- cere ac reſpirare poſſint. Principi au- tem transmiſſuro connexis equorum caudis & adjuncto juncorum plexu ſedes ſternitur. Vbi fretum aut mare ſuperandum occurrit, occiſis equis vi- lioribus pelleis detrahunt, ex iisq; in- verſis ac pinguedine oblitis, etiam co- ſtis trabis loco intextis naviculas con- ſuto crinibus celeriter corio confi- ciunt, quibus ſingulis octoni homines cum totidem extra utrinque ad latera

attractis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

attractis equis trãſportari queunt. ſi autem currus & vehicula traducenda fuerint, rotis exemptis crebros juncorum manipulos vehiculis imponunt, equorumque caudis annectunt, atque ita tanquam in navicula perito natatore equos dirigente trajiciunt. Si quid in transmittendo periculi inciderit, ſigno ex herbis poſito, ſocios qui ſequuntur, præmonent; cujusmodi notis & interdiu vias diſtinguunt, noctu ut nautæ in mari ad parvam cynoſuram profectionis curſum dirigentes. Arma illis in uſu ſunt arcus, machæra, clavus ferreus & globus fune aliquot ulnarum pendentes. haſtas & ſclopetos noſtros fere negligunt, in quibus curandis plus operæ quam in uſu utilitatis eſſe cenſent, atque adeo ad venationes domum relinquunt. Viros, quos hoſtili in ſolo obvios offenderunt, ne explorata ipſorum copias enuncient, omneis occidunt, mulieres & pueros inviolatos relinquentes; neque donec revertantur. De captivis aut præda laborant, ſed omnia, niſi pactionibus aliter cautum fuerit, devaſtant ac perdunt. Vbi certamen incidit, neque prœlii fortunam temere tentare, nec niſi bene ominatis diebus periclitari

ſolent,

ſolent, ac numquam fere univerſis copiis decernunt, ſed emiſſi aliquot, qui hoſtem velitatione pertentent, auxilia deinceps ſuis ſummittunt, quandiu eminus pugnare datur: ſin comminus erit neceſſe, horrendis clamoribus editis & denſatis agminibus vim faciunt. cum re geſta domum revertuntur, in finibus ante omnia ex communi præda damna, quæ ſocii acceperunt, arbitrio principis compenſant, tum reſiduum inter ſe æqualiter dividunt: ubi ſi quid quis ſocios celaverit, prædæ partem cum vita amittit. quo fit ut de victoria magis quam de prȩda ſolliciti ſint. Quam infeſti vicinis & in hoſtico terribiles, tã domi pacate & inter ſe innocenter degunt. & hieme quidem in tuguriis ſive mapalibus per vaſtos illos, quos dixi, campos ex materia tenui, limo, cœno vel pecorum & aliorum animalium fimo oblitis ac contectis ſe à frigoris aſperitate & cæli injuria defendunt. ineunte aprili cum uxoribus, liberis & omni familia, mancipiis, pecoribus & armentis in domibus rotundis vix quinque homineis capientibus (pileata tentoria vocat Laonicus Chalcondyles, quæ rotis duabus ſuſtentantur) quaſi in plauſtris va-

gantur, unde olim Hamaxobii appel
lari. Ex ea gente prodiit famoſiſſimu
ille orientis vaſtator,& ſecundum At
tilam Hunnorum Regem, alterum
Dei flagellum Tamerlanus,homo ſpe
cie deformis, & altero pede claudus
nec vegeto ſatis ingenio. qui cum i
Caramania ſeu Cilicia in ſchola oper
literis daret, à condiſcipulis quaſi pe
ludibrium in ludo electus eſt, ceteri
puerilem dignitatem refutantibus
qua ille tamen joco accepta poſtea ſe
rio uſus eſt. nam adultior in illa ſo
ciorum frequentia animos vere regic
ſumpſit, & contractis jam penes ſ
majoribus copiis blandiente licenti
etiam multos eorum, qui Baiaze
tunc militabant, ad ſe ludicri regn
ſpecie pellexit. quibus poſtremo fre
tus, Baiazetem, qui parva hæc initi
imprudenter contempſerat,poſtrem
ad prœlium adactum, fuſumq; ac ca
ptum, fœdiſſimam ſervire ſervituten
coegit. quod vero è literario lud
prodiiſſet, quibus iisdem initiis &
Scirifiorum, qui nunc in Mauritani
regnant, imperium fundatum eſt, u
ſuo loco diximus,cum Turcica lingu
Thamer diceretur, Tamerlanus ap
pellatus eſt, quaſi Thamer è ſchola di
cas. nam Turcis, lanus, ſchola eſt

quam

quamvis alii Temurem dicant, cui
Leugi quod claudus eſſet, cognomen-
tum additum ſit. Tartarorum autem
nomen circa annum cIↄ cc XXVIII
primum innotuit; qui bipartito ag-
mine Europam & Aſiam eodem tem-
pore invaſerunt. & qui Aſiam petiere,
Georgianam ſuperioremq́ Armeniã
pervagati, Iconium uſque, Turcorum
regiam, pervenere. alia manu Batho
duce, vaſtatis Susdalis & Smolenſibus
Moſcoviæ provinciis & Kiovia Ruſ-
ſorum metropoli funditus deſtructa,
Poloniam & Hungariã ingreſſi, Sen-
domiria ac Cracovia à Boleſlao Pudi-
co deſertis, etiam Vratiſlavia potiti
ſunt, & Henricum Pium Quadorum
ducem S. Heduigis filium ad Ligni-
tiam cum exercitu trucidarunt. inde
in Marcomannos deſcendentes in
Hungaria conjunctis viribus etiam
Belam quater profligant anno illius
ſeculi XLI; biennioq; in ea conſumpto
per Valachiam & Podoliam domum
redeunt. Quo tempore Innocentius
IIII P. R. miſſis ex concilio Lugdu-
nenſi legatis Bathum, ut religionem
Chriſtianam ſuſciperet, hortatus eſt,
exiguo fructu. nam ille quidem indu-
tias aliquot annorum conceſſit; cete-
rum Saracenis inſtigantibus Mahume-

tanam perfidiam conſtanter ample xus eſt. Cum autem gens ea Scythica initio in VII veluti tribus ſeu hordas diſtributa eſſet, quarum hæc erant nomina, Tartar, Tangur, Cunat, Ta tair, Sonic, Mongli, Tebeta; & an guſtam inter Ripæos montes & mare Caſpium pro multitudine regionem à Georgianorum regulis in Aſia inco lerent: ſenex quidam prudentiæ & ſanctitatis opinione inter eos inſigni ex tribu Tartar, Changius nomine, ſo cios ad libertatem vocavit, iisque ſ ducem præbuit; qui ex anguſtiis illi egreſſi, quum felici victoriarum curſi late imperium in Aſia propagaſſent Tartari à tribu ſua univerſi dicti ſunt alii à Tataro fluvio, cujus accolæ Su mogli ſunt, dici volũt, & in iis Ioanne Leunclaius harum rerum diligẽs ſcri ptor. alii denique Tartaros lingua Sy riaca reſiduos ac reliquos dici autu mant, quaſi hi ex Iſraëlitarum fæce re liquiæ ſint; cui rei firmandæ argu mento eſt, quod illi etiam ante Mahu metis adventum circumciſione, ut pote à Iudæis accepta, uterentur.

III. *Tract*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

III.

Tractatus de Tartaris Præcopenſibus, Cherſoneſiis & Boſporiis.

TAurica Cherſoneſus, arboris folio ſimilis eſt, quod pediculo ſuo cythiæ continenti jungitur, ac alte-am alam in paludẽ Mæotidem, alte-am vero una cum extremitate aut uſpide in Mare majus extendit. Ve-eres Gazariam eam dixerunt; ac ce-ebris fuit tum propter ſoli uberta-em, tum etiam propter piſcationes. ongo tempore ſub variis fuit domi-is, qui Principes Boſporani voca-antur; ac confuſa fuit regiminis for-na, donec eam Tauri, Scythiæ po-uli, occuparunt, ac Tauricam eam ominarunt. Mithridates poſtea Rex onti, hos devicit, ac provinciam va-to ſuo adjecit imperio, ut qui ejuſ-nodi acquiſitionibus, tanto poten-ior eſſet contra Romanos. quos tiam bello aggredi auſus eſt; in quo amen nihil fecit aliud, quam quod ropriam ſibi acceleravit ruinam. A omanis enim victus, non Tauricam nodo & Boſporum cum aliis ſuis no-is acquiſitis, ſed & Pontum (regnum ſuum proprium) amiſit. Et poſt hanc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

victoriam, Romani novos in hiſc
partibus conſtituerunt reges, quo
Boſpori Reges appellarunt.

In Imperii diviſione provinciæ ha
orienti aſſcriptæ ſunt: quo nomin
etiam Genuenſes, qui tunc in flor
erant, majorem ac meliorem Tauri
cæ partem claſſibus ſuis occuparunt
novamque coloniam Theodoſian
(quæ hodie Caffa dicitur) deduxerunt
ac totam fere maritimam Provincia
partem poſſederunt. Anno poſte
clↃ cc L, Tartari vi eam ingreſſi, Ge
nuenſes quidem non prorſus expule
runt, quamvis maximis eos affecerin
damnis, donec in dona quędam tribu
torũ loco conſentire coacti ſunt, Tar
taris reliquum, tam in paludis Mæoti
dis & Maris majoris littoribus, quam
in continenti, campis ſcilicet fertiliſ
ſimis, ac etiam extra peninſulam, eam
Scythiæ partem, quæ Crimæa dicitur
uſque ad montes Riphæos poſſiden
tibus.

In hoc itaque tractu nunc Tartari
Precopenſes habitant, qui magnam
atque amplam tam in longitudine,
quam in latitudine regionem poſſi-
dent, ac dominium ſuum, uſque ad
Tanaim Europæ terminum verſus
Orientem, & ultra Boryſthenem ver-
ſus

us Occidentem extendunt, ubi Polonorum contingunt limites; ac illi ipſi ſunt, qui frequentibus ſuis excurſionibus Poloniæ à partibus Podoliæ & Roſciæ ſunt infeſti; quemadmodum & Moſcoviæ, quam ad Septentrionem contingunt, multa damna inferunt. A Meridie Turcas ſibi habent imminentes, qui maximam ac meliorem nunc Tauricæ partem poſſident, & præcipue Caffam Genuenſium, ut dixi, coloniam, quam Mahometh ille, qui anno cIↃ cccc XXV Conſtantinopolim cepit, ipſis extorſit. Vbi Genuenſes (amiſſa Pera, atque omni alia commoditate ſubſidii ad illorum locorum defenſionem ſubmittendi) non deſtiterunt tamen terreſtri ex Italia aliquot equitum turmas, tanta cura, tamque memorabili ſimul & mirabili alacritate, tantiſque ſumptibus mittere, ut vel maximum totius mundi Principem, præter tam longi itineris pericula, detinere potuiſſent. nequaquam tamen & potentiæ & felicitati Mahometis reſiſtere potuerunt. Eodem hic tempore Tartaros Precopenſes tantum non in ſervitutem redegit, coactos ut ipſius ſigna (quocunque etiam vocarentur) vel minimis ſequerentur ſtipendiis. Ne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

que ullis aliis unquam familia Ottomanica, quam hiſce Tartaris, uſa eſt; ac his ipſis Baiazethes quoque contra patrem, contracta cum ipſis affinitate, uſus eſt. Verum quidem eſt, quod, quum majori coguntur exire numero, Nochaienſes in ſocietatem vocent, qui ultra Tanaim in proximis Aſiæ limitibus habitant, ac numeroſiſſimi ſunt, atque ex principali ſua horda uſque ad ſeptuaginta colonias deduxerint: ſed tamen Turcæ nunquam eum quem poſſent educunt numerum, veriti ne vim aliquando ab ipſis patiantur: neque etiam Procopenſes ex ſuo territorio plures quam triginta aut quadraginta, ad ſummum, equitum (nam pedites non militant) educunt, qui non amplius quam unicum Sultaninum (monetæ genus eſt) pro toto anno, in ſtipendio accipiunt, cætera rapto aut ex præda quærere coacti.

Sub ſuo hi vivunt Rege, qui pro more Chan aut Czar dicitur. Familia autem Regia Cherei vocatur. Ingenioſi ſunt, & animoſiores quam reliqui in vicinia Tartari. Regia ipſorum civitas olim Solgati, ab aliis autem Crim dicebatur, in ſuperiori Taurica ſita; unde & illi populi ab

ali-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

aliquibus Hiſtoricis Crimenſes, quemadmodum & illa extra Iſthmum provincia Taurica Crimæa (quod, ut Polonorum dicunt Hiſtoriæ, munitionem ſignificat) vocatur. Sed ego antiquius illud puto eſſe nomen, atque illud eſſe emporium cujus Herodotus meminit, Cremini illud vocans, ac nomen explicans, dicendo: Id eſt Prærupta. quod ita deſcribit, ut prorie ſitui in quo Crim eſt conveniat. Poſtquam autem hæc natio pedem in Taurica fixit, regiam quoque ſedem eo ac in civitatem Bavaſaria tranſtulit, quæ in Tauricæ meditullio ſub montibus jacet, qui ab oriente verſus occidentem extenſi, totam eam regionem in duas partes fere æquales dividunt; quarum optimam (verſus meridiem nimirum) hodie Turcæ poſſident; altera (ſeptentrionali ſcilicet) Tartaris relicta. Habent autem & alias civitates in peninſula hac, nēpe Cherchiarden, Cremum, Surgati, Taffre, hodie Precopiam dictam: extra vero peninſulam uſque ad Boryſthenis ripas, habent Nigropolim, ac alias, nullius tamen momenti, civitates. Et ultra Boryſthenem eſt Orcicovia, in qua Princeps plerunq; propter Maris commoditatem, & quod Poloniæ ſit vicinior,

 nior,

nior, & ad excurſiones opportunior, habitat.

Nomen Præcopenſes à foſſà habent: nam *prezecop* ipſorum lingua foſſam ſignificat. Putant autem aliqui foſſam hanc in Tauricæ iſthmo factam, eo nimirum perfoſſo, ut inſulam eam facerent. Sed quum nemo ſit, qui id pro certo doceat, non poſſum & ego dicere, quæ aut qualis ea foſſa fuerit, à qua nomen hoc deſumpſerint, an nimirum ad fortificationem aut munitionem, an vero ad irrigandum ſolum ducta ſit: neque quiſquam mihi hactenus (quamvis diligenter inquirenti) occurrit, qui certi quid hac de re attulerit. Neque ego etiam adduci poſſum ut credam eam hanc eſſe foſſam, cujus Herodotus libro quarto meminit: quod nimirum Scythis à longa & diuturna illa Aſiæ & Mediæ expeditione redeuntibus, ac uxoribus tantæ abſentiæ tædio ſervis ſibi conjugio junctis, ex quibus numeroſam juventutem ſuſceperant, inventis, bello eam adorti ſint, in quo hæc ad ſui defenſionem à Tauricis montibus uſque ad paludem Mæotidem latam foſſam dixerit: Nam ſi nomen ipſis hinc dandum, neceſſe erit ut ipſorum ea Tartarorum opus fuerit;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

fuerit; alias enim neſcio quomodo ab eo antiquo opere cognominari ita poſſint. Verum ſi ſit qui me informet, nullam aliam in ea provincia eſſe foſſam notabilem, quam hanc à Scytharum nothis ductam, aſſentirer forte. In medio autem relinquo, hoc ſaltem addens, quod foſſa hæc à ſervorum (qui cœci plerique erant) filiis ac Scytharum nothis ducta, Oriza nominata fuerit, fortaſſis à fine: Ideo enim à montibus Tauricis qui in Scythia erant (è qua illi egreſſi ſunt qui Cherſoneſo de qua nunc agimus, nomen dederunt) uſque ad paludem Mæotidem eam deduxerunt, ut ea regione, quæ Cherſoneſus non erat, domum redeuntes dominos excluderent.

Cherſoneſus, aut Cherroneſus (eodem enim modo ſcribitur) Græca vox eſt, & peninſulam ſignificat, hoc eſt, regionem totam fere aqua circundatam. Veneti corrupte Poloneſam (*Poleſine*, aut *Poleſcne*) vocant: quod nomen non à Pò (ſic Padum dicunt) derivatum, ut putant aliqui, ſed à voce Peninſula corrupta deductum.

Sunt & aliæ Provinciæ, præter Tauricam, quæ Cherſoneſi dicuntur; nempe Cimbrica & Aurea, & aliæ ſimiles, quarum aliæ aliis ſunt celebriores: imo

eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

eſt & quæ particulari hoc gaudebat olim nomine, quæ nunc Galipolis; & ſita eſt inter anguſtias *il Stretto di Galipoli* Italiæ dictas, & ſinum Candiæ. & in ipſa Græcia duæ quoque ſimiles reperiuntur peninſulæ, in ſinu Salonichiano ſeu Theſſalonicenſi: quarum alteram Acanthin, ejusque iſthmum Acanthion vocarunt: altera hodie caput ſancti Gregorii dicitur. Extra Græciam tota Africa peninſula eſt, neque ampliore quam ſexaginta milliarium in latitudinem cōtinenti jungitur ſpatio aut iſthmo. Morea quoque, quam veteres Peloponneſum vocarunt, peninſula eſt, & forma & magnitudine Tauricæ fere ſimilis. Peninſula itidem eſt Scandia, aut Scandinavia dicta, quæ Regna Suetiæ, Norvegiæ, & Daniæ partem, cum Bodnia & Finmarchia continet, ac uſque ad Mare glaciale, à quo & ſinu Bodnico aut Finnico parvo ſeparatur terræ ſpatio, extenditur. Peninſula quoque eſt Peru, aut America Peruviana, hoc eſt, tota illa Novi mundi pars, quæ undique Mari ſeptentrionali, quod *Mare del Nort*, & Mari meridionali, quod *Mare del Zur* nautæ vocant, alluitur: ac verſus meridiem freto Magellanico à continente ſeparatur: verſus ſeptentrionem autem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

em parvo iſthmo eidem jungitur, ut n tabula Mercatoris & aliorum videre eſt. Hinc paulo ulterius occurrit lia peninſula, verſus ſinum Mexicanum, quæ Iucatan provincia dicitur. De harum autem peninſularum aliquibus, præcipue autem de Taurica, Cimbrica, & Aurea, proferam ea quæ notabiliora ſunt, aut ſaltem ea quæ in mentem mihi revenient. Et quia Taurica huic diſſertationi præcipue occaſionem præbuit, pauca quædam, præter ea quæ ſuperius dicta ſunt, de ea adjiciam.

Hæc à ſcriptoribus vocatur aliquando Taurica, aliquando vero Scythia: a recentioribus autem Gazaria dicitur. n circuitu habet circa I ɔ milliaria. n altero latere occidentem verſus alia ſt parva peninſula, quam proprio nomine Cherroneſum vocant, in cujus ſuperiore parte civitas eſt antiqua, eodem nomine celebris. Solebat autem hæc Cherſoneſus eſſe provincia valde populoſa; ac circiter triginta in ea civitates fuiſſe memorantur. Quod factum eſt propter magnam omnium ad victum neceſſariorum ibidem copiam, mari piſces & vicina Scythia, vinum vero & frumenta ipſa terra in magna abundãtia ſubminiſtrantibus:

tota

tota enim frumentorum fertiliſſim eſt, unde & habitatores ejus agricol dicuntur, ad vicinorum Scytharun (qui Nomades, id eſt, paſtores dicun tur) differentiam: qui ipſi frumenti etiam Mithridati regi tributum pen debant: Et teſtantur hiſtoriæ, quo Græciam aliquando paverint, quem admodum & hodie magna copia Con ſtantinopolim deportatur. Præcipua autem merces, quæ ab illis proveniun partibus, ſunt ſal, mel, quod ſubama rum eſt, & cera. Frequentes enim ib ſunt ſylvæ, in quibus apes alvearia ſu condunt. Item piſces ſale conditi, qu tum in Mari majori, tum in palud Mæotide, maxima capiuntur copia Atque hinc frequens Caffæ erat mercatus, dum in Genuenſium fuit poteſtate. Sed tamen Tanæ, ad Tanaïs fluminis fauces ſitæ, ubi in paludem Mæotim id ſe exonerat, frequentior fuit mercatus. Eo enim & aromata ab Indicis maribus ad Indum fluvium, hinc ad Oxam, inde ad mare Caſpium, atque inde rurſus ab oriente occidentem verſus, uſque ad Citracanum aut Aſtracanum, celeberrimum ejus temporis Tartarorum Aſtracanenſium emporium, hodie Moſcovitis ad Volgæ fauces ſitum, ac Rha dictum,

ctum, inde demum Tanam Carovanis deportabantur, atque Venetorum & Genuenſium navibus in Italiam delata, in alias quoque provincias diſtrahebantur.

Illis temporibus Veneti ſuos conſules atque alios nobiles propter commercia illa tam in Caffa quam in Tana habebant. Noſtro autem hoc tempore, longe diverſo itinere aromata illa devehuntur, neque forte abſque inſigni Divinæ providentiæ conſilio; quæ non vult, ut unus idemque populus tantis ſemper gaudeat divitiis, ſed per ejusmodi viciſſitudines ita eas repartitur, ut omnes iis frui poſſint. Præter autem frumenta aliasque merces Conſtantinopolim etiam deportantur piſces ſale confecti, atq; omnis generis ſalſamenta, quæ per totam inde ſparguntur Græciam, ac loca ei vicina, usque ad Italiam etiam, ut ſunt ſturiones, palamides, & botarghæ majores, quæ cera inducuntur: minores autem aliunde veniunt, nempe è ſinu Sartano, (*Golfo di Sarta* Italice dicto) prope Corfu: & è Bojana prope Albaniæ Scutarium, ac aliis.

Nulla autem amplius vel Caffam, vel Tanam Italica commeant navigia, neque etiam aliorum populorum Chriſtia-

Chriſtianorum, ne ſe indiſcretæ Tur-
carum barbariei exponant. Veniun-
autem aliquando Genuam Caffanæ
naves. Vectores quoque ſe à Genuen-
ſibus deſcendere profitentur, cæterum
tamen & morum & linguæ & reli-
gionis patriæ obliti, maxima ſua pro-
pria culpa, cum vix centum & quin-
quaginta annos ſub Turcarum fuerin-
poteſtate. Audio interim eſſe homine-
ſic ſatis civiles, forte propter Italican-
originem, aut etiam cœli inclinatio-
nem aliquam. Sub ſexto enim habi-
tant climate, in regione frigidiuſcula
quæ quamvis vites ferat, ac uvas a-
maturitatem producat, brumæ tame-
tẽpore terra operiendæ ſunt, quemad-
modum & in majore Germaniæ part-
fieri ſolet.

Iſthmum autem, aut anguſtum illu-
ſolum, è quo peninſula hæc à conti-
nente dependet, ut Strabo dicit, a-
aliquibus octuaginta in latitudinem
patere putatur milliaribus: ac ſcripſi-
ipſe, ſuperius nominatum Mithrida-
tem Eupatorem muro eum clauſiſſe.
Sed credo etiam in hoc ſpacio nume-
rari lacum, qui paludis Mœotidis par-
eſt, atque in ipſo iſthmo reſtagnat, i-
quem per anguſtum canalem ingredi-
tur. Atque terræ illius ſpacium mult-

eri-

rit anguſtius,ac folii,cui & Tauricam
ſſimilavimus, pediculo perſimile:
quod & ab incolis, cum Itali ſua ibi
dhuc haberent commercia, *Zuccola*
ocabatur. Quod nomen neſcio an
b Italis mutuarint qui cucurbitam
uccam dicunt, quaſi cucurbitæ folio
ſſet ſimilis; an vero barbara ſit, ac
liud quidpiam ſignificet. Hoc autem
bſervavit Strabo in hujus regionis
leſcriptione, quod quamvis extra no-
trum ſit propoſitum, non tamen in-
ommode hoc inſeretur loco: nimi-
um primum qui Boſpori hujus ſuſ-
epit dominium, Pariſadem fuiſſe no.
ninatum, cujus poſteri multis poſtea
eculis in eo regnarunt,donec tandem
ub ejusdem nominis poſtremo in
Mithridatis poteſtaté devenit. Quod
c in aliis regnis obſervatum eſt, quæ
n eodem quo cœperunt nomine tan-
lem deſierunt. Imperium Romanum
n Auguſto cœpit: in Auguſto aut Au-
uſtulo deſiit. Gothorum in Italia Re-
num ab Alarico fundatum, in alio
Alarico extinctum eſt atque deletum.
Conſtantinopolitanum Chriſtiano-
um Imperium in Conſtantino S. He-
enæ filio initium habuit: ſub alio
Conſtantino, etiam Helenæ, ſed non
anctæ, filio finem ſortitum eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Faxit Deus Omnipotens, ut etiam aliquando in Mahumethe & ſectam & tyrannidem Turcicam finiri videamus, quemadmodum & in Mahumethe cœperunt, & multis indiciis in occaſum vergere videntur. Et hęc quo ad Tauricam Cherſoneſum ſufficiant.

Operæ pretium nunc erit ut de Boſphoro (ſeu Boſporo potius) aliquid dicamus. Non autem hoc Provinciæ nomen eſt, niſi valde improprie ſumatur, ſed anguſtiam ſignificat, per quam mare ex uno in alterum perfluit ſinum: neq; hoc nomine plures quam hæ duæ, Thracia nimirum & Cimmeria, appellatæ ſunt: ut altera Bosporus Thracius, altera Cimmerius dicatur. Imo nomen hoc ab una ad aliam translatum aut derivatum eſt. Fabuloſus enim ille Io virginis in vaccam mutatæ è Thracia in oppoſita Aſiæ littora tranſitus, nomen huic anguſtiæ dedit, ut Bosporus diceretur tanquam *Bovis tranſitus*. atque hinc illud nomen alteri quoque anguſtiæ propter ſimilitudinem inditum eſt, ut Boſporus Cimmerius diceretur per quam palus Mæotis in Mare majus ſe exonerat, quemadmodum & per Thracium Boſporum Mare majus in (Aegæum) & inde in Mediter-

raneum

raneum illabitur. Ambobus hiſce Boſporis Europa ab Aſia ſeparatur: atq; hi & Tanais, *Don* nunc dictus, veri ejus ſunt termini. Diſtant autem quingentis inter ſe milliaribus. Thracius, ubi anguſtiſſimus eſt, eam habet latitudinem, ut canum latratus, & gallorum cantus ab una in altera audiantur ripa, imo & diſtinctæ hominum voces, cum venti quieſcunt. Hic Thracius, ille Cimmerius à proximis vocatur provinciis. Thracius ab uno latere habet Conſtantinopolim, ab altero vero Chalcedoniam, hodie Scutarin dictam. Bithyniæ hæc civitas eſt, à Megarenſibus olim ædificata, unde ab oraculo tanquam cæci deriſi ſunt, quod tam felicem Conſtantinopoleos ſitum nec elegerint nec viderint: ubi hic] omnibus carebat commoditatibus, propter rationes quas recitat Polybius, quæ hic & nimis longæ relatu, nec ita faciles intellectu ſunt.

Hunc Boſporum audio ab iis qui viderunt, à Propontide usque ad Mare majus, ad viginti extendi milliaria: ac nunc ab utraq; ripa ſumptuoſis palatiis & hortis amœniſſimis eſſe ornatum, quamvis ſolum ſua natura ſterile ac arenoſum ſit: unde magna hic opus erat induſtria. Sed Imperii

Ottomannici magnitudo, atque ejus aulæ divitiæ naturam ſuperarunt quamvis maxima tantarum fabricarum cauſa, & frequentium illarum habitationum, gubernationis iniquitati attribui poſſit. Nam qui ibi vel minimum poſſidere putatur, continuis miniſtrorum (ſeu aulicorum Turcicorum) extorſionibus expoſitus eſt: unde etiam qui aliquid habent, quantum poſſunt procurant ut Portæ aut aulæ vicini habitent, ubi aliquanto meliore vivitur & proceditur juſtitia, aut ſaltem aliquo ejus meliore reſpectu. Vnde & illi qui ex hac Conſtantinopolios ejuſque pomœriorum dilatatione & augmento, quo totam potius provinciam habitatam quam civitatem refert, potentiæ ac magnitudinis Imperii argumenta deducunt, falli poſſunt. Quinimo timoris potius & debilitatis hoc certiſſimum eſt ſignum. Eſt enim tanquam concurſus aliquis ſanguinis ex membris remotioribus ad cor, quo vel ipſum aliquando ſuffocatur: aut tanquam lien, quod quanto magis in corpore humano creſcit, tanto reliqua decreſcũt mẽbra. Et huic ſolebat Conſtantinus Imperator fiſcum comparare Principum.

Boſporum hunc Darius Xerxis pa-

ter,

ter, contra Græcos exercitum movens, inſtravit. Xerxes autem Helleſpontum, qui hodie Fretum Galipolios vocatur, ubi *Dardanelle* Italis dictæ (aut *Dardanelli*) nunc ſunt, ponte junxit. Hic autem non vocatur Boſporus: quamvis inter ipſas Dardanellas, caſtra in utraque ripa poſita, quæ veteres Seſtum & Abydum dixerunt, non habeat majoré quam unius miliaris latitudinem, paulatim tamen poſtea in amplius diſtéditur ſpatium.

Boſporus Cimmerius, qui ab Italis vulgo *Voſpero*, aut *Bocca di S. Giovanni* dicitur, ut Strabo putat, nomen hoc à Cimbris ſortitus eſt. Sed ego falli eum arbitror: Cimmeriæ enim nomen multo antiquius & ab Homeri temporibus cognitum fuit. Thracio hic latior eſt: in aliquibus enim locis ripæ latius quam milliari inter ſe diſtant; in aliquibus etiam uſque ad duo etiam, & ulterius. In longitudine autem, qua (ut dixi) Europam ab Aſia ſeparat, ad ſeptuaginta ſe extendit milliaria. In qua menſura (ſi non hallucinantur illi qui vidiſſe ſe profitentur) Polybium & qui eum ſequuntur neceſſario inſigniter erraſſe credendum eſt. Spectaculum autem præbet amœniſſimum, multis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

in utraque ripa ornatus civitatibus
quæ celebres apud veteres fuerunt, &
præcipue illa, quam Panticapean aut
Boſporum in ſpecie nominarunt, in
qua frequens erat mercatus. Itali hodie
Voſperum, incolæ autem Cher...
eam vocant. In Europæ latere ſita eſt
nimirum in Taurica, in ipſo canali
medio, à quo civitati nomen inditum
eſt: quamvis veri Boſporani diceban-
tur olim illi qui ab altera canalis parte
habitabant: qui etiam Imperio ſuo uſ-
que in Tauricam prolato, nomen et-
iam ſuæ eo intulerunt nationis. Sed
ego credo olim Boſporanos dictos
quos nunc Circaſſos, aut Zicchos vo-
camus, homines à Tartaris ducentes
originem, ſed profeſſione Chriſtianos,
ritu autem Græco; de cætero autem
nulli rei niſi furtis & latrociniis in-
tentos.

Boſporus hic Cimmerius, quem-
admodum & vicinæ paludis Mæoti-
dis partes, hyberno tempore ita con-
gelantur ac indureſcunt frigore, ut
non ſolum equos & carros onuſtos,
ſed etiam integros ferant exercitus.
Imo de Mithridate tradunt hiſtoriæ,
quod Boſphoranos eodem in loco æ-
ſtate prælio navali vicerit, quo hyeme
eos equeſtri ſuperaverat. Vnde etiam
apud

apud Romanos in proverbium ceſſit, Frigus Cimmerium; ut omnes regiones frigidiores Cimmerias vocarent. Nondum enim magis verſus ſeptentrionem jacentes regiones, neque Norvegiam, minus etiam Scricfinniam, aut Finmarchiam, aut Gronlandiam, aut novam Zemblam cognoverant. Quamvis credibile ſit ipſos Iſlandiam inſulam vidiſſe, quæ circiter viginti gradibus Cimmeria ſeptentrionalior eſt, ac eam Thylen dixiſſe. Sed illi qui aliquanto melius in hiſtoriarum lectione ſunt verſati, hanc facile rejicient opinionem, quamvis communem. Non enim Iſlandiam, ſed Scandiam hoc nominarunt modo, quam in expeditionibus Anglicanis detexerunt; neque unquam ad Iſlandiam, vel ad mille uſque milliaria acceſſerunt. Atque hæc ſunt quæ de Boſporo Thracio & Cimmerio dicenda occurrebant.

Sunt quidem in diverſis mundi partibus & aliæ ejuſmodi anguſtiæ, ſed neque hoc notatæ nomine, neque tam celebres, excepto freto Magellanico, admirabili naturæ opere, de quo forte aliqua dicenda erunt, cum de Peruviana peninſula tractabimus. Superius quoque Helleſponti feci mentionem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

qui etiam fretum Galipolitanum dicitur, ubi duo ſunt caſtella, quæ Dardanella vocantur. Alia quoque eſt ejuſmodi anguſtia, in ſinus Lepanthi ingreſſu, ubi etiam duo ſunt eodem nomine caſtella. In ipſa quoque Taurica, de qua ſuperius egimus, fretum etiam tale eſt in Iſthmo, quod è palude Mæotide in alium lacum extenditur, quam Buges fluvius, è montibus Riphæis deſcendens, efficit. Hujus autem nulla eſt apud hiſtoricos mentio. Stagni quidem meminerunt aliqui, & Strabo lacum Putrem, aut Sapram, (quod idem eſt) nominat, ab effectu ſcilicet, & ob putredinem aquæ. Alii Bricen vocant. Et videtur innuere ibidem Strabo, quod lacu illo Putri non numerato, Iſthmus non amplius quam quinque milliaria in latitudine habeat. Neque dubito quin in tam immenſis terræ mariſque ſpaciis, plures, ut dixi, aliæ ejuſmodi anguſtiæ inveniantur, ſed his neque ſimiles, neque tam celebres, neque etiam hoc notatas nomine, cum,quo Græci non pervenerunt, neque etiam nomen tale pervenire potuerit. Græcum enim nomen Boſporus eſt, & voce & hiſtoria, ſive fabula, quod ipſi nulli alii anguſtiæ aut freto indiderũt quam hiſce

duo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

duobus, Cimmerio videlicet & Thracio: atque illi propter eam quam cum hoc habet ſimilitudinem. Et ſciendum, Græcos & in Taurica, & in Cimmeria ac Boſporo habitaſſe: ac omnes fere civitates ab ipſis & eorum coloniis ædificatas eſſe, vel ex nominibus (quanquam ad Barbariſmum inflexis) certum eſt.

An autem ab initio ab univerſæ huius fabricæ autore & creatore Deo ita factæ ac ordinatæ; an vero poſt aliquem annorum decurſum natura vi ſibi viam faciens eas aperuerit, ut nimio ſe exoneraret pondere, neque ego dicere poſſum, neque quemquam pro certo affirmaturum puto: ſed conjecturis hic agendum eſt.

Et revera qui mundi poſitionem conſiderat, ac Scythiæ altitudinem perpendit, à qua tot in paludem Mæotidem deſcendunt fluvii, facile is credet, quod cum ea tantam aquarum copiam ac colluviem retinere non poſſit, ideo præcipue quod & ipſa paulo ſit altior, neque adeo profunda ſit, naturali ponderis ſui violentia viam ſibi per eas partes, in quibus minus vel à montibus, vel à ſaxis, vel ab aliqua altitudine inſuperabili, impedi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

menti fuit, inundationibus per lo
ſubjecta decurrens aperuerit: imp
tum etiam augente aliorum flum
num, quæ è diverſis regionibus & l
cis in eam illabuntur, decurſu, ac
iiſdem partibus concurſu. Ita etian
quod Boryſthene, Tiro, Danubio, q
à partibus Occidentalibus præcipu
eſt, ac aliis fere infinitis, à circumj
centibus Aſiæ regionibus in ma
majus, aut Mare nigrum, ut nu
vocant, (Veteres Pontum Euxinun
aut Axenum, id eſt, inhoſpitale
aut innavigabilem, dixerunt) irruent
bus, hoc nimio pondere gravatum,
toto ejus impleto ſpacio, exitum ſi
per Boſporum Thracium fecerit;
poſtea rurſus Propontide, quam *M*
de marmora hodie vocant, impleta
per Helleſpontum aut fretum Gallip
leos, in loca ſe inferiora effuderit: u
novis rurſus reſtagnantibus aquis, n
vum mare effecerit quod Adriaticu
aut mediterraneum vocant. Qu
etiam repleto ac multis maximis auct
fluviis, ne littora ſibi oppoſita inu
daret, viam ſibi vi ac celeri decurſu i
Siciliam & Africam aperuit: quæ cu
ſatis ampla non eſſet, perrupto etia
eo impedimento, Siciliam etiam
ab Italia ſeparaverit, ut per duo i
oſt

ſtia liberius in oceanum procurrere, iqueſe jungere poſſet. Hac tali quali acta conjectura, veniamus etiam ad Columnas Herculis, aut Fretum Herculeum, quod hodie *Stretto di Giraltar* vocant. De quo aliqui pro erto affirmant, quod ex aquæ impetu quæ viam vi ſibi fecerit, provenerit. d ſi verum eſſet (quod equidem affirmare non auſim, ſed probabilibus tantum innixus rationibus,) dicerem, quod quemadmodum palus Mæotis veteribus Majoris appellabatur mater, ita & Mediterranei maris pater dici poſſit. Atque hæc mea opinio eo ſit veriſimilior, quod experientia doceat, tam paludem Mæotidem per Boſporum Cimmerium, quam Mare majus per Thracium ſemper abſque intermiſſione fluere, ac immenſam aquarum copiam provolvere, quæ nullo eo refluxu redeunt.

Dicamus etiam aliquid de palude Mæotide. Vocatur illa à recentioribus mare Tanæ, aut mare Zabacharum, aut mare Ciabaci. de cujus nominis etymo aut origine nihil habeo quod dicam. De primo autem dicunt, deductum illud eſſe ab ejus regionis populis qui Mæotes olim dicebantur. Secundum à Tanai fluvio habet,

habet, ita magnis duobus oſtiis in p
ludem effunditur, ita ut ab eo ſo
ea fieri putetur. Palus quidem dicitu
quaſi ſtagnans aliquis eſſet lacus & l
mo oppletus: ſed revera mare poti
eſt, quod mille in circuitu habet mi
liaria, quamvis Iornandus Gott
centum & quadraginta ſaltem (q
proculdubio manifeſtus eſt error)
tribuat. Multas habet in circuitu c
vitates populoſas. Romani nullar
ejus habuerunt notitiam, niſi poſt M
thridatica bella. Tota plerunque hye
me congelatur, ea ſaltem excepta par
te quam Tanais ſuo impetu movet n
concreſcat, quemadmodum & ipſ
ſolus ex omnibus ejus regionis flu
minibus, propter ſuam rapiditatem
frigore non conſtringitur. Cauſa au
tem quod palus dicitur, eſt quia adeo
eſt humilis, ut non niſi ſcaphis & mi
noribus navigiis navigari poſſit; ne
que enim tempore Polybii, ut ipſe
ſcribit, in maxima altitudine ultra
quinque cubitos habebat. Iornandus
autem octo eum in aliquibus locis ha-
bere dicit. Et judicat Polybius tem-
poris progreſſu minorem eam futu-
ram, propter magnam arenarum co-
piam, quam Tanais ac alii fluvii in
eam decurſu ſuo provolvunt. Idem
quoque

uoque de Mari majore judicat. Sed
ɛque in hoc neque in illa evidens ali-
ua apparet mutatio; quamvis Mæo-
s in hodiernum uſque diem nulla
ajora admittat navigia; neque ante
ithridatem, neque etiam poſtea ſci-
ır ulla eam bellica navigia ingreſſa
ſe. Verum non tantum palus Mæo-
s, ſed etiam ipſum mare Nigrum
m difficilis ac periculoſæ putabatur
avigationis, ut præter titulum quo
uxinus aut Axenus, hoc eſt, Inhoſ-
talis dicebatur pontus & innaviga-
lis, veteres etiam pro miraculo ha-
uerint Iaſonis in Colchidem, qua tam
reve confecit iter, è Peloponneſo vi-
elicet uſque ad Phaſin navigatio-
em, quæ cum noſtri temporis auda-
bus navigationibus collata, ludus
ɛt fabula videbitur. Et ſi Argon na-
em in cœlum tranſtulerunt veteres,
uid Victoriæ navi facient, quæ totam
nundi circuivit machinam; & illis
uibus Draco Anglus itidem totum
ı circuitu mundum perluſtravit?

IV. MAR-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

IV.

MARTINI BRONIOVI de Biezdzſedea, ad Tartarum Legati, Tartaria.

Campi Sauramenſes & Oczacovienſe qui inter Bogum & Neuſtrum fluvios ſiti ſunt.

BRatiſlavia ſeu Braſlavia oppidur in extremitate Podoliæ, quo etiamſi cum arce ſatis obſcurum & humile ſit, verum incolas quingento & amplius ſclopetarios optimos, cum Scythis crebris levioribuſqu præliis bene verſatos ac exercitatos præſidii quaſi loco perpetuo habet Illi in Campis ductores viarum per tiſſimi ſunt, à Tartaris ac Kozacis, q in campis perpetuo vagantur, præli & pericula, ſi eis comitatu impare ſunt, evitare probe norunt. Ex Brati lavia non admodum dēſis ſylvis, mi liaribus aliquot ad Silnicam rivulum in quo loco Bratiſlaviēſes propter Pe recopienſium, Oczacoviēſium & Bia logrodenſium Tartarorum incurſus Valachorumq;, perpetuas agunt excu bias. Bogo vel Hipani fluvio, penes Oc zacoviam uſq; itur: proinde ad Treſte netium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

etium, Berſadum, Olſancam, Sau-
anam, (unde campi Sauranenſes di-
intur,) rivulos, Oniſſionis cujuſdam
nobilis Ruſci alvearium, in quo
tiſſimæ quercinæ arbores apparent.
Demum in Bogo pons lapideus &
alneum, quod Vitoldi magni ducis
eleberrimi ac bellicoſiſſimi Principis
ituaniæ quondam fuiſſe perhibetur,
iinæ lapideæ, teſtudines & ſepulchra,
uæ Turcica vel Tartarica fuiſſe di-
intur, ac vulgo Ceſſennia, quaſi mo-
umenta appellantur, viſuntur. Co-
emã Romani cujuſpiam Ruſci idio-
nate Dolniam Horofoſſam Horodiſſe
el territorium ruinoſum lapideum,
uod illi Pritolce ſeu propugnaculum
ominant, ac ibi Sinavvoda, quaſi cæ-
uleus rivulus, vulgo ita dictus, Bo-
um influit. Probite vel porta potius
acceſſibilis, natura loci ita facta in-
ula ſaxoſa in Bogo, à ripa utraque
nontoſa, quam fluvius undique cir-
umluit, eaque ſatis ampla locique
atura munitiſſima eſt, quæ noſtris
ominibus à Tartaris & Valachis re-
eptui tutiſſima eſt, homineſque plu-
imos illa capit. Præſertim vero Bra-
ſlavienſibus annis ſingulis in ea men-
bus aliquot piſcantibus præſidii quaſi
oco eſt, ac in ea ducenti vel paulo mi-
noris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

noris comitatus ſclopetarii in apr
& majo ac junio menſibus, in aliiſqu
in Bogo inſulis, quibus ille plurimu
abundat, multi admodum ſemp
reperiuntur. Cermencucum, lapidea
ruinam ad Bogum ſitam; Certelna
minorem, amnem luciorum, (na
luciorum ferax eſt,) appellant Pieſc
nibrod, ſeu Arenoſum vadum, quer
cum in confines Podoliç veniunt Ta
tari tranſeunt. In Bogo fluvio appa
ret Cercice ſſeniam Turcæ; Getriceſſe
nia vulgo dicitur: illa cujuſdam Ta
tari vel Turcæ locupletioris mercato
ris ſepultura fuiſſe perhibetur; ac e
lapide cæſo & polito, ac ſumptuoſ
opere in Mahometicum cultum fact
erectaque, nunc etiam à viatoribu
conſpicitur. Certelnam majorem, ri
vum Capcacleium ad arcē collapſam
ſeu ruinoſam. Ac ibi Capcacleius flu
uius Bogum influit, plurimoſque la
cus habet: Hancrocricum, ſeu, ut Tar
tari, Chamrivum eum vocant; nam
locus ille ſaxoſus eſt, & rivis limpidiſ
ſimis abundat: Berezaniam lacū can
noſum, qui ex adverſo Oczacoviæ
mari Euxino vel Pontico & Boryſte
nis ſeu Nepri fluvii in mare ſeſe ec
exonerantis meatibus proximus eſt, &
alluitur. Ille campus quinquaginta
vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

el amplius milliaribus bene emenſis,
x vel ſeptum dierum vel diætarum ,
t illi computant, expedito viatori
er acceleranti Bratislavia Oczaco-
iam uſque conſtat. Feras , biſontes,
ces , equos , cervos, arietes, qui uni-
um tantum cornu habent , capros ,
pros, urſos campeſtres habet : Etſi à
ecennio , vel paulo amplius , hiemis
ſperitate , niviumque magnitudine,
ame ac ſiti plurimæ admodum ene-
atæ fuiſſe dicuntur, earumque in
ampis ingentes oſſium acervi repe-
iuntur. Tum etiam ovium , boum ac
quorum Turcicorum , & Tartaro-
um greges innumerabiles, qui ibi
erpetuo paſcebantur per Ruſciæ, Vol-
iniæ , Kioviæ , Podoliæ & Moldaviæ
nitima, eoſque prorſus licentioſos
omines , non ita pridem penitus de-
eti ſunt. Cozles ſeu tumuli, vulgo
Mogilii dicti, altiſſimi, maximi & fre-
uentiſſimi, maximorum ac cruentiſ-
imorum , ut plurimi aſſerunt , ac ve-
iſimile rationique conſonum vide-
ur, quondam bellorum certiſſima ſi-
gna , ſeu illuſtrium virorum ſepul-
turæ, conſpiciuntur. Ille campus ſolo
fertiliſſimus eſt ; plurima loca ad co-
lendum inhabitandumq; commoda,
aptiſſima, amœniſſimaque habet:gra-

mina & herbas natura & amœnitate loci odoriferas, præſentiſſimaſque ad paſcendos infinitos jumentorum vel animalium greges profert. Ad confluentem Bogi plurimis in locis montuoſus, quoad vero ex parte ſylveſtris, verum in patenti ad Neſtrum vel Tyram fluvium, Moldaviæ Vionium, planiſſimus omninoque campeſtris eſt, majorique ex parte lignis caret.

Moldaviæ ſeu Valachiæ inferioris par. quæ olim Beſſarabia dicta fuit.

EX confinibus autem Podoliæ, Moldaviæ, ſeu Valachiæ vicinis, Camenetiam, Chotimum, Sorocham vel Olchioniam, verſus Palatini Moldaviæ oppida & arces ad Neſtrum ſitas pervenitur. Proinde Pruto ſive Hieraſo Moldaviæ fluvio trajecto Stepanovetiam, vel Iaſſi primarium Valachiæ oppidum, vel rectius ad Prutum Techniam oppidum, & arcem Turcicam, non ita pridem ad Confluentem Neſtri munitam, ac ibi Techinienſes vel Moldavici in Neſtro trajectus aliquot recta in campos reperiuntur. Vetinens vero per lacum Vidovo ſeu Obidovo ducitur, quem quidam ab Ovidio nuncupatum fabuloſe fortaſſis autumant, qui latiſſi-

mu-

mus eſt, & in Pontum Euxinum in eo loco exoneratur, eumque ex adverſo Bialogrodi. A veteribus Moncaſtrum ea arx & civitas dicebatur. quæ non ita pridem à multis annis Valachorum ſeu Moldavorum Regulis à Turcis erepta & poſſeſſa eſt. Tyras influit. In ipſo Tyræ ſeu Neſtri oſtio turris lapidea exiſtit, quam Neoptolemi & vicum Hermonactis, ac in utraque Tyræ ripam civitates duas conditas, Niconiam in dextra, à læva vero Ophiuſam, nominatas eſſe ex Aſtrabone liquet. Ex adverſo itaque Majaci trajectus ille Bialogrodo navibus in campum Bialogrodenſem, & Oczacovienſem ſuperatur. Militem quendam Majacum ibi fuiſſe fabulantur; ac in eo loco Neſtro trajecto in ripa lapidei parietes ruinoſi, & quaſi quædam ruinæ apparent; eam ruinam Turrim Neoptolemi fuiſſe Strabo refert.

Campi Bialogrodenſes & Oczacovienſes. Qui inter Tyram & Boryſthenem fluvios, ac ad mare Euxinum ſunt.

DEmum vero Beribonium Turcæ; alias Licaſtemum Colum lupinum appellant. locus ille foſſas altiſſimas & ampliſſimas mari vicinas, lacus &

rivos amœniſſimos habet. Cacibie Horodiſæ, quaſi territorium colla pſum, quem lacus ampliſſimus a Confluentem Neſtri mari vicinus al luit, ac ibi portus non ignobilis quon dam ſecundo Neſtro extitiſſe memo ratur. Adzigoli ille locus tres foſſa celebres, lacus amaros & ſalſos quam plurimos mari proximos habet, ibi que magna vis Kozakorum perpetu confluit, mutuiſque bellis & cædibu frequentiſſimis concidunt. Idcirco il le locus viatoribus adeo terrori eſt, u in eo non ſolum per noctem quieſce re, verum ne pabulari quidem ſatis ſe cure habeant. Nam non raro accide re ſolet, ut quod ſi non Koſacone ipſi, cadavera tamen hominum ib ſæpe reperiantur. Domnina Dolni ſeu foſſa, quæ maxima & ampliſſima lacubus & rivulis limpidiſſimis fre quens eſt, Berezani lacu anguſtiſsimo, verum profundiſſimo, ac ibi in ſinum Carcinitum & mare Ponticum ſeſe exonerantis trajectu ſuperato, Ocza coviam pervenitur. Berezaniam la cum, & Carcinitum ſinum, Tamiraci & Carpanei ſinum ſeu lacum fortaſſe nuncupatum eſſe Straboni placet. Ab oſtio Tyræ fluminis inſulam Leucam intra pelagus eductā intervallo quin-

gento-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

gentorum ſtadiorum diſtare, ac Achilli ſacram nuncupatam eſſe Strabo aſſerit, quæ in eo Berezani lacus trajectu optime à viatoribus conſpicitur. Boryſthenem fluvium ad ſtadia ſexaginta inde diſtare, & amnem Hypanim ſeu Bogum ei vicinum eſſe, ac inde oſtium Boryſthenis inſulam quandam exiſtere, in qua portus quondam fuit, idem Strabo memorat.

Oczacovia arx & oppidum.

OCzacovia, quæ Olbia, Olbis & Beriſthenes Olbiopolis, quaſi beata civitas, à Ptolemæo & Plinio dicitur, ad Boryſthenem Carcinitum fluvium ſeu ſinum ſita eſt, ac in eum ſinum mari Euxino vicinum Boryſthenes ibidem exoneratur. quam à Miletiis conditam eſſe, & amplum emporium habuiſſe Strabo refert. Arx lapidea, nec bene tum munita, oppidum ignobile Turcarũ ditionis eſt. Boryſthenes ſeu Neprus altiſſimus, rapidiſſimus & latiſſimus fluvius, qui à ſeptentrione labitur, in Carcinitum ſinum ſeu fluvium ac Pontum Euxinum penes Oczacoviam influit. Supra Oczacoviam vero milliaribus quatuor Hypanis ſeu Bogus fluvius in Boryſthenem exoneratur. Ad Oczacoviam vero per Bo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ryſthenem & ſinum Carcinitum ſtadiis ducentis (ut vult Strabo) trajectus latiſſimus, & navibus majoribus ac minoribus in Iſthmum ibi ſuperatur. In eo trajectu & tranſitu à peregrinis & mercatoribus vectigal perpetuum Imperatori Turcarum ſolvitur.

Iſthmus, qui inter Pontum Euxinum & Boryſthenem eſt.

COntinens, ſeu Iſthmos ab antiquis ita dictus, inter Pontum & Boryſthenem anguſtiſſimus unius diei itineris ſpatio, admodum arenoſus, collibus, lacubus, paludinoſis ſalis fodinis. ac ibi per Boryſthenem ſal deportatur. arbores etiam humiles virgultis parvis in ſertas habet. Cervis, urſis, capris, & apris campeſtribus frequens admodum eſt.

Tartarica tuguria, & manendi illorum in campis modus.

ISte continens agris, pratis, tuguriis Tartaricis, quæ vulgo *ulnſi* à Barbaris nominantur, ac ut pagi ex tenuiſſimis lignis, limo vel cœno ſtercoribusque pecorum ſeu animalium obliti, facti, & arundine tecti ſunt, Perecopiam uſque milliaribus amplius triginta

ginta extenditur, rivisque abundat. Verum æſtate & in autumno Tartari in eis tuguriis non degunt. nam in aprili cum uxoribus, liberis, familia, mancipiis ac domibus, quæ rotundæ venulis obſitæ quatuor vel quinque hominibus ad degendum vix commodæ ſunt, & in carris rotis duabus ſuſtentatis, camelis duobus, vel uno, vel bobus, itidem cum familia & ſupellectili vehuntur. Camelos, equos, pecora, & oves, innumerabiles greges ſecum ducunt, alios vero commodioribus in paſcuis relinquunt. Perecopiam vero interBoryſthenem & mare Euxinum, vel extra Perecopiam non raro in Tauricam ipſam, vel ex adverſo Perecopiæ Oſſovum ſeu Azaphum (ut Turcæ vocant) oppidum ad Confluentem Tanais vel Doni, rapidiſſimum & maximum fluvium, à veteribus quondam Græcis, proinde Genuenſibus Italis, cum arce munitum, ac non ſolum ibi præſidio firmiſſimo Imperatoris Turcarum, verum etiam ejus loci Præfecto impoſito, à Turcis habitatum, erectum contendunt. In Iſthmum ſeu campos planiſſimos, & maximos eos, qui inter Boryſthenem ac Mæotim paludem ac mare Ponticum ſunt, ac in peninſulam ipſam de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

loco in locum ad paſcua commodiora ſemper progrediuntur & migrant. Verum in octobre frigoribus, imbribus ventisque perpetuis ſævientibus ad tuguria ea rurſus redeunt. In primis enim à Kozacis Nizoviis noſtris hominibus, quod ſecundo fluvio in cymbis ibi vagantur inde nuncupatis, ac iis ſclopetariis qui æſtate & autumno in Boryſthene in cymbis majoribus & minoribus perpetuo vagantur, ſubitaſque & damnoſas in eos incurſiones faciunt, magnopere ſibi metuunt. At tamen frugibus & graminibus collectis Boryſthene glacie concreto cum familia propriiſque animantium gregibus commodius per hyemem ſtativa ſua habere ſolent. Iſthmum illum Zenonis Cherſoneſum Ptolomæus vocat. Et Strabo ad telluris magnæ Cherſoneſi eum adhærentem, Roxanos ſcribit & Roxolanos, quos nos Ruſſos ſeu Rutenos nunc dicimus. in campis illis inter Tanaim & Boryſthenem paſcua herboſa ſemper ſectatos memorat, ac adverſus Mithridatis Lupatoris ductores Taſſium, Palacum, & Selurum ſocios belligeraſſe. & cum pugnaciſſimi judicarentur, Barbara (inquit Strabo) natio omnis infirma prorſus apparuit, & quinquaginta milli-

millibus adverſus ſexaginta millia militariter acie inſtructa, ductu & auſpicio Diophantis ducis Mithridatici, reſiſtere ac ſufferre impetum non valentes, maxima ex parte trucidati ſunt. Galeis, thoracibus, & ſcutis ex crudis boum corrigiis eos uſos fuiſſe, ad percutiendumque lanceas, arcus & gladios habuiſſe ſcribunt. Tentoriis centonum inſtar pilo contextis utebantur: in plauſtris vitam degebant, & circum tentoria pecora comitabantur, à quibus victum capiebant. Lacte, caſeo, & carne veſcebantur. Tartari illi etiam eadem ratione fere vitam degunt, agros tamen non paucos illi nunc habent & colunt, herbas etiam non raro colligunt.

Taurica Cherſoneſus, antiquis minor Tartaria, Barbaris Gadzaria, Perecopia arx & oppidum.

PErecopia, à veteribus Græci Eupatoria, Pompeiopolis, ſacer lucus, Dromon vel Curſus Achillis, ſeu Græcida, Heracleum vel Heraclea appellata, in confinibus Tauricæ, ſeu Scythicæ Cherſoneſi, vel peninſulæ dictæ, primum oppidum obſcurum, & parvum, arx lapidea, nec ſatis munita eſt, in qua Principes Tartarorum vel Cha-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ni, ut Tartari eos vocant, quaſi Reguli ſeu ſupremi domini Palatinum quem illi Begum ſeu Perecopenſem omnium vocitant, perpetuum habent, qui Boryſthenis & Tanais ſeu Doni fluviorum tranſitus & trajectus, & confines univerſos vigilantiſſime perpetuoque obſervat, ac univerſis Tartaris iis, qui in campis ad Perecopiam & ultra Perecopiam ſitis degunt, præeſt. Illud oppidum una cum arce ipſa, ut ex ruinis videre licet, à priſcis & antiquis peninſulæ Tauricæ quondam vel Boſporanis Regibus ſive Imperatoribus Græcis in anguſtiſſimo continente, eo quem una ex parte à ſeptentrione palus Mæotis, (Putrem lacum eum Strabo nominat,) altera vero mare Ponticum à meridie alluit & cingit, univerſamque peninſulam ambit, excitatum eſt. Et quoniam ibi per univerſum, ut Strabo iſthmum dicit, qui inter paludem & mare dimidii milliaris tantum ſpatio fere continetur, foſſa profundiſſima & lata facta; oppidum foſſæ appellationẽ ſortitum eſt, quam in hodiernum uſque diem à Tartaris ac ipſis pariter Turcis ſermone illorum retinet. Lacum à mari ſeparatum eſſe ſtadiis ſexaginta, Putrem ſeu lacum ipſum ſtadiis quatuor millibus,

us, Tauricæ vero ſeu peninſulæ iſth-
um trecentis & ſexaginta ſtadiis
ntineri Strabo refert. Enimvero
chibgiereio Chano Tartaro in pe-
nſula imperante, qui Tartaros Noa-
enſes pro imperio bellum illi facien-
, inſigni ac memorabili ſtrage ad
recopiam proſtraverat, devicerat-
ie, turres lapideæ XVII in ea foſſa ex-
atæ fuere, foſſaque altius reparata.
oinde vero in ſignum memorabilis
ctoriæ cruentiſſimiq; belli, nonnullæ
rres ex capitibus cæſorum ibidem
ctæ fuiſſe à Tartaris perhibentur.
im itaque in peninſulam in eo an-
ſtiſſimo loco unicus tantum ille
anſitus pateat, Tartari perpetuas ex-
bias Perecopiæ agunt; neminem
regrinum, qui in peninſulam vene-
, ſine literis Chani inde redeuntem
anſire permittunt. Denique cum in
llum deſcendere Chanus cogitave-
, vel aliquod periculum aut bellum
rtaris imminet, univerſi Pereco-
am frequentiſſimi ſemper conve-
unt.

Coſſlovia arx & oppidum.

Oſſlovia oppidum ad dextram Pe-
recopię ad mare ſitum milliaribus
ptem diſtat. Emporio non ignobili
præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

præfectum arcis & oppidi Chan
proprium & perpetuum ibi habet.

Ingermenum arx & oppidum.

INgermenum milliaribus XII vel a
plius à Coſlovia diſtat. arcem lap
deam, templum, & ſpecus ſub arce
ex adverſo arcis miro opere ex pet
exciſos, habet; nam in monte maxim
& altiſſimo ſita eſt, ac inde à ſpecub
à Turcis cognomen retinet. Oppidu
quondam non ignobile, opibus refe
tum, celeberrimum, & natura loci m
xime admirandum, copioſiſſimumq
extitit. Ex adverſo oppidi promont
rium extẽditur in latitudinem ſtadi
rum aliquot ſpatio, in longitudine
vero III vel IV milliaribus oris ang
ſtiſſimis Euxino mari medius eſt. Po
tus tres habet illos: Pactorum, à qu
alter efficitur portus (Ctenuntem Str
bo vocat.) ad quos naves multæ com
mode accedere, & à tempeſtate fluct
buſque maris in locis iis tute conſiſt
re poſſunt. In ea anguſtia Tauroru
nationem Scythicam latronum ma
nus conſtituiſſe, ac impetum in eo
qui eo divertiſſent, feciſſe Strabo m
moriæ prodidit. In montibus ſaxoſi
qui ibi ſunt maximi & admirandi, v
ſtigia certa apparent, quod antiquiſſ

i populi Græci lapides grandes ibi
cidebant ; navibuſque ea anguſtia
ris deportatos Corſonum ſeu Cher-
nam Peninſulę urbem ea tempeſtate
ariſſimam & antiquiſſimam ex illis
truxiſſe, nunc etiam à Græcis Chri-
ianis dicuntur. Heraclienſes Ponti
colas coloniam eo deduxiſſe, ac ur-
em Cherſoneſum ibi appellatam eſſe,
c à Tyra fluvio ſtadiis IV millibus &
ccc curſu maris emetiendo eam di-
are Strabo meminit. Ingermeni ar-
em ſatis & magnificam à Principibus
ræcis extructam fuiſſe apparet: nam
ortæ & ædificia adhuc nonnulla in-
egra Græcis characteribus exornata,
c cum inſignibus eorum inſculpta
onſpiciuntur. Ac per univerſum il-
um iſthmum quondam ibi uſque ad
rbis mænia ædificia ſumptuoſa exti-
iſſe, puteos excavatos infinitos, qui
dhuc fere plurimi ſunt integri; ad
xtremum vero duas vias Regias gran-
des lapidibus ſtratas eſſe, certo apparet.
In eo iſthmo pomaria, horti, vineæ
plurimæ & optimę, à Gręcis quondam
cultæ, (Belbecũ nunc etiam appellan-
tur,) quas Chriſtiani Græci vel Itali &
Iudæi, paucique Turcæ nunc poſſi-
dent, in loco eodem viſuntur. Ex In-
germeno Corſunum terreſtri itinere
eundo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

eundo eſt iſthmus inter oris angu
portum, & mare Euxinum, quem ſ
diis ſexaginta conſtare, & parvam
Cherſoneſum appellatum eſſe, ac po
tionem magnæ Cherſoneſi occlude
Strabo deſcribit. Eſt ille iſthmus ad l
vam & lacus maris Euxini planiſſimu
& ſolo fertiliſſimus: ad dexteram ve
portus oris anguſti, habet quidem a
grum ſatis uberem, montibus tame
& collibus, in quibus vineæ & poma
ria infinita erant, ſeptus eſt. Incol
& pagis ad urbis ipſius mœnia care
& in vaſtitatem prorſus redactus e
tamen greges infiniti ovium, pecoru
& animalium propter nimiam ſc
herbarum ubertatem à Turcis ibi pe
petuo paſcuntur. Ex ædificiis illis ru
noſis, quæ ibi conſpiciuntur, animal
bus illis per ſingulas turmas domi
proprii Turcæ vel Tartari caulas ma
ximas conficiunt & ſepiunt.

Cherſoneſus ſeu Corſunum urbs Tauricæ antiquiſsima.

CHerſoneſum ſeu Cherroneſum
Corſunum, vel Cherſonam, Sa
Germenum, quaſi flavam arcem, Tu
cæ urbem eam vocarunt: nam ſolu
quaſi flavum ille tractus habet. Qu
quod ſuperba, dives, delicata & cla

quon

ondam Græcæ gentis colonia fue-
t, univerſæque peninſulæ urbs anti-
iſſima, frequens, magnifica, portu-
ie nobiliſſima extiterit, admirandæ
inæ illius manifeſte teſtantur. In ex-
mitate iſthmi illius, quem parvam
herroneſum Strabo vocat, & in oſtio
ſo portus oris anguſti, ac per univer-
m iſthmũ ſicut latitudo ripæ utriuſ-
e maris eſt, urbs murum altiſſimum
magnum turreſque plurimas &
aximas ex ſecto & grandi lapide ere-
as nunc etiam habet, ac tota mari
poſita exiſtit. Aquarum ductus, qui
illiaribus quatuor cuniculis ex petris
ciſis in urbe ducebantur, in quibus
inc etiam aqua puriſſima eſt, ad ur-
s ipſius mœnia conſpiciuntur. Eſt in
loco unde rivulus ille delabitur pa-
us quidam non ignobilis, & non
rocul in ripa maris, in monte ſaxoſo,
ræcum monaſterium. Sancti Georgii
lemne, anniverſaria devotio Græcis
hriſtianis qui nunc in Taurica ſunt
liqui, in magna frequentia ibi fieri
let. Vrbs illa à multis non ſolum an-
is, verum ſæculis, & hominibus &
abitatoribus prorſus vacua, funditus
iruta ac in vaſtitatem redacta eſt.
Muri & turres integræ adhuc & miro
pere ſumptuoſe factæ conſpiciuntur.
Prin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Principum Regia vel domus in eā iſt
mi parte, & urbis mœnibus, turribu
& portis magnificis exiſtit. Verum
Turcis inſignes columnæ marmor
& ſerpentinæ, quarum intus adh
loca apparent, & grandiores lapid
ſpoliatæ & per mare ad ſedes eoru
in ædificia publica & privata deport
tæ ſunt. Idcirco ad majorem ruina
ea urbs pervenit: non ædium & tem
plorum ne veſtigia quidem in ea v
ſuntur. Vrbis ædificia humi proſtra
& ſolo æquata ſunt. Monaſterium
Græcum maximum in urbe eſt rel
quum; parietes templi apparent qu
dem, ſed teſtitudinem non habent,
ornamenta ædificii ejus, quæ ibi erar
inſignia, diruta & ſpoliata ſunt. Ex il
monaſterio duas portas æris Corin
thii, quas Græcorũ preſbyteri Regia
portas vocant, & imagines inſignio
res, Græcos aliquos ad Volodimirur
magnum Ruſſorum ſeu Kiovienſiur
Principem ea tempeſtate prædæ loc
Kioviam deportaviſſe, poſtmodum
vero à Boleſlao ſecundo rege Poloni
Kiovia Gneſnam prædæ itidem loco
quæ in templi maximi porta nunc et
iam ibi viſuntur, delatas eſſe, Ruſſori
& Polonorum annales memoriæ pro
didere; Volodimirum Principem
Ioann

anni Zemiſcæ Conſtantinopolitano
nperatori eam urbem quondam eri-
uiſſe ; verum Baſilii & Conſtantini
nperatorum Anna ſorore in matri-
onio ducta,& ſacro fonte ritus Græ-
in eodem monaſterio à Patriarcha
uodam initiato, reſtituiſſe. Quod &
hodiernum uſque diem in locis iiſ-
em à Chriſtianis Græcis,quorum ob-
uræ & parvæ admodum reliquiæ ſu-
erſunt,prædicatur. Ante urbem pro-
ontorium exiſtere, & Parthenium,
l eſt, virgineum appellatum eſſe,
eæque illius ædem ac ſtatuam habe-
e. Ac eam urbem liberam fuiſſe, pro-
riisque legibus vixiſſe; verum à Bar-
aris direptam, eoque neceſſitatis de-
uctam eſſe, Eupatore Mithridate prę-
ule ſibi delecto adverſusBarbaros bel-
um geſſiſſe, & tanta ſpe erectum ex-
rcitum in Cherſoneſum miſiſſe, ut &
cythis pariter Strabone teſte intule-
it, & Sciluri liberos quinquaginta (ut
oſſidonus ſcribit) captivos habuerit,
à Periſade præfecto loci ditione ac-
eptaBoſpho potitus ſit: Ac inde ex eo
empore in hunc uſque diem Cherſo-
eſitarum civitatem Boſporanis Re-
ulis ſubjectam fuiſſe olim idem Stra-
o aſſerit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Iamboli, ſeu Balacheum, arx & civitas.

IAmboldum ſeu Iamboli Græci I
lacheium, quaſi piſcium arcem
civitatem eam (nam in eo loco m
piſcibus ferax eſt) Turcæ dixere. Ea
altiſſimo magno & ſaxoſo monte
Italis Genuenſibus munita & habit
ta fuit: ſuperbis enim & peſſime tu
inter ſe convenientibus ac igna
Græcorum, qui tunc eam partem Ta
ricæ tenebant, Ducibus ignomioſe
ne aliquo eorum præſidio ab eis e
pta fuit. In ea civitate commodi
te loci naturalis Genuenſes uſi p
tum celebrem, ac utilem, munitiſ
mum ſumptuoſiſſimumq; propugn
culum, excitavere. Eſt ibi etiam ſin
maris anguſti penes civitatem & int
promontorium non exiguo ſpatio
ſtans, qui portum non ignobilem co
fecit, ut ex mari magno naves n
paucæ ibi tuto deſcendere & conſiſt
re poſſint. Arces, ædes, mænia & tu
res ſumptuoſæ cum plurimis Genue
ſium inſigniis & titulis proſtratę &
mnino dirutæ jacent. Civitas illa
paucis Græcis, Iudæis & Turcis inco
tur, à paucioribus itidē mercatorib
& peregrinis per mare frequentatur.

Ma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Mancopia ſeu Mangutum, ut Turcæ vocant, arx & oppidum.

MAncopia civitas ad montes & ſylvas magis porrecta, & mari non
m propinqua eſt;arces duas in altiſſi-
o ſaxo & peramplo conditas, tem-
a Grçca ſumptuoſa & ædes,plurimos
vos, qui ex ſaxo decurrunt, limpidiſ-
nos & admirādos habuit. Poſtquam
ro à Turcis ea capta eſſet, poſtmo-
um vero anno decimo octavo, ut
hriſtiani Græci perhibent, ſubitaneo
horribili incēdio orto funditus fere
molita eſt. Idcirco nihil quicquam
ſignius præter ſuperiorem arcem, in
ua porta inſignis cum Grçcis textibus
ulto marmore ornata, & domus al-
lapidea eſt. In eam domum Moſco-
um nuncii Canorum barbarico furo-
nonnunquam detruduntur, ac du-
us ibi aſſervantur. Templum Græ-
um S.Conſtantini,& alterum S.Geor-
i humile admodum nunc reliquum
t. Preſbyter Græcus unicus, Turcæ
Iudæi aliquot ibi habitant, cætera
ruinas, vaſtitatem, & omnem fere
blivionem verſa ſunt. Nec homines
m ſuperſunt, nec Ducum, nec gen-
um earum, quæ eas urbes & arces
aximas poſſidebāt & inhabitabant,

annales aliqui reperiuntur. Nam in h
cis ſingulis eos ſummo cum ſtudio i
impendio meo conquirebam. Verum
tamen à Preſbytero quodam, Græc
homine jam annoſo, probo, & no
rudi, quem ibi vidi, accepi, quod pau
ante civitatis ejus à Turcis obſidione
Duces quidam duo Græci, quos Con
ſtantinopolitanorum vel Trapezun
tii Imperatorum ſanguinis fuiſſe cer
apparet, patruus & nepos ibi manſi
ſent. Græci vero Chriſtiani non mu
tis tamen annis eam inhabitavere, a
paulo poſt ab infideli & immaniſſim
Turcarum gente civitas illa fide e
data & violata erepta fuit. Duces il
Conſtantinopolitani vivi abducti,
crudeliſſimo & ſceleratiſſimo Turca
rum Imperatore Selimo ab annis cen
tum & decem crudeliter contrucidat
ſunt. In templis illis Græcis in parie
tibus effigies & habitus exornati Im
peratorum & Imperatricum earum, ex
quorum ſanguine eas ortas & progna-
tas fuiſſe apparet. Arx & civitas quon-
dam antiquiſſima Mancopiæ, & Cer-
ceſſigermeno à Turcis arci novæ & à
Cerceſſio nominatæ, proxima eſt, nec
ea à Turcis & Tartaris, ac ipſis etiam
Græcis, propter nimiam vetuſtatem
aliquod cognomen nunc habet. Græ-
corum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

rum tamen Ducum temporibus, de ibus in eo loco plurima nefanda, æ in Deum hominesque illi perpe-abant, prædicantur, ea corruit. Ac eo monte ſaxoſo, in quo ſita eſt, in xo miro admodum opere domus ciſas habet, quæ, etſi ille locus nunc lvoſus eſt, integræ tamen plurimæ periuntur. Phanum marmoreis & rpentinis columnis ornatum humi m proſtratum & corruptum, inſi-nem & clarum quondam eum lo-um extitiſſe teſtatur.

Chanorum Regia & ſedes.

CHanorum Regiæ ſeu domus in Mediterraneam (ut eam Strabo ocat) Tauricam porrectæ ſunt. Op-idum non ignobile, & domum lapi-eam primariam, in qua ille ſemper eſidet, Baccaſaraium nũcupatam ille abet. Illud oppidum inter duos mon-es ſitum eſt, & fluvius parvus, à quo ppidum cognomen retinet, medius efluit. Mahometicum templum la-ideum, & ſepulturæ Chanorum, ex uinis Chriſtianorum penes oppidum xſtructæ ſunt. Non procul etiam ab llo oppido monaſterium Mahometi-um, & plurimæ ſepulturæ Tartaricæ, x ruinis Græcorum non ignobiliter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

excitatæ ſunt. In extremitate opp
iſtius aliud oppidum eſt Salaticum
ctum, ædificiis non ignobilioribus
Turcis incolis exornatum. Chanoru
Regia vel domus, à priſcis Tartaroru
Principibus ſumptuosè ædificiis, ten
plis, ſepulturis, & balneis magnifi
exornata eſt. In eam domũ Principe
quum otio, delitiis, oblectationibu
& recreationi vacant, cum uxoribu
non raro deſcendunt. Locus ille enir
ſeu tractus venationibus expoſitus ef
Pomaria, vineas, hortos & agros inf
nitos & præſtantes habet, ac rivis lim
pidiſſimis irriguus eſt. Montes & ſy
væ plurimæ illic ſunt, in quibus ruinc
ſa ædificia plurima, & maximæ arce
& civitates conſpiciuntur, à paucis ta
men & nullis hominibus illæ habi
tantur, & deſolatæ jacent. Almaſſa
rai ad confluentem Almæ eſt Chano-
rum Regia, ſeu domus, in qua ill
raro manere ſolet, quod non ita com-
mode ſicut alibi ibi degere & cum
aula ſua divertere poteſt; nam pagus
tantum unicus & obſcurus ibi eſt. Ar-
ces & oppida obſcuriora ſunt aliquot
vicina, in quibus uxores ſuas alere ſo-
lent. Arces itidem nonnullæ ſunt, in
quibus Sultani Chanorum fratres vel
filii & uxores illorum perpetuo habi-
tant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

nt. Pars illa Cherſoneſi,quam Cha-
us cum ſuis Tartaris poſſidet,à Pere-
pia verſus paludem ad Cremum ci-
tatem culta, plana,campeſtris, ferti-
& herboſa eſt; Verum verſus mare
ipſam Chani Tartarorum Regiam,
usque oppida, arces & pagos, mon-
oſa admodum,ſylveſtris, cultiſſima
: uberrima exiſtit. Montes ſunt ma-
mi & celebres in ea parte. Maximus
ero omniũ altiſſimus eſt, & in ſum-
itate lacum ſane non exiguum ha-
et. Illum etſi ego non aſcendi, ve-
um ab aliquot miliaribus ille bene
onſpicitur, & non vulgarem altitu-
inem & magnitudinem demon-
rat. Fluvii plurimi non parvi admo-
um ex montibus illis decurrunt. Piſ-
iculos etiamſi non magnos (nam a-
ua non eſt profunda) ſapidiſſimos
amen & delicatos plurimos habent.
ed quoniam Tartaris piſcium rarus
ſt uſus, Chriſtiani tantum & pe-
egrini noſtri cum eo veniunt in ca-
iendis eis operam navant. Eſt præter-
ea avium delicatiſſimarum ibi copia,
quas aliquando ſclopetarii Chriſtiani
vel Turcæ, rarius tamen noſtri pere-
grini,petere ſolent. Venationes cervo-
rum, caprarum, aprorum & leporum
in ditione Tartarica & Turcica mari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

vicina ſunt plurimæ. Solet etiam no raro diebus aliquotChanus ipſe ibi ve nari; ſæpius vero cum canibus venat cis Turcicis vel Tartaricis in campur deſcendit. Sortaſſius pagus Tartaricu Chani Regiæ vicinus, in quem Litua nici & Moſcovitici legati non raro di vertunt, ille ſatis amplus & amœnu eſt. Enimvero cum Taurica ſeu penin ſula Chanorum ditionis eſſe cœpit Itali non pauci Genuenſes nobiliore poſt ſubactam à Turcis Capham Tartarorum Principibus juris & pro prietatis ſuę litteris eorum conſcripti & conſignatis, quas ego apud eos vid & legi, eum pagum cum ſpecialibu immunitatibus illi obtinuerant, ſiv hoc auro, quod illi tum ex ſedibus ſui ſecum aſportaverant, ſibi comparave rant, ſive etiam miniſterio, dum Chanis in ablegationibus apud Chriſtianorum Principes non obſcure operam ſuam navabant. Templum Catholicum in pago illo extruere ipſis permiſſum fuerat, in quod, dum ego ibi manerem, aliquoties deſcendebam. Presbyter tamen unicus Franciſcanorum ordinis Frater, quem Chriſtiani illi ex Turcica captivitate ære proprio tum redemerant, in templo illo fuit. Ille poſtmodum cumTartarico legato,qui

apud

pud Sereniſſimum Regem non ita ridem fuerat, in Lituaniam Vilnam ſque advenerat. Reverendiſſimum oannem Andream Caligarium Sedis poſtolicæ Legatum ſæpius ille accebat, ac cum iiſdem Tartaris, dum aliuot ſeptimanis manſiſſet, iterum in 'auricam ille reverſus eſt.

Cremum arx & civitas.

CRemum, ſeu ut à Tartaris Crimum dicitur, civitas & arx muro antiquiſſimo, maximo ac præalto, magniudine ac celebritate reliquis civitatibus Tauricę, Cherſoneſi, mediterraneę, nam eam Ptolomæus ita nominat,) dmodum diſſimilis eſt. Ptolomæo ortaſſe Taphros, Plinio vero Taphræ am antiquis nominatam fuiſſe placet. Illa poſtremis jam temporibus ante Genuenſium in Tauricam adventũ à maximo populo Mahometico, qui ex Aſia eo tum migraverant, culta & inhabitata fuiſſe videtur. Nam templa ſeu delubra antiqua Mahometica non ſolum in civitate ipſa, verum & ultra civitatem, plurima admodum cum characteribus Chaldaicis in grandioribus ſaxis exciſis conſpiciuntur. Turcæ ſeu Tartari non pauci admodum incolæ, Gręci tamen rariores, hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

referunt, quod majores ſui conſtan
ter meminerint, eam civitatem à Pe
ſarum olim gente inhabitatam, præ
ſtantem ac primariam fere officinam
mechanicarum artium quondã eam
extitiſſe. Liquet ſane ex ipſis ruinis
& loci amplitudine, urbem eam quon
dam clariſſimam, & maximam gen
tium coloniam extitiſſe. Tartari a
eo loco Crimenſes vulgo nunc appel
lantur. Officinam monetariam, quam
Chanus cudit, in ea civitate perpetuam
habent. In arce, quæ maxima ad ci
vitatem eſt, uxores Chanorum per
petuo aſſervantur & conſeneſcunt.

Sidagios arces tres & civitas.

SIdagios à Græcis, à Genuenſibus
vero Sudacum, arx & civitas illa
dicta fuit. Tartaris prorſus incogni
ta eſt. In monte altiſſimo, ſaxoſo &
peramplo, ad mare ſito, in ſummitate
montis, arcem ſuperiorem, alteram
mediam, tertiam vero inferiorem
arcem, muro & turribꝰ cinctas & mu
nitas Græci ſeu Genuenſes Itali con
didere. Templa Græca ex grandiori
bus ſaxis infinita eſſe, & quaſi ſacella
pauca admodum, nonnulla integra
viſuntur, plurima vero in ruinam ver
ſa & humi jam proſtata jacét. Superbi,
diſcor-

diſcordes & deſides Græci à Genuenſibus Italis fracti & debiliati civitatem eam amiſerant. Non contemnenda Genuenſium veſtigia Græcis multo clariora ibi conſpiciuntur. At inſiſignem locum quondam, ut ex ruinis videre licet, extitiſſe, & à Chriſtianis Græcis, quorum parvæ admodum reliquiæ ibi ſunt, memoratur: Græcorum gentem eo diſcordiarum & inimicitiarũ deveniſſe, quod familiæ, quæ diſſidiis laborabant, ne devotionem quidem publicam fieri eique intereſſe volebant. Propterea templa illa infinita quam plurimi ędificavere, quæ aliquot centena ibi extitiſſe Chriſtiani perhibent. Templa tria maxima Catholica, domus, muri, portæ, ac turres inſignes, cum textilibus & inſigniis Genuenſium in arce inferiori viſuntur. A Metropolita quodam viro Græco & honeſto, qui ex inſulis Græcis ad viſitandos preſbyteros illos tum eo advenerat, & hoſpitio me exceperat, accepi, quod cum immaniſſima gens Turcarum eam civitatem ingenti maritimo exercitu oppugnaſſet, à Genuenſibus fortiter & animoſe illa defenderetur. verum cum obſidionem diuturnam ac famem Genuenſes diutius ferre, nec impetum tam nume-
roſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

roſi exercitus Turcarum ſuſtinere amplius poſſent, in maximum templum illud, quod adhuc ibi integrum eſt, centeni aliquot, vel, ut ille aſſerebat, mille fere viri egregii ſeſe receperant: per dies aliquot in arce inferiori, in quam Turcæ irruperant, fortiter & animoſe ſeſe defendentes, inſigni & memorabili Turcarum ſtrage edita. tandem in templo illo univerſi concidere. templi illius portæ & feneſtræ à Turcis muro impletæ. cæſorum cadavera in eum uſque diem inſepulta jacent. In id templum ne accederem, à Caphenſi Seniaco quondam Turca, quem in ea arce perpetuum ille habet, ego prohibitus ſum. Portorium non ignobile civitatis ejus fuit. Vineæ & pomaria, quæ ad duo & amplius milliaria extenduntur, fertiliſſima à Caphenſibus, Turcis, Iudæis, & Chriſtianis nunc etiam ibi coluntur. Nam univerſæ Tauricæ vinum optimum ibi naſcitur. Rivis amœniſſimis, qui ex altiſſimis & mediis montibus & ſylvis, quæ admodum frequentes ibi ſunt, decurrunt, univerſus ille tractus abundat.

Civi-

Civitatum maritimarum diſtantia & deſcriptio.

CIvitatibus illis ſuperioribus, ac demum Sudaco ipſo jam emenſo uſque ad Theodoſiam, quam Genuenſes Itali Capham dixere urbem, Taurica ripa per ſtadiorum mille longitudinem aſpera montanaq; & aquilonibus procelloſa exiſtit. Ante illam urbem promontorium quod ibi conſpicitur in pelagus in meridiem verſus Paphlagoniam Amaſtrumque urbem valde procumbere, ac à Græcis Orium & Opon, frontẽ arietis, appellari Strabo refert. Opponitur illi & aliud promontorium Carambis Paphlagonum, quo pontus Euxinus in pelagus geminum dividitur, ac id utrumque euripus anguſtat. Carambis à Cherroneſitarum urbe ſtadiorum duobus millibus & quingentis, ab arietis autem fronte multo minore numero diſtare Strabo memorat. Poſt eam montanam, ut eam Strabo regionem vocat, Theodoſiam civitatem jacere; campos ubertate præſtantes, portum vel centenis navibus commodum habere, eumque finem Boſporanorum & Taurorum agro antea aſſcriptum fuiſſe, idem aſſerit.

Capha

Capha ſeu Theodoſia civitas.

CApha ſeu Theodoſia urbs univer ſæ Tauricæ clariſſima, munitiſſi maque, à Genuenſibus Italis condit & ad mare ſita eſt. Portum copio ſum illa ſemper habuit. Genuenſium tempore apparet eam divitem & ha bitabilem admodum extitiſſe. Poſt quam vero à Turcis ab annis plu centum Genuenſibus erepta fuerat Chriſtiani Itali in anguſtum ita reda cti ſunt, ut exiguæ & obſcuræ admo dum eorum reliquiæ in ea ſuperſint Civitas priſtinum ſplendorem maxi ma ex parte amiſit. Templa Chriſtia norum Romana demolita, ædes di rutæ, muri & turres, in quibus Ge nuenſium plurima inſignia & inſcri ptiones Latinæ viſuntur, collapſa ja cent. Templa tantum Catholica duo, & Armenica itidem integra ſuper ſunt, in quibus Preſbyteros proprios alere, & devotioni publicæ intereſſe à Turca antiquo jure eis conceditur. Turcis, Armenis, Iudæis, Italis & Græcis Chriſtianis pauciſſimis habita toribus referta, negotiationibus por tuque univerſæ ejus Tauricæ nunc etiam nobilis eſt: vineas, pomaria, & hortos fere infinitos illa habet. Ca-

phana

pham non raro navigatur ex univer-
ſis vicinioribus & remotioribus Græ-
ciæ inſulis, ſæpius vero ex urbe Con-
ſtantinopoli; nam ſecundo vento
duorum tantum dierum ſpatio, vel
paulo amplius, navibus eo veniunt.

Telluris Tauricæ diſtantia & deſcriptio.

TEllurem aliam deinceps fertilitate conſpicuam uſq; ad Panticapeium Boſporanorum metropolim, quæ in oſtio Mæotidis ſita eſt, exiſtere, ac inter Theodoſiam & Pancapeium ſtadiorum quingentorum & triginta intervallum eſſe Strabo refert. Tellus illa frumenti ferax eſt, & vicos habuit olim multos, ſed nunc Tartarica tuguria plurima ibi ſunt. Vrbem portus optimi Nympheum dictam, & tumulum Panticapeum habitaculis frequentibus circumpoſitum ſtadiorum viginti inſignem eſſe, ac ad ortum portum navium triginta quondã ibi extitiſſe, & arcem à Mileſiis conditam ibi fuiſſe Strabo aſſerit. Eſt quidẽ ad eum tumulum nunc etiam civitas & arces duæ, quæ fortaſſis à Turcis & Tartaris Cercum & Thamanum appellantur. In ipſo Mæotidis ore, quod Strabo Boſporum Cimmerium vocat, ejus

vero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

vero initium ab ampliore latitudin
ad ſeptuaginta ſtadia. ubi eſt Pantic
peis,locis adPhanagoriam propinqui
ſimam Aſiæ civitatem,diviſionem in
choant . ad anguſtiſſimum Euripu
terminari : illud vero anguſtiæ Aſia
ab Europa ſeparare: ſimul & Tanai
fluvium ab Arcto in paludem ad ſta
dia ſexaginta inter ſe diſtantibus a
veis erumpi , ac totam circuitione
paludis illius ſtadiis octo millibus co
ſtare Strabo tradit. Magnam Cherr
neſum ſeu Peninſulã ipſi Peloponn
ſo forma & magnitudine perquam ſ
milem eſſe , eam vero totam Boſp
ranos Principes aſſiduitate belloru
vaſtatam habuiſſe : Illam etiam Bo
poranorum Tyrannos parvam qu
dem Mæotidis ori & Panticapeo a
jacentem Theodoſiam uſque tenuiſſ
plurimam vero partem uſque ad iſth
mum ſinumque Carpenoitem Ta
ros gentem Scythicam habuiſſe : A
que ſane etiam oram totam,& aliqui
extra iſthmum uſque ad Boryſthene
parvam Scythiam vocatam ; propt
tranſeuntem vero Tyram fluviu
& iſthmũ eam terram habitantium
multitudinem hujus & partem ma
gnam Scythiam parvam nuncupata
fuiſſe; cum Thraces partim vi,partim

mal

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

alignitate loci (eſt enim plurima pa-
iſtris) eam conceſſiſſent; Strabo me-
oriæ prodidit. Idem etiam ſubjicit,
herroneſum ſane in mare vergẽtem
heodoſiam uſque in campis frugife-
m, non ſic autem montanam fru-
ento admodum beatam eſſe. Vbi-
nque forte foſſore proſciſſa fuerat,
odiorum centum & octogintia mil-
a, ducenta vero argenti talenta tri-
uti nomine cum Aſianis locis Sindi-
n circumadjacentibus Mithridati
lutos fuiſſe; Græcos frumentario-
um commeatuum, & è palude ſalſa-
entaria Leuconem Regem decem
: ducentas modiorum myriadas (eſt
item myrias decem millia conti-
ens numerus) à Theodoſia Athe-
ienſibus tranſmiſiſſe, ex Strabone
quet.

Cercum arx & oppidum.

Ercum arx & oppidum Tartari-
cum Chanorum ditionis obſcu-
um & humile admodum. in Oſtio
ut Strabo vocat) Mæotidis, & ad
am anguſtiam, quam Boſporum
immerium ille cognominat ac tu-
ulum Panticapeium, & civitatem
mul ab eo dictam, ſitum eſt. Ex ad-
erſo oppidi vel arcis illius in ripa

T altera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

altera anguſtiæ illius, quæ amplit
unum milliare in latitudinem cont
netur. Tananum arx munitiſſima
quam fortaſſe Phanagoriam appell
tam eſſe,proquintiſſimam Aſiæ civit
tem; à Mileſiis quondam conditan
fuiſſe, & emporium in ea nobile ext
tiſſe Straboni placet. Illæ arces à G
nuenſibus quondam excitatæ & m
nitæ fuiſſe videntur, & non ignobi
præſidium ibi illi ſemper habuer
Cercum arx diruta eſt; nam Turc
rum Imperator in univerſa Tauri
nullam arcem aliam præter Perec
piam ipſam præſidio firmare Tarta
ſeu Chano permittit. Tamanum a
cem, quæ in extremitate Tauricæ ſi
eſt,& Petigorenſium ampliſſimæ pr
vinciæ, quam Colchidem Ptolomæ
& Strabo vocitant, jam contigu
exiſtit, Seniacus ſeu præfectus ei imp
ſito præſidio firmo perpetuo ea
munivit.

Petigorenſium populi & provincia.

PEtigorenſium provincia, ſeu Co
chis, ad mare Caſpium ſeu Hyrc
num uſque extenditur. montibus
ſylvis maximis eſt obnoxia, quæ ja
in ea extremitate conſpiciuntur. Ge
illa liberrima eſt. Duces habet plu
m

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

nos & ſtrenuos. quibus ſinguli po-
puli & familiæ obediunt. Ac etiamſi
Chriſtianos ſe eſſe profiteantur, & li-
queat Genuenſium tempore plurimos
illorum Chriſtianos fuiſſe, attamen
preſbyteris ac templis deinceps deſti-
tuti, opinionem ſolummodo religio-
nis illi nunc retinent. Plerique illo-
rum majorique ex parte idololatræ
inter ſuos rapaces violentique, ſed in
peregrinos hoſpitales & liberales ſunt.
Parentes quamvis ex inſignioribus
vel agreſtioribus illi ſint, liberos pro-
prios, filios in ſervos, filias in uxores
Turcis vel Tartaris, nonnulliſque
etiam Chriſtianis, ac eos quos inter ſe
furtim ſubtrahere illi ſolent, ac extra
mare plus quam barbarico more bar-
baris peregrinis occulte vendunt.

Taurica ſeu Peninſula locorum & civitatum diſtantia & deſcriptio.

INter Perecopiam, Cremum, & Co-
ſtomam oppida à Septentrione Tau-
rica ſeu Peninſula planiſſima nec ad-
modum montoſa omninoque cam-
peſtris eſt. Solum fertiliſſimum, ma-
gnaque ex parte ſaxoſum, aquam ve-
ro bonam rariſſimam habet. Atta-
men fontes ſeu putei altiſſimi mira
profunditate & difficultate à veteri-

bus Græcis ſeu populis illis antiquiſſimis & maximis, qui eam Peninſulam ante Græcorum tempora incolebant quondam exciſi & facti per diverſa loca plurimi reperiuntur. A Perecopia per unum milliare ſtagnum magnum ſale admirabili natura concretum eſt ex quo puriſſimum & optimum ſal quaſi glaciale perpetuo colligitur; cæterosque lacus ſalſos quam plurimos habet. In quibuſdam etiam commodiſſimis & plurimis locis in montibus ac ſylvis arcium, civitatum, templorum monaſteriorumque antiquiſſimæ & maximæ Græcæ ruinæ frequentiſſimæ admodum reperiuntur, quæ quum multo ſæculo habitatoribus caruere, propter antiquitatem temporum cognomina ſua amiſerunt. Univerſa Taurica ſeu peninſula illa, ab occiduo & ſeptentrione planiſſima & campeſtris eſt; oppida pauciſſima, vicoſque plurimos habet; in longitudinem milliaribus ad ſummum quinquaginta protenditur. Verum à meridie & oriente montuoſa & ſylveſtris, montes altiſſimos, ampliſſimos, ſaxoſos, frequentes admodum & admirandos habet, in quibus inter Cremum & Capham auri argentique metalla & ferrum optimum quon-

dam

am ab incolis repertum fuiſſe perhi-
etur. ſolum fertiliſſimum, fluvios,ri-
os amœniſſimos, piſces, prata, paſ-
ua, feras ſylveſtres plurimas, cervos,
apras, apros, urſos, vineas, pomaria,
gros, campos, oppida, vicos, pagos,
rædia plurima optimaq; habet. Tau-
ica ſeu peninſula in latitudinem qui-
uſdam in locis unius vel alterius diei
ineris ſpatio, nonnullis vero in locis
nius fere diei ſpatio, in orbem quaſi
xtenditur.

Tauricæ, quæ Turcarum Imperatoris ditionis eſt, deſcriptio.

PErecopia & Coſslovia, arcibus op-
pidiſq; maritimis ac nonnullis op-
pidis ignobilioribus pauciſque Chri-
ſtianorum Græcorum pagis exceptis,
arces & civitates maritimæ, reliquæ
univerſæ peninſulæ, quæ ordine ſuo
deſcriptæ ſunt, cum vicis & pagis Chri-
ſtianorum Græcorum plurimis, Impe-
ratoris Turcarum ditionis ſunt, eius-
que Imperio univerſæ parent, firmiſ-
ſimoque præſidio tenentur. Peninſu-
la, quæ ab oriente & meridie à Pere-
copia media eſt, hyemem placidiſſi-
mam & aërem temperatiſſimum
habet. Nam in fine decembris hye-
mis initium, in medio vero februario

hyemis aſperitas, quæ magis nivoſ
nec tamen integro triduo illa mag
durat, quam frigida & gelu conſta
eſt. Nec diutius quam ad initium
martii illa durat. Sub initium itaq
veris, & in autumno, fere calidi
aër peſtilens plerumque efficitur.

Camporum diſtantia & deſcriptio.

BRatiſlavia, Sauramenſes, Oczac
vienſes & Bialodogrodenſes cam
pi inter Hypanim ſeu Bogum, Tyra
ſeu Neſtrum fluvios conſiſtunt. A ſep
tentrione verſus Neprum ſeu Boryſt
henem ac Bogum aliqua ex parte pla
ni & campeſtres, verum ab Occidu
verſus Neſtrum & Prutum ſive Hiera
ſum fluvios magis ſylvoſi & monto
ſunt. Podolia, Camenecia, & Molda
via inter Neſtrum & Prutum fluvio
mediæ Tachmiæ & Bialogrodo, quo
ad lacum Vidovo ſeu Obidovo & ma
re Euxinum eſt, confinis; ab Occidu
campis & mari Euxino, à Meridie Bia
logrodo Kibiæ & Danubio fluvi
ubique vicina eſt. Oczacovia à ſepten
trione Boryſthenem, in quem Bogu
ibidem exoneratur, campoſque am
pliſſimos, à meridie mare Euxinum
& Berezaniam lacum ſalſum & reſt
gna

nantem, ab occiduo Neſtrum flu-
uium proximum habet.

Continentis diſtantia & deſcriptio.

DEinceps vero continens ille, qui eſt extra Oczacoviam & Boryſthenem in formam inſulæ, quaſi inter Boryſthenem, Mæotim paludem, & Pontum Euxinum, ab occiduo Boryſthenem habet, à ſeptentrione Tanaim ſeu Donum fluvios, ab oriente vero Mæotidem paludem & Tauricam ſeu Peninſulam, à meridie mare Euxinum, ac illum iſthmum ſeu continentem: extra Oczacoviam vero & Boryſthenē Perecopiam uſque quibuſdam in locis continens ille eſt anguſtiſſimus: verum extra Perecopiam ad Oſſovum arcem, quæ ad Tanaim eſt, ampliſſimus, ſolo fertiliſſimus, ac univerſus campeſtris & planiſſimus eſt: etenim in iſthmo illo univerſi ferè Perecopienſes & Oſſovenſes Tartari pecora & animalia ſua paſcunt, ac in eo per æſtatem & autumnum degunt. Continens ille ſeu iſthmus ab Oczacovia uſque ad Oſſovum (nam ibi terminatur) in longitudinem, quantum ex diætis Tartarorum patet, milliaribus amplius centum conſtat: in latitudinem autem non pari modo protenditur;

nam tam extra Perecopiam, quam a Oczacoviam vel Boryſthenem latio eſt.

Perecopenſium Tartarorum deſcriptio & in Tauricam ingreſſus.

TAuricani vel Cherſoneſii, qui nunc Perecopenſes vel Crimenſes Tartari dicuntur, Iavolgenſes à Rha ſeu Volga fluvio orti & appellati fuiſſe ex vetuſtiſſimis Scytharum ſcriptoribus certo videntur. Porro inter celebratiſſimos, altiſſimos & maximos Tanaim ſeu Donum & Boryſthenem ſeptentrionis fluvios, in campos paulatim progreſſos fuiſſe, ab annis vero centum ſexaginta vel paulo amplius in Tauricam ſeu peninſulam eos perveniſſe manifeſte apparet.

Chanorum & Ducum eorum genus & cognomina.

CHanorum vel Principum Tartarorum illorum. Cyngiſſonum genus antiquitus nuncupatum fuit, ex quo Lochtonus quiſpiam Chanus, à quo univerſi Chani ortum trahunt. Ille primus Tauricæ vel Cherſoneſi in Taurica ſeu Peninſula Imperator extitit. Sirinenſes, Bachinienſes, Mangutenſes, cæteroſque Kivazios vel Duces,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ces, (ex quibus Cajacei, qui Chanorum conſiliarii & præcipui officiales ſunt, procreantur, eorumque filiæ vel ſorores eis nubunt,) Vlanos, (qui ex Chanorum ſanguine antiquitus orti ſunt, ac, ſi Chanorum legitima & ultima poſteritas defecerit, in principatu ſuccedunt,) Murios vel nobiliores ſingulorum, (eorum poſteritas & nunc etiam manet,) cæterosque Tartaros bellicoſiſſimos, ad aliquot dena millia in comitatu eum certo habuiſſe, ac in Tauricam ſeu Peninſulam cum eo migraviſſe veriſſimum eſt.

Chani Tauricanum regnum occupant.

DVces Græcos, qui Mancopiæ & Ingermeni, ac Italos Genuenſes, qui Iamboldi & Caphæ incolebant, cum populos in Peninſula reliquos invenerat, cum quibus amicitiam, pacem & pacta donec à Turcis devicti belloque attriti illi fuere, Chanorum prædeceſſores incorrupte & conſtanter coluere, & monetam multis annis communem, quam ego vidi, habuere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Imperator Turcarum Tauricanos Tartaros ſubjugat.

ENimvero Selymus Turcarum Im-perator populis illis debellatis, a-cibus & civitatibus ferè univerſis Pen-inſulæ maritimæ ereptis & occupat-Mechmet Gereium Chanum ad impe-rium ſuum adegit, ſubjugavitque: i-lum Sachmates Iavolgentium Tarta-rorum princeps inſigni & memorabi-li ſtrage deleto centum millium eiu-exercitu profligavit. Ex quo ſummun-Turcarum imperium Chani agno-ſcunt. Tauricæ ſeu peninſulæ Tarta-rorumReguli ſeu Principes ab eis con-ſtituuntur, vexillum accipiunt, & fi-lios vel fratres Soldanos in obſide-perpetuos Turcis dant.

Succeſſorem perpetuum regni Tartari eligunt.

VErumtamen antiquiſſimo genti-more Galgam ſeu imperii ſuceſſo-rem (Galli Delphinos itidem) præfi-ciunt fratrem vel filium natu maxi-mum magiſque idoneum, penes quem in pace belloque ſumma poteſtas eſt; verum cum conſenſu inſigniorum-Tartarorum Chani ipſi perpetuum e-ligunt & præficiunt. Quod ſi etiam

inte-

nter Soldanos vel Chanum ipſum
iſſenſio vel bellum aliquod pro im-
erio exoritur, Turcarum Imperator
ultanorum obſidem cum exercitu &
exillo in Tauricam ſeu peninſulam
xpedire non negligit: Chano Sulta-
iisque bello ſedatis & pulſis in Princi-
em ſufficit; quapropter Ianizeros plu-
imos in Taurica ſeu Peninſula perpe-
uo ille alit.

Antiqua Chanorum electio.

CHanorum electio pro antiquo gẽtis more liberis Ducum Murzonum eximiorumq; Tartarorum quondam vocibus conſtabat. Porro propter frequentiſſimas illorum diſſenſiones, maximaque bella, quæ à Nogaienſibus Tauricæ ſeu peninſulæ vicinioribus Tartaris pro imperio ab eis mota ſæpius fuere, Sachibgiereius & Deuletigereius, Chani inſigniorib9 potentioribusque Tartaris è medio dolo ſublatis, & in vincula compactis, ad ſe poſteritatemque ſuam electionem pertrahere, abſoluteque, Imperatore Turcarum eos juvante & confirmante, Tartaris dominari cœperunt.

Chano-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Chanorum in Soldanos fratres naturales tyrannis.

QVod ſi vero non fratrem, ſed proprium filium, ut plurimum contingit, in Galgatu Chanus conſtituere voluerit, propter ſeditiones illas, mutuasque inter ſe cædes, Soldanos fratres univerſos dolo & arte circumventos clam è medio tollit, plerique tamen illorum ad Turcam, à quo benigne accipiuntur, & conſolantur, confugiunt, ac ab eo ſtipendium perpetuum habent.

Soldanorum apud Tartaros curatio & proviſio.

SOldani Chanorum filii minorennes à Tartaris vel Murzis inſignioribus educantur, & curantur, ne cum adoleverint propter illorum pluralitatem diſſenſiones aut bella aliqua moveantur: Singuli enim Chani ſummum agnoſcunt imperium, & cum adoleverint, idonei certis Tartarorum turmis præficiuntur, plurimosq; Tartaros voluntarios ad ſe pertrahunt, pleroſq; tamen parentes eorum, quos chariores magisque idoneos putaverint, Nogaienſibus Tartaris præficiunt, pecuniis & equis remunerant,

Non-

Nonnunquam etiam inſidiarum in-
er ſe vel ſeditionum metu, curato-
um tamen favore adjuti, ad vicinio-
es gentis ſuæ vel Chriſtianos Princi-
es confugiunt.

Chanorum conſiliarii & aulici perpetui.

COnſiliarios Attalicos, quos à cura-
tione fœminarum, parentum vel
xorum ſuarum ita illi vocant, à qui-
us Soltani illi perpetuo ex ephebis
iam educantur & curantur; Hamia-
os, qui Principum peregrinorum fau-
ores vel negotiorum promotores a-
ud illum ſunt; ac officiales etiam Cu-
enſes Chanus perpetuos habet. In pri-
is vero Duces, Coraceios, Vlanos &
Murzas inſigniores in negotiis gra-
ioribus ad conſilia ſemper adhibet,
 ad ſe convocat. Aulæ miniſtros præ-
puos & idoneos viros, quorum in
gationibus aliisque diverſis negotiis
eceſſariis & ſervitiis ſuis opera uti-
ur, qui in Conſiliarios & officiales
Curiales promoventur, ille habet. Il-
os etiam qui ex inſigniori & nobi-
ori Tartarica juventute delecti ſunt,
menſibusque alternis in aula ejus ver-
antur, & cum idonei efficiuntur, iiſ-
dem dignitatibus honorantur, per-
petuo

petuo alit. Attamen Cerceſiis Nog
enſibus &Petigorenſibus, qui nimiu
induſtrii, robuſti, audaces, & in b
lum promptiſſimi ſunt, in primis
plurimum ille delectatur. Præcipu
dona honoraria & ſtipendia ann
ille elargitur, ac eorum aula ejus n
raro frequentior eſſe ſolet. In au
Principis inſigniores Tartari & nob
liores non ad faſtum vel ſuperfluu
luxum, verum pro neceſſitate & h
neſtate ſatis ſplendidi & çiviles ſur
Etenim ignavia & incuria, in prim
vero in Deum, impietate viciniorü
Chriſtianorum populorum, celeber
mis incurſionibus & bellis adeo di
ti, opimiſque ſpoliis referti ſunt,
eximiores & nobiliores privatis o
bus & ſplendore domeſtico, quem
habent, non admodum Turcis imp
res eſſe poſſint. Fœminas Mahome
ca lege quot poſſunt & volunt alu
& in uxores à Petigorenſibus pleru
que emunt; quas etſi non ſuperbe, v
rum ſatis pro gentis more culte &
viliter, cum quibus vero prolem h
bent, quam honorifice & ſplēdide ſ
tentant, & curant. Liberos filios
prima ætate Arabicis literis inſtitue
dos, filias vero non domi alunt, v
rum propinquioribus ſanguine c
rand

[D]andas illi tradunt. Filios adultos Chano vel Soltanis in miniſterium, filias nubiles inſignioribus ac nobilioribus Tartaris vel Turcis in matrimonium collocant.

Religio Tartarica.

TArtari illi Mahometani ſunt; preſbyteros & templa Mahometica habent; literis Chaldaicis vel Arabicis à Turcis paulo corruptioribus vel rudioribus illi utuntur, etſi antequam in Tauricam ſeu peninſulam venerant, moribus multo agreſtioribus gens ea fera & campeſtris, quod nunc etiam ex agreſtioribus manifeſte apparet, fuiſſe videntur: nam illis Mahometicis legibus, juribus, litteris & moribus illa tum prorſus caruit. Enimvero à Turcis humanitatem & falſum illum cultum Tartari edocti majori nunc ex parte hoſpitalitatem nobiliores colunt.

Legum ſeveritas.

IVs vel juſtitia Mahometica lege apud Tartaros adminiſtratur in civitatibus vel oppidis Chani, & reliquorum Soltanorum. Preſbyterii Cadii vel Iudices in pagis; Begi vel præfecti, qui injurias particulares audiunt & decidunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

dunt, perpetui habentur. Verum t
men capitis, ſanguinis, furti, quas c
minales, fundi, quas civiles ſeu off
cauſas nos dicimus, Chanus ipſe cu
Conſiliariis ſuis decernit. In quib
exponendis cauſidico opus non h
bent; ſubtilitatibus juris, calumn
excuſationibus, nec dilationibus utu
tur. Extremæ enim conditionis T
tari vel peregrini homines coram j
dicibus & Chano ipſo, à quo ſemp
audiuntur, & celeriter expediunt
injurias ſuas ipſi per ſe libere adm
dum exponunt; univerſis enim ſe
per ad illum aditus patet. Cum in p
blicum exit, miſerrimæ ſortis homin
non excluduntur, à Chano vero co
ſpecti examinantur, videlicet ut
quid opus habeant referant. Nam n
ſolum legibus obedientiam magna
illi præſtant. Principes ſuos Deoru
loco ipſi adorant, & venerantur. I
dices pro lege ſua Mahometana perp
tui ſpirituales pro Divis, indubitat
que omnis æquitatis & integritatis f
dei & opinionis viris inter illos habe
tur. Principes & Magiſtratus imp
rata & juſſa fideliſſime cum alacrit
te, promptitudine, ingentique me
quam celerrime exequuntur, & exp
diunt. A controverſiis, criminatio

nibu

ibus, juridicis objurgationibus mi-
us neceſſariis & particularibus, invi-
ia, odio, tetris exceſſibus, omni luxu
: ambitione,in victu & amictu pror-
us alieni ſunt. Menſibus amplius no-
em ibi ego manſi, nec audivi prorſus
liquem actum criminalem, nec civi-
em inter eos contigiſſe, nec inimici-
iarum cauſa compoſitionem aliquam
btigiſſe.

Tartarorum in aula Chani & inter ſuos ſecuritas.

N aula Principis nec inter ſuos gla-
dios, arcus, nec alia aliqua arma illi
eſtant, exceptis viatoribus vel pere-
rinis iter facientibus, in quos admo-
um humani & hoſpitales ſunt. Illi à
rædonibus ſemper ſecuri : verum à
tronibus vel furibus noctu, qui nihil
uicquam aliud præter equos illis fu-
antur, niſi perpetuas excubias agant,
ninus tuti eſſe ſolent.

Tartarorum rei familiaris, victus, & manendi ratio.

REm familiarem, etiamſi ſolum fer-
tile illi habent, nobiliores & agre-
iores tamen, iique pauci curant;plu-
imi etiam agros non colunt, nec ſe-
unt: equis,camelis, bobus, vaccis,pe-

coribus & ovibus abundant, ac ind
victitant. Nobiliores tamen panem
carnes, cibum, vinum crematum &
mulſum potum habent, agreſtiore
vero pane carent, verum milio co
cuſſo, lacte & aqua diluto, quem *caſ*
vulgo nominant, pro cibo, pro po
lacte equino & caſeo utuntur. Cam
los, equos, & boves oneri inutiles v
jam moribundos jugulant, ac ovin
carnibus non raro veſcuntur. Nob
liores non in campis, verum in Ta
ricæ ſeu peninſulæ pagis, qui in ſylv
proximi ſunt, habitant. etſi pagos pr
prios plurimi non poſſident: attame
agros & fundos proprios ibi haben
Quos Vngarorum, Ruſſorum, M
ſchorum, Valachorum ſeu Moldav
rum mancipiis, quibus abundant, c
lunt, ac ut jumentis ad opus omne
tuntur. Aedificia & domus ligneas
miles admodum Turcico mori ædi
cant: Verum Græci Chriſtiani, qui i
paucis villis ſunt, ut mancipia opera
tur & agros colunt: Tartari aute
Chano, vel inſignioribus Tartaris, u
tantum victum habeant, & veſtia
tur, nullo pretio conducti inſerviun
Cæteri vero, iiq; plurimi, ſemper oti
ſi ſunt. In civitatibus vel oppidis pau
ci admodum mercantur: mechanica

autem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

utem artes rariſſimi exercent; & qui-
unque mercatores vel artifices ibi re-
eriuntur vel Chriſtianorum manci-
ia, vel Turcæ, Armeni, Iudæi, Cerce-
i, Petigorenſes, qui Chriſtiani ſunt,
hyliſtini vel Cyngani, obſcuræ & ex-
remæ conditionis homines ſūt. Tar-
ari illi, qui in campis extra Pereco-
iam vel in peninſula degunt, ſylvas
ullas, fontes quos ubique locorum
nancipia illorum excavant, ligna ex
ecorum ſtercoribus, quæ mancipia
n campis legunt, & in ſole ſiccant, &
lomus eas, quarum in ſuperiori de-
criptione mentio fuit, habent. Tarta-
i illi Chanorum Soltanorum, cætero-
rumque inſigniorum Tartatorum ſer-
vi vel ſubditi, ſunt mancipia; & greges
animalium innumerabiles domino-
rum ſuorum ſemper procurant & pa-
ſcunt, ac etiamſi de loco ad locum in
campos & paſcua ſemper vicatim vel
pagatim progrediuntur, villis, vel pa-
gis aut turmis ſingulis, quarū cogno-
mina & dominorum eorum præfecti
habentur, procedunt, ut quos Tarta-
ros captivorum cauſa noſtri requiſi-
verunt, facile eos ibi inveniant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Donativum Chani, & Legatorum Principum apud eum ratio.

DOnativum annuum à Rege P loniæ, magno Ducatu Lituani Moſcorum duce, Palatino Moldavi & Cerceſiis Nogaienſibus Tartaris pactis & fœderibus Chanus perpet habet. Legati, Oratores, Nuntii Internuntii Principum eorum ann ſingulis ad eum veniunt, quos no nunquam humanius & liberalius, a quando vero plus quam Barbari more excipit, violat, diutuſve detine Cum itaque Perecopiam veniunt, nicus Chani homo eis obviam ven æſtate in pratum vel campum, in qu ſub tentorio quieſcunt: Hieme ve in pagum Almæ vel Bachaſanii opp do Regiæ eius vicinum ſecurius, qua honeſtius & commodius deducu tur. Poſtquam vero eo diverterint, p Conſiliarios vel Aulæ miniſtros n mine Chani ſalutantur; commea vel victualibus, bobus duobus, vel no, ovibus aliquot, panibus, vino hordeo, non pro liberalitate, ſed h ſpitalitate quadam, ac pro una vi tamen ſatis moderate procurant. C autem ad Chanum vocantur, Sold nis, Tuianis, Vlanis, Marzis, Con

liari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

nriis primoribus, cæteriſque quam
urimis aulæ miniſtris & inſigniori-
us Tartaris præſentibus eos audit:
er unicum tantum hominé ad Cha-
i fores deducuntur, per Conſiliarios
ero duos introducuntur. Cum itaq;
ntroducti fuerint, antiquo gentis
nore Chanum illi adorant, illoque ſa-
utato genibus flexis exponunt, in e-
usque convivium adhibentur. Pocu-
s vel crateris deauratis & gemmis diſ-
enſis mulſo impletis de more gentis
n ſignum clementiæ & benevolentię
nanu Chani porrectis, quos genibus
lexis ebibunt, honorantur. Et cum
xpediuntur, in convivium eos Cha-
nus iterum adhibet. Convivio itaque
peracto parum ante fores ſecedunt
ejus palatii. Veſtibus ſericis auro in-
textis uſque ad talos de more gentis
comparatis, equo uno vel duobus,
non raro etiam captivis gentis eorum
hominibus remunerantur. Ac ita ve-
ſtibus amicti ad Chanum iterum re-
deunt, pro hoſpitalitate & liberalitate
gratias ei referunt, & ſalutato illo ex
convivio diſcedunt. A Chani unico
homine commeatus exiguus in ditio-
nibus ejus cum iter arripuerint non
raro illis procuratur, & ad Boryſthe-
nem uſque ab illo deducuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Chani in Tauricam ſumma poteſtas & reditus.

TVrcarum Imperatores eam po ſtatem perpetuam Chano in Ta rica ſeu peninſula fecerunt, ut cu Caphenſis Baſſa vel Seniacus morit univerſas in peninſula ditiones illi a miniſtret, donec Seniacum alteru Turca eo miſerit, vel, quem ille pr movebit, Caphæ præfecerit. Perec piæ, Coſſloviæ, Caphæ, ac aliis, qu Turcarum ditionis ſunt, Tauricæ ſ peninſulæ civitatibus Chanus telo nium commune cum Turca habe Contributionem à Tartaris, Armeni Iudæis, Cerceſiis, Petigorenſibus & Græcis Chriſtianis, quos ditionis ſu paucos admodum habet, Turcis tan tum exceptis, exigit in annum: diebu ſingulis Chano taleri viginti quinque Galgæ taleri duodecim cum medio Soltano obſidi taleri duo cum me dio, ex Turcico ærario in ſtipendium perpetuum numerantur, ac eidem obſidi pagi & agri ampliſſimi ad Adria nopolim Ianbolu dicti à Turca con ceduntur. Ducibus Caiaceis, Vlanis, Murzis, ac cæteris quam plurimis qu merentur, & pro ſingulorum condi tione, ſtipendia perpetua dantur. Ve-

rum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

umtamen captivos bello captos u-
triuſque ſexus, pelles nobiliores ſeu
pretioſiores ac viliores, butyrum, ſal,
quo in Taurica ſeu peninſula ille plu-
rimum abundat, Imperatori Turca-
rum annis ſingulis Chanus perpetuo
pendit. Ac in quodcunque bellum
miſſus vel vocatus fuerit, illud detre-
ctare, nec cuipiam alii præter Moſco-
rum Ducem Imperatore Turcarum
nſcio & invito bellum inferre poteſt.
Redditus annuos pecuniarios è capti-
vis inſigniorib⁹ bello acquiſitis aureos
tres, à tenuioribus talerum unum,
eorumque decimam, à fontibus vero
ſingulis, qui in Tauricæ ſeu peninſulæ
campis ditionis ejus plurimi admo-
dum ſunt, equum unum à Tartaris
Chanus exigit, aut urgente etiam ne-
ceſſitate aliqua contributionem cer-
tam univerſi Tartari Chano decer-
nunt, nunquam tamen illis oneroſus
eſt. Inſigniores Tartari diverſi generis
alimoniam (nam ei non colitur nec
ſeritur domi, & bello etiam) Chano
ſemper præbent: equorum, camelo-
rum, boum, ac ovium infinitos gre-
ges proprios ille ſemper habet. Mo-
netam propriam habet, cupream vi-
lem, quæ in oppido ditionis ejus Cri-
mo cuditur, nummos rotundos, quo-

rum deni aſpra argentea Turcica,qu
groſſum unum vel minus Polonicu
efficit, æſtimantur. Me autem præſe
te cudebantur nummi cuprei dearge
tati majores, qui aſpris quinque com
putabantur. In cudenda ea comm
dum ſeu quæſtum uberrimum habe
nam tribus vel quatuor annis ex e
dem moneta, quæ in officinam mon
tariam ab univerſis importatur Ta
taris, vel peregrinis, moneta nova in
venta perpetuo cuditur. Etenim in u
niverſa Taurica ſeu peninſula illa n
mini licitum eſt Tartaro vel peregr
no etiam in Turcarum ditionis civit
tibus ſub capitali pœna bonorumqu
confiſcatione, cujuſve conditionis il
eſſet, aureum nummum Turcicum
vel peregrinorum talerum, vel aſpram
argenteam Turcicam valore alio i
nummos Tartaricos computare. Ne
moneta aurea vel argentea, verum
Tartarica, mercari: quam univerſi per
egrini, nullis exceptis, Chani edicto
perpetuo accipiunt.

Chanorum & Tartarorum expeditio bellica.

CVm Chanus in bellum aliquod de
ſcenſurus eſt, in primis Tartari
univerſis ditionum ſuarum per aula
mini

miniſtros ſignificat, ac ut tribus vel
ad ſummum ſeptimanis quatuor ad
bellum ſeſe expediant, & in menſes
tres vel quatuor commeatum ſibi cu-
rent imperat. Alimomonia illa in ſac-
cis è corio factis: illi ſacci apud inſi-
gniores in equis portantur. Ac ejus
generis alimoniam ſecum ferunt: Mi-
lium igne ſiccum, vel aſſum contu-
ſum, vel emollitum (nam & molen-
dina illi habēt,) ac inde cibum vel po-
tum aqua dilutum pleriq; conficiunt.
Caſeum & carnes diverſi generis, &
equinas fumatas, in ſole coctas, vel ſic-
cas, eas fruſtillatim ſcindunt, & oſſibus
abjectis in ſaccis condunt. Equarum
caſeo, lacte, & acetoſo lacte, quod illi
arte quadam condientes eximium ha-
bent obſonium, victitant. Quam ob
cauſam à quodam Poeta omnes ejus
tractus incolas Galactophagos quon-
dam appellatos fuiſſe apud Strabonem
reperio. Chanus unum tantum cur-
rum propter aliquem morbi caſum
ſecum habet. Camelos etiam paucos,
in quibus pro perſona ſua vinum cre-
matum, vel aliquod parvum obſo-
nium, quo ille facile contentus eſt,
portatur. Cæterum Tartari ſigillatim
cibum ei & aulicis ejus apponunt; in-
ſigniores iique pauci admodum Tar-

V 5 tari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

tari panis ſicci,vinique cremati mod
cum, in camelis vel in curribus levic
ribus non raro vehunt.

Chanorum & Tartorum in bellum exeundi modus.

POſtquam vero expeditionem i
bellum Chanus decreverit, exerc
tatos aliquot juſto numero, eoſqu
Tartaros non raro, crebrius tamen
Cerceſſios Petigorenſes eligit, ac eo
qui regionum & cæterorum Princi
pum provinciarum exploratores &
viarum ductores peritiſſimi cenſen
tur, ſingulos locorum & confinium
tranſitus & trajectus optime norunt
quam celerrime expedit. Et cum in
confines illi veniunt, in viciniores di-
tiones proficiſcuntur, & ſinguli in lo-
cis diverſis omnia explorant, & de
captivis diligenter curant. Quos cum
interceperint, celerrime ad Chanum
cum eis veniunt, ex quibus, quæſtio-
nibus adhibitis, Chanus ſtatum ea-
rum provinciarum, in quibus illi ex-
ploratores fuere, facile agnoſcit. Idcir-
co profectionis diem extéplo Chanus
Tartaris aſſignat, quo ille ſolus mo-
vet, & aulæ ſuæ miniſtros aliquot per
hordam ſeu provinciam univerſam
celeriter præmittit. Illi Tartaros &
Chriſtianos ditionis univerſos viros
&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

& adoleſcentes, qui modo equis inſidere poſſunt, præter imbelles & ſenes & tenuiores, qui etiamſi equis & armis carent, à ditioribus tamen in ſpem prædæ juvantur, in bellum ire & Chanum ſequi cogunt, & impelbellunt. In octiduo autem, vel ad ſummum diebus decem ab eo Chani diſceſſu, univerſi in locis certis jam determinatis, qui extra Perecopiam ad Boryſthenem ſunt, eum inſequuntur, collectis & convocatis Galga, Soltanis, Ducibus, Murzis, ac univerſi exercitus probatiſſimis, ſtrenuis, & primariis bellatoribus & militibus, iiſque ad conſilium adhibitis in primis captivi recentiores & exploratores ipſi examinantur; demum de commoditate temporis, locorum, occaſione rei bene gerendæ, & quonam bellum commodius tum perſequendum ſit, celeriter conſultatur. Ac mutuo conſenſu & conſilio facto & definito, nihil tamen multitudini promiſcue horum ſignificatur.

Tartarorum in hoſticum procedendi ordo.

EX eodem itaque loco Chani, Galgæ, & Soltanorum aulæ miniſtris præeuntibus; Ducum, Murzonum & cæterorum inſigniorum Tartarorum, agmina

agmina (quæ genere ſuo antiquit
ducunt,eiſque præſunt, ac ea vocab
lis diverſis ſermone ſuo vocitant) o
dine juſto ſubſequentibus, de mo
gentis antiquo Chanus ſub ſignis exe
citum movet. poſtquam vero in h
ſtico conſtiterit, iterum peritiſſim
ac exercitatiſſimos certo numero e
pleratores præmittit. illi exercitu
univerſum præcedunt, obvios hom
nes agreſtes vel quoſpiam alios com
prehenſos Chano remittunt, ex qu
bus de ſtatu & exercitu hoſtium Ch
nus certior eſſe poteſt. Cum auter
Chanus exercitum hoſtium nullur
obvium ſibi fore certo compertur
habuerit, conſilium caſtrenſe cun
ſuis primatibus & proceribus, quan
late & profunde ditionibus hoſtiur
nocere debeat, iterum facit. Tum de
mum cum exercitu univerſo ordin
juſto paulatim procedit; viros a
greſtes obvios ſub capitis gravi ſup
plicio necare univerſos imperat n
à Tartaris comprehenſi forte il
aufugiant, ac de exercitu hoſtes eo
rum certiores reddant, eorumque ho
minibus noceant. Porro fœminas &
pueros non necant, nec comprehen
dunt, neque prædæ cujuſvis manu
injicere audent, ne ea exercitus illori
onere

neretur, & moram aliquam inprorediendo protrahat.

Tartarorum in hiſtoco caſtra & bellandi modus.

CVm autem ad arces, oppida, vicos, pagos, & loca cultiora Chanus um exercitu pervenerit, Duces, Murones & aulæ primarios, ac exercitus niverſi eximios, probatiſſimos, ac ræcipuos bellatores viros decem vel d ſummum quindecim millium degit, & in ſtativis vel obſidione caſtri licujus penes ſe relinquit: Galgam, eliquos Soltanos, Duces, Murzas, ac niverſum exercitum, qui demum liquot millium cenſetur, Chanus expedit. Ac ille exercitus per agmina liverſa, quibus ſingulis probatiſſimi & idonei viri præſunt, in longitudinẽ nilliarib⁹ amplius decem, in latitudinem totidem, ſparſi extenduntur. Et, quemadmodũ illi inter ſe conveniunt, ad ſummum ſeptem vel octo, ad minus vero tribus vel quatuor diebus per loca diverſa turmatim diſcurrentes, & palantes prædas agentes, ac obvia quæque gladio & igne vaſtãtes, ad ſtativa revertuntur. Quod ſi autem ad conventum diem aliqui eorum ad ſtativa non redierint, nec

iis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

iis quidem exſpectatis mira celeritat
exercitus univerſus ordine ſuo ex ſta
tivis movet.

Tartarorum dimicandi ac acies conſtituendi ratio.

ET cum ne tum etiam exercitum aliquem ſe conſequi certum Chanus habuerit, equitum ſelectiſſimorum, & adhuc non feſſorum millium aliquot exercitum in loca non tacta turmatim expedit. Totidem etiam ne in inſidias vel comitatum aliquem ille exercitus incunctanter incidat, apud arces & oppida obvia Tartaros in inſidiis in locis diverſis collocat. Quod ſi vero ab exploratoribus de aliquo exercitu hoſtium numeroſo certo acceperit, rem univerſæ dimicationi ille nunquam committit, verum cum exercitu ſuo caute & paulatim progreditur: ſi vero hoſtium copias numeroſas & fortes Chanus eſſe certo cognoverit, pauliſper ille deflectit, cultiora & pacatiora loca petit, nimiaque celeritate igne, gladio ea vaſtat citato curſu, & raptim præda abacta in ſua redire intendit. Quod ſi ne tunc quidem hoſtes ſe conſequi poſſe ſperaverit, eodem fere ordine, nec nimium

tamen

men ſecurus, ad fines ipſos uſque
m exercitu contendit.

Captivorum in confinibus diviſio.

QVam primum autem in confini-
bus ipſis conſtiterit, præcipuo-
m captivorum decimam ex univer-
exercitu Chanus percipit. Agmi-
um vero præfecti ex ſingulis turmis,
ii qui captivorum majorem nume-
um adduxere ex reliquis, captivos
æcipuos accipiunt. Reliqui etiam
romiſcuæ multitudinis Tartari per
gmina ſua captivos inter ſe partiun-
ir. Veruntàmen antequam ad divi-
onem eam deſcendant, ſingulis iis,
ui equos, veſtes, vel quippiam aliud
rmatim diſcurrentes amiſerant, in
rimis ſatisfaciunt. Captivos nobi-
ores vel agreſtiores, quod ſi pre-
ium nullum quo ſe eximere poſſint
um eis conſtituerint, eo quod Cha-
us mercatorum muneribus corru-
tus ingens precium decreverit, Tar-
aris vendunt.

Captivorum apud Tartaros ratio & redimendorum modus.

MIſerabilis admodũ conditio apud
Tartaros captivorum eſt; nam
fame, nuditate, agreſtiores vero &
verbe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

verberibus ab illis vehementer p
muntur, ut potius mori quam viv
illi magis cupiant: Plurimi vero p
ſente calamitate & ſtoliditate du
nobiliores ſe eſſe, parentes vel ami
claros & divites habere, Tartaris p
dicant. Precium ingens fereque in
ſtimabile illis ultro pollicentur, qu
gens barbara, impia, avara, famel
& crudelis, omni genere fallaciaru
& quęſtionum fere indies id augeri
illis cupiens, compedibus vincit, eoq
durius ſervat. Cum autem Nunci
gentis eorum ad Chanum adventa
Tartari intellexerint, cum capti
ſuis ei occurrunt, à quo pretium no
nunquam ab eis falſo nominatum, v
à captivis etiam aliquando prom
ſum poſcunt: verum nuncii, qui a
tes & falſitatem Tartarorum pro
norunt, ſtoliditatem captivorum r
prehendunt, eoſque non nobiles n
divites eſſe, ac ne noſſe quidem neq
precium illud illos unquam exſolve
poſſe Tartaris prædicant, & nul
quaſi prorſus pietate & religione mo
à ſe rejiciunt. In catalogum tamen
nunciis inſcribi curantur, ac ſi aliqu
eorum ære proprio liberare cogitave
rint, Iudæos vel Tartaros pecuni
corruptos alioſque mercatores ſubo

dinare

nare neceſſe habent: à quibus multo
ciliori precio, à nunciis neglecti quaſi
jectique, liberantur. Nihil itaque
ptivis præſentius quicquam eſt,
uam ut precium hoc, quo Turcis ac
dæis mercatoribus peregrinis aliiſ-
ue extra mare venduntur, vel paulo
ajus, vel in duplo, ſi id præſtare poſ-
nt, Tartaris promittant, vel offe-
nt. quod ſi ab agreſtioribus, vel
iis, ut plerumque Tartari inquirere
lent de captivis, qui illi ſint, nihil
gnoſcere poterunt, facile acquie-
ent. Nec tamen peregrinis, potius
ero nuncio gentis ſuæ, illos vendunt.
uod ſi à nuncio eo non liberantur,
l parentes tamen vel cognatos eo-
um litteras ſcribere Tartari eis im-
erant. Captivi etiam plurimi Tarta-
orum captivorum permutatione, in
uibus curandis & liberandis multo
ajorem pietaté, officium & ſtudium
hriſtianis noſtris Tartari exhibent
c impendunt, liberantur. Etenim
mni pretio poſthabito in primis à
aptivis noſtris Tartaris captivos ſem-
er illi paſcunt; quos, ut plerique ſo-
ent, cum illis promiſerint, nec tamen
ræſtiterint, multo majus incommo-
lum ſibi illi miſeri accerſunt. nam
recium fere inæſtimabile, quo illi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Tartaros ſuos penſant, ab eis poſcu
quod cum illis ſolvendo non ſunt,
quo poſſunt ingenti, vel non raro
mio etiam pretio in ſervos perpet
Barbaris peregrinis extra mare i
vendunt, vel quod ſi Tartari ditio
ſunt, captivitate perpetua illos m
ctant.

Tauricanorum Tartarorum Principis ſeu Chani exercitus.

TArtaricum exercitum univerſu
ex equitatu collectum Chanus
bet, centenis aliquot Ianizeris ped
bus ſclopetariis exceptis, quos ve
Turca auxiliares, vel proprios Chan
alere, & bombardas aliquot mino
in bellum ſecum deducere ſolet.
Taurica ſeu peniuſula Perecopenſe
Crimenſes, Oſſovienſes, Nogari
ſes, Circeſſii, tributarii & auxilia
Circeſſiorum Petigorenſium Du
ſtipendiarii vel mercenarii, & volu
tarii Chano in bello præſto adeſſe
lent. Oczacovienſes & Bialogrodo
ſes, etiam qui ex pactis perpetuis, q
cum Imperatore Turcarum haben
non raro etiam & Dobrucenſes T
tari Danubii accolæ, juſſu Imperato
Turcarum in bellum eum ſequunt
Exercitus ille univerſus ex Tartaris

co

collectus numerum centum millium & viginti, nonnunquam etiam amplius triginta conficere, non raro vero numerum illum ſuperare ſolet. Quemadmodum ex plurimis Chriſtianis fide dignis, qui Chanum in bellum ſæpius ſequebantur, ac captivis & noſtris nobilibus, qui exercitum ejus ſæpius viderunt, certo ego accepi.

Tartari quibus & quam numeroſis equis in bello utantur.

EQuos Tartaricos, elegantes, optimos, robuſtos, veloces, mediocres & commodos admodum ad labores ſuſtinendos plurimos, ac pro neceſſitate univerſi habent. Chanus, Soltani plerique, inſigniores Tartari, Turcicis, Caramanicis, Arabicis cæteriſque Aſiaticis, Tartaricis, optimis equis peregrinis in bello utuntur. Perniciores tamen in maximo & inæſtimabili fere precio equi apud illos habentur. In campis Tauricæ ſeu Peninſulæ, ſæpius vero ad Boryſthenem & Tanaim uſque fluvios æſtate & hyeme eos perpetuo illi paſcunt: nobiliores vero equos paucos admodum pro neceſſitate tantum, non faſtum vel luxum aliquem, domi illi alunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Equitatu vero inutiles & viliores cu
ru rariſſime jungunt; camelis enim
bobus omne opus faciunt.

Arma & apparatus bellicus Tartaricus.

ARmis antiquiſſimis framea, ſeu gl
dio Tartarico curvo, oblongo,
ſpiculo Turcico, vel Perſico brevio
& latiori, ex ferro optimo, & ope
bene facto; arcu Tartarico propri
& Aſiatico ſtrictiori vel latiori, v
Turcico opere pręſtantiori; ſagitta lo
ga & pernici; pharetra; nonnunqua
haſta breviori, Tartari ex antiquo g
tis ſuæ more utuntur. Loricati, ga
leati, & in armis Perſicis vel Moſc
cis, quibus Chriſtianorum præda dit
ti abundant, incedunt. Sellas & fre
de more gentis antiquiſſima, comm
diſſima, non ad faſtum vel luxum, i
ſigniores tamen eleganter & fortit
ad neceſſitatem compendioſe admo
dum parata habent. Plurimi vero i
exercitu illorum Tartarico prorſus in
ermes & imbelles ſunt, ac ii propte
numeroſiorem exercitum equos pen
infinitos in bellū ſecum ducunt. Nam
extremæ etiam conditionis Tartaru
unico vel duobus equis, verum tribus
quatuor & amplius, quos modo a

manum

anum ſecum habere poteſt, vix con-
entus eſt. Idcirco tam numeroſus,
ermagnus, & terribilis admodum
artarorum exercitus efficitur, qui
am à longe conſpicitur, ingens fere
numeroſus plurimum exercitus
artaricus à noſtris hominibus eſſe
utatur.

Tartarorum ex hoſtico diſcendi ratio, & turmarum diſpoſitio.

CVm jam exercitus Tartaricus in hoſtilem provinciam pervenerit, urmas ſeu cohortes nullas Tartari onficiunt; nam omnes turmatim ſeſe ffundunt; & paulatim progrediun-ur. Excubitores plurimos in partibus mnibus per turmas diſponunt, quas ubſidiarias majores vel minores illi onficiunt. Poſtquam vero illorum rimi hoſtem conſpexerint, fugam ſi-nulant, ut eo facilius in turmas eas, uas inſidiarum loco illi ponunt, ho-tem impellant, ac ea ratione eum op-rimunt. Verumtamen cum exerci-um hoſtilem numeroſum illi con-pexerint, ad agmina, ordines, & vex-lla ſua tam facile & cito perveniunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Tartarorum in conſtituendis vel re
gendis cohortibus celeritas.

MAxima in conſtituendis & rege
dis cohortibus eſt celeritas; qua
doquidem non ſolum Ducum & pr
fectorum cohortium ſuarum admon
tionibus, verum flagrorum etiam d
monſtratione, ut gentis ille mos ant
quus eſt, & ad nutum etiam ita p
rent, ut quam facillime cum opus fu
rit in ordines ſuos ipſi redigantur.

Chanorum & exercitus in hoſtico
præſidium & vexilla.

CHanus aliquot millium numer
inſigniorum fortiſſimorumque
Tartarorum cohorte, centenis aliquo
Ianizeris peditibus Turcicis & bom
bardis minoribus nonnullis in bell
ſemper munitur. In cohorte Chan
maxima cauda alba equina in haſt
majori pro vexillo, ac Imperatori
Turcarum ſericeum viride & rubrum
præfertur. Tartarorum cæterorum
vexilla & ſigna plurima coloris diverſ
in turmis illorum apparent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Chanorum in Tartaros emeritos & idoneos ratio.

APud Chanum, Soldanos, Kuiazos & Murzas inſigniores milites illi, ui in re bellica dexteritate & opinio- e ſunt clari, operamq; & facinus ali- uod inſigne in bello navarunt, in aximo honore habentur. Ac ea illo- um eſt ratio, ut non ſolum ingenti- us quibuſdam beneficiis & liberalita- e ea qua Chanus poteſt eos conſole- ur, verum etiam virtutum & meri- orum illorum ita ſit ille memor, ut ocum honorarium perpetuum illis, ucceſſoribusque eorum, inter Murzas nſigniores in conſeſſu, ac ut ipſis mos ſt, apud menſam ſuam eis aſſignet. lle honor apud Tartaros maximus c hæreditarius eſt; nam & in bellum untes idonei & exercitati viri, qui um locum poſſident, eo honore in ucendis cohortibus à Chano dignan- ur. Captivos etiam Tartaros aliquos ermutatione captivorum Chanus li- erat; in reliquis vero redimendis æra- ium proprium liberaliſſime profun- dit, & qua ratione poteſt, eos libenter conſolatur.

V.

EXCERPTA EX SABEL-lici Ennead. IX lib. VI.

HAbuit gens hæc ſedes in ea Scyt[h] parte, quæ eſt ultra Beliam mo[n]tem, ut Aytonus ſcribit, ad quem M[a]cedonũ arma Alexandri ductu perv[e]niſſe dicuntur. Ferus his ab initio c[ul]tus, ſine moribus, ſine lege, ſine ul[lo] vitæ cultu, armenta paſcere, obſcu[ri] nominis inter Scythas, finitimoru[m]que vectigales. Mox gens ipſa in pl[u]res velut tribus diviſa eſt, cœpitq[ue] ſub ducibus agitare, penes quos er[at] totius rei ſumma; pendere tamẽ n[i]hilominus vicinis accolis vectiga[l]quum Canguiſta oraculo quodam pr[i]mus eſt rex ab iis creatus. Is recept[o] imperio primum omnium maloru[m] dæmonum cultum abrogavit, edict[o]que præcepit, ut tota gens deum opt[i]mum maximum coleret, cujus prov[i]dentia regnum credi voluit à ſe rece[p]tum. Edictum eſt deinde, ut quicun[que] per ætatem arma ferre poſſent, a[d] certum diem regi præſto adeſſent. Eſ[t]que militaris multitudo in hunc mo[]dum diſtributa, ut decuriones cẽturio[]nibus parerent, centuriones Chilia[r]

chis

his, Chiliarchi myriadum, id eſt, denum milium præfectis. Inde ad perilitandas vires imperii ſeptem principum ex iis qui univerſæ genti ante conſtitutum regnum præfuerant, filios parentum manu juſſit interfici. aceſſunt illi imperium, etſi acerbum & atrox, quum multitudinis metu, um religione adacti: credere enim vulgo cœli numen ejuſmodi regni iniiis interfuiſſe; non regem, ſed deum pſum violari arbitrantes ſi illius dicto minus obtemperaſſent. His fretus opibus Canguiſta primum finitimos Scythas bello ſubegit, ſubactos vectigales fecit, & cum his eos quibus Tartari ad id tempus tributum penderant. Inde remotiores populos ſuo ſubegit imperio. Cæterum dum bellis bella ſerendo neque labori neque periculo parcit, pugna quadam parum feliciter commiſſà, profligato exercitu, ex fuga in proximum vepretum ſeſe conjecit. hærebat victor hoſtis à tergo legens fugientis veſtigia. Et jam qui ad cædem feſtinabant, adorti erant locum perſcrutari, quum bubo avis alioqui inauſpicata ad ſtrepitum adventantium excita, præpete volatu regem ſervavit, quum vacuæ feciſſet latebræ indicium. Et quia rex per eum

 modum

modum ſervatus eſt, in magno ja
inde honore fuit avis ipſa apud ea
gentem: nullum geſtamen pulchri
in his quam pennæ ejus volucris c
no affixæ. Circumjectis gentibus d
mitis Canguiſta ſtudio propagan
imperii ad occidentem Solem fle
belli impetum, & jam victor ad C
ſpium mare proceſſerat: nam quid
liud Scythia egreſſis potuerit prius o
currere, haud ſane intelligo. Cæt
rum, ſive Caſpium, ſive aliud id fu
rit ad quod ventum eſt, Canguiſt
quod ſatis conſtat, medio victori
curſu moriens duodecim filiis regnu
reliquit, quos ille quum ſub ipſu
tempus mortis ad concordiam hort
retur, juſſit ut duodecim ſagittas qui
que ſuam in unum conferrent, faſcem
que ex his facerent, inde ſinguli in o
bem experiri juſſi ſunt, poſſent ne f
ſcem infringere. Cæterum quum r
ab omnibus fruſtra tentata eſſet, ta
firmum, inquit, erit veſtrum impe
rium, filii, ſi in eo tuendo concord
eritis; contra fragile & hoſtium inju
riæ obnoxium, ſoluto animorum
conſenſu, ceu, ſi faſciculus iſte aut c
ſu aut conſilio ſolvatur, infirma er
ſagittarum quælibet, ac cuique ve
ſtrum facile friabilis. Et ille ſimilitu
din

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

line haud quidem inepta docuit, res
ominum concordia augeri, auctas
liſcordia labefactari. Hoccota qui o-
nnium maximus erat natu, & ob
am rem cæteris facile cedentibus, rex
poſt patris interitum dictus eſt. Aſiam
nvaſurus mille lectos equites miſit ad
xplorandum ejus gentis ſtatum: hi
d anguſtias montium progreſſi ubi
ores obditę ſunt ferratis trabibus, Dy-
iodoro amne ſubterfluente, caſtel-
um ibi munitum ad arcendas tranſi-
u gentes innumeras, velut altero ter-
arum orbe portis excluſas, primo ac-
eſſu capiunt. Fuerintne Caſpiæ por-
æ, ad quas illi venerunt, an Cauca-
eæ, nec Aytonus ſcribit, nec ipſe utræ
fuerint affirmare poſſum. inclinat ta-
men ad Caucaſeas animus, quia oppi-
dum ab Hoccotæ equitatu oppreſſum
Alexandreta, ut Aytonus tradit, fue-
rit olim appellatum. Verum Plinius
Alexandriam non in ipſis faucibus
ſtatuit ut ille, ſed in Caucaſeis portis:
contra Caſpiæ non minori miraculo
naturæ celebrantur quam Caucaſeæ,
cum caſtello in ipſis anguſtiis, cui Cu-
manæ fuit nomen. Cæterum ſive hæ
fuerint ſive illæ, præſidio oppreſſo
Hoccotæ equites locum tenuere, inde
in alterum velut orbem egreſſi, quum
ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ad Arſerem Turcorum urbem pr
ceſſiſſent, quia ingens vis hominu
ad bellum inſtrui dicebatur, ut juſſi
rege fuerant, retro in pacatum abi
runt. Hoccota, poſt ſuorum equitu
reditum, quia ex iis quæ illi renunti
runt apparebat poſſe Aſiam facile ſu
igi, tres filios cum tribus exercitib
ad bellum mittit: Iachis natu max
mus ad occidentem Solem ire juſſ
eſt, Batho (quidam Bacho ſcribun
imperium patris ſecutus ad ſepte
trionem flexit: Tagladais (erat is na
minimus) terras & gentes, quæ
meridiem vergunt, invaderet. Ip
quando multitudine abundabat, cu
opulentiſſimo exercitu circumjecta
gentes ad ortum Solis bello aggreſſu
celerrimo victoriæ curſu Cathaiu
uſque extenſione facta, longe lateq
imperii fines propagavit. Eſt & Perſ
rum regnum ex parte adeptus, qua ex
peditione Tartari literas didicere
quum ad id tempus nullus ipſi gen
fuiſſet literarum uſus. Sed vix ea re
tantum profuit ad vitæ cultum, quan
tum ad pietatem tuendam obfuit ma
lorum dæmonum veneratio, quan
magna pars victoris exercitus, com
mercio eorum quos vicerant, imbibit
Tagladais ſive Cagadaus (nam utrun
qu

que ſcriptum reperio) qui ad meridiem egreſſus eſt, ad Indos uſque Aethiopas, qui ſunt ſupra Aegyptum, promovit arma: infelix tamen ejus militia; victus prælio ab Aethiopibus & in deſertas terras incaute cum exercitu delatus, partem non parvam amiſit copiarum. Apud quoſdam reperio incidiſſe eos in genus hominum canino aſpectu, mordicuſque pugnando magno incommodo affectos. Et Tagladais per hæc male habitus, ad occidentem Solem flexit iter, junxitque ſe cum fratre. qui res Turcorum circa Perſidem, Aſſyriam, & Meſopotamiam vehementer afflixerat; nam in has terras ille primum exierat, mox ad occidentẽ Solem iturus. Datæ ſunt Tagladanis ſedes ad inhabitandum, & recepti in partem victoriæ, ita tamen ut ſumma rei penes Iachin fuerit, & ſucceſſores. Major celebriorque Bathonis victoria, qui Goniata Turcorum rege ingenti prælio victo, brevi omne ipſius gentis regnum armis domuit. Sit Goniata à Bathone Hoccotæ filio victus, an alio hujus nominis duce, quem ab initio ejus expeditionis miſſum cum triginta milibus equitum ſignificare videtur Aytonus, cujus ductu magna ex parte acciſæ ſint

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

ſint Turcorum opes, parum perſpi
traditur. Cæterum, ſive hic, ſive
fuerit, qui Goniatam vicit, ſatis co
ſtat Latinorum auxilia Turcis eo p
lio affuiſſe. Bonifacius Molinus,
neti ſanguinis, & Ioannes Limi
tius in Cypro inſula ortus, auxilia
bus copiis præfuerunt. Accidit h
Turcorum clades in eum annum,
humanæ ſalutis ſupra milleſimum
ducenteſimum alter à quadrageſi
fuit. Secundum eam pugnam, qua
Batho in Turcos proſpere depugnav
Comaniam invaſit. Quæ Coman
fuit, aut ubi terrarum, loco non m
tum diverſo eſt ſupra demonſtratu
in rerum relatione ad Aegyptios pe
tinentium: nam Comani fuerunt ſe
vi, qui ipſi genti imperitare cœperu
Cæterum Aytonus non Cappadoc
ſolum & qui illis finitimi ſunt, ſed
mnes gentes uſq; ad Tanaim & Eu
num ad Comaniæ regnum pertine
perſuaſum habuit, ut mihi videtu
Comani, inquit, ſuis ſedibus ejecti
Pannoniam fuga deferuntur ad co
ſanguineos. Sed Hunni & Vngari ej
terræ advenæ, Scythæ, quod nulli e
dubium, fuerunt. Verum quoquo m
do hæc capienda ſunt, Batho, Coma
nia ſubacta Roſulanos bello ſubegi

Iazyga

azygas, & Polonos. Comanorum inde veſtigia ſecutus in Pannoniam proceſſit, oppreſſique ſunt ex his plerique ultra Hiſtrum. Hinc fluminis magnitudine averſus, fatis ad exitum rapientibus, in Germaniam flexit curſum, eſtque in Auſtriam uſque impetu delatus. Hic Dravum, credo, ſuperare adortus, (nam Auſtriæ id flumen eſſe Aytonus ait,) quod ille primus omnium temere ingreſſus, magnum equitum globum ſecum traxit: fluminis itaque impetu & violentia victus, cum magna eorum parte, qui vorticoſum amnem tranſnare conati ſunt, mortem occubuit. Tartari, rege amiſſo, eas repetunt terras, quas bello ſuas fecerant. In his poſtea gentibus Bathonis filii late imperitarunt. Et hæ ſunt memorabiles illæ Tartarorum expeditiones longe lateque ſeptentrionem, meridiem, & ortum magno quidem humanarum rerum motu pervagatæ: de cujus regni origine & incrementis non ab re fuerit hæc in literas miſiſſe. Cæterum quando eo venimus, ut de ejus gentis vetuſtate, & imperio non pauca dicantur, ſubtexam his breviter illius mores & ritus, ut gentis minus alioqui notæ ſit vita cognitu facilior. Colunt Tartari ſimpliciter deum optimum

mum maximum, ad cujus providen
tiam omnia referunt. nec jejunia ha
bent ulla, neque ſacrorum ceremo
niam. nullis utuntur precibus, quum
quid à deo impetratum volunt : Ay
tonus tamen autor eſt, aliquando ex
ercitui univerſo indictum eſſe à reg
jejunium. Hominem interficere nu
lius noxæ eſt. Si frænum non adem
rit is qui quadrupedẽ miſit in paſcu
piaculum eſt. Fornicari ac venerem
quoquo modo exercere, neque pro
bro, neque vitio datur. Multiple
connubium in uſu: poſt patris obitum
fas eſt novercã ſibi matrimonio jun
gere; fas & quæ fratri nupta fuerit
Regi quicquid libitum eſt licet, & cui
cunque velit, lege permiſſum eſt uxo
rem & omnia quæ velit adimere. E
rapto plurimum vivunt, aut ſi hæ
deſunt, venatu. Equino bubuloque
lacte victitant; veſcuntur & equin
carne, ſed ne humanis quidem carni
bus abſtinẽt. Fallax ingenium. Vinum
cupidiſſime potant; ſi fiat copia, bi
bunt & humanum cruorem. Pedicu
los eſitant, uxor mariti, amicus ami
ci, illud dictitantes, Sic regis hoſte
eant. Nuptæ mundum gerunt capiti
in ciſtæ ſpeciem figuratum, circa ſum
mum latiorem, ſeſquipedali altitu
dine

dine, ſerico & margaritis ornant. Puellæ adhuc innuptæ indiſcreto fere à viris habitu. hi pileo caput contegunt, mento ſubligant. pilei forma pene plana, veſte ad genua fere demiſſà, multifariam reciſa à pectore. Arte magis quam viribus pugnant; gladio utuntur brachiali longitudine, ab una parte faſtigiato. Corio teguntur aut laminis ferreis. equites agiles, ſagittandique ſcientiſſimi. is omnium fortiſſimus qui & imperii obſervantiſſimus. Sine ſtipendio militant. Pedites inutiles & inſigni tarditate. Gens in præliis & rebus gerendis ſolers, & ad omnia momenta rerum imperiumque obeundum præſto; nec fuga turpis, ſi conducibilis ſit, aut neceſſaria. Sagittas tanta vi intendunt, ut nullum armorum genus ſit illis non penetrabile. Turmatim pugnam capeſſunt, turmatim fugiunt, vulnifico ſagittarum jactu ſequentem hoſtem à tergo conficientes; id prementium paucitatem conſpicati ſubito in pugnam redeunt, ac tum maxime vincunt, quum victi creduntur. Comiter & benigne colunt hoſpites. Aliena appetunt, negligunt ſua. Sub tentoriis in aperto agitant, libentius hoc modo quam in oppidis aut urbibus. Viri à re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

bellica feriati aut venantur, aut ſe lu
ctando exercent. Mulieres pellice
veſtes ſarciunt, ocreas & cætera, qu
ex eadem materia fiunt. Trigeſim
die luctum finiunt. cum defuncto,
altiore fortuna ſit, ſervum unum ſ
peliunt, & phaleratum equum. Soci
libus bellis mites, ubi inferiores num
ro ſunt, alioqui ſuperbi in ſocios
cõtumaces. Veritatis ſtudioſiſſimi, n
hil tam capitale turpiterve admittun
quod expoſtulati non ſponte fatean
tur. Et Tartari gens Scythica in hun
modum ſe habuit ducenteſimo ab
hinc anno, quum quæ de his brevite
executi ſumus, Aytonus Armeniu
prodidit. ſunt quædam his inſerta, qu
Iacobus Planenſis, & Benedictus Sar
mata, Minoritani ordinis, explora
runt, ab Innocentio pontifice ad eju
gentis regem miſſi.

EX EPISTOLA A POLONO ad Davidem Chytræum, ſcripta ann. 1581.

Tartarorum quidem copias mini
me contemnendas regiis in caſtri
perſæpe vidi, atque hi ex Præcopien
ſium Horda advenerunt, ex qua nunc
quoque militem conſcripſit Stepha
nu

nus victor. Cæteri Polonis notiores ſunt Tauricenſes, Aſturcenſes, Najamenſes, Rezihorenſes, & Circaſſii. Principem Hordæ ſua lingua Czar, hoc eſt, Imperatorem appellant. Nobiles autem, quibus res mediocriter ſunt ſecundæ, Cneſi, id eſt, Principes vocantur. Tantus nimirum barbaræ gentis faſtus eſt, ut etiam titulos & magna miſeri aucupentur nomina. Religio eorum ſine dubio diverſiſſima eſt.

Ego illorum ritus, qui regis noſtri ſceptrum agnoſcunt, breviter attingam. Bellici ſane tumultus eos à numinis cultu non avocant. Nam veneris die, cum vix ſol ipſe nitentes ſpargere jam cœpit radios, in medio camporum æquore frequentes convolant. Hic Papa nudo vertice & pedibus complicatis humi ſedens, ſchedulam ſiniſtra in manu tenet. in hanc deſcripta ex Alcorano paradoxa aliquot congeſſit, quæ voce clara ad circumſtantes recitat. Illi ſi quando nomen Dei & Mahometis audiunt, gemitu & capitis inflexione reverentiam ſuam declarant. Lectione finita, in ſtationem quiſque ſuam revertuntur. Cæteri tamen, qui pacem bello, œconomiam militiæ præferunt, aliis

quoque ceremoniis occupantur. H
uno à Vilna miliari, ad fluminis V
liæ ripas, gurguſtia aliquot & pagu
amœniſſimo loco ſitum habent. Hu
ego XII kal. jul. cum Ioanne Gamrat
Stralſundino, mercatore & cive Vi
nenſi, exſpaciatus, delubrum eorum
intravi. In illo certe, nec alicujus Di
vi, nec atri Dæmonis ſimulacrum u
lum videtur. Nudi ubique parietes.
Area tamen pictis tapetis inſtrata eſt
Die Veneri dicata ſemper ad ſacr
conveniunt, ea, uti opinor, de cauſa
ut ſignificent, neque Iudæorum ſuper
ſtitiones, neque Chriſtianorum no
men & religionem ſibi probari. De
lubrum niſi diſcalceato ingredi licet
Campanarum boatum minime tole
rant. Papa autem, exorto ſole, in
ſummitate templi exedræ inſiſtens
ſtentorea voce populum ad concio
nes vocat. Cumque jam frequente
adſunt, ſumto ad manum Alcorano
quem Arabicis literis ſcriptum mihi
monſtrarunt, numinis colendi ratio-
nem illis exponit. Poſtea de apotheoſi
Mahometis, deque illius majeſtate &
præcellentia, carmen agreſte decan-
tant, & tunc comitiorum finis eſt.
Si Alcoranum, vel alium quemvis
librum typis editum hic videre licuiſ-
ſet,

et, eum certe, magno vel pretio comparatum, ad te miſiſſem. In tanto autem librorum defectu nihil ſe vendere poſſe dicebant. De Deo Ieſu Chriſto & Spiritu Sancto fruſtra eos interrogabis. Veram enim pietatem ita curant, ut numerum lupus aut torrentia flumina ripas. Non ſemel igitur admiratus ſum cum inter Chriſtianos habitent, cur adeo duri ſint & Chriſtianam religionem aſpernentur. & video ſane Ieſuitarum nugas, qui de convertendis ad Romanam Eccleſiam gentibus multa & grandia fabulantur, cum nequaquam hos, qui vicinis in parietibus commorantur, à vana ſuperſtitione abducere poſſint. Neque tamen & hoc negare auſim, eſſe in Scythia homines Ieſu nomen adorantes, cum dictum ſit per Davidem de voce Euangelii per Apoſtolos in gentes ſpargenda, In omnem terram exivit amuſſis eorum, & in finem orbis oratio eorum. Porro non fugit excellentiam tuam, dogma Mahometarum magna ex parte Iudæorum ſuperſtitionibus & ſomniis eſſe refertum. Tartari igitur circumciſionem quoque retinent, ſed diverſa ab Hebræis ratione. Secundo enim & tertio annis à nativitate,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

prout Papæ viſum eſt, circumci-
duntur.

Lingua eorum à Polono idiomat
tam longe abeſt, ut hi in Scythiam, il
in Sarmatiam commigrantes, ran
Seriphiæ non injuria dici queant. Qu
tamen in Polonia, & Lithuania, &
utraque Ruſſia longe lateque diſper
ſunt, plerumq; hominum, quibuſcur
degunt, linguam addiſcunt & callent

Præterea illorum Papa hoc mihi i
ſermone dixit: In multis ſuæ genti
regionibus, ſolem, ignem, malo
item genios, tanquam Deos coli. Mo-
ribus feris ſunt, & duri laboris pa-
tientiſſimi: nec etiam una uxore con-
tenti. Nam plurimas ducunt, quarum
pene miranda domi eſt concordia. Sec
prior cæteris gratior habetur & acce-
ptabilior.

Mortuos hic non cremant, ſed de-
fodiunt. Sponſos etiam fato functos,
addita dote & rebus œconomiæ ne-
ceſſariis, matrimonio jungunt; ridi-
culis mehercule ceremoniis, quos alio
in orbe & revicturos, & una ſemper
futuros autumant. De animabus de-
mortuorum ita ſentiunt, eas videlicet
ex uno corpore in aliud tantiſper de-
migrare, donec præcellentem aliquam
& diu quæſitam inveniant habitatio-
nem;

nem; atque hinc magna iſta mundi lumina, Cęſares & viros principes, enatos eſſe.

Victus illorum miſerrimus & Cyclopicus: Nam prandentes aliquoties cum horrore aſpexi. Carnes certe equinas ac ſemicoctas avidiſſime devorant. nullus illis menſarum & ſedilium eſt uſus. Cutes equorum jam tum fumantes, & recens beſtiæ detractas, pro ſcamnis conſeſſuri conſternunt. Lac equarum tanquam vinum Cretenſe admirantur & epotant. Hi bellis, acinacibus, arcu & ſagittis pugnant, bellatorum præſtantia equorum omnibus facile anteponendi.

Ex relatione D. Aegidii Fletcheri Reginæ Angliæ ad Ruſſos Legati.

QVum Moſcuæ agerem anno cIɔ Iɔ LXXXVIII, venit ad urbem Kiriach Morſey, nepos illius qui tum Cremenſibus imperabat, cum ccc Tartaris, & duabus uxoribus; quarum altera germani ipſius vidua erat. Cui ſtatim à Ruſſo miſſi fuerũt duo pingues equi jam mactati; equinam enim carnem cuivis alteri præferunt; & tamé (quod miraculo propius videatur) quum tot equis in bello, tot in victu utantur,

 quot-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

quotannis nunc XXX nunc XL equorum millia in Ruſſiam venales adducunt. Ipſi equos vocant *cones.* Magnos quoque armentorum & nigrarum ovium greges alunt, non tam cibi gratia, (quanquam & interdum bovillam & ovinam carnem uſurpent in cibis,) quam lactis (quod ubique circumferunt) & lanarum. Oryzæ, ficuum & aliorum fructuum aliquis ipſis eſt uſus. In potu lac aut ſanguinem calidum è venis ſuorũ equorum eductum uſurpant. Nulla ipſi oppida, aut ne ſtatæ quidem ſedes nulla domicilia niſi curribus impoſita, paſtorum tuguriis ſimilia. hęc una cum gregibus ſuis de loco in locum circumagunt, &, ubi campum aliquẽ ſibi placentem occupant, currus hosce ita ordine diſponunt ut plateas & oppidum aliquod referant. Ne Imperatori quidem aliud palatium niſi ligneum & in eumdem modũ compoſitum. Verno tempore domicilia ſua movere incipiunt ab auſtralibus regionis ſuæ partibus verſus ſeptentrionaliores, donec gramen omne ad extremum uſque limitem depaſcantur; tum enim ad auſtrum regrediuntur, & hyberna ſua figunt, decem aut duodecim milliarium inter ſingula

inter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

intervallis. Monetæ aureæ aut argenteæ uſum ignorant; ære aut chalybe magis capiuntur; etiam ferro ad gladiorum & cultrorum aliorumque inſtrumentorum fabricam. Corpora ipſis agilia, crura brevia; facies lata & plana, colore fuſco; oculi truces; crines rari. Sermo ipſis celerrimus & & ſonorus, è profundo gutture inſtar boatus erumpẽs. Sagittas jaciendi ſumma induſtria; quam liberos ſuos ab ipſa infantia edocent. Denique ſunt veri Scythæ, quos veteres Nomades ſolent appellare.

Porro Tartari, qui Ruſſorum fines attingunt, varii ſunt. alii enim appellantur Nagay, alii Cheremiſſæ, itemque Morduitæ, Chircaſſi & Schalcanes; qui magis nomine quam regiminis forma à Crimeis differunt; exceptis Circaſſis, qui ad africum incolunt, verſus Lithuaniam, & cæteris ſunt urbaniores, ei ad Polonorum modum ſe componunt, quorum regno nonnulli ſubditi ſunt, & à Chriſtianis ſacris haud alieni. Nagay magis ad orientem degunt, qui bellicoſiſſimi judicantur juxta & ferociſſimi.

INDEX.

A.

ABydus caſtrum. 2

Alexandreta & Alexandr
opp. 3

Alma, Chanorum regia. 3

Almaſſarai Chanorum regia. 27

Arſer Turcorum urbs. 3

aſpra, moneta Turcica. 3

Aſtracan emporium. 36. 2

Atali, vel Attalici officiales. 220.3

Azaphum opp. Tart. 26

B.

BAccaſaraium. vide Beccaſarium.

Bachaſanium, Chanorum regia. 30

Bachinienſes quinam inter Tart. 29

Balachenum arx & civ. 218.27

Baſſa, id eſt, Seniacus officialis. 31

Bavaſaria civ. Tart. 23

Beccaſarium, opp. Tart. 217.27

Begus, id eſt, Palatinus. 266. *præfectus*
303

Belia mons. 32

Bereſaia opp. 46

Berezina fl. 4

Beſobia opp. 46

Beſſarabia. 258

Bia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Bialogrod civ. 215
Bialogrodenſes campi. 259
Bieleiezero ducatus, lacus, urbs & arx. 23. 24
Bielskia ducatus. 16
Bogus fl. 215. *Hypanis.* 254. 261. 294
Boryſthenes fl. 3. *Neprus dictus.* 261. *ejus exitus.* 215
Boſporii Tart. 229. *vel*
Boſporani. 246
Boſporus an à creatione. 249. *Thracius.* 242. 243. *Cimmerius.* 245. 246. 289. *Mæotidis os.* 287
Boſporus Panticapea. 246
Braſlavia ſeu Bratiſlavia, opp. 254
Brice ſtagnum. 248
Buges fl. *ibid.*
Byela urbs cum caſtello. 16

C.

CAdii, judices. 303
Caffa emporium Tart., Theodoſia dicta. 217. 238. 286
Caffenſis navigatio. 287
Caffanenſium origo. 240
Cajacei quinam inter Tart. 297
Calami pop. 32
Cama fl. 27. 28
Camenæ montes. 38. 39
campana immenſæ magnitudinis. 9

campi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

campi Bialogrodenſes. 259. Tartar
294. Oczacovienſes. 254. 259. S
ramenſes. 216.
captivorum ratio apud Tart.
Carambis prom.
Carpenoites ſinus.
Cathajum urbs.
Cazan regnum & opp.
Cerceſii apud Chanum primarii con-
liarii. 3
Cerceſſigermenum arx. 2
Cercum arx & opp. 287. 2
Ceremiſſi pop.
Chalcedonia. 2
Chanus, Tartarorum imperator. 22
ipſe omnium cauſſarum judex. 3
Chani donaria. 308. ſumma poteſtas
reditus. 310. dominium. 299. 30
penſio Turcorum imperatori pende-
da; pacta; & moneta. 311. expe-
tio bellica. 312. 314. 315. 318. exer-
tus. 322. equitatus. 323. arma
apparatus. 3
Chanorum regiæ opp. 277. aulici. 30
familia & cognomina, &c. 296.
xores ubi aſſervari ſolitæ. 282. acce-
ſus facilis, & veneratio. 304. præ-
dia & vexilla. 326. ſucceſſio. 29
electio. 299. tyrannis in fratres. 30
Cherchiarden Tart. urbs. 2
Cheremiſſæ Tart. 34
Che-

INDEX.

herſona urbs. 269.270
herſoneſii vel Cherſoneſitæ. 229.296
herſoneſi. 235.236. magna. 288. parva. 270.271
herſoneſus urbs Corſunum. 270
hircaſsi. vide Circaſſii.
hriſtianorũ in Taurica contẽptus. 194
ircaſſii Tart. 184.185.216.345
itracanum empor. Tart. 238
leſma fl. 10
ojacei conſiliarii Tart. 301.327
olchis. 290
omani qui. 334
omgoſſcoia arx. 47
ondora regio. 33
ontinentis Tartarici deſcriptio. 295
oporogia urbs, caſtrum, fl. 20
oracei, conſiliarii Tart. 301
orella urbs. 20
orſonum, Corſunum, Corſuna, Tart. opp. 218
oſna. 39
oſſin fl. 34
oſlovia arx & opp. 267
oſtoma opp. 291
oſtovia opp. 219
otorea fl. 25
Cremum, Crimum, Crim, Crimenſis arx, urbs, regia, Tart. metrop. 192.217.232.233.281
Crim, Tartari Crimenſes. 56.282.296

Cri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Crimenſes & Taurica Crimæa. 2
Cumanæ caſtellum.
Curenſes officiales apud Chanum. 3
Curſus Achillis. 2
Ctenus portus. 2
Czuczko vel Czudzin lacus.

D.

DArdanellæ caſtra. 245.2.
Dobrucenſes Tart. 3
Donus, Tanais. 2
Drohobuſch opp.
Dromon Achillei, inſ. 216.2
Duna fl.
Dvvina fl. 5. prov. & opp. 2
Dyriodorus amn. 3

E.

EDel, Volga.
Eupatoria. 216.26

F.

FOntes in Taurica mire profundi
291
Frigus apud Papinos. 3

G.Gad-

G.

GAdzaria, Tartaria minor. 265. 237.
Galactophagi qui ſic dicti. 313
Galga quis apud Tart. 298
Galipolis. 236.245.248.250
Gazaria, Taurica. 265.237
Genuenſium apud Tartaros veſtigia. 283. 286. colonia. 390
Gracida, Pracopia. 265
Gruſtintzi pop. 33

H.

HAjonati judices. 220
Hamiati officiales. 301
Helleſpontus. 245.247.250
Heraclea, vel Heracleum. 265
Hercyniæ ſilvæ rami in Moſcovia. 171
Hiems quanta apud Moſcos. 173
Hieraſus, Prutus fl. 294
Hordæ Scythicæ. 228. 314. Tartaricæ. 189
Hugra amn. 15
Hugritzchi pop. 31
Hypanis fl. 215. Bogus. 254.261.294

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

I.

IAmbogia opp. Tart. 2
Iamboldum vel Iamboli arx & ci 274
Iamnia caſtrum. 2
Iaphanim opp. 4
Iaphain Tinna opp. 4
Iaviniſcum opp. 3
Iavolgenſes Tartari. 29
Iayczk fl. 2
Ieniſcæa fl. 47.4
Ilmen lacus. 17.1
Ingermenum Tart. opp. & arx. 218 268
Ioannes Andreas Caligarius ſedis apoſt legatus apud Chriſtianos Tart. 28
Ioëgerii montes. 38.3
Iorgoëtum opp. 46.4
Iſthmus. 262. vide Continens. quia 240
Itinera Moſc. &c. 37.53.54.5
Iugh fl. 2
Iugra ſive Iukra prov. 2

K.

KIriorum ſtirps, Cæſares Tart. Pra- copenſium. 19
Kivarii quinam inter Tart. 29

Kitaysk

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Kitaysko lacus. 31
Korſſunii metrop. Præcopenſium Tart. 193
Kujaci officiales. 327

L.

LAcus putris. 248.266
Lacus ſalſi. 294
Ladoga lacus. 29
Legatorum ratio qui ad Chanos mittuntur. 348
Lepanthus ſinus. 248
Loppia regio. 34
Lovat fl. 17
Lovvat amn. 19
Lucomoria regio. 33

M.

MÆotis palus, parens marium. 251
Mæotidis os, Boſporus Cimmerius. 287
Mancopia arx & opp. 219.275
Mangan Soiscoigoratum opp. 46
Manguſenſes quinam inter Tart. 296
Mangutum arx & opp. 275
Mare Adriaticum. 250. *Caſpium, id eſt, Hyrcanum.* 290. *Herculeum,* 251. *majus.* 253. *mediterraneum.* 250. *nigrum.* 250.253. *Tanæ.* 251

Maris anguſtiæ. 247. 248. *an à creatione.* 249
Margutium opp. 219
Mercatura Moſc. 173. 174
Mercimonia Tart. 238
Militia Ruſſ. 101
Militum bene meritorum & emeritorum ratio apud Tart. 327
Moneta Ruſſ. 99. *Tart.* 217
Monetaria Chanorum. 282
Moldaviæ pars. 258
Montes hyperborei. 30
Montes Tartariam dividentes. 233
Mordovotes pop. 34
Mordvvæ pop. 11. 35
Moſqua vel Moſcua prov. 7. *metrop. ibid.* 167. *flum.* 6
Moſcovia. vide Ruſſia. *fluviorum, & lacuum mater.* 172. 173
Moſcoviæ aquæ quales. 173. *carnes. ibid. equitatus.* 180. 181. *fluvii.* 173. *fruges. ibid. lacus. ibid. piſces. ibid. regimen.* 174. *ſcholæ.* 175. *ſylvæ.* 171. *vires.* 179
Moſcoviæ principum avaritia in ſpoliandis ſuis legatis; itemque Livonia. 178. *habitus & ceremoniæ.* 175. *veneratio.* 176. *hiſtoriæ præcipuæ.* 107, &c. *ſucceſſio.* 107
Moſcorum magnus dux. 165. *ejus familia.* 107. *præcipua prudentia.* 168

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Moſcorum cum Polonis comparatio. 180. 187
Munitiones meliores quænam. 172
Murſi, Murzæ, Murzones, quinam apud Tartaros. 220. 299. 301. 308

N.

NAgai. *vide* Nogai.
Nartæ Rußiæ, ſoleæ ligneæ. 28
Narim opp. 46
Navigationes inſignes. 355
Naxinſcoia. Vide Novinſcoia.
Neemum fl. 37
Neprus, Boryſthenes. 261
Nerva Rußica, Livonica, & fl. 20
Neſter, fl. 215. *Tyras dictus.* 258. 259. 294
Niſnovogrod. 10
Nogai, Nagai, Nogaienſes Tartari. 185. 299. *apud Chanum inter primores.* 302
Novinſcoia, Naxinſcoia. 43. 45
Novogrodeck & Novogrod Sivierski. 14
Novogrodia, Novoguardia, &c. magna. 19. 167
Nympheum portus. 287

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

O.

OBby fl. & opp. 33
Obdonia regio. ibid.
Obidorus lacus. 294
Obſeca fl. 16
Ocka fl. 6
Oczacovia arx & opp. 261.294
Oczacovienſes campi. 254.259
Olbiopolis Plin. & Ptolom. 215
Olſcoygorotum. 43
Opon prom. 285
Orcicovia urbs Tart. 233
Oreſſek urbs. 20
Orium prom. 285
Onega fl. 5
Oſcovia arx cum opp. 215
Oſſovum opp. Tart. 263
Oſſovienſes Tart. 216
Oſtachii pop. 45
Oxa. 238

P.

PActorum portus. 268
Panticapea, vel Panticapeium, metrop. Boſporanorum. 246.287.288
Papini gens. 31
Parthenium prom. 219.273
Peninſulæ. 235.236

Pere

Perecopia. vide Præc.
Permia regio & urbs. 27
Perigorenſium provincia, gens libera, idololatria, tyrannis. 290.291
Petigorenſes conſiliarii apud Chanum inter primores. 302
Petzora regio & flum. 29.37
Phanagoria civ. 288
Piſcium uſus apud Tart. infrequens. 279
Piſida fl. 50
Pleſcovienſis ducatus & metrop. 18
Pluſſa fl. 20
Pohemium. 42
Polna fl. 20
Polonorum & Moſcovitarum comparatio. 180. 187
Pompeiopolis. 216.265
Pontus euxinus. 250.253
Portæ Caſpiæ, Caucaſeæ. 332
Præcop, id eſt, Taurica. 191
Præcopus, Tartarorum princeps. 184
Præcopia arx & opp. 216.265
Præcopenſis foſſa. 234
Præcopenſes Tartari. 190.215.229.230. 296
Præcopenſium aurum Turco proprium. 217.221. *ſervitus.* 194.195. *Cæſares.* 193. *ſoli cælique bonitas, temperantia, &c.* 219. *magiſtratus.* 220. *princeps, exercitus.* 221.222. *arma.* 224. *nomen.* 234

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Prædarum diſtribuendarum interTart-
ratio. 315
Propontis. 250
Prutus, Hieraſus fl. 294
Pskovva lacus & fl. 18.20
Putei mire profundi in Tartaria. 292

R.

REgnorum inclinatio qualis eſſe ſo-leat plerumque 241
Rha fl. 3. 38. 296
Rhezan ducatus. 11. *& urbs.* 12
Riphæi montes. 30
Roſthovia ducatus & urbs. 25
Ruſs, opp. 20
Rußia. vide etiam Moſcovia.
Rußiæ topographica deſcriptio, fines, provinciæ. 1. *amplitudo.* 2. 165. *amplificationis & imminutionis hiſtoria.* 166. 170. 171. *ſolum.* 56. *cœlum.* 57. 58. *flumina.* 3. *fontes.* 59. *fruges.* 60. *mercimonia.* 59. *merces.* 60.61
Rußi quando Chriſtiani dici cæperint. 108. 111
Ruſſorum ſervitus. 63. 95. *ingenia.* 66. *matrimoniorum ratio.* 72. *ſepulturæ.* 75. *mores.* 76. *leges.* 93. *ordines populi, & dignitatum gradus.* 84. *regimen.* 79. 86. *judicia in cauſis civilibus.* 91. *ritus.* 176

Ruſſorum principis conſilium privatum. 90. *conventus ſupremus.* 81. *divitiæ.* 99. 177. *reditus.* 93. *theſauri.* 178. *juriſdictio.* 86. *vicini principes.* 184
Rſchevva urbs. 17
Rſchovia ducatus. 16

S.

SAcer lucus, id eſt, Præcopia. 265
Salatica opp. Tart. 217.278
Salſamentaria Tauricæ. 289
Samoeidæ vel Samojedæ, vel Samogedz. 30. *eorum mores, &c.* 164
Sarus, id eſt, Chanus. 220
Sauramenſes. 294
Sauramenſes campi. 216. 254
Scholona amn. 19
Scutaris, id eſt, Chalcedonia. 243
Scythia, id eſt, Taurica. 237. *parva & magna.* 288
Seniacus, præfectus. 290. *Baſſa.* 310
Serponovvtzi pop. 33
Seſtus caſtrum. 245
Severienſis vel Siberienſis prov. 15. & *opp.* 46
Sibier prov. 21
Sidagios, arces tres & civitas Tart. 282
Sindice urbs Aſiæ. 289

Sirinenſes quinam inter Tart. 296
Smolenskenſis prov. & urbs. 15
Soiba fl. 39
Soil Camſcoy oppidulum. 38
Soldani. 220. 308. *eorum curatio & proviſio.*300.*fugæ.*301.*ſtipendia.*310
Solgati, id eſt, Crim. 232
Solbot metrop. Tart. 192
Solovetsko ſinus. 5
Sortaſſus pagus. 280
Soſna amn. 24
Stagnum ſale concretum. 292
Suchana fl. 6.22
Sudagra opp. Tart. 218
Suecus quæ Ruſſo eripuerit. 186
Surgati Tart. opp. 233
Surdalienſis ducatus & metrop. 26

T.

TAbabus fl. 40
Tachuim fl. 34
Taffre, id eſt, Præcopia. 233
Taphræ Plin. 281
Taphros Ptolom. *ibid.*
Tamanum arx. 290
Tamerlanus. 226
Tana, emporia Tart. 238.239
*Tanaus fl.*4.216.*Don vel Donus.*243.296
Tanais minor. 5
Tara opp. 46
Tartaria minor. 265

Tar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Tartarica tuguria, & manendi in campis modus. 262.287

Tartarici campi. 294

Tartarici duces. 298. *Græci, Itali, Genuenſes.* 297

Tartari vel Tatari unde nomen. 128

Tartari. 343, *&c. vide etiam* Præcopenſes.

Tartari non litigioſi. 305. *otioſi.* 306. *vino abſtinent, &c.* 207.211. *cur ad fidem Chriſtianam non convertantur.* 72. *apud Chanum inter conſiliariorum primores.* 302. *eorum divitiæ. ibid. fæminæ. ibid. liberorum educatio & elocatio. ibid.* 303. 345. *hoſpitalitas.* 303. *legũ ſecuritas.* 304. *judices ſpirituales. ibid.*

Tartarorum res familiaris. 305. *municipia.* 306. 307. *civitates maritimæ.* 285. *hordæ.* 189. *nationes.* 345. *origo.* 189. 215. 328. *veritatis ſtudium.* 338. *mores, ritus.* 336. 342. *religio.* 212. 336. 339. *Templa.* 340. *Chriſtianis inacceſſa.* 284. *conjugia.* 204. 211. *circa mortuos ratio.* 342. *victus.* 343. *inſtitutio militaris.* 328. 329. 345. *vita & actiones.* 200. *&c.* 224. 342. *transfretandi peritia.* 197. 198. 223. *fugientium ſtrategemata.* 198. 337. *exercitus.* 196. *equitatus.* 197. *turmarum ratio.* 316. 317. 318. 325. 326.

ſtipendia. 310. primus rex. 328. ſu-
ceſſus. 329, &c. Principum & be-
Turcici hiſtoria, &c. ex Sabellico. 32
ſecuritas inter Tartaros quanta. 30
Taſſa fl. 4
Tauri gens Scythica. 28
Taurica peninſula vel Cherſoneſus. 191
216. 229. 237. 265
Taurica ſylveſtris & montoſa. 29
Taurica à Turca ſubjugata. 29
Taurica Turcenſis. 29
Tauricæ telluris deſcriptio. 287. 291. rui-
næ antiquiſſimæ. 292. olim reditus
& ſalſamentaria. 28
Tauricani. 29
Telta fl. 47
Thamanum arx. 287
Theodoſia, Præcop. metrop. 192. 217. 286
Theodoſia parva. 288
Tingœſii, vel Tingueſii, popul. 47-48
Tinna opp. 40
Toas fl. 52
Tobol fl. 42
Tobolſa metrop. Siber. 41. 42. 46
Toëra fl. 39
Tooma urbs. 45. 46
Torgalf fl. 53
Tuiani quinam inter Tart. 308
Turres ex capitibus cæſorum. 267
Tvverenſis duc. & metrop. 17
Tyras fl. 215. 258. 259. Neſter. 294.
V. Va-

V.

VAchines pop. 34
Valachiæ pars. 258
Vergateria. 39.40
Viatka regio & fl. 27. & opp. 38
Vidovus lacus. 294
Viſchora fl. 27
Vivodus lacus. 215
Vlani, conſiliarii apud Tart. 297.301. 308
Vodzka regio. 21
Vogulici pop. 31
Volga fl. 3.38.55.59.296
Vologda prov. 22. metrop. & fl. 23
Vppa fl. & caſtrum. 12
Vſtiuga prov. & metrop. 22.

VV.

WAga fl. 23
Weygats fretum. 37.48.49
Wichida fl. 6
Wiſera fl. 38
VVitſogda flum. & opp. 37
VVolchovv fl. 19
VVolodimeria prov. & urbs. 9.

Y. Ya-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Y.

YAroslavia duc. & urbs. 24.25
Yrtis fl. 45
Yvanorogrod arx. 20

Z.

ZErgolta opp. 43
Ziemnoipoiæ montes. 30.32
Zolota baba idolum. 32.33

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 37